

XUNTA DE GALICIA

VICEPRESIDENCIA E CONSELLERÍA DE PRESIDENCIA,
ADMINISTRACIÓNS PÚBLICAS E XUSTIZA
Secretaría Xeral Igualdade

galicia

INFORME ANUAL DE
SEGUIMIENTO DA LEI
11/2007, do 27 de xullo,
Galega para a Prevención e o
Tratamento Integral da
Violencia de Xénero.

2016

Informe anual de violencia de género 2016

Informe elaborado por:

Secretaría Xeral da Igualdade.

Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza.

Xunta de Galicia.

Marzo de 2017

ÍNDICE

01. PRÓLOGO:	5
02. ANÁLISE E MAGNITUDE DA VIOLENCIA DE XÉNERO NA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA AO LONGO DO ANO 2016.	8
02.1 Introducción	8
02.2 Chamadas por violencia de xénero ao 016. Comparativa co resto das Comunidades Autónomas.	18
02.3 Mulleres mortas por violencia de xénero. Galicia 2016	21
02.4 Violencia de xénero: Casos 2016	24
02.5 Acreditación da situación de violencia de xénero	27
02.6 Ordes de protección solicitadas e adoptadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller. Galicia 2016. Comparativa cos datos globais do territorio español	28
02.7 Denuncias e renuncias presentadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller. Galicia 2016. Comparativa co total de denuncias e renuncias presentadas no territorio español	29
03 MEDIDAS E ACTUACIÓNS LEVADAS A CABO POLA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA AO LONGO DO ANO 2016, NO MARCO DA LEI 11/2007, GALEGA PARA A PREVENCIÓN E O TRATAMENTO INTEGRAL DA VIOLENCIA DE XÉNERO.	31
03.1 Introducción	31
Título 1: Prevención da violencia de xénero	32
Capítulo I: Medidas de sensibilización contra a violencia de xénero.	32
Capítulo II: Medidas de investigación e de formación en materia de violencia de xénero.	59
Capítulo III: Medidas no ámbito educativo	86
Titulo II: Protección e asistencia fronte á violencia de xénero	92
Capítulo I: Medidas no ámbito sanitario e psicolóxico	92
Capítulo II: Medidas no ámbito xudicial	102
Capítulo III: Outras medidas de apoio e protección	109
Capítulo IV: Medidas no ámbito da formación e do emprego	115
Capítulo V: Medidas de carácter económico	121
Titulo III: Da organización do sistema de protección e asistencia integral e especializada fronte á violencia de xénero.	139
DISPOSICIÓN ADICIONAIS	203

1. PRÓLOGO:

O presente informe dá cumprimento ao disposto na Disposición Adicional Cuarta primeira da Lei Galega 11/2007 do 27 de xullo para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo, que obriga ao Goberno da Xunta de Galicia a remitirlle ao Parlamento de Galicia, con carácter anual, un informe sobre a situación da violencia de xénero en Galicia, contando coas achegas de todos os departamentos implicados na prevención e no tratamento desta problemática que constitúe un atentado contra a integridade, a dignidade e a liberdade das mulleres, independentemente do ámbito no que se produza.

Esta Lei constitúe un fito histórico no ordenamento xurídico xa que é a primeira lei galega elaborada para a prevención e o tratamento da violencia de xénero e que foi aprobada co voto favorable de todos os grupos parlamentarios, o cal indica o grao de sensibilización e de concienciación sobre a importancia do fenómeno da violencia de xénero na nosa sociedade.

Así mesmo, esta lei segue o camiño iniciado no marco do Estado español, grazas a sucesivos adiantos legislativos en materia de loita contra a violencia de xénero; así, a Lei orgánica 11/2003, do 29 de setembro, de medidas concretas en materia de seguridade cidadá, violencia doméstica e integración social dos estranxeiros; a Lei orgánica 15/2003, do 25 de novembro, pola cal se modifica a Lei orgánica 10/1995, do 23 de novembro, do Código Penal; ou a Lei 27/2003, do 31 de xullo, reguladora da orde de protección das vítimas da violencia doméstica, que estableceu un novidoso sistema de coordinación dos órganos xudiciais e administrativos, concentrando nunha única resolución xudicial a adopción de medidas de natureza civil e penal e a activación dos instrumentos de protección social destinados ao amparo e apoio das mulleres que sofren violencia de xénero. A Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, reconece un feito diferencial de xénero; recolle no artigo 19, co título « Dereito á asistencia social integral », que « as mulleres vítimas de violencia de xénero teñen dereito a servizos sociais de atención, de emerxencia, de apoio e acollemento e de recuperación integral. A organización destes servizos por parte das comunidades autónomas e das corporacións locais responderá aos principios de atención permanente, actuación urxente, especialización de prestacións multidisciplinaria profesional».

Cómpre destacar a modificación lexislativa operada no Parlamento galego no ano 2016, no que se procedeu á modificación da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.

Así, a Lei 12/2016, do 22 de xullo, pola que se modifica a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, mellora substancialmente a cobertura económica das mulleres vítimas, pois garante un un prazo de solicitude aberto durante todo o ano para a prestación periódica regulada no artigo 39, á vez que estable como potenciais beneficiarias desa prestación tamén ás vítimas de trata con fins de explotación sexual.

Outras Comunidades Autónomas que tamén aprobaron leis especificamente dirixidas a sensibilización, prevención e tratamento da violencia de xénero son:

- Andalucía: Lei 13/2007, de 26 de novembro, de medidas de prevención e protección integral contra a violencia de xénero.
- Aragón: Lei 4/2007, de 22 de marzo, de Prevención e Protección Integral ás Mulleres Vítimas de Violencia en Aragón.
- Canarias: Lei 16/2003, de 8 de abril, de prevención e protección integral das mulleres contra a violencia de xénero.
- Cantabria: Lei de Cantabria 1/2004, de 1 de abril, Integral para a Prevención da Violencia Contra as Mulleres e a Protección ás súas Vítimas.
- Castela- A Mancha: Lei 5/2001, de 17 de maio, de prevención de malos tratos e de protección ás mulleres maltratadas.
- Castela e León: Lei 13/2010, do 9 de decembro, contra a Violencia de Xénero en Castela e León
- Cataluña: Lei 5/2008, de 24 de abril, do dereito das mulleres a erradicar a violencia machista.
- Comunidade de Madrid: Lei 5/2005, de 20 de decembro, Integral contra a Violencia de Xénero da Comunidade de Madrid.

- Comunidade Foral de Navarra: Lei Foral 14/2016, do 10 de abril, para actuar contra a violencia cara as mulleres
- Comunidade Valenciana: Lei 7/2012, do 23 de novembro, da Generalitat, integral contra a violencia sobre a muller no ámbito da Comunitat Valenciana.
- Extremadura: Lei 8/2011, do 23 de marzo, de igualdade entre mulleres e homes e contra a violencia de xénero en Extremadura
- Illes Balears: Lei 11/2016, de 28 de xullo, de Igualdade de Mulleres e Homes.
- La Rioja: Lei 3/2011, do 1 de marzo, de prevención e coordinacións institucional en materia de violencia.
- País Vasco: Lei 4/2005, de 18 de febreiro, para a Igualdade de Mulleres y Homes.
- Principado de Asturias: Lei do Principado de Asturias 2/2011, do 11 de marzo, para a igualdade de mulleres e homes e a erradicación da violencia de xénero.
- Región de Murcia: Lei 7/2007, de 4 de abril, para a igualdade entre mulleres e homes, e de protección contra a violencia de xénero na Rexión de Murcia.

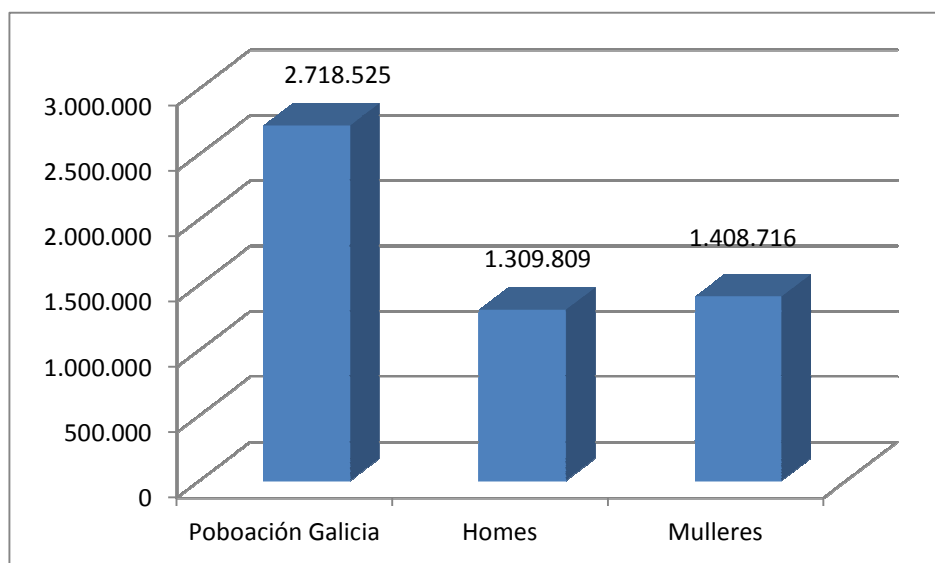
É este o noveno ano consecutivo, (2008-2016), en que en Galicia se fai balance das políticas públicas implementadas polo Goberno galego en materia de violencia de xénero, proporcionado información detallada sobre as actuacións e medidas desenvolvidas dende a Xunta de Galicia nesta materia.

Este informe está organizado seguindo a estrutura da propia lei galega para facilitar o seu obxectivo principal, que é verificar o seguimento de todos os compromisos e medidas nela establecidos, e incorporando unha breve introdución con datos estatísticos relativos á poboación feminina galega relativos ao ano obxecto de referencia.

02. ANÁLISE E MAGNITUDE DA VIOLENCIA DE XÉNERO NA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA AO LONGO DO ANO 2016.

02.1 Introducción

A poboación en Galicia, en 2016, ascende a 2.718.525 persoas, das cales 1.309.809 son homes (48,18%) e 1.408.716 (51,82%) son mulleres, que constitúen no seu conxunto o 5,88% da poboación estatal, 46.468.102 persoas.

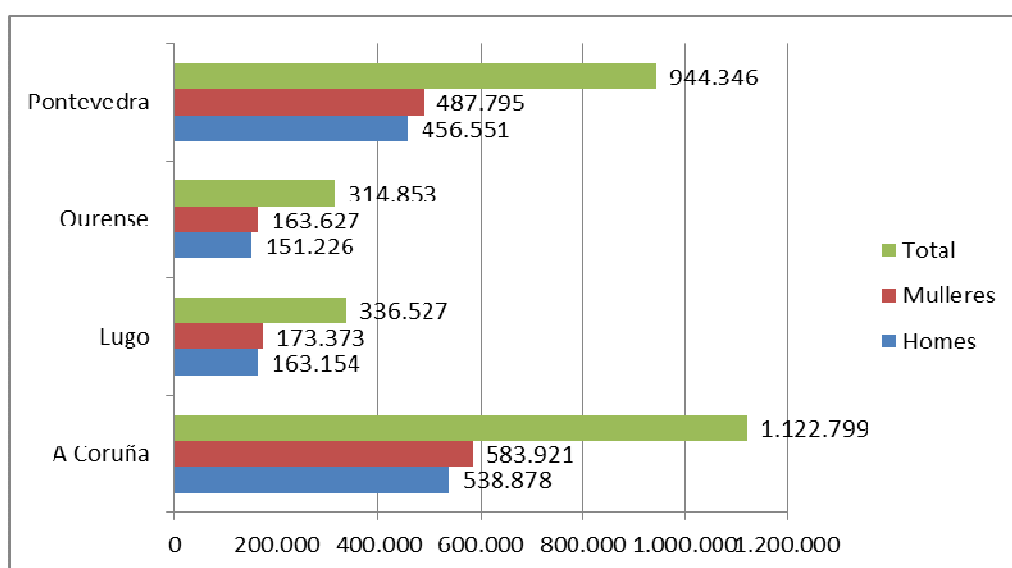
Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

- Cifras oficiais da poboación segundo provincia e sexo. Ano 2016

Provincia	Homes		Mulleres		Total	
A Coruña	538.878	41,14%	583.921	41,45%	1.122.799	41,30%
Lugo	163.154	12,46%	173.373	12,31%	336.527	12,38%
Ourense	151.226	11,55%	163.627	11,62%	314.853	11,58%
Pontevedra	456.551	34,86%	487.795	34,63%	944.346	34,74%
Total	1.309.809	48,18%	1.408.716	51,82%	2.718.525	100,00%

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

Informe anual 2016 de violencia de xénero

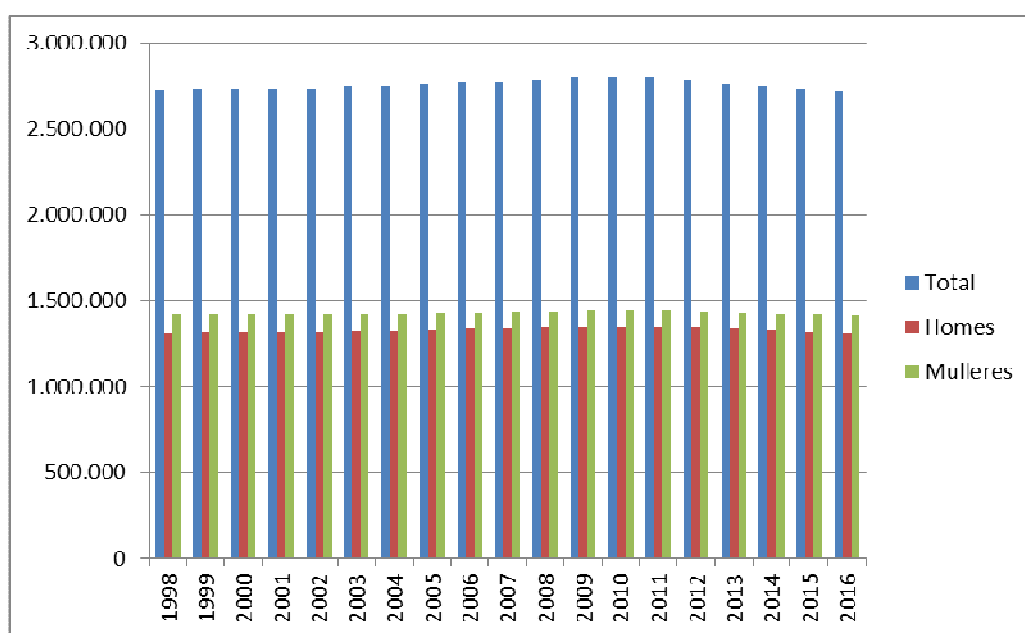

▪ Evolución da poboación. Galicia 1998-2016:

Ano	Total	Homes	Mulleres
1998	2.724.544	1.310.415	1.414.129
1999	2.730.337	1.312.881	1.417.456
2000	2.731.900	1.312.391	1.419.509
2001	2.732.926	1.314.078	1.418.848
2002	2.737.370	1.316.721	1.420.649
2003	2.751.094	1.324.385	1.426.709
2004	2.750.985	1.324.987	1.425.998
2005	2.762.198	1.330.703	1.431.495
2006	2.767.524	1.333.797	1.433.727
2007	2.772.533	1.337.159	1.435.374
2008	2.784.169	1.344.268	1.439.901
2009	2.796.089	1.349.603	1.446.486
2010	2.797.653	1.350.547	1.447.106
2011	2.795.422	1.349.591	1.445.831
2012	2.781.495	1.343.328	1.438.170
2013	2.765.940	1.335.122	1.430.818
2014	2.748.695	1.325.657	1.423.038
2015	2.732.347	1.317.054	1.415.293
2016	2.718.525	1.309.809	1.408.716

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

Informe anual 2016 de violencia de xénero

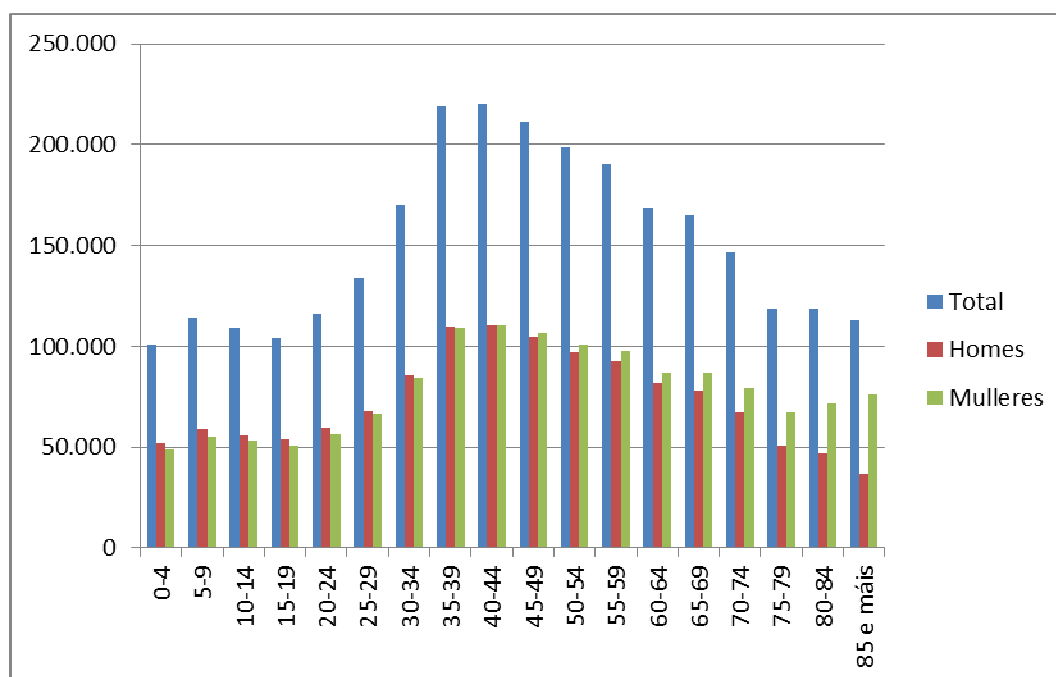

▪ **Poboación por sexo e grupos quinquenais de idade. Ano 2016:**

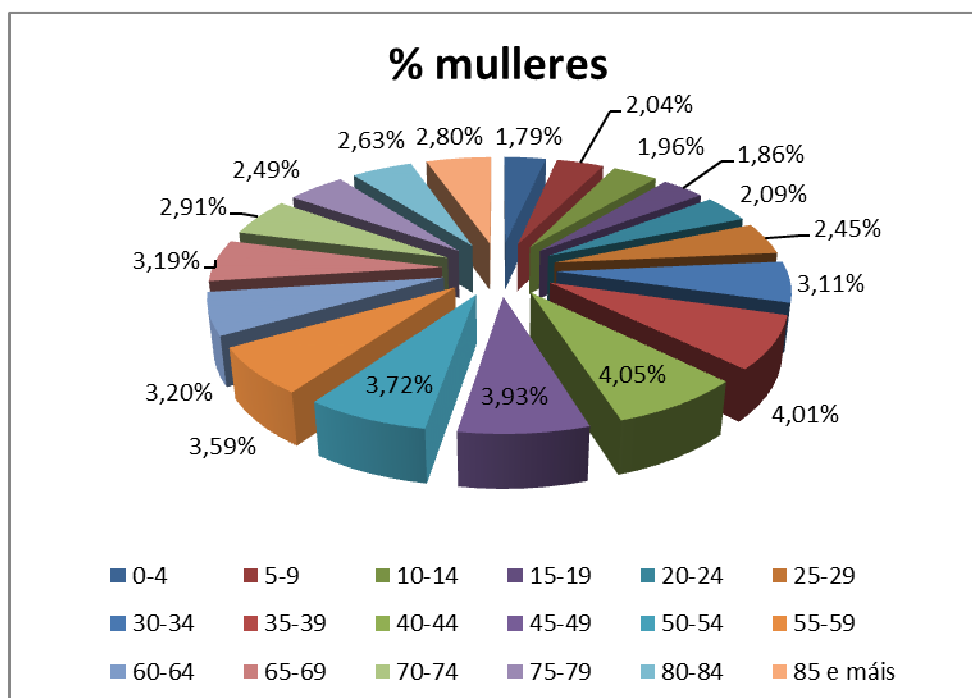
Idade	Total	Homes	Mulleres	% mulleres
0-4	101.026	52.241	48.785	1,79%
5- 9	114.222	58.792	55.430	2,04%
10- 14	109.191	56.018	53.173	1,96%
15-19	104.235	53.625	50.610	1,86%
20-24	116.232	59.525	56.707	2,09%
25-29	134.129	67.648	66.481	2,45%
30-34	170.221	85.670	84.551	3,11%
35-39	218.804	109.662	109.142	4,01%
40-44	220.437	110.237	110.200	4,05%
45-49	211.120	104.416	106.704	3,93%
50-54	198.546	97.368	101.178	3,72%
55-59	190.328	92.724	97.604	3,59%
60-64	168.724	81.810	86.914	3,20%
65-69	165.049	78.295	86.754	3,19%
70-74	146.545	67.320	79.225	2,91%
75-79	118.604	51.035	67.569	2,49%
80-84	118.407	46.813	71.594	2,63%
85 e máis	112.705	36.610	76.095	2,80%
Total	2.718.525	1.309.809	1.408.716	51,82%

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

Comparativa da poboación segregada por sexos e grupos quinquenais de idade

% de mulleres por grupos quinquenais de idade

▪ **Evolución da taxa de nacementos segundo sexo. Galicia 1996 - 2016**

Ano	Total	Homes	Mulleres
1996	18.597	9.529	9.068
1997	18.683	9.647	9.036
1998	18.538	9.621	8.917
1999	18.784	9.691	9.093
2000	19.418	10.052	9.366
2001	19.361	9.955	9.406
2002	19.327	9.987	9.340
2003	20.423	10.539	9.884
2004	20.621	10.652	9.969
2005	21.097	10.867	10.230
2006	21.392	11.075	10.317
2007	21.752	11.216	10.536
2008	23.175	11.981	11.194
2009	22.537	11.572	10.965
2010	22.047	11.500	10.547
2011	21.594	11.256	10.338
2012	21.089	10.990	10.099
2013	19.727	10.084	9.643
2014	19.630	10.262	9.368
2015	19.427	10.032	9.355
2016 (1º semestre)	9.365	4.792	4.573

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

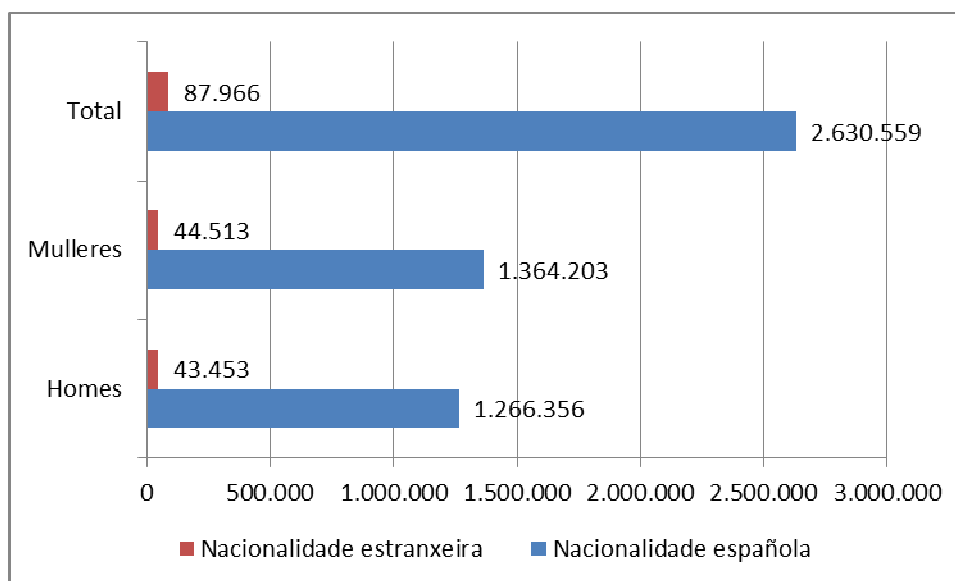
En Galicia, ao igual que no resto do mundo, nacen máis homes que mulleres; sen embargo, ao ter as mulleres unha esperanza de vida superior á dos homes, ao final da vida, a proporción queda equilibrada ou incluso sobreviven máis mulleres.

▪ **Poboación segundo nacionalidade e sexo. Galicia 2016**

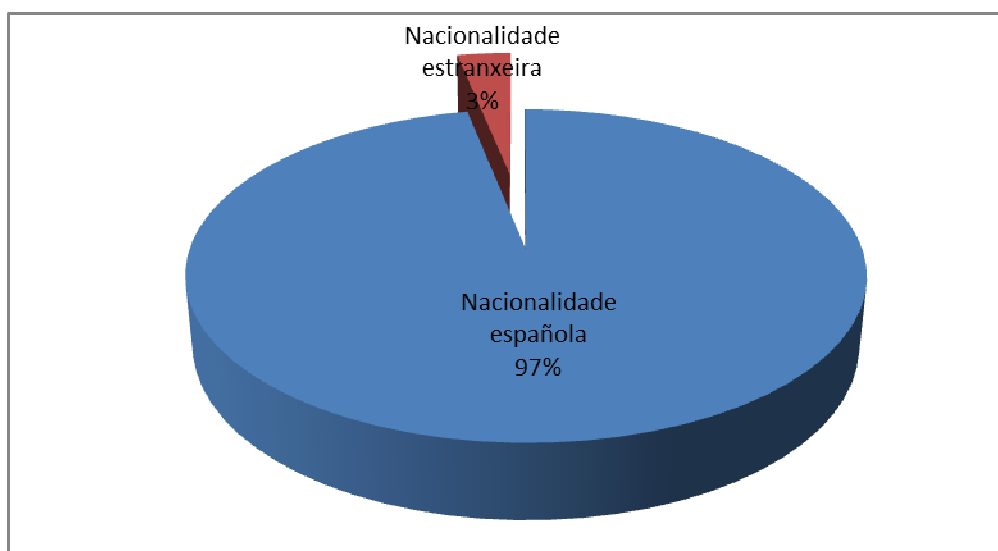
	Nacionalidade española	Nacionalidade estranxeira	TOTAL
Homes	1.266.356	43.453	1.309.809
Mulleres	1.364.203	44.513	1.408.716
Total	2.630.559	87.966	2.718.525

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

Informe anual 2016 de violencia de xénero

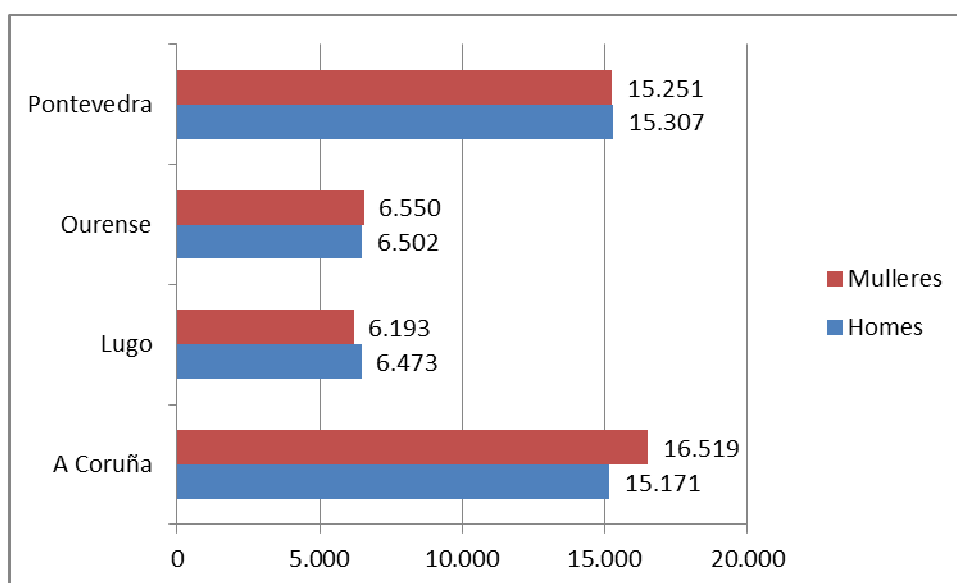
Proporción de mulleres españolas e estranxeiras

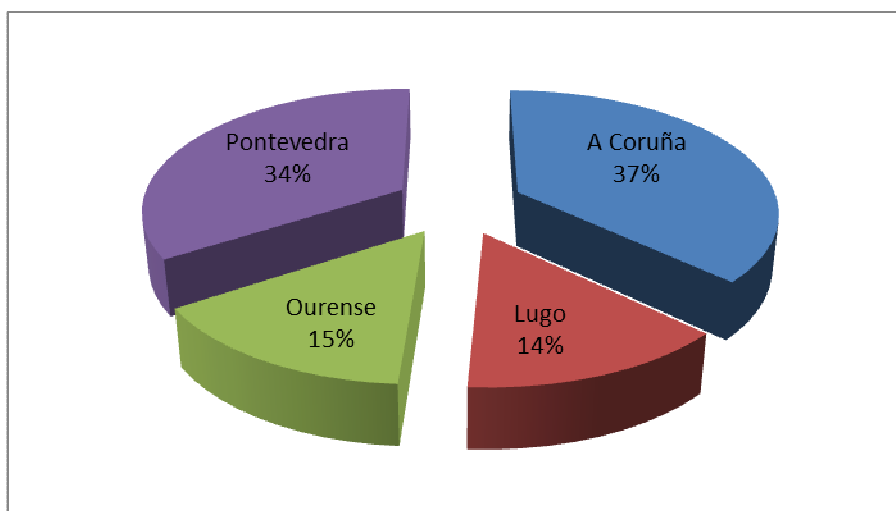
▪ **Poboación estranxeira distribuída por provincias. Galicia 2016**

Provincia	Total	Homes	Mulleres	% mulleres
A Coruña	31.690	15.171	16.519	18,78%
Lugo	12.666	6.473	6.193	7,04%
Ourense	13.052	6.502	6.550	7,45%
Pontevedra	30.558	15.307	15.251	17,34%
Total	87.966	43.453	44.513	50,60%

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

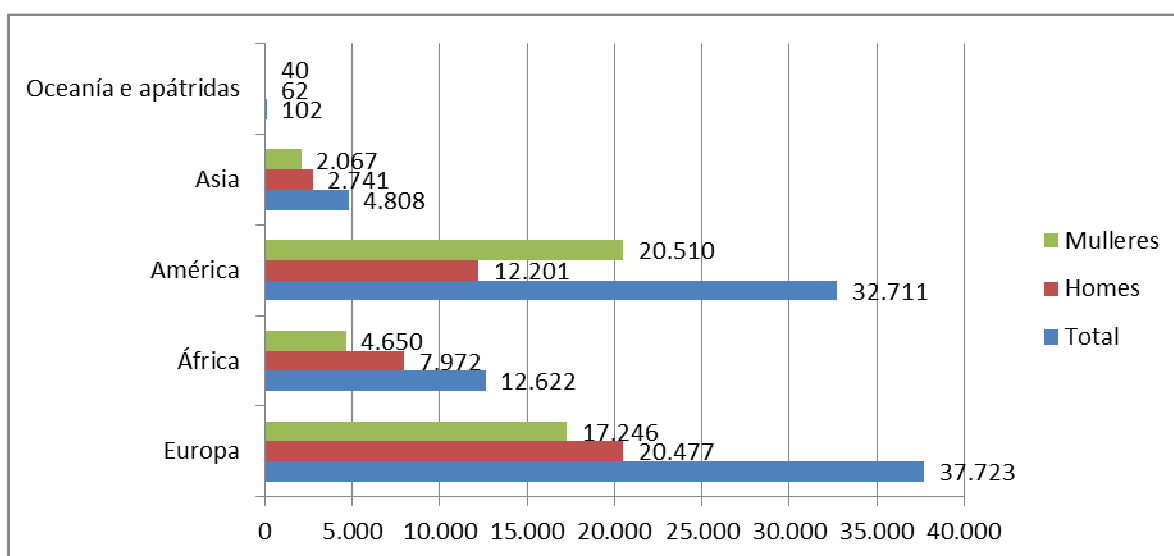
% de mulleres estranxeiras distribuídas por provincia

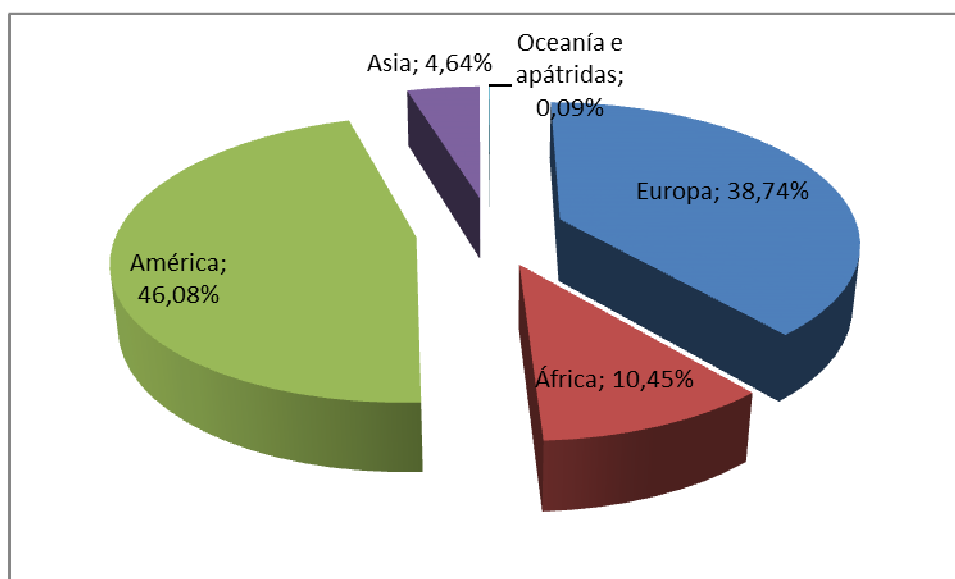
▪ Poboación estranxeira segundo sexo e lugar de nacemento. Galicia 2016

	Total	Homes	Mulleres	% mulleres
Europa	37.723	20.477	17.246	38,74%
África	12.622	7.972	4.650	10,45%
América	32.711	12.201	20.510	46,08%
Asia	4.808	2.741	2.067	4,64%
Oceanía e apátridas	102	62	40	0,09%
Total	87.966	43.453	44.513	100,00%

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

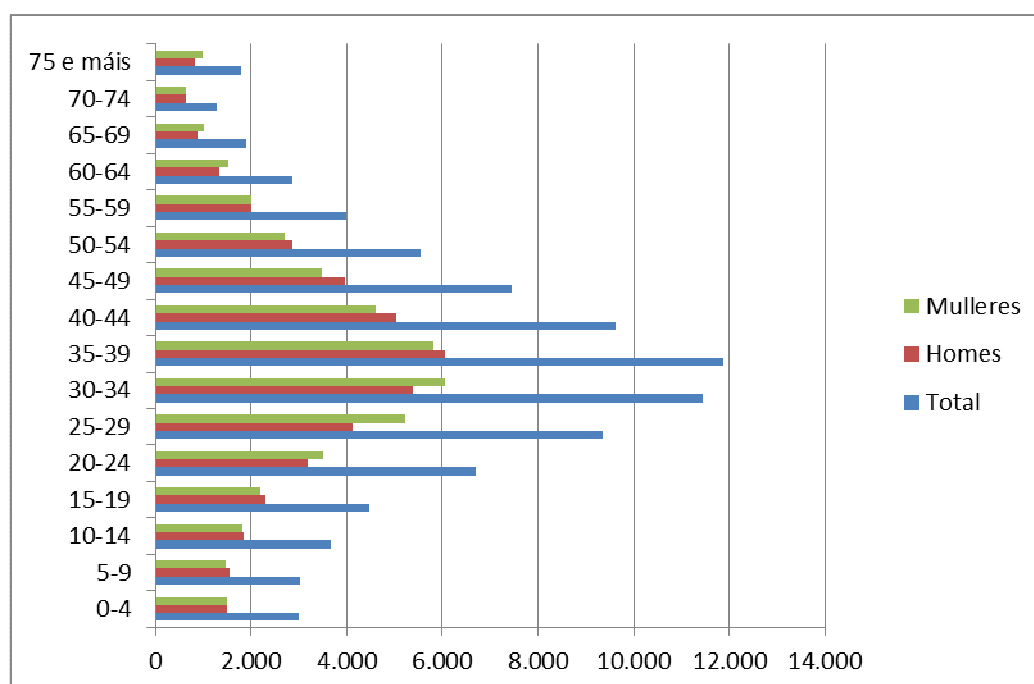
% de mulleres estranxeiras segundo nacionalidade

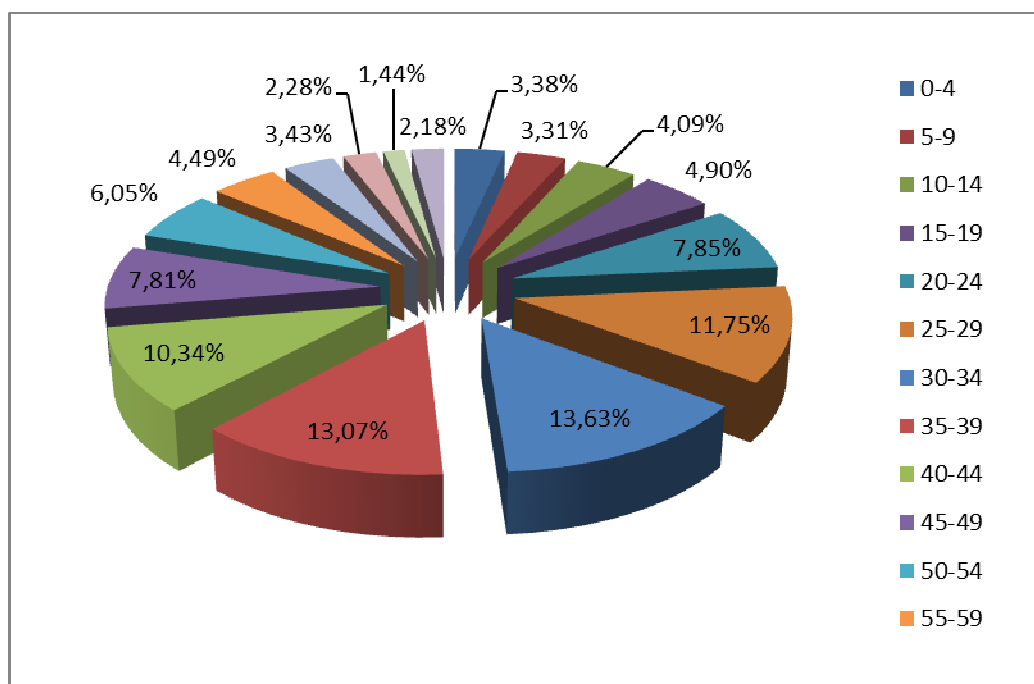
▪ **Poboación estranxeira segundo idade. Galicia 2016**

Idade	Total	Homes	Mulleres	% Mulleres
0-4	3.002	1.498	1.504	3,38%
5-9	3.011	1.536	1.475	3,31%
10-14	3.676	1.856	1.820	4,09%
15-19	4.478	2.298	2.180	4,90%
20-24	6.689	3.195	3.494	7,85%
25-29	9.359	4.128	5.231	11,75%
30-34	11.447	5.380	6.067	13,63%
35-39	11.869	6.049	5.820	13,07%
40-44	9.626	5.023	4.603	10,34%
45-49	7.440	3.962	3.478	7,81%
50-54	5.559	2.867	2.692	6,05%
55-59	4.000	2.003	1.997	4,49%
60-64	2.858	1.332	1.526	3,43%
65-69	1.885	872	1013	2,28%
70-74	1.277	636	641	1,44%
75 e máis	1.790	818	972	2,18%
Total	87.966	43.453	44.513	100,00%

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

% de mulleres estranxeiras por grupos de idade

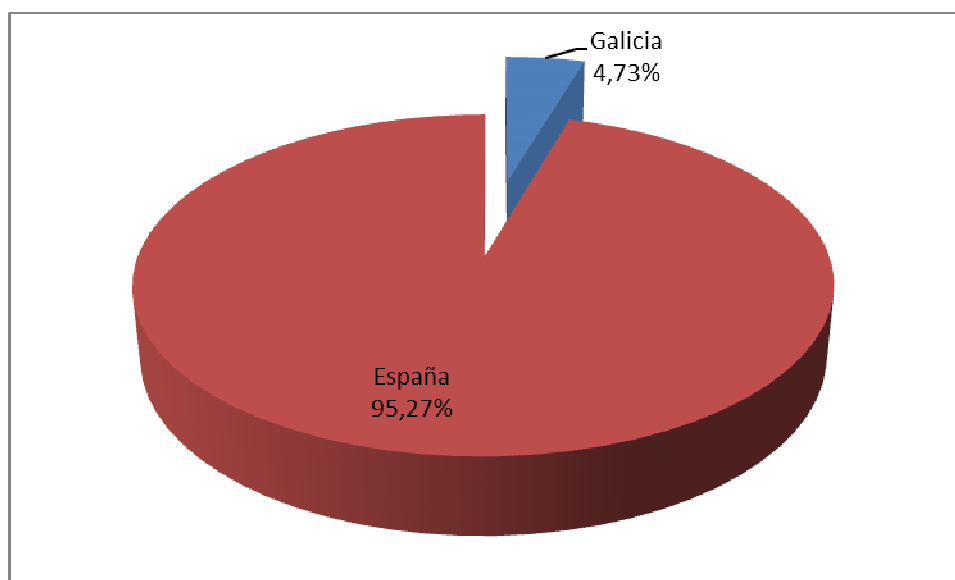

02.2 Chamadas por violencia de xénero ao 016. Comparativa co resto das Comunidades Autónomas.

Dende a súa posta en marcha en setembro do 2007, o teléfono 016 ofrece información e asesoramento xurídico en materia de violencia de xénero as 24 horas do día os 365 días do ano, ten carácter gratuíto e caracterízase pola universalidade na prestación do servizo especializado, que se efectúa en 52 idiomas: castelán, galego , catalán, euskera, inglés, francés, alemán, portugués, chino mandarín, ruso, árabe, rumano, búlgaro, e outros 39 idiomas a través dun servizo de teletraducción.

A prestación do servizo de información compete a un equipo de persoas especializadas en violencia de xénero, producíndose unha derivación automática das chamadas de emerxencia e urxencia aos centros 112 autonómicos.

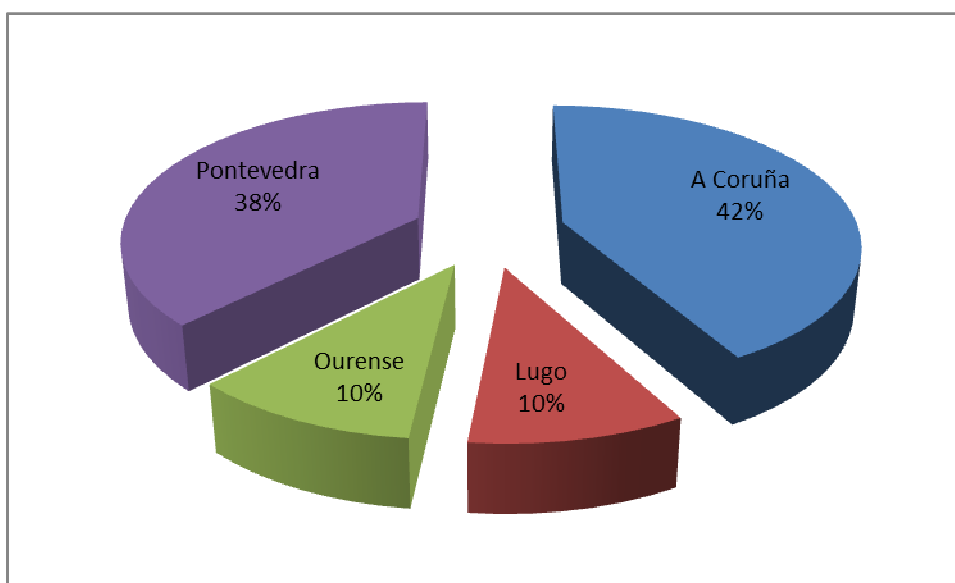
A cifra total de chamadas referentes á violencia de xénero atendidas polo 016 dende o **1 de xaneiro de 2016 ata o 31 de decembro de 2016** no conxunto de España, foi de **85.241**, das cales **4.033** foron efectuadas desde Galicia.

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
Enlace: <http://estadisticasviolenciagenero.msssi.gob.es/>

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Provincia	Nº	%
A Coruña	1.691	42%
Lugo	396	10%
Ourense	422	10%
Pontevedra	1.524	38%
Total	4.033	100%

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

Das **85.241** chamadas recibidas a cifra mais elevada de chamadas correspóndese coa Comunidade de Madrid (18.800), seguida de Andalucía (15.981), de Cataluña (10.644) e da Comunidade Valenciana (9.919). **Galicia**, cun rexistro de **4.033** chamadas posiciónase nun sexto lugar.

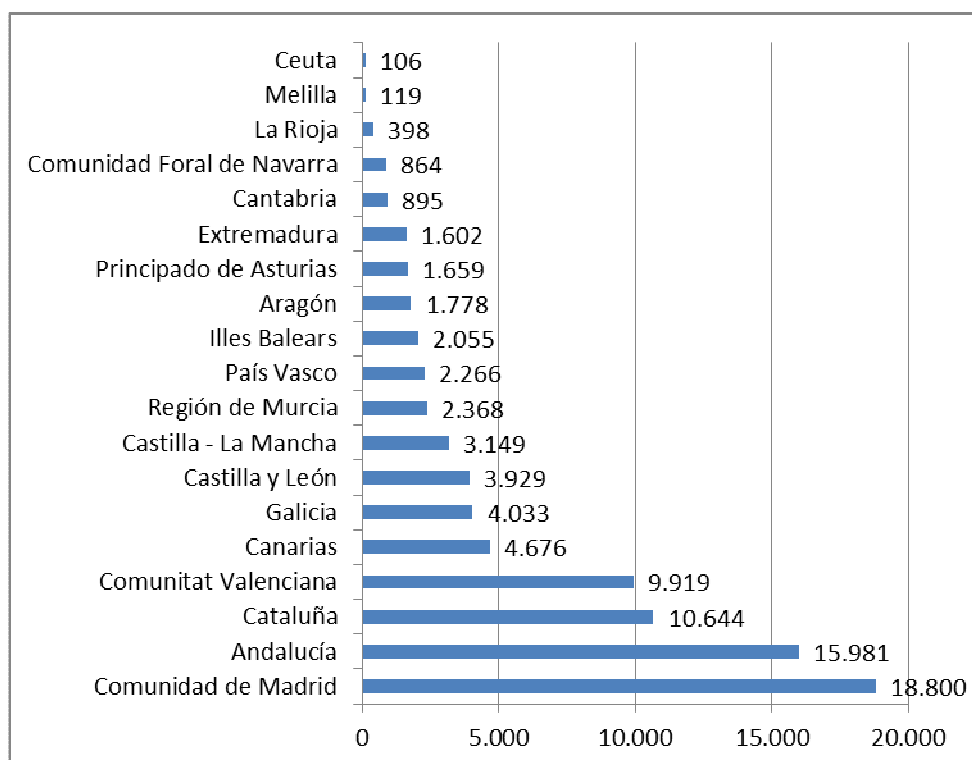
Comunidade autónoma	Número de chamadas	%
Comunidad de Madrid	18.800	22,06%
Andalucía	15.981	18,75%
Cataluña	10.644	12,49%
Comunitat Valenciana	9.919	11,64%
Canarias	4.676	5,49%
Galicia	4.033	4,73%
Castilla y León	3.929	4,61%

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Castilla - La Mancha	3.149	3,69%
Región de Murcia	2.368	2,78%
País Vasco	2.266	2,66%
Illes Balears	2.055	2,41%
Aragón	1.778	2,09%
Principado de Asturias	1.659	1,95%
Extremadura	1.602	1,88%
Cantabria	895	1,05%
Comunidad Foral de Navarra	864	1,01%
La Rioja	398	0,47%
Melilla	119	0,14%
Ceuta	106	0,12%
TOTAL	85.241	100,00%

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://estadisticasviolenciagenero.msssi.gob.es/>

02.3 Mulleres mortas por violencia de xénero. Galicia 2016

Galicia rexistrou ao remate do 2016 tres mortes por violencia de xénero, cinco menos que no exercicio 2015, que son o 6,82 % dos 44 casos rexistrados no conxunto de España ao remate do ano 2016.

Mulleres mortas por Violencia de Xénero nas provincias galegas	
TOTAL	3
A Coruña	1
Lugo	1
Ourense	0
Pontevedra	1

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia.

CC.AA.	Nº casos	%
Illes Balears	6	13,64%
Castilla y León	6	13,64%
Cataluña	6	13,64%
Comunitat Valenciana	6	13,64%
Andalucía	3	6,82%
Aragón	3	6,82%
Galicia	3	6,82%
Principado de Asturias	2	4,55%
Canarias	2	4,55%
Castilla - La Mancha	2	4,55%
Comunidad de Madrid	2	4,55%
Extremadura	1	2,27%
País Vasco	1	2,27%
Melilla	1	2,27%
TOTAL	44	100,00%

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://estadisticasviolenciagenero.msssi.gob.es/>

Informe anual 2016 de violencia de xénero

- Mulleres mortas por violencia de xénero en mans da súa parella ou exparella por CCAA.

Das dezasete CC.AA. e dúas cidades autónomas, Galicia -con 3 casos rexistrados de mulleres mortas por violencia de xénero (6,82% do total) é a sétima comunidade autónoma con maior número de casos. As Illas Baleares, Castela e León, Cataluña e a Comunidade Valenciana con 6 casos rexistrados de mulleres mortas por violencia de xénero sitúanse como as comunidades autónomas co maior número de mulleres mortas por violencia de xénero en 2016.

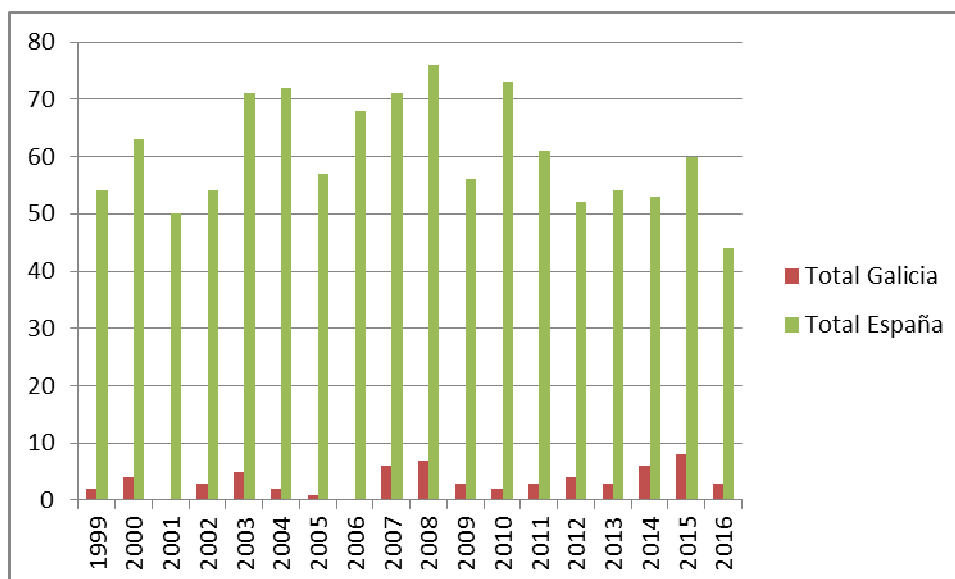
- Evolución do número de Mulleres mortas por violencia de xénero en mans da súa parella ou ex parella por CC.AA. (período:1999-2016)

CC.AA.	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Andalucía	13	10	12	10	13	19	9	20	8	9	14	18	16	8	11	10	14	3
Aragón	0	0	1	3	2	2	4	1	2	1	0	2	2	1	2	0	1	3
Asturias	1	0	2	0	2	0	1	3	2	1	0	5	2	1	1	0	3	2
Baleares	3	1	2	4	4	2	4	3	1	1	1	2	1	2	2	3	1	6
Canarias	2	5	5	7	6	2	6	4	6	5	5	7	3	2	2	1	3	2
Cantabria	1	0	0	0	1	2	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	1	0
Castilla la Mancha	5	3	2	0	2	4	2	4	5	3	1	3	1	4	4	0	1	2
Castilla y León	3	3	1	4	4	2	4	3	3	6	1	4	2	2	3	3	2	6
Cataluña	9	8	7	7	12	11	8	10	11	10	10	11	9	13	4	12	6	6
C. Valenciana	6	7	9	9	7	9	6	8	10	10	9	8	8	6	9	6	11	6
Extremadura	1	1	0	1	1	2	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1
Galicia	2	4	0	3	5	2	1	0	6	7	3	2	3	4	3	6	8	3
Madrid	4	17	6	4	5	5	4	5	9	11	5	7	9	6	9	7	4	2
Murcia	1	1	2	0	3	4	2	3	2	4	2	1	2	0	0	0	1	0
Navarra	1	1	0	1	1	1	2	0	1	3	0	0	1	0	0	0	0	0
País vasco	1	2	1	1	0	4	3	3	2	3	2	2	2	2	1	3	3	1
La Rioja	1	0	0	0	2	1	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0
Ceuta	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Melilla	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0	1
TOTAL	54	63	50	54	71	72	57	68	71	76	56	73	61	52	54	53	60	44

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://estadisticasviolenciagenero.msssi.gob.es/>

Evolución totais

Total Víctimas: 44			
Características		Nº de casos	% do total
Denuncia	Denunciaron	16	36,4%
Medidas de protección	Solicitaron medidas de protección	11	25,0%
	Obtiveron medidas de protección	11	25,0%
	Renunciaron a medidas de protección	1	2,3%
	Medidas de protección cesadas	6	13,6%
	Outras causas de non vixencia MP	0	0,0%
	Tiñan medidas de protección en vigor	6	13,6%
País de nacemento da vítima	España	25	56,8%
	Outros países	19	43,2%
Idade	<16 anos	0	0,0%
	16-17 anos	0	0,0%
	18-20 anos	1	15,9%
	21-30 anos	7	20,0%
	31-40 anos	12	27,3%
	41-50 anos	12	27,3%
	51-64 anos	8	18,2%

Informe anual 2016 de violencia de xénero

	65-74 anos	3	6,8%
	75-84 anos	1	2,3%
	>85 anos	0	0,0%
Convivencia	Si	30	68,2%
	No	14	31,8%
Relación	Exparella ou en fase de ruptura	22	50,0%
	Parella	22	50,0%
País de nacemento do agresor	España	29	65,9%
	Outros países	15	34,1%

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/victimasmortales/fichaMujeres/home.htm>

Características dos casos de mortes por Violencia de Xénero en Galicia no ano 2016

Caso 1	Data: 11/02/2016 Localidade: Becerreá Idade da vítima: 40 Idade do agresor: 29 Nacionalidade da vítima: española Nacionalidade do agresor: español Tipo de relación: Parella Método do crime: Disparos con arma de fogo Denuncia previa por violencia: Non Orde de protección vixente: Non Fill@s menores de idade: Si Personación da Xunta de Galicia no caso (acción popular): Non
Caso 2	Data: 16/12/2016 Localidade: Santiago Idade da vítima: 30 Idade do agresor: 49 Nacionalidade da vítima: romanese Nacionalidade do agresor: romanese Tipo de relación: Ex-parella Método do crime: Coiteladas Denuncia previa por violencia: Non Orde de protección vixente: Non Fill@s menores de idade: Non Personación da Xunta de Galicia no caso (acción popular): Non procede por suicidio do agresor

Caso 3	Data: 18/12/2016 Localidade: Vigo Idade da vítima: 25 Idade do agresor: 38 Nacionalidade da vítima: española Nacionalidade do agresor: español Tipo de relación: Ex-parella Método do crime: Coiteladas Denuncia previa por violencia: Non Orde de protección vixente: Non Fill@s menores de idade: Non Personación da Xunta de Galicia no caso (acción popular): Si
---------------	---

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

02.5 Acreditación da situación de violencia de xénero

Para os efectos da Lei 11/2007, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, a situación de violencia acreditarase por calquera das seguintes formas:

- a) Certificación da orde de protección ou da medida cautelar, ou testemuño ou copia autenticada pola secretaria ou polo/a secretario/a xudicial da propia orde de protección ou da medida cautelar.
- b) Sentenza de calquera orde xurisdiccional que declare que a muller sufriu violencia en calquera das modalidades definidas nesta lei.
- c) Certificación e/ou informe dos servizos sociais e/ou sanitarios da Administración pública autonómica ou local.
- d) Certificación dos servizos de acollida da Administración Pública Autonómica ou local.
- e) Informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia.
- f) Informe da Inspección de Traballo e da Seguridade Social.
- g) Calquera outra que se estableza regulamentariamente.

02.6 Ordes de protección solicitadas e adoptadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller. Galicia 2016. Comparativa cos datos globais do territorio español

Nos xulgados de violencia sobre a muller, no ano 2016, rexistráronse, no territorio español, un total de 37.958 solicitudes de ordes de protección, das cales foron adxudicadas 24.341 (o 64% dos casos). Das 37.958 solicitudes, atribúenselle a Comunidade Autónoma de Galicia 1.693 solicitudes, das que se resolveron favorablemente 1.134 ordes (o 67% do total).

Total ordes de protección solicitadas e adoptadas						
Período	Territorio	Incoadas	Resoltas adoptadas	% adoptadas	Resoltas denegadas	% denegadas
1º trimestre	Galicia	370	254	138%	112	61%
	Total España	9.119	5.739	63%	2.991	33%
2º trimestre	Galicia	378	225	60%	130	34%
	Total España	9.587	6.086	63%	3.201	33%
3º trimestre	Galicia	497	348	70%	163	33%
	Total España	10.117	6.548	65%	3.301	33%
4º trimestre	Galicia	448	307	69%	136	30%
	Total España	9.135	5.968	65%	2.915	32%

Total 2016	Galicia	1.693	1.134	67%	541	32%
Total 2016	España	37.958	24.341	64%	12.408	33%

Fonte: Informes elaborados polo Consejo General del Poder Judicial

Enlace: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Informes/Violencia-sobre-la-Mujer/>

Dentro da Comunidade Autónoma de Galicia, foi na provincia da Coruña na que máis ordes de protección se incoaron (614), e onde máis ordes de protección se adoptaron (421). A menor porcentaxe de adoptadas en relación coas incoadas dase na provincia de Pontevedra (59%), e a maior porcentaxe de ordes de protección adoptadas foi na provincia de Ourense (75%), seguida da Coruña (69%) e Lugo (67%).

Total ordes de protección solicitadas e adoptadas en Galicia por provincias					
Provincia	Incoadas	Resoltas adoptadas	% adoptadas	Resoltas denegadas	% denegadas
A Coruña	614	421	69%	189	31%
Lugo	216	144	67%	64	30%
Ourense	362	273	75%	87	24%
Pontevedra	501	296	59%	201	40%
Total	1.693	1134	67%	541	32%

Fonte: Informes elaborados polo Consejo General del Poder Judicial

Enlace: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Informes/Violencia-sobre-la-Mujer/>

02.7 Denuncias e renuncias presentadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller. Galicia 2016. Comparativa co total de denuncias e renuncias presentadas no territorio español

Nos xulgados de violencia sobre a muller, no ano 2016, rexistráronse, no conxunto do territorio español, un total de 143.535 denuncias por violencia de xénero, ao mesmo tempo que se contabilizaban 17.806 renuncias por acollerse a vítima á dispensa de declarar como testemuña (un 12% do total). Das 143.535 denuncias, compútanselle á Comunidade Autónoma de Galicia 5.683 (4%) das cales 314 a vítima acolleuse á dispensa de declarar como testemuña (un 6% do total).

Denuncias e renuncias presentadas nos Xulgados de Violencia sobre A Muller					
Período	Territorio	Denuncias recibidas	Renuncias (a vítima acóllese á dispensa de declarar como testemuña)	Ratio renuncias/denuncias	Ratio ordes/denuncias
1º trimestre	Galicia	1.355	42	3%	27%
	Total España	33.917	4.150	12%	27%
2º trimestre	Galicia	1.389	92	7%	27%
	Total España	36.319	4.913	14%	26%
3º trimestre	Galicia	1.431	98	7%	35%
	Total España	38.402	4.810	13%	26%
4º trimestre	Galicia	1.508	82	5%	30%
	Total España	34.897	3.933	11%	26%
Total 2016	Galicia	5.683	314	6%	30%
Total 2016	España	143.535	17.806	12%	26%

Fonte: Informes elaborados polo Consejo General del Poder Judicial

Enlace: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Informes/Violencia-sobre-la-Mujer/>

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Dentro da Comunidade Autónoma de Galicia, foi na provincia de Pontevedra na que máis denuncias se recibiron nos xulgados de violencia sobre a muller (2.210), seguida da Coruña (2.193). A ratio entre renuncias, por acollerse a vítima á dispensa de declarar como testemuña, e denuncias é do 11% na provincia de Ourense, do 8% en Lugo, do 5% na Coruña e o 4% en Pontevedra. Non obstante é na provincia de Ourense na que a ratio entre ordes de protección incoadas e denuncias recibidas é maior (61%).

Denuncias e renuncias presentadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller de Galicia por provincias				
Provincia	Denuncias recibidas	Renuncias (a vítima acóllese á dispensa de declarar como testemuña)	Ratio renuncias/denuncias	Ratio ordes/denuncias
A Coruña	2.193	101	5%	28%
Lugo	691	57	8%	31%
Ourense	589	67	11%	61%
Pontevedra	2.210	89	4%	23%
Total	5.683	314	6%	30%

Fonte: Informes elaborados polo Consejo General del Poder Judicial

Enlace: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Informes/Violencia-sobre-la-Mujer/>

03 MEDIDAS E ACTUACIÓNS LEVADAS A CABO POLA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA AO LONGO DO ANO 2016, NO MARCO DA LEI 11/2007, GALEGA PARA A PREVENCIÓN E O TRATAMENTO INTEGRAL DA VIOLENCIA DE XÉNERO.

03.1 Introducción

A Lei parte de 7 principios xerais que orientan todo o seu contido:

1- A violencia é considerada como unha forma extrema de desigualdade entre homes e mulleres. Segundo este principio, constitúe unha das formas máis graves de discriminación cara as mulleres, e por conseguinte, atenta radicalmente contra o principio de igualdade, principio constitucional do noso Estado Democrático e de Dereito.

Este postulado leva implícito que as políticas para loitar contra a violencia dirixida ás mulleres, están intimamente vinculadas ao logro da igualdade entre as persoas e que, en definitiva, o obxectivo último de toda intervención en violencia de xénero deba ir dirixido a modificar a estrutura básica e universal de desigualdades e asimetría nas relacións entre homes e mulleres.

2- O carácter integral tradúcese en varios aspectos. Por un lado, a erradicación da violencia é unha cuestión pública e compete aos poderes públicos a súa abordaxe, tanto na prevención como no tratamento. Por outro lado, obriga a todas as instancias a intervir na totalidade dos danos ocasionados ás vítimas e en todas as fases do proceso (detección, denuncia, asistencia, recuperación, reinserción, etc.).

3- O seu tratamento é complexo, transversal e multidisciplinar e esixe incorporar un enfoque global.

4- Os instrumentos de intervención deben partir dunha análise diferenciada e sistemática das necesidades específicas de ambos sexos e do diferente impacto que as políticas públicas teñen sobre mulleres e homes, na formación especializada en xénero dos operadores públicos e no desenvolvemento de accións combinadas dirixidas ás mulleres e accións xerais para toda a sociedade.

5- Incorpora a lei o concepto de vitimación secundaria: unha persoa que resulta vitimizada pola vivencia de situacións de maltrato pode volver a ser vitimizada ao recorrer ás institucións ou a profesionais de axuda se estes non fan un axeitado manexo da intervención. Evitar a segunda vitimación ou retraumatizacións debe ser obxectivo inmediato e para iso a

lei contempla medidas que garanten a especialización e a formación en xénero de todos os colectivos profesionais que interveñen no proceso e a integridade psicolóxica, autonomía social e económica das mulleres, a través da disposición dos recursos axeitados.

6- Así mesmo, promulga os principios de cooperación e coordinación: estes principios deben inspirar as actuacións de todos os poderes públicos para optimizar os recursos, os mecanismos e a eficiencia das políticas, así como a participación dos colectivos e asociacións de mulleres; en definitiva, a organización da sociedade civil fronte ao maltrato.

7- Tamén está presente o principio de equidade territorial: Con este principio a lei pretende asumir a realidade da dificultade de acceso aos recursos e á información de moitos colectivos de mulleres, especialmente ás que viven no medio rural. Así, o desenvolvemento da rede de recursos e mecanismos de protección deberá ter en conta sistemas de compensación destes desequilibrios territoriais.

Título I: Prevención da violencia de xénero

Neste apartado faise referencia ás disposicións adoptadas e enfocadas a abordar diferentes medidas de prevención da violencia de xénero, como son as dirixidas a unha axeitada sensibilización social, resaltando o papel que deben cumprir os medios de comunicación, as medidas de investigación e formación e por último as medidas no ámbito educativo.

Capítulo I: Medidas de sensibilización contra a violencia de xénero.

Artigo 6. Deseño, elaboración e difusión de campañas.

Artigo 7. Fomento do movemento asociativo.

Artigo 8. Actividades culturais e artísticas.

Artigo 9. Tratamento da información.

Artigo 10. Convenios de autorregulación.

Artigo 11. Contidos e publicidade en relación coa violencia de xénero.

Ao longo do ano 2016 e coa finalidade de favorecer que todos os colectivos, ámbitos públicos e privados, así como toda a sociedade en xeral, acaden unha sensibilidade cara este grave problema social e sobre o que urxe dar unha resposta eficaz, leváronse a cabo dende diversos departamentos da Xunta de Galicia importantes actuacións neste sentido:

Artigo 6:Deseño, elaboración e difusión de campañas

- ❑ Campaña do 18 de outubro de 2016. Día europeo contra a trata de persoas.

A trata de seres humanos xa foi recoñecida como delito na Convención das Nacións Unidas contra a Delincuencia Organizada Transnacional en decembro do ano 2000 (Protocolo de Palermo), é dende o ano 2011 aparece recollida como delito autónomo no artigo 177 bis do Código Penal. Neste artigo se define a trata como : a captación, o transporte, o traslado, a acollida, a recepción ou o aloxamento de persoas, cando se empregue violencia, intimidación, engano, ou se abuse dunha situación de superioridade ou de necesidade ou vulnerabilidade dunha vítima, xa sexa nacional ou estranxeira,e con algunha das finalidades seguintes:

- a) A imposición de traballo ou servizos forzados, a escravitude ou prácticas similares á escravitude, a servidume ou a mendicidade.
- b) A explotación sexual, incluída a pornografía.
- c) A extracción dos seus órganos corporais.

A Trata de Seres Humanos con fins de explotación sexual, especialmente de mulleres e de nenas, as súas principais vítimas, é unha manifestación máis da situación de desigualdade e de indefensión na que se atopan as mulleres en moitos lugares do mundo e constitúe unha clara expresión da violencia exercida contra a muller.

Por iso, e con motivo do Día Europeo contra a Trata de Persoas, celebrado o día 18 de outubro, a **Secretaría Xeral da Igualdade** puxo en marcha unha campaña informativa coa mensaxe *“NON ENTRES!; A explotación sexual denigra ás persoas, tamén a quen a consume”*, coa finalidade de seguir concienciando ao global da sociedade no combate contra esta lacra.

Para iso distribuíronse 3.500 carteis nos concellos galegos, CIMs, Centros da Rede Galega de Acollemento, Centro de Recuperación Integral (CRI), Delegacións territoriais da Xunta, Xulgados de violencia de xénero, oficinas de atención ás vítimas, nas ONGs que traballan coa Xunta de Galicia nos programas de apoio ás vítimas da trata, e nos centros de saúde.

Ademais o Consello da Xunta aprobou unha Declaración Institucional con motivo do día 18 de outubro que se recolle a continuación:

o **Declaración Institucional da Xunta de Galicia na celebración do 18 de outubro, Día Europeo contra a trata de seres humanos.**

Con ocasión do Día Europeo de loita contra a trata de persoas, que se conmemora o vindeiro 18 de outubro, a Xunta de Galicia quere expresar un ano máis o profundo rexeitamento contra esta forma moderna de escravitude.

A trata de seres humanos constitúe unha grave violación dos dereitos fundamentais e está expresamente prohibida pola lexislación internacional e europea vixente, e penalizada como delito grave no noso Código Penal

Segundo se recolle no último Informe da Comisión Europea sobre os progresos realizados na loita contra a trata (ano 2016), a trata de seres humanos con fins de explotación sexual segue sendo a principal forma de trata na UE, pois segundo reflicten as estatísticas, o 67% das vítimas deste delito foron explotadas sexualmente, e desa porcentaxe, o 95% son mulleres e nenas.

Con estes datos, queda polo tanto de manifesto que a trata de seres humanos con fins de explotación sexual non é un crime neutral en termos de xénero pois a maioría das súas vítimas son mulleres e nenas, constituíndo ademais unha forma de violencia contra as mulleres, unha violación da súa dignidade e dos seus dereitos básicos como persoas.

Este ano 2016, o Parlamento galego aprobou a Lei 12/2016, do 22 de xullo, pola que se modifica a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, precisamente para poder ampliar os dereitos das vítimas de trata con

fins de explotación sexual que sufran este delito na nosa Comunidade Autónoma, que adquiren así a condición de beneficiarias das axudas económicas periódicas previstas para as vítimas da violencia de xénero en Galicia.

Pero a pesar de que o progreso lexislativo en materia de trata é cada vez máis notable en Galicia, en España e no resto de Europa, non podemos esquecer que queda moito por facer; 9 países do mundo carecen aínda por completo de lexislación nesta materia, mentres que outros 18 contan con lexislación parcial; Algúns deses países son grandes e están densamente poboados, polo que 2.000 millóns de persoas carecen da protección total que se contempla no Protocolo contra Trata de Persoas de Nacións Unidas.

Dende o Goberno da Xunta de Galicia estamos decididos a seguir impulsado medidas que apoién e axuden ás vítimas deste delito, e un ano máis poñemos en marcha unha campaña de sensibilización, nesta ocasión co lema “NON ENTRES!, A explotación sexual denigra ás persoas, tamén a quen a consume”, co obxectivo de seguir concienciando á sociedade en xeral pero tamén especialmente a quen saca proveito da vulnerabilidade doutro ser humano, pois a trata é un delito que existe porque responde a unha demanda previa.

Temos que previr, axuizar aos autores e protexer ás vítimas.

Con ese obxectivo seguiremos traballando.

❑ **Campaña do 25 de novembro 2016: Día Internacional contra a violencia de xénero**

No marco das campañas institucionais que se realizan anualmente con motivo da conmemoración do día internacional contra a violencia de xénero, o 25 de novembro, a **Secretaría Xeral da Igualdade** puxo en marcha en 2016 a campaña “**GALICIA CONTRA A VIOLENCIA DE XÉNERO**”, e está protagonizada por **Teresa Portela** (Campiona do Mundo de Piragüismo) e **Roberto Vilar** (Actor e humorista).

Os dous colaboraron desinteresadamente, cedendo a súa imaxe á campaña, da que se distribuíron carteis por todas as vilas e cidades de Galicia, en locais comerciais, de hostalería, edificios públicos, concellos, centros de saúde, centros educativos e xulgados.

O obxectivo desta iniciativa é sensibilizar á sociedade da necesidade de erradicar “entre todas e todos” a lacra da violencia machista e para iso a campaña institucional tamén se desenvolveu en prensa, radio, televisión -coa colaboración da CRTVG- e nas redes sociais.

Difusión da campaña:

Sempre co obxectivo de sensibilizar á cidadanía e buscar a complicidade de toda a sociedade para erradicar a violencia contra as mulleres e conseguir o rexeitamento social cara aos maltratadores, a Xunta de Galicia, a través da Secretaría Xeral de Medios, difundiu activamente a campaña institucional en prensa escrita, radio, internet e portais dixitais:

- ❖ Elaboración e difusión masiva por toda Galicia de **40.000** carteis co lema da campaña
- ❖ Emisión de 130 cuñas nas principais emisoras de radio en Galicia.
- ❖ Anuncios en 10 xornais de tirada nacional
- ❖ Presenza nas redes sociais, a través de [twitter](#) e [facebook](#).

A TVG emitiu ademais unha dúcia de momentos internos dun minuto nos que os principais locutores do medio, en programas como “A Revista”, “Luar” ou “Land Rober Tunai Show” deron lectura a unha mensaxe de concienciación.

Doutra banda, no marco do Día Internacional para a Eliminación da Violencia de Xénero, o domingo, 27 de novembro, desenvolveuse por cuarto ano a andaina contra a violencia de xénero: **“Camiño ao respecto”**, organizada pola Xunta de Galicia, e na que 200 persoas percorreron o camiño que separa o Monte do Gozo da Praza do Obradoiro, onde rematou a andaina coa lectura dun manifesto de repulsa e rexeitamento da violencia de xénero.

O obxecto desta andaina é promover a participación cidadá a prol do rexeitamento público e formal contra a violencia de xénero e sensibilizar sobre a importancia de valores como o respecto e a igualdade entre homes e mulleres, valores que encarna o Camiño de Santiago.

Ademais, e como en aos anos anteriores, o Consello da Xunta aprobou unha Declaración Institucional con motivo do día 25 de novembro:

o **Declaración Institucional da Xunta de Galicia na celebración do 25 de novembro, Día Internacional para a eliminación da violencia contra a mulleres.**

"O 25 de novembro foi declarado pola Asemblea Xeral das Nacións Unidas como o Día Internacional para a eliminación da violencia de Xénero.

Transcorreron xa dezasete anos dende aquela declaración pero dende as instancias públicas cada 25 de novembro seguimos a amosar un compromiso firme coa erradicación de calquera tipo de discriminación que permita que esta violencia persista na nosa sociedade.

A violencia de xénero é un asunto de Estado, polo que previr e poñer fin á violencia exercida contra as mulleres é un obxectivo prioritario e irrenunciable para a Xunta de Galicia.

Dende a Administración galega queremos facer especial fincapé neste ano 2016 na mocidade, que constitúe un grupo especialmente vulnerable á violencia de xénero, e co que precisamos seguir a traballar para que os mozos e mozas identifiquen e rexeiten condutas sexistas que ás veces se toleran ou xustifican, e que a longo, ou incluso a medio prazo, poden desembocar en relacións violentas. Todas as formas de violencia de xénero aliméntanse dos mesmos problemas de valores, dos mesmos estereotipos caducos e dos mesmos mitos enganosos que desgraciadamente a poboación máis nova parece estar reproducindo de maneira preocupante.

Se queremos previr a violencia de xénero debemos evitar os pasos que se inician baixo as referencias dunha cultura machista, e polo tanto, para erradicar calquera forma de violencia, a solución reside na educación.

O respecto, a liberdade e a igualdade son tres dos piares básicos nos que centrar esa educación.

Resulta imprescindible que a mocidade de hoxe, protagonista da sociedade do mañá, comprenda, coñeza e identifique a violencia de xénero, recoñeza os primeiros sinais dos malos tratos e, a continuación, se converta en protagonista do logro dunha sociedade libre de violencia contra as mulleres: apoiando a quen a sofre e rexeitando actitudes e estereotipos que a promoven ou a xustifican, desde o convencemento de que a igualdade entre mulleres e homes e o respecto pola dignidade do outro son imprescindibles e útiles para a súa convivencia pacífica na sociedade.

É necesario seguir traballando na prevención, na detección e na sensibilización, e visibilizar un problema de profundo calado social.

Traballemos todos e todas xuntos e avancemos unidos para conseguir unha sociedade 0 % machista.

Un ano máis,

Todos contra a violencia de xénero

Todas contra a violencia de xénero

Galicia contra a violencia de xénero"

❖ Outras actuacións no ámbito da prevención e da sensibilización fronte á violencia de xénero.

❑ Campaña "Eu Respecto" de sensibilización escolar para a non discriminación por orientación escolar.

O parlamento de Galicia aprobou en abril de 2014 a *Lei 2/2014, do 14 de abril, pola igualdade de trato e a non discriminación de lesbianas, gays, transexuais, bisexuais e intersexuais en Galicia*, sendo Galicia a primeira comunidade autónoma que contou cunha Lei que consolida o principio de igualdade de trato e non discriminación por razón de orientación sexual e identidade de xénero das persoas LGTBI. É unha Lei integral na que se inclúen medidas con carácter transversal que abranguen a todos os ámbitos: policial, xudicial, laboral, familiar, da saúde, educación, cultura, do deporte, da comunicación e da xuventude.

En febreiro de 2016 a Xunta de Galicia presentou a campaña "EU RESPECTO", que ten como finalidade concienciar e sensibilizar a toda a sociedade, especialmente aos rapaces e rapazas, en conceptos como a igualdade, a dignidade, a pluralidade, a diferenza e o respecto á diversidade sexual. No marco desta iniciativa, distribuíranse 5.000 carteis nos centros educativos galegos.

❑ **Obradoiros "Violencia de xénero e o novo contexto dixital"**

Dende a **Secretaría Xeral da Igualdade** entre as actuacións ofertadas ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 222) , incluíuse o obradoiro 'Violencia de xénero e o novo contexto dixital'; Trátase de obradoiros educativos para nenos, nenas e adolescentes, preferentemente expostos a situacións de violencia de xénero centradas no coñecemento e prevención das novas formas de violencia que xorden no contexto dixital: ciberviolencia de xénero, grooming, sextorsión. Un total de 23 entidades locais foron seleccionadas para o desenvolvemento do citado obradoiro:

Provincia	Concello
A Coruña	OUTES
	MUXÍA
	NEGREIRA
	ABEGONDO
	CARNOTA
	PORTO DO SON
	VIMIANZO
Lugo	BURELA
	QUIROGA
Ourense	OURENSE
	VERÍN
	RÚA (A)
	CELANOVA
	AVIÓN
Pontevedra	A GUARDA
	A LAMA
	LALÍN
	CANGAS
	PONTE CALDELAS
	SALCEDA DE CASELAS
	CALDAS DE REIS
	POIO
	CUNTIS

Tamén se ofertou este obradoiro sobre a violencia de xénero e o novo contexto dixital aos centros educativos participantes no programa “Por 365 de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de xénero dende o ámbito educativo desenvolvido pola Secretaría Xeral da Igualdade dentro do Plan Proxecta da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria (véxase páxina 67).

❑ **Charlas Informativas sobre as consecuencias da violencia de xénero nas mulleres, nos nenos e nas nenas e pautas para a súa abordaxe**

Entre as actuacións ofertadas ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, pola Secretaría Xeral da Igualdade, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 222) , inclúense Charlas informativas a cargo de persoal do Centro de recuperación integral para vítimas de violencia de xénero sobre as consecuencias desta violencia nas mulleres, nos nenos e nas nenas e pautas para a súa abordaxe. Un total de 20 entidades locais foron seleccionadas para o desenvolvemento do citado obradoiro:

Provincia	Concello
A CORUÑA	SANTISO
	COIRÓS
	AS PONTES DE GARCÍA RODRÍGUEZ
LUGO	VILALBA
	SARRIA
	SAMOS
	O PÁRAMO
	BARREIROS
	LÁNCARA
	PARADELA
	XERMADE
	RIBADEO
OURENSE	VILAMARTÍN DE VALDEORRAS
	O CARBALLIÑO
PONTEVEDRA	BAIONA
	SILLEDA
	O PORRIÑO
	MOAÑA
	MARÍN
	BARRO

Tamén se ofertan estas charlas aos centros educativos participantes no programa “Por 365 de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de xénero dende o ámbito educativo desenvolvido pola Secretaría Xeral da Igualdade dentro do Plan Proxecta da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria (véxase páxina 67).

❑ **Proxecto europeo “Mocidade contra a violencia de xénero”**

No ano 2016 rematou o proxecto europeo **Mocidade contra a violencia de xénero** (Proxecto de cooperación DCI-NSAED/2012/304-689), no que a Xunta de Galicia, a través da **Secretaría Xeral da Igualdade**, participaba dende 2014, proxecto que tivo unha duración total de 36 meses, rematando en marzo de 2016.

O proxecto Mocidade contra a violencia de xénero tivo como finalidade contribuír á redución da violencia de xénero a través da mellora dos coñecementos e competencias de grupos de mozos e mozas pertencentes a centros xuvenís, escolas de ensino medio e grupos xuvenís activos no seu territorio, sobre asuntos relacionados coa defensa dos dereitos humanos e o desenvolvemento.

O **obxectivo xeral do proxecto** foi o de incrementar a conciencia sobre a violencia de xénero da sociedade civil empezando polos mozos e mozas, a fin de non limitar o debate sobre os medios para combater a violencia só a pequenos grupos, co risco de auto-referencialidade. Evitar a hexemonía, xeral ou parcial, e ampliar a discusión e as achegas sobre as mellores accións de sensibilización contra a violencia de xénero, é unha das premisas principais desta proposta. Outro elemento crave é mellorar as habilidades dos mozos e mozas para contribuír a fortalecer o protagonismo e as posibilidades deles e delas de influír na comunidade.

En particular o proxecto propuxo lograr sensibilizar as/os mozos das escolas e de grupos informais, a través dun método de **Peer Education** (educación entre iguais) sobre:

Modelos de masculinidade e discriminación de xénero (anos 2013-2014)

Violencia contra as mulleres (anos 2014-2016)

Violencia contra a persoas LGBTI (anos 2015-2016).

A iniciativa constaba de tres niveles sucesivos: sensibilización, educación e formación.

O proceso consistiu nunha primeira fase de formación deseñada pola Xunta de Galicia para **8-10 persoas seleccionadas a través das asociacións xuvenís. Esas persoas formáronse como educadores/as (peer education) nas temáticas de cada ano do proxecto** e foron posteriormente os multiplicadores e difusores das campañas de sensibilización a través da formación que eles mesmos impartiron a outros mozos e mozas no ámbito educativo.

Foron socios do proxecto:

- Città di Torino (Italia)
- Città di Collegno (Italia)
- Comune di Genova (Italia)
- ISCOS Piemonte Ong (Italia)
- Municipiul Baia Mare (Rumania)
- Municipiul Bucuresti -Directia Generala de Asistentia Sociala (Rumania)
- Asociatia Caritas Bucuresti (Rumania)
- Xunta de Galicia (España)
- FAMSI -Fondo Andaluz de Municipios para la Solidaridad Internacional (España)
- Câmara Municipal da Praia (Cabo Verde)
- Conselho Municipal de Maputo (Mozambique)
- PRODES Ong (Mozambique)
- Prefeitura Municipal de Fortaleza (Brasil) Prefeitura Municipal de Várzea Paulista (Brasil).

En 2016, oito das/os mozas/os participantes no proxecto como educadoras/es remataron a súa participación no programa e expuxeron a súa experiencia no mesmo na edición **XVII do Foro galego de educación en Igualdade que tiña por título “Diversidade sexual e convivencia”** que se desenvolveu os días 22 e 23 de abril en Santiago de Compostela.

- ❑ **Reserva de praza en campamentos de verán 2016, para fillos e fillas de mulleres vítimas da violencia de xénero.**

Dende a **Secretaría Xeral da Igualdade**, en colaboración coa **Dirección Xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado**, da **Consellería de Política Social**, ofertóuselles un ano máis, ás e aos menores dependentes de mulleres vítimas de violencia de xénero que residen ou residiron nos últimos anos nalgún centro de acollida, a posibilidade preferentemente de participar nos campamentos xuvenís organizados pola **Dirección Xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado** da **Consellería de Política Social** dentro do programa **Campaña-Verán 2016**, a través dunha reserva específica de prazas.

A través da oferta da devandita campaña ofrécese a posibilidade de que as/os rapaces empreguen o seu tempo libre vacacional participando en actividades de carácter lúdico, cultural, deportivo e formativo, que sirvan non só para divertirse senón tamén para o enriquecemento persoal e vital.

Nº rapazas e rapaces beneficiarios destas prazas: 49

Provincia	Nenos	Nenas	Total
A Coruña	8	10	18
Lugo	2	0	2
Ourense	5	1	6
Pontevedra	12	11	23
Total	27	22	49

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- ❑ **Prazas en Residencias xuvenís .**

A **Consellería de Política Social**, a través da **Dirección xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado** desenvolveu a Orde do 27 de xuño de 2016 pola que se determinan as bases reguladoras e se convocan prazas de persoas colaboradoras-bolseiras para residencias xuvenís, para o curso 2016-2017. Os criterios de selección que se teñen en conta para estas prazas son, entre outros, as mulleres vítimas de violencia de xénero ou persoas solicitantes cuxas proxenitoras a sufrisen.

Tamén tramitou a Orde do 18 de abril de 2016 pola que se convocan prazas nas residencias xuvenís dependentes da **Consellería de Política Social**. De novo entre os criterios de selección figura **as mulleres vítimas de violencia de xénero** ou persoas solicitantes cuxas proxenitoras a sufrisen.

❑ **Subvencións a proxectos de acción voluntaria .**

Na Orde do 11 de marzo de 2016 pola que se regulan as bases das subvencións para entidades de acción voluntaria e entidades locais enmarcadas no programa Servizo de voluntariado xuvenil e se procede á súa convocatoria para o ano 2016, no artigo 1 punto 3 cita que :*"Serán subvencionables os proxectos de acción voluntaria presentados por entidades de acción voluntaria e entidades locais sempre que a dita acción voluntaria a desenvolvan mozos/as de idades comprendidas entre os 16 e os 30 anos; para os menores 18 anos precísase ademais autorización do pai/nai ou titor/a legal, e que se realicen no ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia, prioritaria pero non exclusivamente nalgunha das seguintes áreas:"*

1. Actividades relacionadas co Camiño de Santiago.
2. Actividades de recuperación da cultura/arte/tradicións populares galegas.
3. Actividades con colectivos en situación de risco.
4. Actividades xuvenís.
5. Actividades ambientais.

6. Actividades relacionadas coa igualdade de xénero.

7. Posta en marcha de programas de voluntariado no ámbito familiar por parte das entidades.

En relación con esta Orde do 11 de marzo de 2016, **concederónse 19 proxectos relacionados coa área de igualdade**, nos que colaboraron 103 voluntarios (38 homes e 65 mulleres).

❑ **Centros Quérote+ .**

Dende os centros Quérote+ levaronse a cabo en 2016 as seguintes actividades do Servizo Quérote+:

-Impartición de obradoiros para mozos e mozas , familias e axentes xuvenís (profesorado, educadoras e educadores, etc.) nos que se abordan aspectos vinculados coa convivencia entre os sexos (centros de ensino, concellos e asociacións) . Publicación de materiais a través das redes sociais que fomentan a concienciación e a sensibilización a favor da igualdade (Facebook, Twitter e Instagram). Campañas de concienciación e sensibilización.

Número obradoiros: 153

Número de mozos e mozas participantes nos obradoiros: 3.473

Número de publicacións en redes sociais: 32

Impacto: 47.773 persoas

- Obradoiros sobre educación sexual para mozos e mozas e as familias. Servizo de información e asesoramento en aspectos vinculados á sexualidade. Campañas de sensibilización.

Mozas e mozos de entre 14 e 30 anos, familias e poboación en xeral

Número obradoiros: 244

Número mozas e mozos participnates nos obradoiros: 5.522

Número de Consultas programa Quérete: 6382

Campañas, unha campaña, con 16 actos

Impacto: número de persoas receptoras- 3.000

Artigo 7:Fomento do movemento asociativo

Convocatoria de axudas e subvencións a entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro, para programas para mulleres en situación de especial vulnerabilidade. (Inclúe as vítimas de violencia de xénero como colectivo de especial vulnerabilidade.)

A través da Resolución do 21 de decembro de 2015, da **Secretaría Xeral da Igualdade** (DOG núm. 248, do 30 de decembro), establecéronse as bases reguladoras e convocáronse para o ano 2016 as subvencións a entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro para programas dirixidos a mulleres en situación de especial vulnerabilidade.

As axudas tiñan como finalidade a realización dos seguintes programas

- a) Programa de recursos integrais específicos para mulleres xestantes ou lactantes con fillas ou fillos menores de tres anos, en situación de especial vulnerabilidade.
- b) Programa de recursos integrais de atención personalizada e especializada para mulleres en situación de especial vulnerabilidade, pertencentes a un ou varios colectivos nos que conorra dita situación, segundo a relación que figura na disposición adicional única desta resolución.

Para efectos desta convocatoria tiñan a consideración de mulleres en situación de especial vulnerabilidade, entre outras, as **vítimas de violencia de xénero ou de violencia doméstica e as vítimas de explotación sexual-laboral en redes de prostitución ou de trata de persoas.**

As actuacións desenvolvidas no correspondente programa deben encadrarse nalgún dos seguintes tipos:

- a) Servizos de orientación e información sobre recursos singularizados, de atención, orientación e asesoramento persoal e social, así como de apoio directo nas relacións con outras entidades, organismos e servizos que faciliten ás persoas usuarias o seu proceso de integración social.
- b) Servizo de atención psicolóxica.
- c) Servizo de asesoramento xurídico.
- d) Servizo de mediación intercultural e/ou familiar.
- e) Actividades para a adquisición de habilidades persoais e sociais básicas ou de competencias para a mellora da empregabilidade.
- f) Servizos ou medidas de apoio e orientación laboral para a mellora da empregabilidade e de acompañamento na busca de emprego, incluído o emprego por conta propia e o emprendemento, así como a prospección do mercado de traballo, a intermediación e a titorización laboral e profesional.

Ás subvencións obxecto desta convocatoria dedicouse un orzamento total de 1.777.500 euros, que conta cun cofinanciamento do 80% polo Fondo Social Europeo do Programa Operativo FSE-Galicia 2014-2020, e foron beneficiarias no ano 2016 un total de 60 entidades.

A contía máxima da axuda a conceder a cada entidade ao abeiro desta convocatoria era de 70.000 €.

Artigo 8: Actividades culturais e artísticas

☐ Exposición "Á Violencia de Xénero...Dille Non!"

O 25 de novembro de 2016 inaugurouse no IES Rosalía de Castro de Santiago de Compostela a exposición "*Á Violencia de Xénero... Dille NON!*", impulsada pola Xunta de Galicia, con motivo do Día internacional para a eliminación da violencia contra as mulleres.

A exposición está dirixida a axudar á mocidade a recoñecer, identificar e rexeitar condutas sexistas

e nocivas nas súas relacións, a visibilizar e crear conciencia social e a impulsar valores como o da liberdade, a tolerancia e o respecto.

Xunto coa exposición, a Secretaría Xeral da Igualdade facilita un caderno divulgativo baseado en dita exposición e que tamén ten por finalidade a prevención e sensibilización da xente moza sobre a violencia de xénero.

Despois da súa inauguración a exposición que foi ofertada pola **Secretaría Xeral da Igualdade** ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero (ver páxina 222), e rotou por 15 entidades locais.

Provincia	Concello
A Coruña	A LARACHA
	CORCUBIÓN
	CURTIS
	FERROL
	MAZARICOS

Informe anual 2016 de violencia de xénero

	MUGARDOS
	NOIA
	SAN SADURNIÑO
Lugo	BÓVEDA
	MONFORTE DE LEMOS
Ourense	BANDE
	MANC. TERRA DE CELANOVA
	RIBADAVIA
Pontevedra	O GROVE
	SANXENXO

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Tras o seu paso polos concellos a mostra presentouse tamén en varios centros educativos que desenvolven o programa “Por 365 días de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de xénero dende o ámbito educativo desenvolvido dentro do Plan Proxecta da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria (véxase páxina 67).

❑ Exposición “*Cartas de Amor*”

Cartas de Amor é unha mostra do cómic galego sobre violencia de xénero, xa convertida nunha ferramenta de uso continuado dende a Secretaría xeral da Igualdade, que ten como finalidade sensibilizar á poboación máis nova sobre a existencia de violencia nas súas relacións de parella, nos seus modos de relacionarse. Axudarlles a decatarse de que formas e modos de comportamento habituais como as demostracións de celos, o control sobre a vestimenta da parella, as súas chamadas telefónicas, mensaxes e correos electrónicos, a limitación dos seus movementos en relación ás súas amizades, son en

realidade demostracións dun comportamento violento, e polo tanto a eliminalo.

A mostra está composta por traballos de, Miguel Calatayud (premio nacional de ilustración), Paco Roca (premio nacional de cómic), así como outras figuras galegas, como Patricia Castelao, Pirusca, David Pintor e Óscar Villán. Tamén participaron autoras e autores que están acadando grande éxito entre a xente máis nova, como Eva Vázquez, Javier Olivares, Primitivo, Sonia Pulido, Jack Mircala ou Sergi San Julián. Ademais o escultor Méndez, a escritora Anxos Sumai e o deseñador Fausto, uníronse a esta mostra con tres achegas diferentes.

No último trimestre do ano 2016, foi ofertada pola **Secretaría Xeral da Igualdade**, ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, ao abeiro do convenio de colaboración asinado en 2012 entre esta Secretaría Xeral e a FEGAMP (ver páxina 222), e desenvolveuse nun total de 15 entidades locais.

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Provincia	Concello
A Coruña	ARES
	BETANZOS
	BOQUEIXÓN
	CEE
	CERCEDA
	LOUSAME
	MELIDE
	OROSO
	SADA
Lugo	ALFOZ
	PANTÓN
Ourense	PADERNE DE ALLARIZ
Pontevedra	MEAÑO
	O ROSAL
	PONTECESURES

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

A exposición acompáñase dun Obradoiro Práctico, explicativo da mostra no mesmo lugar da exposición, guiándose dos paneis expositivos, como un xeito máis de traballar na prevención da violencia de xénero coa xente máis nova.

Tanto a mostra “Cartas de amor” como o obradoiro práctico tamén forman parte dos recursos ofertados pola Secretaría Xeral da Igualdade aos centros educativos participantes no programa “Por 365 de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de xénero dende o ámbito educativo desenvolvido dentro do Plan Proxecta da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria (véxase páxina 67).

❑ **Medidas e actuacións de sensibilización da sociedade na prevención e no tratamento da violencia de xénero dos departamentos dependentes da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria con competencias en materia de cultura.**

No Arquivo de Galicia

1. Exposicións

Co gallo da celebración do 8 de marzo, Día da Muller traballadora, o Arquivo de Galicia organizou a exposición titulada ***Mulleres sobranceiras: Olga Gallego Domínguez***, que se exhibiu no espazo central da Biblioteca e o Arquivo de Galicia entre o 7 de marzo e o 4 de maio.

Con ela o Arquivo pretendeu iniciar unha serie adicada ás mulleres galegas. A relevancia da figura de Olga Gallego na Arquivística española, a súa preocupación polo desenvolvemento do sistema arquivístico e a conservación do patrimonio galego, así como a doazón que a súa irmá e única herdeira fixo do seu arquivo persoal ao Arquivo de Galicia no ano 2011, fixérona merecedora da primeira exposición da serie.

2. Conferencias

Como complemento da mostra o presidente da Fundación Olga Gallego Domínguez, Pedro López Gómez, pronunciou a conferencia titulada ***Olga Gallego e a condición feminina***.

3. Redes Sociais

Tamén con motivo da celebración do Día da Muller publicouse en Facebook e twitter o testamento dunha muller, realizado no ano 1465, procedente do fondo documental da Familia Pita da Veiga, custodiado no Arquivo.

O día 17 de outubro, "Día das escritoras" publicouse unha información homenaxe á poeta Luz Pozo Garza, quen fixo doazón ao Arquivo de Galicia do seu Arquivo persoal.

4. Ingreso de fondos

Por orde de 24 de agosto de 2016 foi aceptada a ampliación da doazón efectuada por Pilar Gallego Domínguez do fondo documental da súa irmá.

No mes de xullo foi recibida a primeira parte do Arquivo persoal de Luz Pozo Garza.

Finalmente, no mes de agosto foi depositado o Arquivo de María Moreira Gonda, creadora e emprendedora na industria da moda o do téxtil.

Pola súa banda, nos Arquivos Históricos Provinciais de Galicia leváronse a cabo diversas accións relacionadas coa igualdade e a visibilización das mulleres, así:

No Arquivo Histórico Provincial de Lugo

Os datos contabilizados referidos á xénero no Arquivo Histórico Provincial de Lugo no 2016 foron os seguintes:

2016 Datos xénero	
Fondo	Xulgado nº 1
Período cronolóxico	1929 - 1963
Sección	Penal

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Datos concretos	Demandantes
Rexistros totais	8.472
Rexistros correspondentes a mulleres	2.412
Porcentaxe aproximada	28%

Ademais ao longo de 2016, compartiron en facebook, directamente relacionados coas mulleres, os seguintes enlaces e documentos:

Pares: Las sin sombrero. Centro Documental de la memoria histórica. AHP de Córdoba: Violencia machista en documentos históricos.

Publicación de dous documentos:

-Permiso de armas a Jesusa Seco Pollán, de Rábade, 1945-1948. Gobierno Civil de Lugo, sig. 13060.

-Sentenza do preito por divorcio establecido por Dona Jesusa Ferreiro Rico contra Dositeo Ramón Rodríguez Villar, procedente do Xulgado de 1ª instancia e instrución da Fonsagrada Audiencia de Lugo, 1932, sig. 27391

No Arquivo Histórico Provincial de Ourense

Leváronse a cabo as seguintes actuacións:

- O 7 marzo de 2016: para conmemorar o Día Internacional das Mulleres, o 8 de marzo, recolleuse un traballo sobre as mulleres de Allariz: "*Madres archiveras*": *muller e arquivos no Antigo Réxime*. Durante séculos a muller estivo excluída das tarefas intelectuais e de xestión administrativa. Paradoxicamente, os mosteiros e conventos femininos foron un dos escasos ámbitos nos que puideron desenvolver este tipo de actividades. En concreto, as "madres archiveras" xestionaron os arquivos conventuais, pezas fundamentais para a administración e defensa do patrimonio que aportaba ingresos para a supervivencia do convento.

En dous documentos de 1796 e 1803 procedentes do arquivo de Santa Clara de Allariz aparecen as "madres archiveras" (Dª Manuela Sotelo, Dª Antonia de Puga, Dª María Rodríguez e Dª Manuela Méndez) nesa función de xestoras documentais e custodias do arquivo conventual.

- O 25 novembro: Día da Eliminación da violencia contra a mulleres, recolleuse un traballo do 24 de abril do ano 1570, no que Bárbara de Carranza era executada nunha praza pública da

cidade de Ourense. O seu delito de adulterio tiña como castigo a pena de morte a mans do seu propio marido. Este truculento suceso reflicte ate que punto o sistema xurídico dunha sociedade con valores radicalmente patriarcais, como a do Antigo Réxime, daba cobertura legal á violencia contra a muller. Téñase en conta que a muller non tiña o mesmo dereito a castigar a un marido adúltero. 1570, abril, 24, luns. Ourense

Testemuño do notario Fernán Pérez de Lemos sobre a morte de Bárbara de Carranza, muller de Alonso Piñeiro, e Villafranca.

Orixinal; Papel; escritura humanística; castelán; 385 x 295 mm.

AHP Ou. Protocolos notariais de Fernán Pérez de Lemos, C. 3519/5, f. 2r.

No Arquivo Histórico Provincial de Pontevedra

Desagregouse a variable sexo para o número de consultas e consultantes totais en 2016:

Nº total de consultas: 2112. Nº de mulleres: 884.

Nº total de investigadores/as: 195. Nº. de investigadoras: 46.

No Arquivo do Reino de Galicia da Coruña

Como medidas específicas sinalara a selección de documentos medievais en galego nos que aparecen mulleres, dos que se fixo unha mostra presencial no primeiro andar do Arquivo e unha mostra virtual na web do Arquivo. O número de documentos seleccionados foron 15 e abarcaban cronoloxicamente dende o século XII ao XX.

ESTATÍSTICAS ANO 2016

Fondo	Nº total rexistros	Nº referencias Femininas	Porcentaxe
Audiencia Territorial da Coruña	12862	6232	48,45%
Audiencia Provincial	1253	323	25,78%
Real Audiencia de Galicia. Preitos e expedientes de particulares. Letra C	2948	995	33,75%
Posit. Fot.	635	3	0,47%
Xunta Superior de Armamento e Defensa de Galicia	922	1	0,1%
Oficinas Liquidadoras. Pontedume	566	200	35,33%

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Oficina Liquidadora. Carballo	682	586	85,92%
Libro rexistro de edificios y solares. Ortigueira	186	54	29,03%
Libro rexistro de edificios y solares. Santa Comba	175	52	29,71%
TOTAL	20229	8446	

Artigos 9 e 10 Tratamento da información e Convenios de autorregulación

Durante o ano 2016, a Televisión de Galicia e a Radio Galega comezaron a aplicar as novas recomendacións ampliadas a finais de 2015 sobre o tratamento informativo da violencia contra as mulleres propostas polo Consello de Administración da CRTVG.

Este documento, accesible no portal corporativo (<http://www.crtvg.es/crtvg/portal-detransparencia/responsabilidade-social-corporativa/autoregulacion/recomendacions-doconsello-de-administracion-da-crtvg-sobre-o-tratamento-informativo-da-violencia-contra-asmulleres>) propón como criterio xeral que as informacións relacionadas coa violencia de xénero deben ser obxecto dun tratamento serio, delicado e rigoroso que prime ante todo o respecto extremo ás vítimas.

Entre outros criterios, destácase a conveniencia de extremar o celo no manexo das fontes de información e das declaracións, incidindo tamén na idea de que os medios públicos galegos non se limitan ao tratamento dos feitos dramáticos senón que tamén divulgan os casos de éxito en que as mulleres conseguen liberarse dos malos tratos para que sirvan de exemplos a outras vítimas. Sempre se inclúe nas informacións o número de teléfono de atención aos casos de violencia machista.

A Vicepresidencia da Xunta de Galicia, a través da Secretaría Xeral de Igualdade, e a CRTVG asinaron en maio de 2016 un novo acordo para realizar accións conxuntas nesta materia, a promoción da igualdade a a loita para a eliminación da violencia de xénero. Segundo o acordo, os medios públicos galegos potenciarán a visibilidade das mulleres na súa programación e prestaranlles especial atención ás noticias relativas a delitos de violencia de xénero. O acordo recolle tamén a creación de grupos de traballo para afondar nestas materias.

Actuacións na TVG

O compromiso dos medios públicos galegos coa efeméride do 25 de novembro, Día contra a Violencia Machista, é absoluto. O obxectivo deste tratamento informativo, tanto nese día en

concreto coma no resto do ano, é seguir concienciando os distintos sectores da poboación do alcance real desta auténtica doenza social. Os servizos informativos da TVG outorgáronlle unha ampla repercusión a esta conmemoración, non só nesa data senón tamén en días anteriores e posteriores. Este foi o caso dos programas «Bos días», «A Revista», o «Telexornal Mediodía» do 25 de novembro, que se abriu e se pechou co tema e lle adicou sete pezas no primeiro bloque. Tamén «Área pública», «Galicia noticias» e «Telexornal Serán» recolleron as múltiples actividades desenvolvidas nos ámbitos sociais, políticos e educativos das catro provincias.

Practicamente durante todo o mes, e en especial entre os días 17 e 27, todos os espazos da Radio Galega dedicaron diariamente parte do seu tempo a contidos relacionados con esta conmemoración. Ademais, durante varios días e de forma exhaustiva, os informativos da radio fixéronse eco de todas as campañas, accións e mobilizacións dos partidos políticos, colectivos sociais e organismos oficiais. Así, os programas «Galicia por diante», «A tarde», «Somos quen» e «Aquí Galicia» e «Convivir en igualdade» abordaron o tema a fondo. A violencia machista foi tratada desde diversos ángulos, como a medicina, a psicoloxía, a discapacidade, a educación, a música, a literatura e mesmo a pediatría.

En canto á publicidade, e en aplicación do convenio coa Secretaría Xeral de Igualdade, a TVG difundiu a campaña institucional «Galicia contra a violencia de xénero» da Xunta de Galicia. A TVG emitiu unha ducia de momentos internos dun minuto nos que os principais locutores do medio, en programas como «A Revista», «Luar» ou «Land Rober Tunai Show» deron lectura a unha mensaxe de concienciación.

A cobertura dos medios públicos galegos para sensibilizar contra esta lacra e previr novos casos esténdese durante todo o ano e en grande cantidade de programas, con centos de pezas e con diversos enfoques, tal como suxiren as recomendacións do Consello de Administración da CRTVG. A modo de ilustración pódese mencionar a cobertura de noticias, tamén positivas, como a feita, en abril, do anuncio da Xunta de Galicia de outorgar para 2016 axudas económicas directas a mulleres vítimas de violencia machista.

Outras accións

- O Consello de Administración da CRTVG conta cunha Comisión de Igualdade que vela pola observancia da normativa neste eido nos medios de comunicación dependentes da CRTVG. A Comisión de Igualdade celebrou catro sesións no 2016.
- A CRTVG forma parte do **Observatorio Galego de Violencia de Xénero** constituído en 2014 e que conta con representantes das administracións, da Xustiza, sindicatos, asociacións de

mulleres e medios de comunicación coma a CRTVG para traballar coordinadamente para atallar o machismo e as mortes e agresións. A CRTVG participou activamente na comisión específica creada para detectar e retirar os contidos e mensaxes publicitarias sexistas que promovan a discriminación sexual.

- A CRTVG forma parte desde 2014 da **Comisión Asesora de Publicidade non sexista** do Observatorio Galego de Violencia de Xénero, e participa activamente neste foro de asesores no que se valoran as denuncias daqueles casos de publicidade que fai un posicionamento non axeitado do papel da muller na sociedade.

A **web** da CRTVG dispón dunha **canle temática sobre temas de igualdade**. Dentro da súa función de servizo público e en consonancia coas súas liñas de acción de responsabilidade social corporativa, creou unha sección específica denominada “CRTVG coa Igualdade”, onde se recolleron, en 2016, 142 contidos sobre igualdade, emitidos en distintos espazos da TVG (<http://www.crtvg.es/crtvg/canlestematicas/igualdade>).

- O 8 de marzo, Día Internacional da Muller, en aplicación do convenio de colaboración coa Secretaría Xeral de Igualdade, a TVG emitiu **publicidade** desta mesma campaña.

- A CRTVG está integrada na asociación **Autocontrol de Publicidade**, organización da que participa todo o sector da publicidade en España. Esta entidade ten vixente un código de conduta ou normas reguladoras da emisión de mensaxes publicitarias e de televenda que atende, entre outros aspectos, o cumprimento dos principios da igualdade de xénero e persegue, de oficio e tamén en resposta a reclamacións, a emisión de contidos sexistas a través das mensaxes comerciais.

- A CRTVG estableceu que nas **contratacións públicas**, no caso de empate entre varios candidatos un criterio de desempate sería o licitador que acredite a condición de Marca Galega de Excelencia en Igualdade.

- O pasado 25 de novembro, coincidindo co Día Internacional contra a Violencia Machista, tivo lugar a estrea da **película “Sicixia”**, de Vía Láctea Films, dirixida por Ignacio Vilar e participada por TVG, e unha das poucas cintas que foi clasificada polo Ministerio de Cultura como “**especialmente recomendada para a igualdade de xénero**”.

Artigo 11: Contidos e publicidade en relación coa violencia de xénero.

❑ **A Comisión asesora de publicidade non sexista**

Na sección 2ª do capítulo III, do Decreto 157/2012, do 5 de xullo de 2012, e dependendo do Observatorio Galego da Violencia de Xénero e con carácter permanente, créase a **Comisión Asesora de Publicidade Non Sexista**, que terá como obxecto asesorar e orientar as entidades, asociacións, axentes publicitarios que o requiran, ofrecendo criterios alternativos para eliminar o sexismo nas mensaxes publicitarias e incorporar accións positivas que cooperen á erradicación de todo tipo de discriminación por razón do sexo das persoas

A constitución da Comisión Asesora da Publicidade Non Sexista, no seo do **Observatorio Galego da Violencia de Xénero**, tivo lugar o 20 de novembro de 2014.

O seu obxecto fundamentalmente é velar pola erradicación do sexismo nas mensaxes publicitarias e pola implantación de accións que favorezan a eliminación da discriminación por razón de sexo entre as persoas; atender as peticións de asesoramento que se remitan, facilitando criterios e alternativas co fin de evitar o sexismo na publicidade; servir de vía para canalizar e orientar as queixas que se reciban sobre publicidade sexista, de acordo co establecido na Lei 34/1988, do 11 de novembro, xeral de publicidade, e difundir a información obtida co fin de fomentar o rexeitamento social ao tratamento discriminatorio ás mulleres a través da comunicación mediática.

No ano 2016, a Comisión reuniuse no mes de maio para dar conta das denuncias e queixas recibidas sobre publicidade sexista e das actuacións practicadas dende a celebración da anterior sesión da Comisión, así como do estado da elaboración dun acordo da última xuntanza relativa á presentación dun díptico para a detección da publicidade sexista (revisión do borrador coa incorporación das suxestións feitas).

Froito da proposta da Comisión de Publicidade non sexista a Secretaría Xeral da Igualdade elaborou e editou en decembro de 2016 un Díptico informativo con **Indicacións para detectar o sexismo na publicidade**, no que se recollen as funcións da Comisión Asesora de Publicidade Non Sexista, información sobre como realizar unha denuncia de publicidade sexista, indicacións para detectar o sexismo na publicidade e propostas de modelos publicitarios non sexistas, e que foi distribuído en 2017.

Capítulo II: Medidas de investigación e de formación en materia de violencia de xénero.

Artigo 12.Potenciación da investigación sobre a violencia de xénero.

Artigo 13.Registros administrativos.

Artigo 14. Formación nas universidades.

Artigo 15. Formação da totalidade das e dos profissionais.

Este capítulo da lei fai fincapé na necesidade de coñecer con maior profundidade o fenómeno da violencia de xénero, as súas causas e consecuencias, os aspectos xurídicos e sociais, pero tamén as repercusións de carácter psicolóxico sobre as vítimas, así como os perfís dos maltratadores, entendendo que o maior coñecemento provocará unha resposta máis eficaz en todos os ámbitos: prevención, intervención, recuperación e castigo e reeducación dos maltratadores.

Artigo 12: Potenciación da investigación sobre a violencia de xénero

Neste apartado cómpre mencionar a posta en marcha do Observatorio Galego da Violencia de Xénero, como órgano colexiado e institucional de Galicia **encargado do estudo, da avaliación e do seguimento** das políticas contra a violencia de xénero que se desenvolvan en Galicia.

No apartado correspondente, recóllese toda a información sobre este órgano, e as liñas de traballo establecidas en 2014, con continuidade en 2016 (véxase páxina 242).

Artigo 13: Rexistros administrativos.

❑ Seguimento do Plan Galego de Estatística: 2012-2016: Área de violencia de xénero: Ano 2016

O Programa Estatístico Anual da Comunidade Autónoma de Galicia para o 2016, aprobado polo Decreto 185/2015, do 23 de decembro, establece como unha das operacións estatísticas a realizar pola Secretaría Xeral da Igualdade, a estatística de violencia de xénero, na que se recollen os datos correspondentes aos expedientes tramitados entre o 1 de xaneiro e o 31 de decembro de 2016.

Unidades estatísticas

❑ Prestacións económicas directas.

- Axuda de pagamento periódico a vítimas da violencia de xénero. (véxase páxina 131)

No ano 2016, réxese pola Resolución do 5 de abril de 2016, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se regulan as bases para a concesión das axudas periódicas de apoio a mulleres que sofren violencia de xénero e se procede á súa convocatoria para o ano 2016 (DOG nº 72 do 15 de abril).

Os requisitos para poder ser beneficiaria desta axuda establécense no artigo 5: ser muller, maior de idade ou emancipada vítima de violencia de xénero, ter cesado a convivencia co agresor nos doce meses inmediatamente anteriores á data de presentación da solicitude, estar empadroadada e residir na Comunidade Autónoma de Galicia, carecer de recursos económicos e/ou dispoñer dunha rendas ou ingresos brutos mensuais iguais ou inferiores a 1,5 veces o IPREM vixente, excluída a parte proporcional da pagas extraordinarias, e non ter

percibido con anterioridade esta axuda ou a axuda de pago único establecida no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro.

A situación de violencia de xénero derivada de convivencia acreditarase, segundo o disposto no artigo 7 da antedita Resolución do 5 de abril de 2016, con algún dos documentos seguintes: certificación da orde de protección ou da medida cautelar, testemuño ou copia autenticada polo/a secretario/a xudicial da propia orde de protección ou da medida cautelar; sentenza de calquera orde xurisdiccional, que declare que a muller sufriu violencia de xénero; informe dos servizos sociais e/ou sanitarios da administración pública autonómica ou local, informe dos servizos de acollida ou informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia.

A axuda consiste nunha contía económica destinada directamente á beneficiaria, de carácter periódico, ata o máximo de doce mensualidades, sempre que nese período subsistan as circunstancias polas que se concede.

- Axuda de pagamento único ás vítimas de violencia de xénero.(véxase páxina 138)

No ano 2016 réxese pola Resolución do 5 de abril de 2016, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se regulan as bases para a concesión das axudas establecidas no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, e no artigo 43 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, e se procede á súa convocatoria para o ano 2016 (DO nº 72 do 15 de abril).

Os requisitos esixidos para poder ser beneficiaria desta axuda recóllense no artigo 6.1 das bases reguladoras establecidas da antedita Resolución; son ser muller, maior de idade ou emancipada vítima de violencia de xénero; non convivir co agresor; estar empadroada e residir na Comunidade autónoma de Galicia; carecer de rendas que, en cómputo mensual, superen o 75 por cento do salario mínimo interprofesional vixente, excluída a parte proporcional de dúas pagas extraordinarias; ter especiais dificultades para obter un emprego, que se acreditará a través do informe do Servizo Público de Emprego; ter vixentes as medidas de protección establecidas nunha orde de protección, informe do Ministerio Fiscal ou sentenza xudicial, e non ter percibido esta axuda ou a axuda periódica para vítimas de violencia de xénero con anterioridade.

A axuda é exclusivamente compatible coas axudas previstas na Lei 35/1995, do 11 de decembro, de axudas e asistencia ás vítimas de delitos violentos e contra a liberdade sexual.

En consecuencia, é incompatible coa percepción de calquera outra axuda establecida tanto polas administracións públicas ou calquera dos seus organismos, entes ou sociedades, como por calquera entidade privada destinada ao mesmo fin.

Segundo se establece no artigo 7 da citada Resolución do 5 de abril de 2016, a situación de violencia acredítase pola orde de protección a favor da vítima, informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de que a denunciante é vítima de violencia de xénero en tanto non se dite a orde de protección, así como a sentenza condenatoria definitiva, ou definitiva e firme, que conteña medidas de protección que acrediten a actualidade da situación de violencia

- Indemnización establecida no artigo 43 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero. (véxase páxina 146)

No ano 2016 réxese pola Resolución do 5 de abril de 2016, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se regulan as bases para a concesión das axudas establecidas no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, e no artigo 43 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, e se procede á súa convocatoria para o ano 2016 (DO nº 72 do 15 de abril).

Esta liña de axudas ten por obxecto proporcionar axuda económica en forma de indemnización dirixida ás mulleres que sofren violencia de xénero e/ou as e os menores ou persoas dependentes delas polos danos e prexuízos ocasionados como consecuencia da situación de violencia. Trátase de indemnizacións fixadas mediante sentenza xudicial ditada por xulgados e tribunais con sede no territorio galego, no caso de incumprimento, por insolvencia, por parte do obrigado a satisfacelas.

Poden ser beneficiarias destas axudas: as mulleres que sufran violencia de xénero, as persoas menores de idade que dependan dunha muller que sufra violencia de xénero, as persoas maiores de idade que dependan economicamente dunha muller que sufra violencia de xénero e as persoas dependentes baixo o coidado dunha muller que sufra violencia de xénero.

Os requisitos para poder ser beneficiaria desta axuda recóllense no artigo 6.2 da citada Resolución do 5 de abril: estar empadroada e ter residencia efectiva en calquera dos concellos da Comunidade Autónoma de Galicia, ter dereito á percepción dunha indemnización, por danos e perdas derivados dunha situación de violencia de xénero, recoñecida nunha resolución xudicial firme ditada por un xulgado ou tribunal con sede na

Comunidade Autónoma de Galicia, que exista constatación xudicial do incumprimento do deber de satisfacer a indemnización por insolvencia do obrigado ao pagamento e que a persoa beneficiaria se atope nunha situación de precariedade económica como consecuencia da falta de pagamento da indemnización xudicialmente recoñecida.

A contía da indemnización é a fixada pola resolución xudicial correspondente que quede pendente de pagamento tras a declaración de insolvencia do obrigado a el, sen que a contía máxima poida ser superior a 6.000 € por cada persoa beneficiaria

❑ **Prestacións de servizos.**

- Atención polo Punto de Coordinación das Ordes de Protección. (véxase páxina 213)

Expedientes de seguimento de medidas de protección de mulleres vítimas de violencia de xénero.

Estes expedientes ábrese pola entrada no PCOP, dependente da Secretaría Xeral da Igualdade, da comunicación dos xulgados competentes da adopción dunha resolución xudicial (auto ou sentenza) que implica pronunciamento sobre medidas ou ordes de protección. A información (sentenzas/autos/medidas/ordes de protección) remítese desde os xulgados. O funcionamento xeral é de apertura dun expediente por vítima; o que supón que en certo número de casos dentro dun mesmo expediente, faise un seguimento a sucesivas medidas ou ordes de protección.

- Acreditacións da Condición de Violencia de Xénero.

Solicitudes e expedición de certificacións/acreditacións da condición de vítima de violencia de xénero.

- Certificación acreditativa da condición de vítima de violencia de xénero, para os efectos da incorporación ao programa de inserción laboral deste colectivo.

O artigo 2º.b da orde do Orde do 2 de maio de 2006 establece como un dos documentos que debe acompañar á solicitude de incorporación ao programa, a Certificación acreditativa da condición de vítima, expedida polo Punto de Coordinación das Ordes de Protección, dependente da Secretaría Xeral da Igualdade.

Datos Estadísticos 2016.

1.- Expedientes de concesión de axudas de pagamento único.

Nº resolucións favorables			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	18	28	46
Lugo	8	11	19
Ourense	2	6	8
Pontevedra	9	14	23
Total	37	59	96

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

2.- Expedientes de concesión de axudas de pagamento periódico.

Nº resolucións favorables			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	59	81	140
Lugo	8	20	28
Ourense	11	20	31
Pontevedra	54	71	125
Total	132	192	324

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

3.- Expedientes de concesión da indemnización regulada no artigo 43 da lei galega 11/2007.

Nº resolucións favorables			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	2	6	8
Lugo	6	0	6

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Ourense	0	0	0
Pontevedra	0	0	0
Total	8	6	14

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

4.- Atención polo Punto de Coordinación das Ordes de Protección.

Novos expedientes seguidos			
Nº expedientes			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	138	310	448
Lugo	66	89	155
Ourense	38	59	97
Pontevedra	128	267	395
Total	370	725	1.095

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Medidas de protección comunicadas			
Nº ordes de protección			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	161	327	488
Lugo	75	93	168
Ourense	39	65	104
Pontevedra	145	275	420
Total	420	760	1.180

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

5.- Certificación acreditativa da condición de vítima de violencia de xénero, para os efectos da incorporación ao programa de inserción laboral deste colectivo.

Nº certificacións emitidas			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	16	4	20
Lugo	3	3	6
Ourense	47	6	53
Pontevedra	31	21	52
Total	97	34	131

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigos 14 e 15: Formación nas universidades e formación da totalidade das e dos profesionais

☐ Plan anual de formación do profesorado.

Ademais das accións particulares en cada un dos centros (Formación en Centros, grupos de Traballo e Seminarios Permanentes) que podían abordar estas temáticas, desde as estruturas de formación do profesorado da **Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria** realizáronse, durante o ano 2016, diversas actividades relacionadas coa prevención e tratamento integral da violencia de xénero, entre as que destacamos:

- Curso “*Abordaxe da violencia de xénero dende o ámbito educativo*” ” (30h).

O curso, desenvolvido en colaboración coa Secretaría Xeral da Igualdade, está deseñado para darlles consecución aos seguintes obxectivos:

- Propor marcos explicativos adecuados para a comprensión e valoración da violencia de xénero como unha violencia especificamente dirixida ás mulleres.
- Facilitar consellos útiles e orientacións de actuación desde as aulas, e permitirlle ao alumnado coñecer a terminoloxía básica que se utiliza ao falar da violencia de xénero.
- Ofrecerlle ao profesorado ferramentas útiles para traballar na prevención da violencia de xénero, dando a coñecer as estratexias coeducativas como principal medida de prevención contra a desigualdade e a violencia de xénero.
- Curso “*Estratexias para a promoción da igualdade no ámbito educativo*” (30h). Desenvolvido en colaboración coa Secretaría Xeral da Igualdade.

- Curso “*Orientación, tutoría e construción da identidade libre de estereotipos de xénero*” (30h). Desenvolvido en colaboración coa Secretaría Xeral da Igualdade.
- XIII Xornadas da muller: identidade sexual, homofobia e violencia de xénero (8h)
- II Xornadas: Coeducar en igualdade (8h).
- XVII Foro galego de educación en igualdade (12h). Desenvolvido en colaboración coa Secretaría Xeral da Igualdade

❑ **Plan Director para a convivencia e a mellora da seguridade nos centros educativos e nos seus contornos**

O Plan Director para a convivencia e a mellora da seguridade nos centros educativos e nos seus contornos (en vigor desde decembro de 2006 e liderado polos Ministerios de Educación e Interior, en cooperación con outras institucións) ofrece aos centros educativos a posibilidade de solicitar charlas informativas/formativas impartidas por expertos das Forzas e Corpos de Seguridade do Estado sobre diferentes temáticas que favorezan a mellora da convivencia e o achegamento destes profesionais á cidadanía, ao mesmo tempo que facilita actuacións moi en consonancia coa Acción Titorial e as propostas do Plan de Convivencia desenvolvidas nos centros educativos, e que desenvolveu 243 charlas entre o alumnado galego para traballar o acoso escolar e outras 70 charlas para abordar especificamente a violencia sobre a muller e a discriminación.

❑ **Plan PROXECTA 2016**

O Plan Proxecta é unha iniciativa da **Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria** en colaboración con diferentes organismos dirixida a fomentar a innovación educativa nos centros a través de programas que desenvolvan de xeito paralelo as competencias básicas e a educación en valores.

Trátase dun plan que busca un avance nas dinámicas de mellora da calidade educativa favorecendo a innovación nos propios centros a través de programas externos que leven á motivación e ao traballo activo e cooperativo do alumnado e do profesorado implicado. Para iso, o obxectivo central deste plan é construír modelos de mellora mediante proxectos interdisciplinares integrados na programación xeral anual e nas programacións do profesorado participante que teñan un alto potencial de transferibilidade tanto no propio centro no que se

orixinan como no resto da comunidade educativa galega mediante a súa difusión desde os canles dixitais da Consellería.

No curso 2016-2017 a **Secretaría Xeral da Igualdade** desenvolveu novamente dous programas educativos no marco do Plan Proxecta: “Por 365 días de respecto e igualdade” e “Donas de sí”.

- **“Por 365 días de respecto e igualdade”**, destinado a 10 centros educativos, para alumnado de ESO, Bacharelato e FP.

O seu obxectivo é proporcionarlle ás mozas e mozos galegos, dende a escola, formación e ferramentas que lles permitan coñecer e recoñecer a violencia contra as mulleres, e actuar na súa prevención, fomentando a autoestima, a autonomía, o coñecemento da construción social das súas identidades sexuais e a asignación de roles, o que permitirá traballar na eliminación de estereotipos sexistas e de falsas crenzas.

O Programa é un dobre convite ao profesorado: por un lado para reflexionar en primeira persoa sobre a violencia de xénero, e en segundo lugar, a compartilo co seu alumnado a través das actividades propostas. As actividades teñen como primeiro obxectivo proporcionar ao profesorado recursos que dun xeito sinxelo lles facilite coñecer de primeira man que pensan e senten as súas alumnas e alumnos e como o expresan. Abordar a violencia cara ás mulleres pode facerse dende diferentes perspectivas, pero se o que queremos é previr esta violencia, é fundamental indagar nas súas causas e facer ver que a violencia de xénero está profundamente ligada a un xeito de entender as relacións baseado en mitos, falsas crenzas, malas maneiras de entender o que é un home ou o que é unha muller e o que é unha relación amorosa. Por isto nalgúñas actividades propostas nas unidades didácticas de apoio que se poñen a disposición do profesorado súxírese invitalos a pensar acerca das infinitas maneiras de ser home e de ser muller, de relacionarse preguntando e contestando ao propio desexo, indagando no que significa ser libres.

Entre as actividades do programa recóllense as seguintes:

- **Formación:** Formación en igualdade e contra a violencia de xénero
- **Apoio ao profesorado:** Asesoramento a cargo de persoal especialista pluridisciplinar para un óptimo aproveitamento dos recursos:

Recursos:

1. *Unidade didáctica para educación secundaria “Cartas de Amor. 15 artistas contra a violencia de xénero”, con proposta de actividades a partires das obras da mostra “Cartas de Amor”.*
2. *Guía de apoio para profesionais: “Ciberviolencia de xénero e sexual na adolescencia. Coñecer para combater”..*
3. *Exposición “Cartas de Amor”, exposición gráfica de ilustracións de diversos artistas sobre a violencia de xénero e a mocidade. A exposición quere sensibilizar a poboación máis nova sobre a existencia de violencia nos seus modos de relacionarse, axudar a detectala e polo tanto a eliminala. Xunto coa exposición ofértase un obradoiro práctico que desenvolve unha persoa experta en igualdade e xénero.*
4. *Exposición “Á Violencia de Xénero...Dille Non!”, exposición gráfica ilustrada, dirixida a axudar á mocidade a recoñecer, identificar e rexeitar condutas sexistas, nocivas nas súas relacións, acompañada de carteis e dípticos informativos e de sensibilización elaborados a partires de dita exposición.*
5. *Desenvolvemento de obradoiros sobre “Violencia de xénero e o novo contexto dixital”, centrados no coñecemento e prevención das novas formas de violencia que xurden no contexto dixital: ciberviolencia de xénero, grooming, sextorsión.*
6. *Charla informativa a cargo de persoal da Policía Autonómica sobre a violencia de xénero e as súas manifestacións.*
7. *Charla informativa a cargo de persoal dun Centro de atención e recuperación de vítimas de violencia de xénero sobre as consecuencias desta violencia nas mulleres, nos nenos e nas nenas.*
8. *Xornada de sensibilización: “A nova escravitude do século XXI: Trata de seres humanos con fins de explotación sexual, outra forma de violencia de xénero”.*

Centros participantes no programa “Por 365 días de respecto e igualdade” no curso académico 2016-2017:

Centro	Concello	Provincia
IES MARÍA CASARES	OLEIROS	A CORUÑA
IES DAVID BUJÁN	CAMBRE	A CORUÑA
IES BRIÓN	BRIÓN	A CORUÑA

Informe anual 2016 de violencia de xénero

CPI RAMÓN PIÑEIRO	LÁNCARA	LUGO
CPI TINO GRANDÍO	GUNTÍN	LUGO
CPI DE PADRENDA-CRESPOS	PADRENDA	OURENSE
CIFP PORTOVELLO	OURENSE	OURENSE
IES CHANO PIÑEIRO	FORCAREI	PONTEVEDRA
IES VALADARES	VIGO	PONTEVEDRA
IES DE VALGA	VALGA	PONTEVEDRA

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- **“Donas de si”**, destinado a centros educativos, para alumnado de ESO e Bacharelato.

O obxectivo deste programa é a visibilización e posta en valor da participación e produción das mulleres como pezas fundamentais na configuración e desenvolvemento da sociedade galega contemporánea, de xeito que se recoñeza o seu papel político, social, artístico e cultural e se supere a visión tradicional que presenta as súas achegas como puramente anecdóticas e/ou secundarias. Para elo propón realizar unha aproximación de conxunto, que contemple a variable xénero, a figuras relevantes da nosa historia para construír e divulgar a memoria histórica feminina de Galicia.

No curso 2016-2017, os proxectos que se presenten deberán incentivar e favorecer o desenvolvemento de actitudes e comportamentos para eliminar actitudes sexistas, evitar os prexuízos e estereotipos de xénero, así como incentivar as alumnas na elección de estudos en áreas científico - técnicas.

Por medio da unidade didáctica de referencia [“María Wonenburger. Unha científica adiantada ao seu tempo”](#) transmitíranse contidos relativos a eses temas a través da figura da destacada matemática galega María Wonenburger. Isto serviralles de exemplo de superación, de esforzo e de modelo a seguir. Resultará máis sinxelo aprender matemáticas combinándoas con problemas reais e con

outras materias, á vez que tentamos transmitir-lles valores fundamentais nesta etapa crucial da súa formación, para incidir na igualdade de xénero na área científico-técnica.

Centros seleccionados no curso 2016-2017 para desenvolver o programa "Donas de si"

Centro	Concello	Provincia
IES AGRA DE LEBORÍS	LARACHA	A CORUÑA
IES FONTEXERÍA	MUROS	A CORUÑA
IES Nº 1 DE RIBEIRA	RIBEIRA	A CORUÑA
IES BRION	BRIÓN	A CORUÑA
IES DE MUGARDOS	MUGARDOS	A CORUÑA
CPI TINO GRANDIO	GUNTÍN	LUGO
IES DE QUIROGA	QUIROGA	LUGO
IES COSME LOPEZ RODRIGUEZ	A RÚA	OURENSE
IES ROSAIS 2	VIGO	PONTEVEDRA
IES LAXEIRO	LALÍN	PONTEVEDRA
IES MARCO DO CAMBALLÓN	VILA DE CRUCES	PONTEVEDRA

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- Tamén dentro do Plan Proxecta 2016-2017 a **Dirección Xeral de Xuventude e Voluntariado**, desenvolve o programa o Programa “**Quérote+**” que lles propón aos centros participantes o desenvolvemento do proxecto “Ciclo de Vida Adolescente”. A través dunha colaboración entre os centros de ensino e os centros Quérote+ buscarase que mozos e mozas desenvolvan, dentro dos obxectivos e das liñas estratéxicas do Plan Proxecta, a educación en valores e as súas competencias mediante un proxecto interdisciplinario. Un proxecto que, integrado nas programacións específicas do profesorado e na programación xeral anual do centro, logre aprendizaxes activas e cooperativas centradas en cuestións de interese e motivantes para o alumnado e relacionadas co seu contorno máis próximo. O centro de ensino seleccionará unha das modalidades propostas por Quérote+, poñéndoo en relación coas temáticas recollidas

na modalidade elixida. O persoal do centro inscrito como participante realizará un proxecto no que se reflectirán as iniciativas/actividades que implantarán ao longo do curso nas súas clases e/ou titorías, para acadar o desenvolvemento das competencias e dos valores abordados. Un dos elementos que terá que recoller o proxecto é o desenvolvemento de actividades que incidan na contorna das persoas participantes.

- E a **Axencia para a modernización tecnolóxica de Galicia (Amtega)** desenvolve dentro do Plan Proxecta 2016-2017 o programa **“Rapazas emprendedoras nas TIC”** ten como obxectivo fomentar o emprendemento das rapazas de secundaria a través das Tecnoloxías da Información e a Comunicación (TIC). O programa está relacionado con varias iniciativas a nivel europeo, como o proxecto europeo **“ICT-Go-Girls! Promoting Entrepreneurship Among Secondary School Girls through ICT”**, no que participa a Secretaría Xeral de Igualdade, e o **“Girls in ICT Day”**, promovido pola International Telecommunication Union (ITU) a nivel internacional.

Proxecto Relaciona 2016

Relaciona é un proxecto para o fomento da igualdade entre mulleres e homes e prevención da violencia de xénero desde o ámbito escolar, dirixido ao profesorado, mediante a súa sensibilización e formación.

A idea inspiradora do proxecto é que a escola debe educar en valores de igualdade e respecto á diversidade e é neste proceso onde o papel do profesorado adquire unha relevancia especial.

En Galicia lévase a cabo mediante o financiamento do Fondo Social Europeo e o Instituto da Muller do Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, a convocatoria e coordinación da Secretaría Xeral da Igualdade da Xunta de Galicia e a colaboración da Dirección xeral de Educación, F.Profesional e Innovación Educativa da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria da Xunta de Galicia.

Persoal destinatario da acción: profesorado de educación infantil, primaria e secundaria

Modalidade: grupo de traballo

Persoas destinatarias: profesorado de educación infantil, primaria e secundaria

Duración: total: 12 horas (distribuídas en varias xornadas)

Obxectivos:

- Facilitar que profesoras e profesores pasen a ser axentes activos e transformadores das prácticas docentes sexistas que se dan dentro do marco educativo actual.
- Facilitar a introspección e acompañar ao profesorado nas respostas a cuestións claves como que interiorizamos e a partir disto, que se ensina, como é ensinado e como é aprendido.

Metodoloxía:

- Metodoloxía participativa na que os eixos fundamentais son a comunicación e a motivación, favorecendo o diálogo nun ambiente de escoita e respecto, e promovendo a motivación e o interese.

En 2016, a formación do Proxecto Relaciona tivo lugar nos seguinte centros:

Provincia	Centro	Localidade
A Coruña	IES FONTEXERÍA	Muros
Lugo	CEIP ROSALÍA DE CASTRO	Lugo
Ourense	CPI CARLOS CASARES	Viana do Bolo
Pontevedra	CPI MANUEL SUÁREZ MARQUIER	O Rosal

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Formación para persoal no ámbito da Administración pública 2016:

Ao longo de 2016, a **Escola Galega de Administración Pública** desenvolveu diversas actividades formativas en materias relacionadas coa igualdade e a prevención da violencia de xénero.

- *Actividades específicas en materia de Xénero para persoal da Administración da Comunidade Autónoma de Galicia*

Esta formación, organizada pola Escola Galega de Administración Pública (EGAP), **en colaboración coa Secretaría Xeral de Igualdade** diríxese ao persoal da Administración pública da Comunidade Autónoma de Galicia, o persoal ao servizo da Administración de xustiza de Galicia, o persoal dos entes instrumentais do sector público autonómico do artigo 45.a) da Lei 16/2010, do 17 de decembro, de organización, funcionamento da Administración xeral e do sector público autonómico de Galicia e das institucións

públicas autonómicas, e o persoal de administración e servizos (PAS) das tres universidades galegas (UDC, USC e UVigo).

A súa finalidade é a de achegar os conceptos básicos en materia de igualdade de oportunidades e as ferramentas necesarias para a integración da perspectiva de xénero no traballo cotián do persoal ao servizo das administracións públicas de Galicia.

No ano 2016 foron programadas nove actividades específicas nesta materia (15 edicións), cinco delas na modalidade de formación presencial e catro máis na de teleformación.

Finalmente desenvolvéronse os seguintes cursos presenciais:

TÍTULO	EDICIÓNS
Administración pública e loita contra a discriminación: fundamentos europeos e praxe administrativa	1
Aspectos prácticos na valoración pericial en violencia de xénero: metodoloxía e estratexias	1
Formación básica en materia de igualdade de oportunidades entre mulleres e homes	2
Igualdade de xénero: perspectiva xurídica	1
Violencia de xénero	2

Fonte: Escola Galega de Administración. Xunta de Galicia

E na modalidade de teleformación, desenvolvéronse os seguintes cursos:

TÍTULO	EDICIÓNS
A trata de seres humanos con fins de explotación sexual: a nova escravitude do século XXI	1
Linguaxe administrativa non sexista e imaxe igualitaria na práctica da xestión pública	3
Módulo II. Violencia de xénero e familiar. Tramitación	1
Violencia de xénero e mulleres con discapacidade	1

As actividades finalmente desenvoltas para o persoal ao servizo das administracións públicas de Galicia representan un total de **316 horas de formación efectivamente impartidas e 331 persoas formadas**.

Na modalidade de autoformación, ofertáronse os cursos (a) *Xénero e igualdade nas administracións públicas. A súa evolución normativa* e (b) *Violencia de xénero e mulleres con discapacidade*. A formación impartida nesta modalidade equivale a un total de 105 horas de

formación, **521** persoas solicitaron acceder aos contidos propostos e **92** persoas **certificaron os seus coñecementos** nestas materias, mediante as correspondentes probas de avaliación.

Así pois, en termos globais, atopamos que a formación en materia de xénero para o persoal das administracións e entes públicos da Comunidade Autónoma, da Administración de xustiza de Galicia, así como do persoal de administración e servizos (PAS) das tres universidades galegas suma **421 horas de formación efectivas**, tendo recibido formación nesta materia un total de **944 empregadas/os públicas/os**.

- *Actividades non específicas en materia de xénero que inclúen contidos sobre xénero dirixidas ao persoal das distintas administracións*

Ademais da formación especificamente centrada en materia de igualdade, a EGAP incorpora este tipo de contidos nos programas doutras actividades formativas. É o caso dos cursos de Perfeccionamento de xefatura de sección e Perfeccionamento de xefatura de negociado, que se imparten tanto para o persoal da Administración da Comunidade Autónoma como para o persoal de administración e servizos (PAS) das tres Universidades de Galicia, e que inclúen un 2 módulo formativo sobre xénero e igualdade nas administracións públicas (de 15 horas de duración).

Pola súa parte, o curso Módulo I. A actividade dos xulgados de garda: actuacións propias e alleas aos xulgados de instrución dirixido ao persoal da Administración de Xustiza, pretende proporcionar coñecementos específicos de xestión procesual, atendendo aos procedementos especiais relativos a menores, estranxeiros e vítimas de violencia doméstica.

Por outra parte, impártense contidos sobre linguaxe non sexista no curso sobre o Manual de estilo do DOG e outras publicacións institucionais, orientados a que o persoal coñeza alternativas para evitar os estereotipos de xénero na linguaxe e empregue unha linguaxe igualitaria.

Finalmente, no curso Mellorando a convivencia nos centros de ensinanza: atención e coidado do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo, abórdase como afrontar a violencia de xénero e o acoso nos centros escolares.

Así, no ano 2016 impartíronse módulos formativos relativos aos contidos de xénero nun total de **14 actividades**, o que supuxo que **528 alumnos e alumnas** puideron formarse en contidos xenéricos respecto do xénero e a igualdade, así como en materia de linguaxe non discriminatoria.

- *Actividades formativas organizadas en virtude dos convenios de colaboración*

No que respecta ás actividades formativas organizadas ao abeiro de convenios de colaboración, hai que facer referencia aos contidos de prevención de riscos laborais desde a perspectiva de xénero que se inclúen nos cursos realizados ao amparo do convenio entre o Instituto Galego de Seguridade e Saúde Laboral e a EGAP.

En concreto, no marco deste convenio, en 2016 organizáronse 9 cursos de Prevención de Riscos Laborais. Nivel básico, así como un curso de Prevención de Riscos Laborais en actividades de tempo libre; o que representa un total de **600 horas de formación e 397 alumnos/as formados**.

Tamén a **Consellería de Política Social** impartiu dous cursos específicos na EGAP, un sobre “**Técnicas de motivación para a mellora do benestar**” e outro de “**Formación básica en proxectos de voluntariado**”, ambos destinados ao persoal de Centros Sociocomunitarios e doutros centros de servizos sociais pero dentro dos seus programas non se incluíron contidos específicos de prevención, asistencia e/ou tratamento de situacións de violencia de xénero por non ser o obxecto destas actividades formativas.

- **Formación de profesionais do ámbito sanitario 2016**

A **Consellería de Sanidade**, a través do **Servizo Galego de Saúde**, continuando coa formación en violencia de xénero dos e das profesionais do ámbito sanitario de Galicia, realizou os seguintes cursos no ano 2016 :

- 1 curso básico para formación a distintos profesionais dentro do ámbito sanitario . On-line. 10 horas. Do 20 de outubro ao 7 de novembro
- 1 curso avanzado, práctico, con casos reais, para alumnado que xa tivera feito algún curso anterior. On-line. 25 horas .Do 30 de maio ao 29 de xuño
- 4 cursos presenciais nas EOXI de:
 - Santiago: os días 9, 10 e 11 de maio de 2016 (12 horas)
 - A Coruña : os días 23, 24 e 25 de maio de 2016 (12 horas)
 - Ourense: os días 2, 3 e 4 de maio de 2016 (12 horas)
 - Lugo: 08/06/2016 (8 horas).

Tamén desde o ano 2009 vense impartindo formación para a prevención e tratamento da violencia de xénero dentro dunha actividade formativa sobre igualdade de xénero na modalidade de **teleformación** e dirixida aos/ás profesionais da sanidade.

Ademais das medidas para a formación e sensibilización elaboráronse unhas **unidades formativas** que están na intranet do Servizo Galego de Saúde a disposición de todo o persoal, para achegarlles o marco conceptual sobre o significado e alcance da igualdade de oportunidades, concienciar sobre os efectos prexudiciais que se derivan do mantemento de estereotipos e roles de xénero, ofrecer unha visión sobre a situación actual da participación das mulleres na sociedade e no Servizo Galego de Saúde e fomentar o cambio de valores e modelos para a igualdade, todos eles aspectos crave para a prevención da violencia de xénero.

En todos os cursos danse pautas a seguir coas mulleres e cos seus fillos e fillas, nos casos nos que se detecten malos tratos.

- **Formación de profesionais dos Centros de Información ás Mulleres de Galicia 2016**

A **Secretaría Xeral da Igualdade** organizou e desenvolveu o ano 2016, dous cursos dirixidos ao persoal dos CIM e dos servizos sociais comunitarios.

Os cursos encádranse dentro do **Plan de formación en violencia de xénero para profesionais dos Centros de Información ás Mulleres de Galicia**, co obxecto de seguir achegando coñecementos para a mellora na atención e intervención por parte das/dos profesionais que desenvolven o seu traballo en Galicia, no ámbito directo da atención a mulleres vítimas da violencia de xénero e a nenos e nenas, tamén vítimas directas desta violencia. Os cursos e obradoiros levados a cabo no ano 2016 foron os seguintes:

- *“Xogos terapéuticos e ferramentas para a intervención con nenas, nenos e adolescentes”.*

Neste obradoiro de Xogos terapéuticos presentáronse diferentes técnicas, debuxos, xogos e exercicios para realizar con menores nas que se traballen aspectos tales como a ansiedade, os medos, o autocontrol, a autoestima ou a educación emocional.

O curso desenvolveuse no mes de novembro de 2016, nas instalacións do Centro de Recuperación Integral para Mulleres que Sofren Violencia de Xénero, e nel participaron 27 profesionais.

- “O uso da técnica da Caixa de Area”.

A Caixa de area é unha técnica psicoterapéutica non verbal e non intrusiva para o tratamento do trauma. O método consiste na creación dunha escena con figuras en miniatura nunha caixa de area, baixo a presenza da/o profesional. É unha técnica indicada para apoiar na reparación tras o trauma causado pola violencia.

O curso desenvolveuse o 30 de novembro e 1 de decembro, cunha duración de 16 horas de carácter presencial.

A metodoloxía deste obradoiro foi teórico-práctica: exposición teórica seguida de análise de casos prácticos e exercicios de entrenamiento da técnica.

Obxectivos específicos:

- Coñecer a Técnica da Caixa de Area desde a perspectiva do trauma e a reparación
- Entrenar os pasos a seguir durante unha sesión coa técnica da caixa de area
- Descubrir os seus beneficios nos procesos psicoterapéuticos e/ou de acompañamento psicosocial
-

O obradoiro desenvolveuse no mes de novembro de 2016, nas instalacións do Centro de Recuperación Integral para Mulleres que Sofren Violencia de Xénero e en total participaron 8 profesionais.

❑ **Xornadas formativas do proxecto "Gritando ao Mundo, proxecto de intervención coa infancia e a adolescencia para o fomento da igualdade"**

Estas xornadas formativas, organizadas pola Secretaría Xeral da Igualdade e a Dirección Xeral de Familia, Infancia e Dinamización Demográfica, en colaboración coa Fundación JuanSoñador, tiña como obxectivo transferir ao persoal asistente o coñecemento preciso para que puidesen desenvolver nos seus propios centros ou lugares de traballo os distintos bloques/módulos que contén o programa Gritando ao Mundo, achegándolles tamén un manual de traballo que inclúe dinámicas e fichas metodolóxicas.

Gritando ao Mundo é o resultado da experiencia da Fundación JuanSoñador no desenvolvemento de obradoiros, con mozos/as e adolescentes, sobre igualdade e contra a violencia de xénero.

Unha das pretensións deste proxecto é que os mozos e mozas sirvan de altofalante para o mundo, facéndose partícipes da loita pola igualdade e contra a violencia e os seus obxectivos xerais son:

- Traballar a educación na igualdade con adolescentes e mozas/os en situación de risco de exclusión para fomentar a súa autonomía e independencia.
- Promover a flexibilización de roles de mulleres e homes.
- Potenciar a autoestima e autonomía das/os adolescentes.
- Fomentar unha sexualidade en positivo e sen riscos.
- Impulsar a corresponsabilidade entre as mulleres e os homes.
- Posibilitar que as mulleres e os homes poidan atender as parcelas persoais e públicas en igualdade de condicións.
- Traballar sobre o concepto da violencia de xénero, os tipos de maltrato e o seu carácter progresivo.
- Visibilizar a violencia de xénero entre adolescentes.
- Identificar situación de violencia en parellas adolescentes.
- Reflexionar sobre o papel persoal que cada mozo/a asume na sociedade como home e como muller.
- Adquirir compromisos concretos para evitar as desigualdades de xénero nas súas vidas e no seu entorno.
- Ofrecer modelos alternativos de masculinidade que aseguren unha convivencia igualitaria.

- Sensibilizar sobre o uso positivo e responsable das TIC, e previr condutas de ciberviolencia de xénero.
- Incentivar o uso das TIC como medio para sensibilizar e concienciar sobre igualdade de xénero.

A formación desenvolveuse nas localidades de Vigo, A Coruña, Lugo, Ourense e Santiago e nela participaron máis de 200 profesionais, persoal técnico dos **Centros de Menores, dos Centros de Información ás Mulleres e dos Servizos Sociais comunitarios**.

- **Formación para Profesionais da psicoloxía 2016**

O convenio de colaboración asinado entre a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza o Colexio Oficial de Psicoloxía de Galicia para a atención psicolóxica a mulleres que sofren violencia de xénero, e complementariamente para as súas fillas e fillos menores e outras persoas do seu entorno familiar que vivan ou padezan situacións de violencia de xénero (PAPMVX), e tamén para a atención psicolóxica a homes con problemas de control de violencia no ámbito familiar (Programa Abramos o Círculo), recolle no seu clausulado que as psicólogas e psicólogos de ambos programas, deberán de cursar as actividades de formación continua que a este respecto se establezan, elaborándose para este fin e de xeito conxunto, programas formativos mínimos.

Tamén se establece que, de estimarse oportuno, se incorporarán a esta formación as e os profesionais dos centros, oficinas e puntos de información ás mulleres que se determine, así como outros/as profesionais que estean colaborando coa Secretaría Xeral da Igualdade no tratamento da violencia contra as mulleres.

No ano 2016 leváronse a cabo catro accións formativas dirixidas ás e aos profesionais destes programas, dos Centros de información ás mulleres e do Centro de recuperación integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero:

- *Xornada de formación "Aprendendo da experiencia: reflexións en torno á intervención dende os Programas".*

O 19 de marzo de 2016 tivo lugar a primeira xornada formativa do ano 2016 tanto para os e as terapeutas do PAPMVX e do Programa Abramos o Círculo.

Esta xornada foi impartida polas terapeutas dos programas Mª Luz Losada Somoza, Carmen González Pais, Natalia Seijo Ameneiros e Ana Izquierdo Galante.

A formación consistiu na exposición de varios casos prácticos, co obxectivo de debater e mellorar a atención nos programas.

- *Obradoiro de formación: “Traballo con emocións en psicoterapia vinculada a contextos de violencia de xénero II”*

Esta formación estaba destinada tanto para as e os terapeutas de ambos programas como para os psicólogos e psicólogas que traballan nos Centros de Información ás Mulleres e no Centro de Recuperación Integral para mulleres que sofren violencia de xénero, de Galicia.

Tivo lugar os días 17 e 18 de xuño de 2016 na Facultade de Psicoloxía da USC e foi impartido por Pau Pérez Sales, Licenciado en Medicina; Especialista en Psiquiatría; Doutor en Psiquiatría; Facultativo Especialista da Área - Departamento de Psiquiatría (Hospital Universitario La Paz - Madrid); Investigador no Centro de Dereitos Humanos Miguel Agustín Pro Juárez (México DF, 2001); Asesor da Comisión Ética do Movemento de Vítimas de Crimes de Estado de Colombia; Consultor da Organización Mundial da Saúde para temas de violencia e catástrofes; Asesor do Mecanismo Nacional de Prevención da Tortura; Oficina do Valedor do Pobo (dende 2010); Visitas como Experto a Centros de Internamento e Detención; Perito en tribunais nacionais e internacionais para vítimas de maltrato e tortura (desde 1996); Formador en Técnicas de Documentación de Malos Tratos e Tortura - Protocolo de Istambul (2004).

O Obxectivo principal deste obradoiro era o de proporcionar ás e aos profesionais da psicoloxía as ferramentas teórico-prácticas para poder entender e traballar os diferentes tipos de emocións e a súa relación coa conduta violenta.

Os contidos do obradoiro foron:

- Contextualización do traballo con emocións
- O traballo coa tristura, a rabia, a ira, a culpa e a vergoña
- Desenvolvemento do proceso terapéutico das diferentes emocións vinculadas aos contextos de violencia a través da exposición de casos prácticos.

- *Xornada: "a intervención no campo da violencia de xénero "Como nos afecta e como a afectamos?"*

Esta xornada tivo lugar o día 22 de outubro de 2016 na Facultade de Psicoloxía da USC e estaba dirixida a psicólogos e psicólogas habilitadas en ambos programas e que traballan nos CIM de Galicia e no Centro de Recuperación Integral.

Foi impartida por Lydia Gómez Valverde, Psicóloga social, Psicoanalista e Socióloga; Supervisora de distintos Equipos de Centros e Servizos de Atención a Mulleres Vítimas de Violencia de Xénero do Estado; Supervisora de diferentes equipos de Centros de Saúde Mental, Servizos Sociais e Servizos e Recursos Especializados de diferentes Comunidades Autónomas dende o ano 1.987; Docente no Postgrado Formación Superior en Prevención da Violencia de Xénero e Atención Integral a Vítimas. Centro Universitario La Salle; Coordinadora do Punto do Observatorio Rexional sobre Violencia de Xénero da Mancomunidade Las Vegas da Comunidade de Madrid; Coordinadora do Servizo de Asesoría Psicolóxica para Mulleres de Fuenlabrada; Coordinadora da Sección de Xénero e Psicoanálisis CEPYP-UNO.

Os contidos do obradoiro foron os seguintes:

- Factores de risco para a saúde das/os profesionais e do proceso de intervención en relación a:

- . a violencia que nos habita: o sistema sexo/xénero e os seus estereotipos
- . a especificidade da problemática presentada
- . os seus obxectivos e expectativas no proceso de atención e intervención coas/os usuarias/os
- . as demandas (sociais, de usuarias/os e institucionais)

- Recursos e ferramentas para mellorar a saúde das/os profesionais e do proceso de intervención.

- *Xornadas formativas cos e coas novas terapeutas dos Programas (Abramos o Círculo e PAPMVX)*

No ano 2016 tiveron lugar dúas reunións formativas, so días 30 de marzo e o 6 de xullo, cos e coas terapeutas incorporados ao longo do ano aos programas Abramos o Círculo e PAPMVX, co obxectivo de darlles a coñecer o funcionamento dos programas, os protocolos, formación, etc.

❑ **Formación de voluntariado en materia de violencia de xénero 2016**

Dende o ano 2012 a **Secretaría Xeral de Igualdade** e a **Dirección Xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado** colaboran na posta en marcha de cursos de sensibilización, prevención e tratamento da violencia de xénero:

Neste ano 2016 levouse a cabo un curso de *"Voluntariado no Centro de Recuperación Integral para mulleres que sofren violencia de xénero."*

Datas: 2-7-9-14-16 e 21 de xuño de 2016.

Horario: 9.30h-14.00h

Localidade: Santiago de Compostela.

Lugar: Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero.

Persoas destinatarias: Entre 25 e 30 persoas voluntarias.

Requisitos: Valorarase ter realizado algunha acción formativa relacionada coa prevención e/ou tratamento da violencia de xénero

Duración: 25 horas

Organización: Secretaría xeral da Igualdade e Dirección xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado da Xunta e Galicia

Contidos:

1. Breve Resumo: Que é a violencia de xénero? Que din as nosas leis da violencia de xénero?
2. Consecuencias psicolóxicas en mulleres e menores que sufriron violencia de xénero. Reconceptualización da "víctima". Recoñecemento de sinais de impacto persoal en menores.
3. Técnicas de habilidades comunicativas e sociais
4. Técnicas e estratexias de motivación e control das emocións.
5. Exercicio de dereitos das mulleres que sofren violencia de xénero: especial atención trala aprobación do Estatuto da vítima.
6. Pautas de actuación do persoal voluntario. Vitimización secundaria. Que facer e dicir e que non facer e non dicir sendo persoal voluntario.
7. Técnicas de autocoidado para o voluntariado.
8. Como colaborar como persoal voluntario co CRI. Experiencias e boas prácticas.

Anotáronse 77 persoas interesadas e realizaron o curso 25 persoas, 23 mulleres e 2 homes.

O rango de idade das persoas que realizaron o curso foi:

- I. Entre 18 e 30 anos: 17 (15 mulleres e 2 homes)
- II. Entre 31 e 50 anos: 7 mulleres
- III. A partir de 50 anos: 1 muller

☐ **Formación para Forzas e Corpos de Seguridade 2016**

No ano 2016 dende a **Academia Galega de Seguridade Pública (AGASP)** desenvolvéronse distintas actuacións formativas cuxo obxectivo era a formación dos/as profesionais sobre a temática da violencia de xénero:

- *Curso "Violencia de xénero: actuación policial"*

Datas: Do 14 ao 16 de marzo

Nº Horas: 20

Nº profesionais participantes: 26

Contidos:

- Introducción: Construción do xénero: sexo e xénero, identidade e roles de xénero e definición e tipos de violencia
- Aspectos básicos da violencia de xénero: Definición e formas da violencia de xénero e tipos de violencia de xénero (Ciclo da violencia)
- O agresor: Tipoloxías de agresores, características dos maltratadores nas áreas: afectiva, comportamental, relacional e psicolóxica e o abandono (as diferencias según a tipoloxía)
- Repercusións da violencia de xénero nas mulleres.
- A actuación policial coas mulleres vítimas da violencia de xénero

- *Curso "Operativa policial nos casos de violencia de xénero" (2 edicións)*

Datas: Do 25 ao 27 de abril (1ª edición) e do 12 ao 14 de abril (2ª edición)

Nº Horas: 40

Nº profesionais participantes: 34

Contidos:

- Módulo I: tratamento procesual-penal.
- Módulo II: tratamento e operativa policial.
- Módulo III: tratamento socioasistencial.

- *Curso "Protección das vítimas de delitos violentos" (2 edicións)*

Datas: Do 4 ao 6 de maio (1ª edición) e do 4 ao 6 de outubro (2ª edición)

Nº Horas: 40

Nº profesionais participantes: 30

Contidos:

- Normativa relacionada: Uso da Forza e violencia de xénero
- Técnicas Defensa Persoal Policial
- Técnicas Proxección
- Técnicas Control
- Técnicas Intervención Operativa Policial: cacheos, engrilletamentos e uso defensas (Semirixidas, DEX)
- Técnica Tiro Intervención
- Intervención Operativa en Inmobles
- Intervención Operativa con Vehículos

- *XXXVII Curso de unidades de prevención, asistencia e protección a vítimas de violencia de xénero"*

Datas: Do 4 ao 8 de abril

Nº Horas: 33

Nº profesionais participantes: 91

Contidos:

- Coñecer os cambios normativos operados en relación coa temática do curso.
- Dominar o procedemento policial de actuación nos casos de violencia sexista.
- Saber cales son as demandas máis comúns dende a fiscalía e os xulgados sobre este tipo de actuacións, que permitan mellorar as dilixencias e os atestados policiais.
- Perspectiva da vítima
- Técnicas de comunicación coa vítima (5 hora/s)
- Xulgados de violencia de xénero, perspectiva da Fiscalía (2 hora/s)
- As Unidades de Prevención, Asistencia e Protección (7 hora/s)

- Metodoloxía da actuación das UPAP (5 hora/s)
- Xulgados violencia de xénero (2 hora/s)
- Sistema de seguimento integral nos casos de violencia de xénero (SES) (7 hora/s)
- Perpol e as medidas de protección
- Sistema integrado de rexistros administrativos de apoio á actividade xudicial (SIRA) (5 hora/s)

- *Curso "Práctica policial na atención a menores e á violencia doméstica e de xénero"*

Datas: 21 e 22 de setembro

Nº Horas: 14

Nº profesionais participantes: 19

Obxectivo: Adquirir e actualizar os coñecementos e procedementos básicos de actuación en materia de menores e violencia de xénero/doméstica, dotando os participantes das ferramentas necesarias para abordar os casos que se lle presenten no traballo diario

Contidos:

1. Lexislación básica
2. Utilización de menores na violencia de xénero
3. Conceptos e tipo de violencia
4. Lei de medidas de protección integral contra a violencia de xénero
5. Situacións de desamparo ou risco
6. Acoso a menores
7. Intervención xudicial con menores
8. O plan tutor en A Coruña e o programa VIOGEN
9. Protocolo da policía local de Galicia
10. Sucesos: Víctimas e victimarios
12. Fases de intervención policial

- *Curso "Violencia de xénero"*

Datas: 28 e 29 de novembro

Nº Horas: 9

Nº profesionais participantes: 16

Contidos:

- Primeiras actuacións procesuais

- Segundas actuacións procesuais
- Primeiras actuacións policiais
- O Estatuto da vítima
- A protección policial
- O atestado policial
- Programas informáticos policiais e programas informáticos xudiciais: VDG e SIRAJ
- A Intervención con vítimas

- *Curso "Actuacións urxentes en materia de violencia de xénero"*

Datas: 23 de novembro

Nº Horas: 6

Nº profesionais participantes: 16

Contidos:

- Observatorio galego da violencia de xénero e recursos dispoñibles
- Estatuto da vítima. Oficina de atención á vítima
- Mesa redonda: Aspectos prácticos en materia de violencia de xénero, especialidades de instrución e axuizamento en materia de violencia de xénero e recursos dispoñibles en materia de violencia de xénero

☐ **Formación de profesionais da Rede de información xuvenil 2016**

- *Xornada: "Xuventude e Igualdade"*

Con motivo da celebración do "Día europeo da información xuvenil", desde a **Dirección Xeral de Xuventude , Participación e Voluntariado** levouse a cabo a Xornada "Xuventude e Igualdade" en Santiago de Compostela o día 15 de abril de 2016, que tiña como obxectivo concienciar as persoas que traballan coa mocidade sobre a importancia da Información para a prevención da violencia de xénero e acoso.

Os destinatarios/as da xornada foron os Informadores/as e técnicos/as de Xuventude, técnicos dos Espazos xove, dinamizadores xuvenís, titulados e estudantes de TASOCT, entidades prestadoras de servizos a Xuventude e persoas interesadas na temática.

Os contidos tratados na xornada a través de relatorios e mesas redondas foron os seguintes: A Información xuvenil como elemento da prevención. Programas e liñas de actuación para o tratamento da violencia de xénero na xuventude. Igualdade de xénero. Educación e acoso escolar. Cyberbullying, cyberacoso e sexting no colectivo xuvenil.

Nesta xornada participaron 125 profesionais de xuventude.

- *Cursos en Mediación en Conflictos*

A **Dirección Xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado** levou a cabo, dentro do ámbito da Educación non formal, dous cursos en Mediación en conflitos dirixido ao Persoal da Rede Galega de Información e Documentación Xuvenil e a mocidade de 18 a 30 anos.

O curso tivo unha duración de 25 horas, en modalidade semipresencial, nos que os contidos son de importante calado para a xuventude:

- O conflito como proceso e oportunidade para o cambio
- Educar para a convivencia e prevención de conflitos
- Comprender e analizar as situacións de conflito
- A mediación educativa como estratexia na abordaxe de conflitos
- Proxectos de mediación no ámbito educativo.

O curso desenvolveuse do 24 de maio ao 28 de xuño.

O número de prazas foi de 30 persoas en cada edición.

- *Obradoiros de prevención da violencia de xénero: "Coñecer para actuar"*

Mediante a colaboración da **Dirección Xeral de Xuventude , Participación e Voluntariado** e a **Secretaría Xeral de Igualdade**, levaronse a cabo tres obradoiros sobre prevención da violencia de xénero no Centro Coordinador de información xuvenil, en Santiago de Compostela e nos Espazos Xove de Ourense e Tui, no que participaron máis de 70 persoas.

Estes obradoiros estaban dirixidos aos técnicos de información xuvenil, técnicos de xuventude e profesionais que traballan con este colectivo, co obxecto de que poidan realizar actuacións entre a mocidade da súa zona de influencia para facilitarlle información de primeira man sobre a prevención e loita contra a violencia de xénero, así como dos recursos e programas que teñen á súa disposición.

❑ **Formación sobre Violencia de Xénero para persoal da Administración de Xustiza**

En de novembro de 2016 desenvolveuse na Academia Galega de Administración Pública (Agasp), un curso formativo sobre Violencia de Xénero dirixido a xuíces, xuízas, fiscais e letrados/as da Administración de Xustiza. Ao longo da formación abordouse a violencia contra

as mulleres desde diversas ópticas e afondouse na actividade do Observatorio Galego da Violencia de Xénero, así como no coñecemento dos recursos que a Administración autonómica a disposición das vítimas.

❑ **XVII Foro Galego de Educación en Igualdade: "Diversidade sexual e convivencia"**

O propósito dos foros de educación en igualdade é promover a construción dun novo modelo formativo capaz de abranger por igual ao feminino e ao masculino. Entre os seus obxectivos figura tamén procurar a reflexión entre o profesorado galego sobre a transmisión de estereotipos de xénero no ámbito escolar e favorecer a toma de conciencia das e dos asistentes como axentes nesta situación discriminatoria, así como presentar investigacións e proxectos que sirvan de guía para traballar a educación en igualdade e a prevención da violencia de xénero

De sobra é coñecida a importancia da escola como axente socializador e transmisor de roles, polo que resulta imprescindible ofertar formación en igualdade ás persoas que se ocupan profesionalmente das tarefas educativas.

O acoso escolar por orientación sexual e diversidade de xénero debe abordarse de forma transversal, co traballo colaborativo de nais e pais, titores e co conxunto da comunidade educativa. Por iso a edición XVII do Foro galego de educación en igualdade que tivo lugar os días 22 e 23 de abril na Escola Galega de Administración Pública en Santiago de Compostela, e levou por título “Diversidade sexual e convivencia”, puxo o foco de

atención na urxente necesidade formativa do profesorado, considerando que o ámbito educativo constitúe un dos espazos sociais onde é máis apremiante tomar medidas, polo que é preciso achegarlle formación para dotalo de ferramentas axeitadas para abordar casos de homofobia e transfobia.

Capítulo III: Medidas no ámbito educativo

Artigo 16.Actitudes.

Artigo 17.Escolarización inmediata en caso de violencia de xénero.

Artigo 18.Edición e adaptación de materiais.

Artigo 19.Revisión e adaptación do currículo educativo.

Artigo 20.Plans de acción tutorial.

Artigo 21.Proxectos educativos e curriculares de centro.

Artigo 22.Consellos escolares e Consello Escolar de Galicia.

Artigo 23.Inspección educativa.

Para a prevención da violencia de xénero, a educación e a formación en igualdade da comunidade educativa é unha cuestión fundamental. A desaparición dos prexuízos e estereotipos de xénero desde a escola é absolutamente imprescindible para lograr xeracións futuras corresponsables, igualitarias e tamén máis felices. É por iso que se presta unha especial atención a todas as actuacións desenvolvidas no eido educativo, ao marxe da formación dos e das profesionais, xa mencionadas. En particular, desde este capítulo se presta atención ás estruturas escolares e como a igualdade entre nenos e nenas e a prevención da violencia de xénero impregnan o ámbito escolar.

Artigo 16: Actitudes

As actividades dirixidas á comunidade escolar, incluíron, ademais daquelas que integran o Plan Proxecta e o Plan Director, e das que se programen nas distintas áreas dentro da abordaxe curricular como tema transversal prevista na norma, aquelas que se planifiquen dentro da conmemoración do Día Internacional contra a Violencia de Xénero, establecido o 25 de Novembro de 2016 mediante a Orde do 7 de xuño de 2016 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2016/17 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia.

http://www.edu.xunta.gal/portal/sites/web/files/20160615_calendarioescolar.pdf

❑ I Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia (2016-2020)

A Secretaría Xeral da Igualdade e a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria presentaron o día 7/09/2016 o I Plan de actuacións para a Igualdade nos

centros educativos de Galicia (2016-2020), un marco de traballo común co fin de estender e ampliar os obxectivos da coeducación no ámbito educativo.

http://www.edu.xunta.gal/portal/sites/web/files/plan_actuacions_igualdade_educacion.pdf

O plan desenvolve a lexislación en vigor en materia de igualdade co fin de actualizar o modelo coeducativo nos centros de ensino non universitario, polo que seu ámbito de actuación son **1.400 centros e 380.000 alumnos e alumnas**. Polo ámbito que abarca, trátase dunha ambiciosa proposta que garantirá unha mellora considerable no tratamento da perspectiva de igualdade nos centros educativos.

No documento establecéronse seis principios inspiradores, catro eixes de traballo e 27 medidas de actuación coas que concretar os obxectivos do Plan. Dentro do conxunto de propostas de traballo que ofrece o Plan podemos identificar xa algúns obxectivos conseguidos:

- medidas conseguidas:
 - o M8: Realizar accións formativas sobre materiais didácticos coeducativos.
 - o M18: Ofertar unha materia de libre configuración autonómica para abordar a perspectiva de xénero na ESO e iniciar a análise para a súa inclusión na etapa de bacharelato.
- medidas iniciadas:
 - o M19: Impulsar un ciclo formativo superior para incluír a perspectiva de xénero na FP.
 - o M24: Configurar e xestionar maletas viaxeiras para ensinanza obrigatoria sobre igualdade de xénero, violencia de xénero e educación afectiva e sexual
- medidas planificadas a curto prazo:
 - sobre revisión materiais didácticos:
 - o M1: Elaborar orientacións para a valoración de materiais didácticos desde o puntode vista da perspectiva de xénero
 - o M2: Revisar materiais didácticos vinculados a programas e proxectos educativos co fin de garantir a perspectiva de xénero.
 - o M3: Difundir a táboa de avaliación de materiais didácticos desde o punto de vista da perspectiva de xénero entre a comunidade educativa.
 - sobre o espazo web e a difusión das boas prácticas:

- o M7: Crear un espazo web dentro do portal educativo para difundir a información en materia de igualdade de interese para a comunidade educativa.
- o M17: Identificar e difundir as boas prácticas e materiais de referencia para realizar unha orientación profesional e vital libre de prexuízos.
- formación docente:
 - o M9: Incluír a perspectiva de xénero e do principio de igualdade no curso de formación inicial do novo persoal funcionario docente.
 - o M10: Fomentar a oferta de actividades formativas no ámbito da igualdade e da violencia de xénero, así como no da diversidade afectiva e sexual.
 - o M11: Identificar os cursos relacionados con igualdade e coa violencia de xénero na oferta formativa do profesorado.

❑ Protocolo educativo para garantir a igualdade, a non discriminación e a liberdade de identidade de xénero

En abril de 2016 publicouse o **Protocolo educativo para garantir a igualdade, a non discriminación e a liberdade de identidade de xénero**, que ten como finalidade garantir a inclusión educativa de todas as persoas garantindo o respecto polas distintas identidades sexuais presentes na sociedade e contribuír á normalización das distintas orientacións e identidades sexuais entre o alumnado.

Este Protocolo propón distintas medidas e actuacións encamiñadas a orientar os centros educativos no tratamento da diversidade de orientacións e identidades sexuais no seu ámbito, co fin de garantir o respecto polos dereitos establecidos na lexislación en respecto da identidade de xénero, así como a establecer as medidas preventivas e correctoras relacionadas co falta de respecto dos devanditos dereitos.

❑ Protocolo de Prevención, detección e tratamento do acoso escolar e ciberacoso

En outubro de 2015 publicouse o **Protocolo de Prevención, detección e tratamento do acoso escolar e ciberacoso**, que establece claramente a definición das situación denominadas de “acoso” dentro do conxunto das condutas contrarias á convivencia e recolle polo miúdo as pautas que se deben seguir para o coñecemento e tratamento dos casos detectados polos centros educativos.

Artigo 17: Escolarización inmediata en caso de violencia de xénero

O Decreto 229/2011, do 7 de decembro, regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. No seu artigo 28, dentro do capítulo dedicado á “promoción da escolarización e da Formación”, recóllese a atención ao alumnado afectado por medidas de violencia de xénero e/ou acoso escolar, da seguinte forma:

- 1. A consellería con competencias en materia de educación asegurará, dentro do seu ámbito competencial e de acordo co establecido no artigo 17 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, a escolarización inmediata do alumnado que se vexa afectado por cambios de centro derivados de situacións de violencia de xénero. Así mesmo, os centros educativos prestarán atención especial á inclusión e normalización do dito alumnado.*
- 2. Nos casos en que sexa necesario un cambio de centro por motivos de violencia ou acoso escolar, garantirase a escolarización inmediata do alumnado afectado.*

O artigo 13 do Decreto 254/2012, do 13 de decembro, polo que se regula o procedemento para a admisión do alumnado en centros docentes sustentados con fondos públicos que impartan ensinanzas de 2º ciclo de educación infantil, de educación primaria, de educación secundaria obrigatoria e de bacharelato reguladas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, establece que a Administración educativa asegurará a escolarización inmediata do alumnado que se vexa afectado por cambios de centro derivados de actos de violencia de xénero ou acoso escolar, e adoptará as medidas necesarias para que os centros educativos lle presten especial atención.

O artigo 46.3 da Orde do 12 de marzo de 2013 pola que se desenvolve o citado Decreto 254/2012 concreta que corresponde á Inspección educativa constatar a efectiva concorrencia da situación de violencia de xénero e, de ser o caso, adoptar as medidas necesarias para a inmediata escolarización do alumnado afectado.

Segundo a información facilitada polos Servizos Territoriais de Inspección Educativa, durante o ano 2016 houbo 75 alumnos e alumnas afectados por cambio de centro derivado de 48 casos de violencia de xénero, dado que en 20 casos hai varios irmáns/irmás implicados/as. A distribución por provincias é a seguinte:

A Coruña			Lugo			Ourense			Pontevedra		
Nº casos	Alumnos/as afectados/as		Nº casos	Alumnos/as afectados/as		Nº casos			Nº casos	Alumnos/as afectados/as	
	Nenos	Nenas		Nenos	Nenas		Nenos	Nenas		Nenos	Nenas
10	8	12	3	3	2	3	3	1	32	26	20

Fonte: Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria

Artigo 18: Edición e adaptación de materiais

Tal e como establece a Disposición adicional cuarta da LOE (Lei orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación, segundo o texto consolidado):

Disposición adicional cuarta. Libros de texto e demais materiais curriculares.

1. No exercicio da autonomía pedagóxica, correspóndelle aos órganos de coordinación didáctica dos centros públicos adoptar os libros de texto e demais materiais que deban de utilizarse no desenvolvemento dos diversos ensinos.

2. A edición e adopción dos libros de texto e demais materiais non requirirán a previa autorización da Administración educativa. En todo caso, estes deberán adaptarse ao rigor científico adecuado ás idades dos alumnos e ao currículo aprobado por cada Administración educativa. Así mesmo, deberán reflectir e fomentar o respecto aos principios, valores, liberdades, dereitos e deberes constitucionais, así como aos principios e valores recolleitos na presente Lei e na Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero, aos que debe de axustarse toda a actividade educativa.

3. A supervisión dos libros de texto e outros materiais curriculares constituirá parte do proceso ordinario de inspección que exerce a Administración educativa sobre a totalidade de elementos que integran o proceso de ensino e aprendizaxe, que debe velar polo respecto aos principios e valores contidos na Constitución e ao disposto na presente Lei.

Así, no proceso normal de inspección, realízase esta función. Non obstante o I Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia 2016-2020 (redactado e presentado no ano 2016) achegou as seguintes medidas a desenvolver paulatinamente.

. M1. Elaborar orientacións para a valoración de materiais didácticos desde o punto de vista da perspectiva de xénero.

- M2. Revisar materiais didácticos vinculados a programas e proxectos educativos co fin de garantir a perspectiva de xénero.
- M3. Difundir a táboa de avaliación de materiais didácticos desde o punto de vista da perspectiva de xénero entre a comunidade educativa.
- M4. Elaborar unha publicación divulgativa para o profesorado para difundir os principios da coeducación, da igualdade e da educación afectiva e sexual na comunidade educativa.
- M5. Realizar accións informativas con recomendacións sobre aspectos de organización e planificación nos centros desde o respecto e a integración da igualdade.
- M6. Fornecer pautas para a revisión dos documentos internos do centro para explicitar as medidas reeducativas e reparadoras aplicables no caso de condutas contrarias á convivencia por razón de xénero.
- M9. Incluír a perspectiva de xénero e o principio de igualdade no curso de formación inicial do novo persoal funcionario docente.

Artigo 19: Revisión e adaptación do currículo educativo.

Tanto o Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia como o Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia establecen o obxectivo da igualdade entre mulleres e homes na sociedade como finalidade primordial dos distintos niveis educativos, incluíndo tamén diversas referencias nos contidos concretos dos currículos.

Tamén os decretos aprobados nos últimos anos que regulan cada currículo de ciclos formativos e as ensinanzas especiais teñen como denominador común a presenza deste obxectivo.

Todos os desenvolvementos curriculares están suxeitos ao pertinente informe en materia de igualdade polo que este extremo está garantizado.

Os decretos dos currículos de ciclos formativos de formación profesional publicados no exercicio 2016, e aqueles que se publiquen en exercicios posteriores, garanten a perspectiva de xénero nos contidos, nos procedementos, nas actitudes e nos valores que conforman o currículo neste nivel educativo, segundo o artigo 19 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.

A xustificación atópase na inclusión, nos currículos das ensinanzas de cada ciclo formativo de formación profesional, dun obxectivo de carácter xeral que contén a finalidade de analizar e valorar a prevención da violencia de xénero. Este obxectivo reza así:

Analizar e valorar a participación, o respecto, a tolerancia e a igualdade de oportunidades, para desenvolver os valores do principio de igualdade de trato e non discriminación entre homes e mulleres nin por ningunha outra condición nin circunstancia persoal nin social, así como a prevención da violencia de xénero e o coñecemento da realidade homosexual, transexual, transxénero e intersexual.

Así mesmo, o traslado deste obxectivo ao currículo de cada módulo profesional está avalado polo establecido no artigo 34 do Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional do sistema educativo de Galicia. Este artigo refírese ao posterior desenvolvemento do currículo a través das programacións elaboradas para cada módulo profesional.

Estas programacións concretarán e adaptarán o currículo ás características do contorno socioproductivo, tomando como referencia o perfil profesional do ciclo formativo a través dos seus obxectivos xerais e dos resultados de aprendizaxe establecidos para cada módulo profesional.

Cabe destacar que se está a iniciar a tramitación do proxecto de decreto do currículo que desenvolve o título de Promoción de Igualdade de Xénero, pertencente á familia profesional de Servizos socioculturais e á comunidade. As ocupacións relacionadas con este título están relacionadas coa promoción e apoio en materia de igualdade efectiva de mulleres e homes.

Así mesmo, dentro dos obxectivos xerais deste currículo atópanse:

- Detectar factores potenciais de risco, aplicando instrumentos e indicadores de avaliación, para deseñar estratexias preventivas da violencia de xénero.
- Aplicar protocolos de actuación analizando os procesos de vitimización secundaria, para pór en práctica programas e accións de prevención de violencia de xénero.
- Seleccionar protocolos de actuación, interpretando a normativa legal en materia de dereitos, servizos e recursos de protección, para asesorar e acompañar as mulleres en situación de violencia de xénero.

- Diseñar estratexias e materiais de formación e sensibilización, analizando as necesidades e as características da poboación destinataria, para desenvolver accións de intervención socioeducativa en materia de igualdade e en prevención da violencia contra as mulleres.

A cualificación profesional SSC451_3, sobre Promoción para a igualdade efectiva de mulleres e homes, determina este currículo e inclúe unha unidade de competencia específica relacionada con "detectar, previr e acompañar no proceso de atención a situacións de violencia exercida contra as mulleres". O módulo profesional do ciclo formativo que desenvolve integramente esta competencia é o de Prevención da violencia de xénero.

Finalmente, os módulos profesionais que se enumeran a continuación tamén garanten a perspectiva de xénero nos seus contidos:

- *Metodoloxía da intervención social*. Este módulo contén aspectos relacionados coa identificación das principais manifestacións de violencia de xénero como un reflexo da desigualdade entre homes e mulleres.
- *Información e comunicación con perspectiva de xénero*. Recolle o tratamento informativo da violencia de xénero.
- *Intervención socioeducativa para a igualdade*. Desenvolve as funcións de organización desta intervención, a súa execución e avaliación, así como xestión da calidade de dita intervención.
- *Formación en centros de traballo*. Este módulo garante que o futuro técnico superior realiza operacións de preparación da actividade de promoción de igualdade ou prevención da violencia de xénero, entre outras.

Por outra banda, no curso 2016-17 implantouse de xeito curricular a **materia de libre configuración autonómica “Igualdade de xénero”**, ofertada para os cursos de 1º ou 2º da ESO. Figura como a medida 18 do I Plan de actuacións para a Igualdade.

Está regulada pola Orde do 13 de xullo de 2016 pola que se amplía a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 4 de agosto de 2016). Os centros de ensino poden ofertar voluntariamente ao alumnado de 1º ou 2º da ESO esta materia (entre outras), que ten unha dedicación de 1 h semanal. Neste curso

2016-17, están a desenvolver a materia 14 centros, e chega a 319 alumnos e alumnas de toda Galicia.

Artigo 20: Plans de acción tutorial

Os plans de acción tutorial de todos os niveis educativos incluírán apartados específicos destinados a potenciar modificacións nos modelos masculino e feminino, así como unha orientación de estudos e profesións baseada nas aptitudes e capacidades das persoas e non en estereotipos sexistas. Os ditos plans corresponden ao ámbito da autonomía dos centros e ao control específico da Inspección Educativa.

Artigo 21: Proxectos educativos e curriculares de centro

Os proxectos educativos de centro incorporarán a perspectiva de xénero na súa elaboración e no seu desenvolvemento. Os proxectos curriculares propiciarán medidas de coeducación nos contidos, nas actitudes e nos procedementos. Corresponden tamén ao ámbito da autonomía dos centros e ao control específico da Inspección Educativa.

Artigo 22: Consellos escolares e Consello Escolar de Galicia

O Decreto 8/2016, do 21 de xaneiro, polo que se dispón o cesamento e o nomeamento de membros do Consello Escolar de Galicia, publicado no Diario Oficial de Galicia nº 22, do 3 de febreiro de 2016 establece a incorporación ao Consello dunha persoa en representación da Secretaría Xeral de Igualdade.

Artigo 23: Inspección educativa

Os servizos de inspección educativa do departamento da Xunta de Galicia competente en materia de educación velan polo cumprimento e pola aplicación de todos os principios recollidos no capítulo III da Lei, destinados a fomentar a igualdade real entre mulleres e homes.

Corresponden ao ámbito da autonomía dos centros e ao control específico da Inspección educativa.

Titulo II: Protección e asistencia fronte á violencia de xénero

Capítulo I: Medidas no ámbito sanitario e psicológico.

Capítulo II: Medidas no ámbito xudicial.

Capítulo III: Outras medidas de apoio e protección.

Capítulo IV: Medidas no ámbito da formación e emprego.

Capítulo V: Medidas de carácter económico.

Neste apartado compréndense as medidas enfocadas a regular as actuacións tanto dos poderes públicos como do persoal profesional co fin de garantir unha asistencia sanitaria, xurídica, social e psicolóxica integral á mulleres vítimas de violencia de xénero. Medidas de protección tales como dispositivos de alarma (Atenpro), programas de reeducación, etc. Así mesmo, faise referencia ás distintas prestacións e axudas económicas para as mulleres en situación de violencia, como a prestación periódica establecida pola Xunta de Galicia, dirixida a posibilitar a súa autonomía e independencia económica.

Capítulo I: Medidas no ámbito sanitario e psicológico

Artigo 24. Dereito á atención sanitaria.

Artigo 25. Atención psicolóxica.

Artigo 26. Protocolo de actuación.

Artigo 27. Rexistro de casos.

Artigo 24: Dereito á atención sanitaria

Dende a **Concellería de Sanidade, Servizo Galego de Saúde**, realízanse cursos para información e formación básica respecto a utilización da guía técnica do proceso de atención as mulleres en situación de violencia de xénero e instrucións para cubrir o parte de lesións no aplicativo informático lanus.

Dentro destes, envíase e explícase un fluxograma de toma de decisión para os distintos casos de sospeita de violencia cara a muller na consulta, que ten por obxectivo proporcionar ás e aos profesionais sanitarios unhas pautas homoxéneas de actuación, nos casos de violencia de xénero dirixida de forma específica contra as mulleres, tanto na atención e seguimento como

na prevención e diagnóstico temperán destas situacións, recollidas na Guía Técnica nº 13 do Plan Integral da saúde da Muller, para os casos de violencia contra as mulleres que se atopa na páxina web do Sergas.

Así mesmo, deséñanse actuacións e materiais que faciliten e melloren a detección, a intervención e o apoio de situacións de violencia contra as mulleres con discapacidade ou en situación de vulnerabilidade, como:

Guía de atención sanitaria ás mulleres con discapacidade.

Formación na Atención Sanitaria das mulleres Inmigrantes

Violencia de Xénero. Procedemento de intervención en saúde

Artigo25: Atención psicolóxica

Recoñécese na lei o dereito á asistencia psicolóxica gratuíta para as e os menores e para outras persoas dependentes que vivan ou padezan situacións de violencia de xénero, que comprenderá medidas de apoio psicosocial específicas e adaptadas ás súas características e necesidades.

Toda a asistencia sanitaria do Servizo Galego de Saúde é gratuíta e no protocolo de actuación contéplase a derivación ao servizo de saúde mental para ser atendidas por persoal facultativo da psicoloxía ou psiquiatra cando se considere necesario.

☐ **Programa de atención psicolóxica a mulleres que sufran violencia de xénero e para as e os menores, así como outras persoas dependentes que vivan ou padezan estas situacións de violencia de xénero.**

Este programa está dirixido a aquelas mulleres que estean a sufrir ou teñan sufrido violencia de xénero, coa finalidade de ofertarlles recursos terapéuticos que lles axuden a afrontar a situación que sufriron e a reforzar a súa autoestima, ademais de ser un apoio na recuperación ou adquisición de habilidades que lles permitan lograr a autonomía e a integración na vida social e laboral, e complementariamente a menores e outras persoas dependentes delas que teñan pasado pola mesma situación.

O programa xestiónase a través dun **Convenio de colaboración** entre a **Secretaría Xeral da Igualdade** e o **Colexio Oficial de Psicoloxía**, e conta cunha psicóloga coordinadora e unha rede de profesionais que levan a cabo a súa intervención en toda a Comunidade Autónoma de Galicia. Así mesmo, préstase un servizo telefónico de asesoramento e derivación para a atención terapéutica personalizada.

Inclúese ademais no convenio, a cobertura da asistencia domiciliaria en caso de morte por violencia de xénero con carácter de urxencia e en días non laborables, de ser preciso, así como a colaboración co Centro Autonómico de Recuperación Integral para Mulleres que Sofren Violencia de Xénero, no apoio terapéutico e psicolóxico das súas usuarias, e a garantía de acceso ás persoas con discapacidade auditiva e/ou da fala.

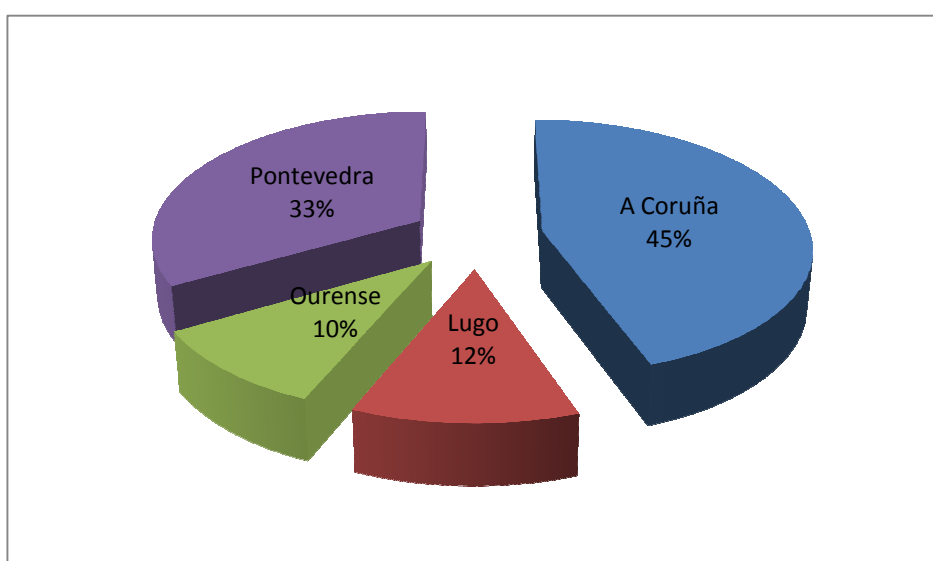
O orzamento destinado no ano 2016 a este programa foi de **165.000 euros**.

No ano 2016 beneficiáronse deste programa **621 persoas** e participaron na intervención un total de **108 profesionais da psicoloxía**.

Persoas usuarias:

Total			
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
277	73	64	207
Total: 621			

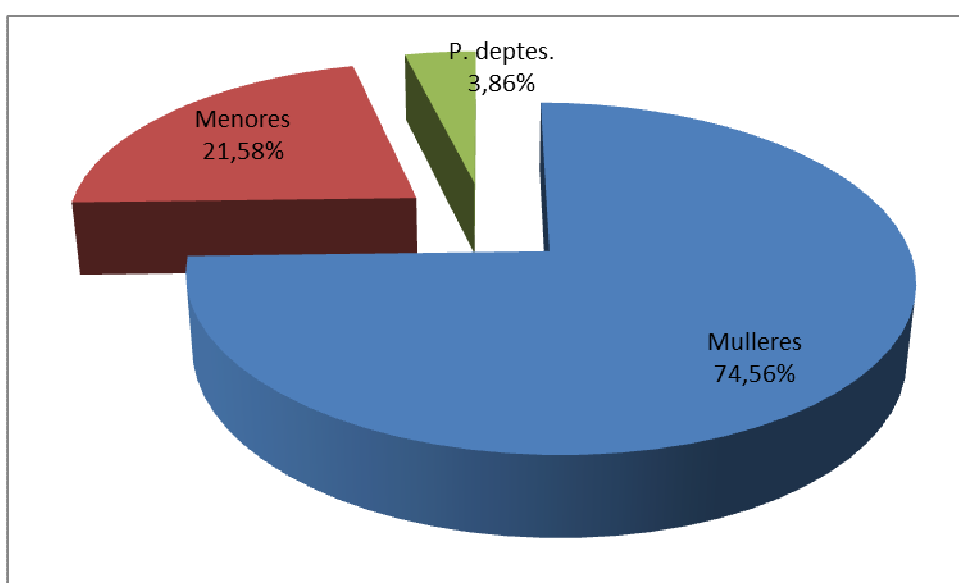
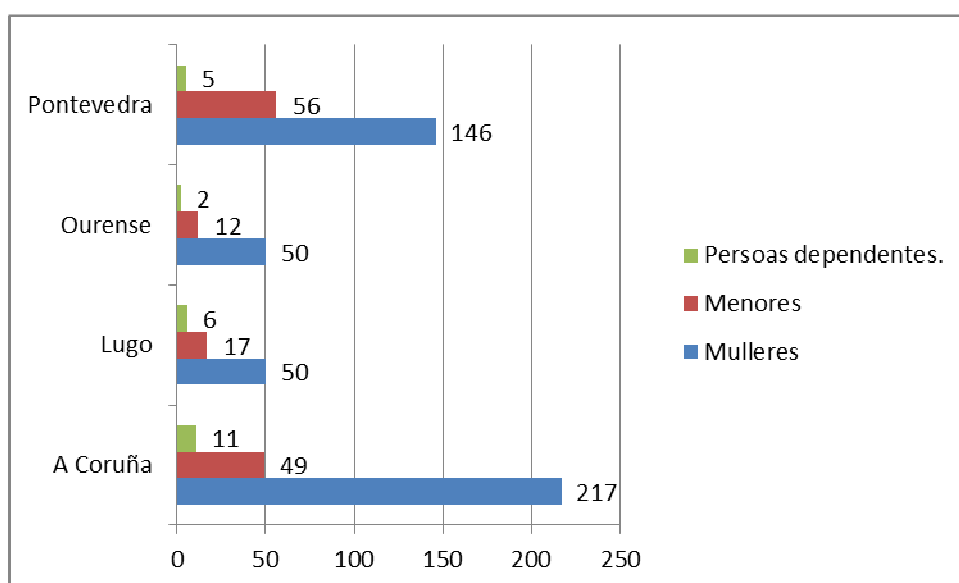
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Provincia	Mulleres	Nenas menores	Nenos menores	P. deptes.	TOTAL
A Coruña	217	28	21	11	277
Lugo	50	7	10	6	73
Ourense	50	7	5	2	64
Pontevedra	146	32	24	5	207
Total	463	74	60	24	621

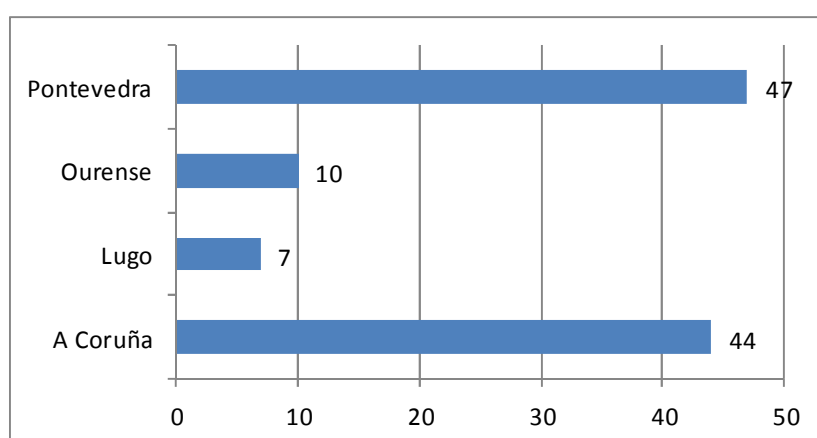
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Rede de terapeutas:

Participación psicólogos/os do programa			
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
44	7	10	47
Total: 108			

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

☐ **Programa Abramos o Círculo**

O programa Abramos o Círculo é un programa de atención psicolóxica especializada e de apoio dirixido a homes que adoptan actitudes inadecuadas nas relacións coa súa parella, coa súa familia, e que desexan adquirir novos modos de comportamentos exentos de agresividade.

O programa ofrece dúas áreas de intervención: información e atención, e intervención psicolóxica personalizada. Xestiónase a través dun **Convenio de colaboración** entre a **Secretaría Xeral da Igualdade** e o **Colexio Oficial de Psicoloxía de Galicia**.

Informe anual 2016 de violencia de xénero

O programa conta cun/cunha psicólogo/a coordinador/a e cunha rede de profesionais que levan a cabo a intervención profesional e inclúe a garantía de acceso ás persoas con discapacidade auditiva e/ou da fala.

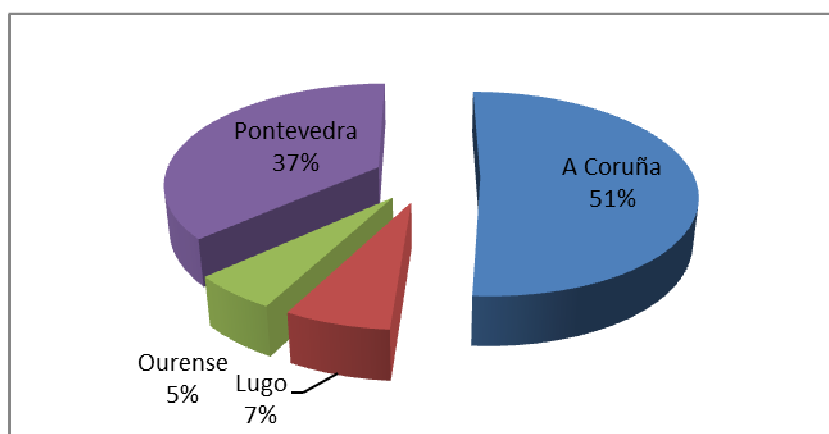
O orzamento destinado no ano 2016 a este programa foi de **34.600 euros**.

No ano 2016 beneficiáronse deste programa un total de **90 homes** e participaron na intervención **75 profesionais da psicoloxía**.

Homes usuarios:

Beneficiarios			
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
46	6	5	33
Total: 90			

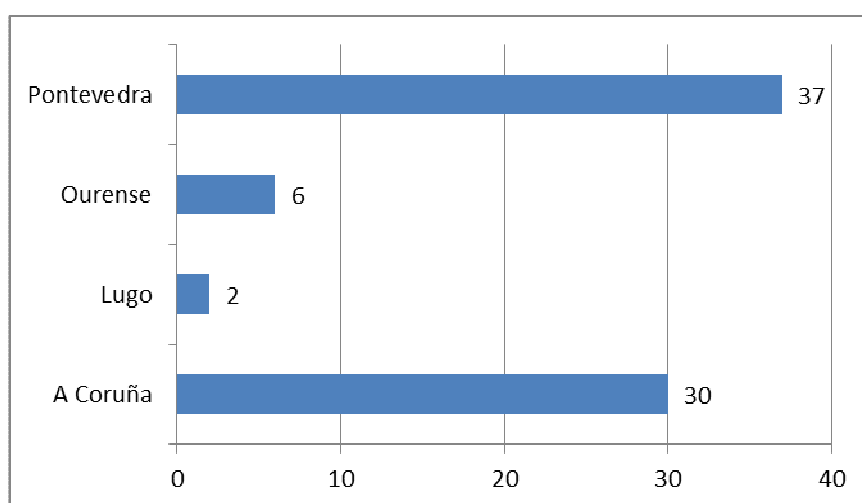
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Rede de terapeutas:

Participación psicólogas/os do programa			
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
30	2	6	37
Total: 75			

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Programa de Asesoramento e Terapia familiar con nenos e nenas que sufriran de maneira directa a violencia de xénero.**

As situacións de violencia contra as mulleres afectan tamén as e os menores que se encontran no medio familiar, vítimas directas ou indirectas desa violencia, que necesitan de atención e medidas específicas que non teñen porque coincidir coas necesidades das nais; e ambas as dúas partes consideran prioritario potenciar unha intervención específica e especializada con menores expostos a situacións de violencia de xénero que tenten paliar, os efectos desa violencia.

Por isto a Secretaría Xeral da Igualdade considera de especial interese o desenvolvemento de programas específicos e especializados dirixidos a estes/as menores dado que se trata dun colectivo especialmente vulnerable.

Este programa foi ofertado pola **Secretaría Xeral da Igualdade**, no último trimestre do ano 2016, ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero (ver páxina 222), e desenvolvido coa colaboración da **Fundación Meniños**, coa que xa viña colaborando en anos anteriores no desenvolvemento deste programa, que conta cun Centro de asesoramento e terapia familiar dirixido a familias que precisan solucionar problemas relacionados cos seus fillos e fillas e resolver dúbidas sobre o proceso educativo e cunha experiencia de intervención con familias e infancia, cunha traxectoria de máis de 15 anos e está integrado por psicólogos/as e terapeutas familiares especialistas en intervención familiar con infancia en dificultade social

O programa de intervención está formulado coa finalidade de actuar sobre as necesidades fundamentais dos nenos e nenas e adolescentes que sufriron de maneira directa ou indirecta a violencia de xénero promovendo a súa recuperación e benestar psicosocial.

Obxectivos xerais do Programa:

- Identificar o dano producido no neno ou na nena.
- Coñecer a historia de violencia.
- Informarse sobre a situación actual (Psicolóxica, educativa, social...).
- Establecer contexto de seguridade e alianza cos nenos e nenas e coas súas familias.
- Identificar os factores de risco e protección.
- Explorar as vivencias do neno/a.
- Decidir obxectivos de cambio e indicadores.
- Xerar cambios.
- Proporcionar estratexias de afrontamento.
- Restaurar vínculos.
- Consolidar cambios.

O programa estase a desenvolver en 2016 no concello de Arteixo, no concello de Ames e na Mancomunidade de Municipios de Ordes, onde se desenvolve en colaboración cos Centros de Información ás Mulleres de ditas entidades locais.

Artigo 26: Protocolo de actuación.

A Guía técnica do proceso de atención as mulleres en situación de violencia de xénero, implantada, ten como obxectivo principal é mellorar a detección de mulleres en situación de violencia de xénero.

<http://www.sergas.es/Asistencia-sanitaria/Documents/47/G13Violencia.pdf>

No anexo 3 da Guía técnica do proceso de atención as mulleres en situación de violencia de xénero (páxina 23) recoméndanse unha serie de preguntas que se realizarán á muller no caso de sospeita de malos tratos

No anexo 4 (páxina 24) relaciónanse unha serie de preguntas para valorar a situación e o tipo de violencia exercida sobre a muller

No anexo 5 (páxina 25), descríbense as preguntas para realizar á muller co fin de valorar a situación de risco

No anexo 7 (páxinas 26 e 27), danse instrucións para cubrir o parte de lesións, que é único e para todos os centros sanitarios da nosa Comunidade.

Ademais dende o Servizo Galego de Saúde implementáronse diversas medidas orientadas a profesionais da nosa organización, como a elaboración da **Guía informativa e de recomendacións dirixida a traballadoras do Sergas** nesta situación, na que se recollen os recursos dos que dispoñen e a información relativa a como actuar ante unha situación de violencia de xénero así como respecto aos dereitos que lles asisten.

Tamén se articulou un **procedemento prioritario para a mobilidade por razón de violencia de xénero**, con entidade propia e diferenciada respecto da tramitación xeral das comisións de servizo, dentro das medidas para a protección das profesionais nesta situación, e estase a traballar na elaboración do Procedemento de actuación fronte a situación de acoso laboral e outras discriminacións no traballo, facendo mención específica ao acoso sexual, que será de aplicación no ámbito das IISS do Servizo Galego de Saúde.

Artigo 27: Rexistro de casos

No ámbito sanitario, cada caso de violencia cara as mulleres detectado rexístrase mediante un parte de lesións cuberto polo persoal facultativo. Desde hai tres anos, na aplicación informática lanus encóntrase a planilla do parte de lesións.

Para facilitar o uso desa planilla marcáronse os campos de obrigado cumprimento para o rexistro do informe e incorporáronse imaxes para indicar o lugar das lesións.

Este parte de lesións está dispoñible para o seu uso nos hospitais en episodios de hospitalización, urxencias e consultas externas, nos centros de saúde e nos puntos de atención continuada.

Para a mellora da cumplimentación do parte de lesión e, para evitar partes de lesións non específicos de violencia de xénero, incluíuse unha nota aclaratoria para cubrir só neses casos, evitándose, por exemplo, os partes realizados a homes.

Capítulo II: Medidas no ámbito xudicial

Artigo 28. Atención xurídica.

Artigo 29. Asistencia letrada.

Artigo 30. Exercicio da acción popular.

Artigo 31. Comparecencia da Xunta de Galicia nos procedementos penais iniciados por causas de violencia de xénero.

Artigo 32. Intervención da administración.

Artigos 28 e 29: Atención xurídica e asistencia letrada

Un dos trazos máis salientables da regulación galega en materia de asistencia xurídica gratuíta establecida polo Decreto 269/2008, do 6 de novembro, polo que se aproba o seu regulamento, atópase na incorporación de quendas de oficio específicas para a asistencia xurídica de mulleres maltratadas pois requiren unha atención especializada.

Deste xeito dáse cumprimento ao establecido nos artigos 28 e 29 da Lei 11/2007 os cales prevén que os servizos de orientación xurídica dos colexios profesionais da avogacía de Galicia garantan a atención xurídica especializada en materia de violencia de xénero a través de profesionais con formación específica (art. 28.2), así como a dispoñibilidade na totalidade dos colexios profesionais da avogacía de Galicia dunha quenda de oficio en materia de violencia de xénero (art. 29.3)

Consonte a isto, o citado Regulamento de asistencia xurídica de Galicia, expresamente estableceu a constitución dunha quenda de garda permanente durante as 24 horas do día, atendida por letrados e letradas especializados/as, para a prestación do servizo de asistencia letrada a mulleres vítimas de delitos de violencia de xénero (artigo 29.2), así como o requisito complementario de formación para os avogados especializados que realicen a asistencia xurídica e a defensa en xuízo deste colectivo (artigo 30.2).

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Cómpre salientar, así mesmo, a modificación operada na Lei 1/1996, do 10 de xaneiro, de asistencia xurídica gratuíta, a través da Lei 42/20015, do 5 de outubro, consonte a cal esta quenda permanente de garda para a prestación do servizo de asistencia letrada ás vítimas de violencia de xénero comprende así mesmo o servizo de asesoramento xurídico previo (art. 24). Ademais, a dita modificación estableceu que nestes delitos de violencia de xénero serán defendidas polo mesmo avogado en todos os procedementos, sempre que sexa posible, garantindo así a súa intimidade e diminuindo a posibilidade de revitimización (art. 2.g).

E por outra parte cómpre lembrar que consonte a este mesmo artigo, o dereito de asistencia xurídica gratuíta recoñécese ás vítimas de violencia de xénero con independencia da existencia ou non de recursos para litigar.

O total de actuacións no ano 2016, certificadas polos colexios galegos de avogados en aplicación do módulo establecido (defensa xurídica da muller en dilixencias policiais, orde de protección e procedementos administrativos relacionados coa violencia de xénero e doméstica) elevouse a un total de 586 asuntos, cun custo total para a Comunidade Autónoma de 60.299,78 €, segundo a seguinte táboa:

COLEXIO DE AVOGADOS	1º TRIMESTRE 2016		2º TRIMESTRE 2016		3º TRIMESTRE 2016		4º TRIMESTRE 2016		TOTAL	
	Asuntos	Importe	Asuntos	Importe	Asuntos	Importe	Asuntos	Importe	Asuntos	Importe
A Coruña	17	1.746,41	19	1.951,87	19	1.951,87	31	3.184,63	86	8.834,78
Lugo	7	719,11	6	616,38	8	921,84	9	924,57	30	3.181,90
Ourense	16	1.643,68	25	2.568,25	30	3.081,90	35	3.595,55	106	10.889,38
Pontevedra	69	7.088,37	49	5.033,77	21	2.157,33	62	6.369,26	201	20.648,73
Santiago	16	1.643,68	24	2.465,52	14	1.438,22	40	4.109,20	94	9.656,62
Vigo	72	7.396,56	44	4.520,12	49	5.033,77	82	8.423,86	247	25.374,31
Ferrol	24	2.465,52	34	3.492,82	23	2.362,79	25	2.568,25	106	10.889,38
GALICIA	221	22.703,33	201	20.648,73	164	16.947,72	284	29.175,32	870	89.475,10

Fonte: Vicepresidencia e Consellería de Presidencia Administracións Públicas e Xustiza.

Artigos 30 e 31: Exercicio da acción popular e Comparecencia da Xunta de Galicia nos procedementos penais iniciados

En xullo de 2013, a Xunta de Galicia aprobou o Acordo polo que se aproba o protocolo para o exercicio da acción popular por parte da Administración xeral da Comunidade Autónoma de Galicia nos procedementos penais en casos de morte por causa de violencia de xénero.

Segundo dito protocolo cada vez que a Secretaría Xeral da Igualdade teña constancia dunha morte por violencia de xénero dará traslado inmediato de toda a información, á Asesoría Xurídica Xeral da Xunta, para que prepare a comparecencia.

Ademais, a Secretaría Xeral da Igualdade será a encargada de recadar toda a información posible sobre os casos deste tipo de violencia, tamén de xeito inmediato e protocolizado, para activar, se fose necesario, os recursos de carácter social que se puideran precisar: apoio a menores, atención psicolóxica, axudas económicas, etc.

Por parte da **Asesoría Xurídica Xeral da Xunta de Galicia** leváronse a cabo durante o ano 2016 diversas ao abeiro do antedito acordo do Consello da Xunta, sobre o personamento en exercicio da acusación popular en todos os procesos penais por violencia de xénero con resultado de morte no territorio da Comunidade Autónoma Galega, consistentes na comparecencia e/ou intervención na práctica de dilixencias e formulación de escritos procesuais nas dilixencias previas

Casos con personación da Xunta de Galicia crimes violencia de xénero:

ANO	PROVINCIA	Nº PERSONACIÓNS
2013	Ourense	1
2013	Pontevedra	1
2014	A Coruña	2
2014	Lugo	1
2015	Ourense	1
2015	Pontevedra	5
2016	A Coruña	1
2016	Pontevedra	1

Fonte: Vicepresidencia e Consellería de Presidencia Administracións Públicas e Xustiza.

Artigo 32: Intervención da Administración

O Servizo de Protección de Menores, da Dirección xeral de Familia, Infancia e Dinamización Demográfica, é o órgano encargado de asumir a tutela e a garda dos/as menores que se atopen en situación de risco ou desamparo. As actuacións desenvolvidas nos centros de

protección durante o ano 2016 en relación coa prevención e tratamento da violencia de xénero foron as seguintes:

▪ **Centro O Seixo**

- Actividades: "Día da muller traballadora", "Día contra a violencia de xénero" e "Aquí traballamos tod@s".

▪ **Centro Ciudad Jardín**

- Talleres, cursos, charlas sobre igualdade e violencia de xénero.

▪ **Centro Casa de Familia San Anibal de Burela**

- Actividades: "Coñecemos a igualdade" e "Vivimos a igualdade-programa de sensibilización"

▪ **Centro de Día de Menores San Aníbal de Burela**

- Participación do persoal no curso "Gritando ao mundo, proxecto de intervención con adolescentes, mozos e mozas, para o fomento da igualdade".

▪ **Centro de Aldea infantil SOS Redondela e Casas de familia de Vigo**

- Participación de educadores/as no Taller de prevención e a violencia nas redes sociais para educadores e no curso "As gafas da igualdade"
- Inclusión no PEI do/a menor dun obxectivo relacionado coa prevención da violencia de xénero e a igualdade
- Talleres: "Prevención do acoso e a violencia nas redes sociais para adolescentes", "A regra de Kiko, prevención do abuso infantil", "Gymkana da paz", "Taller de igualdade na poboación xitana-Fundación Secretariado Xitano"
- Charlas individuais a adolescentes sobre os roles igualitarios na parella e o ideal amoroso.

▪ **Casa de Familia Faiben García Barbón**

- Traballouse a temática da prevención da violencia de xénero a través de distintas actuacións: charlas, análise de cancións, visionado de películas, etc.

▪ **Centro de Menores Chavea**

- Actividades diversas como: talleres de sexualidade e afectividade, documentais-debate,
- Actividade: Intelixencia emocional
- Actividade: Igualdade de xénero

▪ **Casa de familia Dignidade Santiago**

- Actividades: "Flexibilizaicón dos roles dos homes e mulleres no ámbito doméstico", "Reflexións e diálogo sobre actitudes en materia de igualdade", "Reflexións sobre a autonomía económica da persoa que se adica ás tarefas domésticas", "Reflexións sobre a corresponsabilidade" "Utilización non sexista dos xoguetes"
- Participación no curso "Gritando ao mundo"

▪ **Centro Ollos grandes**

- Actividades diversas: "Análise de cancións", "Violencia de xénero", "Dinámica este conto acabouse", "Contos que contan", "Contrólame a miña parella", "Roles e estereotipos de referenciais", "Xogar e xoguetes", etc.

▪ Centro Miniresidencia infantil xuvenil de Fisterra

- Participación de profesionais do centro no curso "Gritando ao mundo, proxecto de intervención con mozos e mozas para o fomento da igualdade"

▪ Asociación Mensajeros de la paz

- Actividades: "Videofórum de películas e curtos que abordan cuestión de igualdade de xénero", Taller Día da muller traballadora, Taller de noticias de prensa.
- Participación de profesionais do centro no curso "Sensibilización en igualdade de oportunidades"

▪ Casa de Familia Breogán

- Participación de profesionais do centro no curso "Gritando ao mundo, proxecto de intervención con mozos e mozas para o fomento da igualdade" e no Seminario "Bullying, estratexias de detección, prevención e intervención".
- Taller informativo sobre prevención da violencia de xénero para as/os menores

▪ Centro Miniresidencia Santísima Trinidad

- Talleres: "Prevención de condutas violentas", "Musical, valora da igualdade a través da música", "Relacións de parella", "Malos tratos", "Saúde social. Problemas coas redes sociais"...

▪ Centros de atención de día de Aldeas infantiles SOS de Galicia

- Actividades: "Charla e montaxe sobre a muller traballadora no Museo Liste", "Semana da Paz" "Educar no xénero nas actividades de ocio, tempo libre e nas actividades extraescolares", "Camiños ao bo trato, exposición en A Fundación", "Celebración do Día internacional da muller", "Taller As gafas da igualdade", "Educación afectivo-sexual", "Mulleres do licencio", "Habilidades para a vida diaria e asunción de responsabilidades".

▪ Centro Príncipe Felipe

- Charlas do persoal educativo a menores e introdución de valores de igualdade na súa práctica diaria
- Participación de profesionais do centro nos cursos: "Gritando ao mundo, proxecto de intervención con mozos e mozas para o fomento da igualdade", "Igualdade de xénero e violencia. Conceptos básicos", "Violencia en familias en conflito", "Políticas de violencia de xénero" e "Igualdade de oportunidades".

▪ Centro Miniresidencia Baoquivi

- Actividades: Videofóruns, traballo da non segregación das tarefas domésticas por xénero, tempo libre e ocio onde se fomenta a igualdade
- Participación de profesionais do centro no curso "Gritando ao mundo, proxecto de intervención con mozos e mozas para o fomento da igualdade"

▪ Fundación Casa caridad de Vigo

Informe anual 2016 de violencia de xénero

- Actividades: "Cociña, son chef, nin home nin muller", "Dinámica eu son ti, ti es eu", "lectrua dun conto ao revés: O príncipe ceniciento", "Eliximos os nosos xoguetes" "Cambie o mundo" "Teatrillo", "Ponte no lugar", etc
- Participación de profesionais do centro no curso "Gritando ao mundo, proxecto de intervención con mozos e mozas para o fomento da igualdade"
- Casa de Familia Asociación de iniciativa social Berce
- Actividades: Videofóruns; Dinámicas: "Día da muller", "Achegando a diversidade afectivo-sexual e de xénero" "Etiqueta"; Taller "Sembrando revolucións"...
- Participación no proxecto "Gritando ao mundo"
- Cas de Familia Lar Valdoviño
- Actividades: Videofóruns, "Revisión de contos clásicos", "O sexismo nas cancións", "Análise de revistas", "¿Quen é quen?, xogo das profesións", ...
- Centro de Día Alborada
- Actividades: "Programa afectivo-sexual", "Programa prevención do maltrato", "Programa de Días especiais", "Programa outras culturas e realidades sociais"
- Centro de atención de día Cáritas Tui-Vigo
- Taller de habilidades sociais "Bullying e violencia de xénero"
- Fogar Nosa Señora das Mercedes Chantada
- Participación de profesionais do centro no curso "Gritando ao mundo, proxecto de intervención con mozos e mozas para o fomento da igualdade"
- Centro de día Xurde
- Actividades: Videofórum, "Os roles de mozos e mozas", "Viva a diversidade", "Como relacionarse -Centro Quérote+-", Visita teatro na rúa con motivo do Día internacional contra a violencia de xénero,
- Participación de profesionais do centro no curso "Gritando ao mundo, proxecto de intervención con mozos e mozas para o fomento da igualdade"
- Mensajeros de la Paz Galicia
- Moitas actividades variadas como: Videofóruns, debate grupal sobre unha noticia relacionada con micromachismos, charla/coloquio para informar e sensibilizar sobre a problemática da violencia de xénero, visionado de documentais sobre a temática, dinámicas, etc
- Obradoiros de: afectividade, xénero, de estereotipos de xénero, afectividade e relacións de parella respectuosas, sexualidade, "publicidade sexista, prevención da violencia de xénero, etc
- Participación de profesionais do centro no curso "Sensibilización en igualdade de oportunidades"

Por outra banda, o Servizo de xustiza penal xuvenil, da Dirección xeral de Familia e Inclusión, é o órgano encargado da execución das medidas xudiciais impostas aos menores en aplicación da L.O. 5/2000, de 12 de xaneiro, reguladora da responsabilidade penal dos menores. 2016 en relación coa prevención e tratamento da violencia de xénero foron as seguintes:

▪ Centro Concepción Arenal

- Promoción da Igualdade e prevención da violencia de xénero como parte do proxecto “12 vidas para un ano”
- Programa “Actúa diferente para ser igual”. Dúas sesións
- Obradoiro do Programa educativo de Igualdade de Xénero (Programa Aprender en Coruña)
- Actividades para a conmemoración do Día Internacional contra a Violencia de Xénero
- Taller sobre o amor romántico; Taller de Convivencia e Igualdade de xénero; Taller sobre Habilidades Sociais; para favorecer unha boa convivencia
- Videoforum: visionado e análise de distintas películas ao longo do ano relacionadas con distintas temáticas, entre eles a Violencia de Xénero e Igualdade de Xénero.
- Intervención psicolóxica individual específica.

▪ Centro Monteledo

- Actividades levadas a cabo no programa Iguais (desenvolto ata o mes de xullo) que en setembro pasa a ser Programa Igualdade Interxénero
- Calendario Violeta: actividade fixa anual e Mes Violeta: Durante o mes de novembro.
- Noticario Corre a Voz: actividade fixa anual; Videoforo “Minorías que sofren violencia de xénero; Cántame outro conto
- Exposición-Debate sobre as Diferenzas Interxénero no Deporte
- Setembro, mes contra a Trata: Conmemoración do Día Internacional contra a Trata de Persoas
- Día Internacional da Nena; Día da muller

▪ Centro Montefiz

- Videoforums: Exhibición de películas relacionadas con esta temática.
- Taller de sensibilización sobre a trata de seres humanos
- Conmemoración do día internacional da Muller.
- Talleres: “Educación en valores: Tolerancia e respecto”, “Convivindo”; “Coñecéndonos”

▪ Centro Avelino Montero

- Día Internacional sobre a violencia de xénero
- Proxecto “Gritando ao Mundo” da Fundación Juan Soñador, e Proxecto Mulleres en acción: Violencia Zero
- Actividade de lectura-comic, novela gráfica sobre temas de xénero e igualdade e actividade sobre xénero e igualdade
- Curso “Prevención da violencia”
- Programa de prevención da violencia de xénero e reeducación de maltratadores.

- Obradoiros :“Falamos da violencia de xénero”, “Previr a violencia sensibilizando na igualdade”, “Detención da violencia de xénero”, “Relacións sans”; Obradoiro de non discriminación (ALGBijobin)
- Aspectos prácticos na valoración pericial en violencia de xénero: metodoloxía e estratexias. EGAP-Santiago de Compostela.

Capítulo III: Outras medidas de apoio e protección

Artigo 33. Deseño e implantación de dispositivos de alarma.

Artigo 34. Programas de intervención con homes en relación coa violencia de xénero.

Artigo 33: Deseño e implantación de dispositivos de alarma

☐ Dispositivos de alarma

En xullo de 2009, os Ministerios de Igualdade e de Interior puxeron a disposición da xudicatura un sistema de dispositivos de alarma que permite o control das medidas de afastamento en materia de violencia de xénero.

Este procedemento regúlase a través da *Resolución de 17 de xullo de 2009, da Secretaría de Estado de Seguridad, pola que se acorda a publicación do “Protocolo de actuación para a implantación do sistema de seguimento por medios telemáticos do cumprimento das medidas de afastamento en materia de Violencia de Xénero” e ordénase a elaboración das normas técnicas de Desenvolvemento dos mesmos polos Corpos e Forzas de Seguridade do Estado.*

O referido protocolo, aprobado polo **Comité Técnico da Comisión Nacional de Coordinación da Policía Xudicial**, na reunión do 6 de xullo de 2009, ten como finalidade garantir e homoxeneizar a plena operatividade do sistema, establecendo pautas xerais de actuación e comunicación das persoas que interveñen nestas actuacións, así como o coñecemento por estas do seu funcionamento e virtualidade, que facilite a adecuada intervención en cada posto concreto.

O sistema permite verificar o cumprimento das medidas cautelares de afastamento da vítima impostas nos procedementos que se seguen por violencia de xénero en que se estime oportuno, acorde coas pautas e regras que, no seu caso, establece a Autoridade Xudicial e de conformidade co disposto no Protocolo. Na mesma maneira, o sistema proporciona

información actualizada e permanente das incidencias que afecten ao cumprimento das medidas impostas, así como das posibles incidencias, tanto accidentais como provocadas, no funcionamento dos elementos de vixilancia empregados. Os avisos que xera o sistema son de dous tipos: alarma e alerta, graduados de maior a menor risco.

Existen dous tipos de compoñentes do sistema: dispositivo para o inculpado e dispositivo para a vítima.

No conxunto de España contabilizáronse, a 31 de decembro do 2016, un total de 884 medios telemáticos activos no marco das medidas de afastamento no ámbito da violencia de xénero. Andalucía é a primeira comunidade autónoma con 269 dispositivos activos, seguida de Madrid con 146 e a Comunidade Valenciana con 117. **Galicia é a oitava Comunidade Autónoma, xunto con Cataluña, con dispositivos activos a finais de 2016, cun total de 29.**

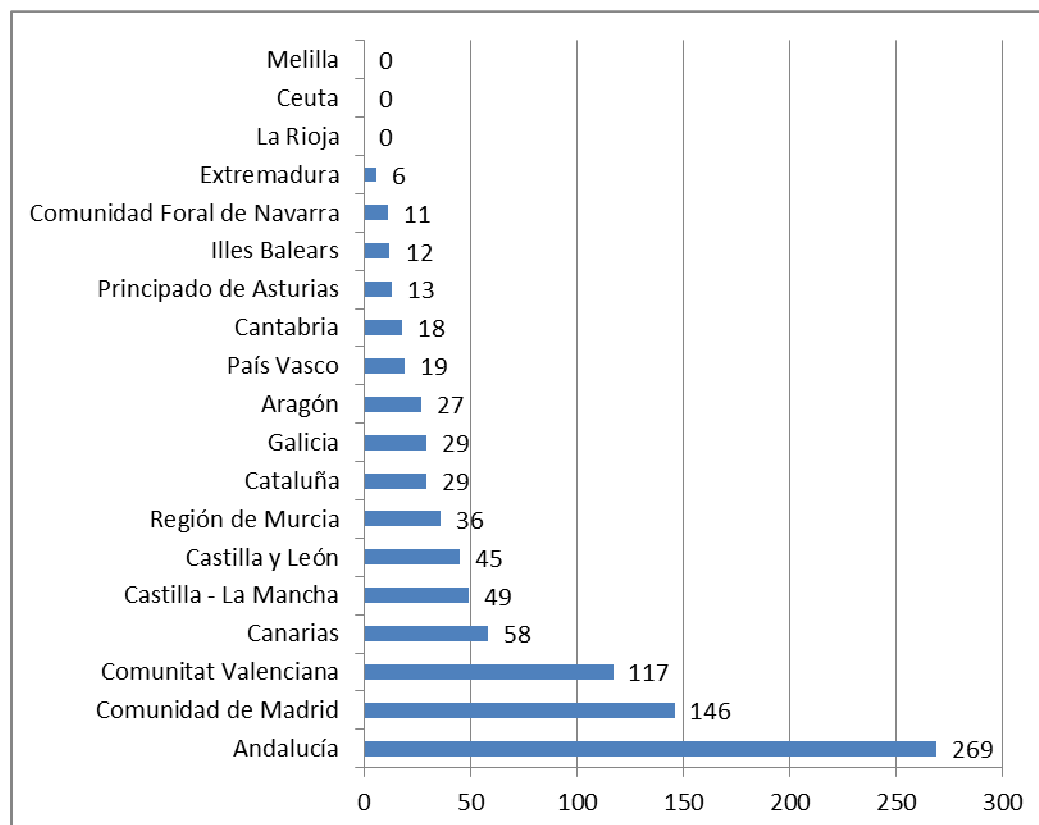
Sistema de seguimento por medios telemáticos das medidas de afastamento no ámbito da violencia de xénero. Total Comunidades Autónomas.

Comunidade Autónoma	Activos a 31/12/2016
Andalucía	269
Comunidad de Madrid	146
Comunitat Valenciana	117
Canarias	58
Castilla - La Mancha	49
Castilla y León	45
Región de Murcia	36
Cataluña	29
Galicia	29
Aragón	27
País Vasco	19
Cantabria	18
Principado de Asturias	13
Illes Balears	12
Comunidad Foral de Navarra	11
Extremadura	6
La Rioja	0
Ceuta	0

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Melilla	0
Total	884

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
 Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

Sistema de seguimento por medios telemáticos das medidas de afastamento no ámbito da violencia de xénero na Comunidade Autónoma de Galicia no ano 2016.

Provincia	Instalacións 2016	Desinstalacións 2016	Activos a 31 de decembro de 2016
A Coruña	3	4	6
Lugo	1	0	1
Ourense	4	3	3
Pontevedra	14	8	19
Total	22	15	29

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
 Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

☐ **Servizo Telefónico de Atención y Protección para Víctimas de Violencia de xénero (ATENPRO)**

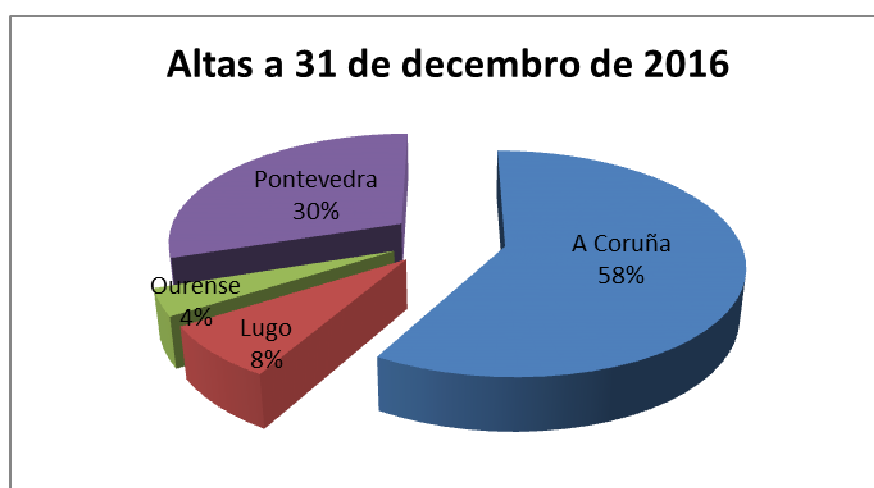
Informe anual 2016 de violencia de xénero

O servizo ATENPRO para vítimas de violencia de xénero, dependente do Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, a través da Delegación do Goberno para a Violencia de Xénero, é unha modalidade baseada en tecnoloxías de comunicación telefónica móbil e de telelocalización telefónica que ofrece ás vítimas da violencia de xénero que contan cunha orden de protección ou medida de afastamento, unha atención inmediata e a distancia, asegurando unha resposta rápida ás eventualidades que poidan acontecerlles as 24 horas do día, os 365 días do ano e independentemente do lugar onde se atopen.

Evolución das cifras de usuarias do servizo telefónico e protección para vítimas de violencia de xénero en Galicia no ano 2016

	Altas 2016	Baixas 2016	Altas a 31 de decembro de 2016
A Coruña	164	137	286
Lugo	23	16	39
Ourense	14	16	19
Pontevedra	90	65	149
Total	291	234	493

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

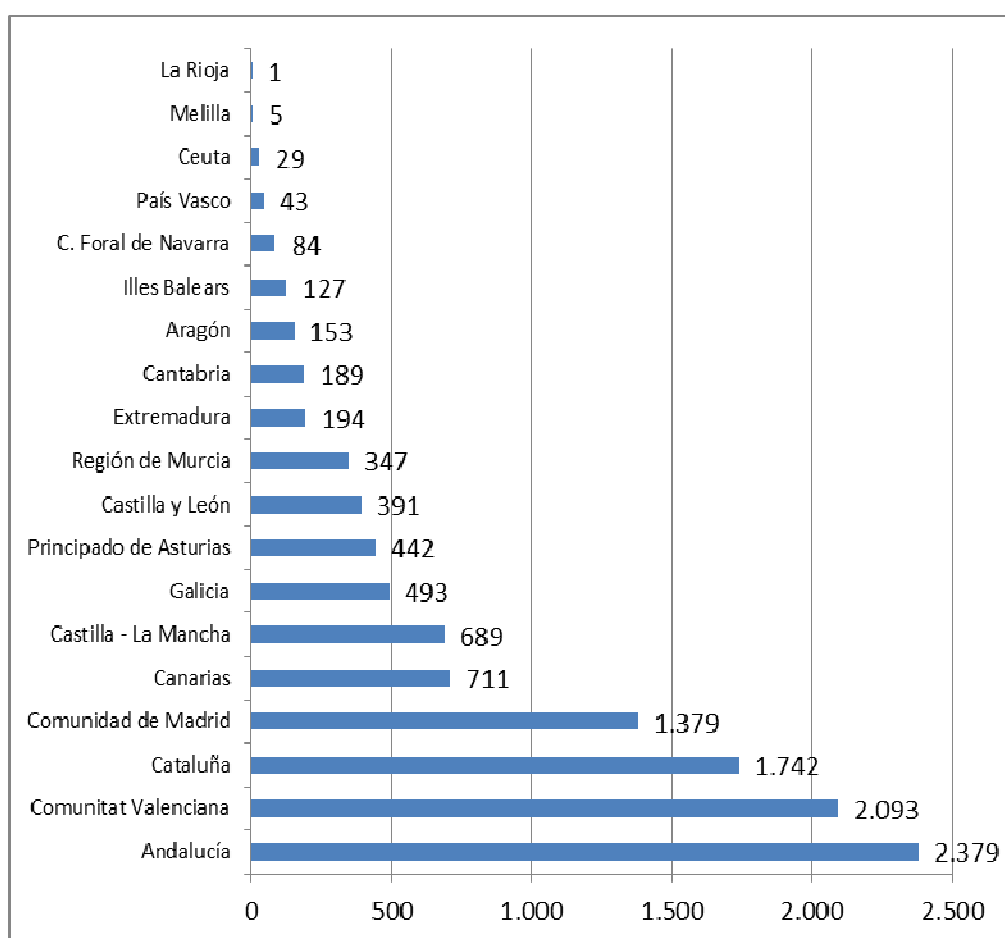
No conxunto de España a finais de 2016 había 11.491 usuarias do servizo en alta do servizo ATENPRO. A cifra mais elevada de usuarias do servizo ATENPRO en alta ao remate de 2016, correspondía a Andalucía (2.379) seguida da Comunidade Valenciana (2.093),

Cataluña (1.742) e Madrid (1.379). Galicia, cun rexistro de 493 altas ocupaba o sétimo lugar.

Servizo ATENPRO

Comunidade Autónoma	Altas a 31/12/2016
Andalucía	2.379
Comunitat Valenciana	2.093
Cataluña	1.742
Comunidad de Madrid	1.379
Canarias	711
Castilla - La Mancha	689
Galicia	493
Principado de Asturias	442
Castilla y León	391
Región de Murcia	347
Extremadura	194
Cantabria	189
Aragón	153
Illes Balears	127
Comunidad Foral de Navarra	84
País Vasco	43
Ceuta	29
Melilla	5
La Rioja	1
Total	11.491

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

❑ Sistema de seguimento integral da violencia de xénero: VIOGEN

O 26 de outubro de 2015 asinouose o Convenio de colaboración entre o Ministerio do Interior e a Comunidade Autónoma de Galicia, para integrar o Punto de coordinación das ordes de protección de Galicia co Sistema de seguimento integral nos casos de violencia de xénero (**Sistema Viogén**). A través deste convenio articúlase o xeito en que van colaborar a Secretaría de Estado de Seguridade, do Ministerio do Interior, que xestiona o Sistema Viogén, e a Comunidade autónoma de Galicia, que xestiona a aplicación do PCOP de Galicia, para a integración de ambas aplicacións. O seu obxecto é Integrar a aplicación do Punto de coordinación das ordes de protección de Galicia co Sistema de seguimento integral nos casos de violencia de xénero (Sistema Viogén).

O Sistema de Seguimento Integral de violencia de xénero, coñecido como VIOGEN, é unha aplicación informática desenvolvida pola Secretaría de Estado de Seguridade do **Ministerio do Interior** que pretende acadar os seguintes obxectivos:

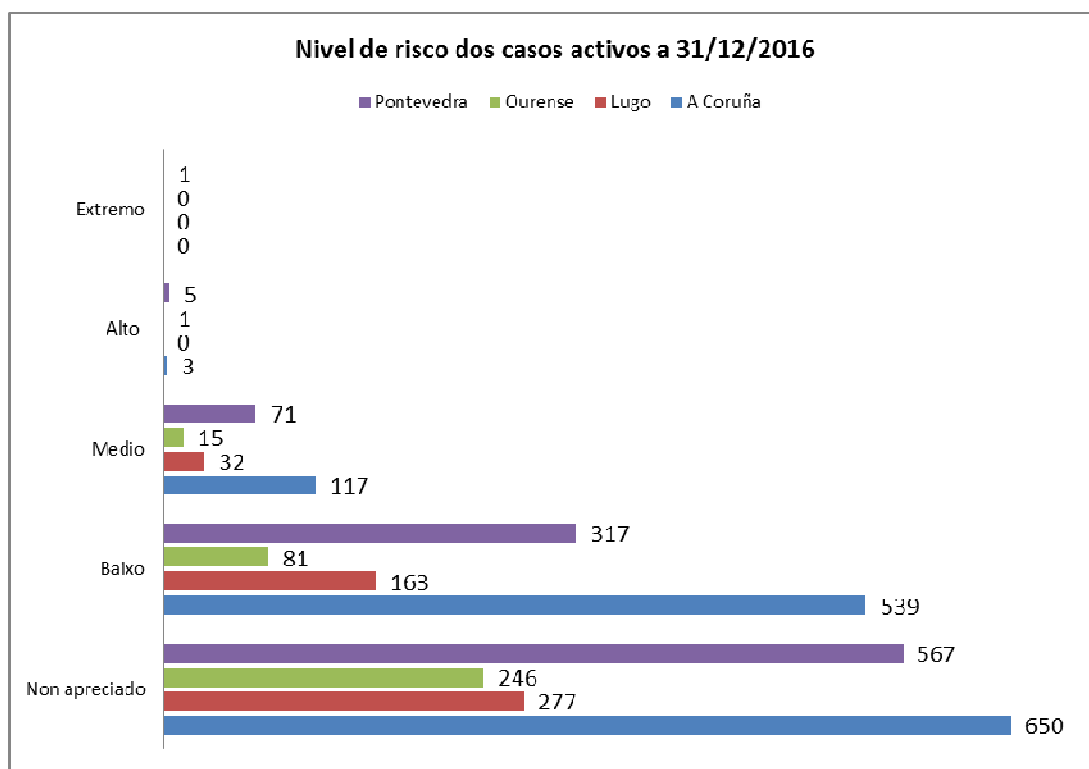
- Aglutinar as diferentes institucións públicas que teñen competencias en materia de violencia de xénero
- Integrar toda a información de interese que se estime necesaria
- Facer predición do risco
- Atendendo ao nivel de risco, realizar o seguimento e protección ás vítimas en todo o territorio nacional
- Efectuar un labor preventivo, emitindo avisos, alertas e alarmas, a través do “Subsistema de notificacións automatizadas”, cando se detecte algunha incidencia ou acontecemento que poida por en perigo a integridade da vítima.
- Buscando establecer unha tupida rede que permita o seguimento e protección de forma rápida, integral e efectiva das mulleres maltratadas, e dos seus fillos e fillas, en calquera parte do territorio nacional.

Datos dos casos activos en Galicia, por provincia, no sistema VIOGEN a 31 de decembro de 2016, segundo o nivel de risco:

Nivel de Risco	Provincia				Total
	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	
Non apreciado	650	277	246	567	1740
Baixo	539	163	81	317	1100
Medio	117	32	15	71	235
Alto	3	0	1	5	9
Extremo	0	0	0	1	1
Total	1.309	472	343	961	3.085

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

Capítulo IV: Medidas no ámbito da formación e do emprego

Artigo 35. Medidas específicas no ámbito da formación e do emprego.

Artigo 36. Plans de igualdade nas empresas.

Artigo 37. Obriga de confidencialidade no ámbito laboral.

Artigo 35: Medidas específicas no ámbito da formación, do emprego

O Servizo Público de Emprego de Galicia ten establecido un protocolo de actuación para o tratamento das mulleres vítimas de violencia de xénero. Este protocolo baséase nos acordos SISPE que foron establecidos no Grupo de Traballo de Tratamento de vítimas de violencia de xénero (VVX). Así, unha muller vítima de violencia de xénero poderá rexistrar a súa condición na aplicación do Servizo Público de Emprego de Galicia (oficinas de emprego), quedando rexistrada como tal no aplicativo SICAS coa condición especial VVX, así como indicar se desexa que os seus datos sexan tratados ou non como confidenciais. A confidencialidade traducirase na protección dos datos da muller vítima de violencia de xénero, é dicir, na ocultación de todos os datos da persoa en todos os dominios da información. Soamente os usuarios con perfil de “titor/a” ou “coordinador/a” estatal poderán visualizar eses datos e xestionar as accións a realizar coas vítimas de violencia de xénero

En cada unha das oficinas de emprego do Servizo Público de Emprego de Galicia hai, polo menos, unha persoa titora das vítimas, para garantir a confidencialidade dos datos das mulleres vítimas que así o demanden.

Os titores e titoras de VVX serán as persoas usuarias da aplicación que poderán visualizar os datos das vítimas, e polo tanto as persoas xestoras ás que elas deberá dirixirse para realizar calquera xestión na oficina. Toda vítima de violencia de xénero debe ter asignado/a unha persoa titora, teña ou non activado o Indicador de confidencialidade.

Por outra banda, a **Consellería de Economía, Emprego e Industria**, en virtude do establecido na Orde do 2 de maio de 2006 (DOG nº 89, de 10 de maio) pola que se regula o programa de fomento da inserción laboral das mulleres vítimas de violencia, contempla en todas as medidas de emprego xestionadas, a estas mulleres como colectivo preferente. Así mesmo, as vítimas de violencia de xénero teñen acceso preferente aos programas de mellora da empregabilidade, en concreto, aos servizos de orientación profesional e aos cursos de formación ocupacional, aos programas mixtos de formación-emprego, a través da súa participación en escolas obradoiro, casas de oficios e obradoiros de emprego, e aos programas de cooperación ou experienciais, a través dun contrato temporal de 12 meses de duración.

Informes emitidos polo Punto de Coordinación das Ordes de Protección en 2016 para os efectos da incorporación de mulleres vítimas de violencia de xénero ao Programa de inserción laboral:

Provincia	Nº informes emitidos
A Coruña	20
Lugo	6
Ourense	53
Pontevedra	52
TOTAL	131

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Programas de Cooperación da Secretaría Xeral de Emprego (Subdirección Xeral de Emprego):

A Orde do 20 de xullo de 2015 pola que se establecen as bases que regulan as axudas e subvencións para o fomento do emprego a través dos programas de cooperación no ámbito de **colaboración coas entidades sen ánimo de lucro** e se procede á convocatoria para o ano 2016 (DOG nº 160, do 25 de agosto de 2016), regula as axudas e subvencións destinadas ao

fomento do Emprego en colaboración coas entidades sen ánimo de lucro, para a contratación de **persoas traballadoras desempregadas e mulleres vítimas de violencia** para a realización de servizos de interese xeral e social, co obxecto de proporcionarlles a experiencia e práctica profesional necesarias para facilitar a súa inserción laboral.

Ao abeiro desta convocatoria concedéronse en 2016 subvencións para a contratación de 32 mulleres vítimas de violencia, por un importe total de 621.456 euros.

A Orde do 29 de decembro de 2015 pola que se establecen as bases que regulan as axudas e subvencións para o fomento do emprego e mellora da empregabilidade no ámbito de **colaboración coas entidades locais** e se procede á súa convocatoria para o exercicio do ano 2016 (DOG nº 248 do 30 de decembro) inclúe as mulleres e, en especial aquelas que acreditan a condición de **vítimas de violencia como colectivo preferente** para a contratación a través destas subvencións.

A **Secretaría Xeral do Emprego**, a través da Subdirección Xeral de Economía Social, tamén ten **medidas específicas de igualdade** no ámbito do emprego, mediante as seguintes convocatorias:

- Orde do 11 de febreiro de 2016 pola que se establecen as bases reguladoras de subvencións ás entidades asociativas, ás oficinas locais e a outras entidades colaboradoras da Rede Eusumo para o fomento do cooperativismo e da economía social, e se convocan para o ano 2016 (DPG nº 37 do 24 de febreiro): Nos criterios de valoración valórase con 10 puntos a realización de actividades formativas ou divulgativas dirixidas a fomentar a incorporación das mulleres aos órganos sociais das cooperativas e sociedades laborais e postos directivos en xeral, e as actividades formativas ou divulgativas dirixidas á inclusión social e laboral de persoas en risco de exclusión.
- Orde do 30 de xuño de 2016 pola que se establecen as bases reguladoras das subvencións para o fomento do emprendemento en economía social (Programa Aprod-economía social), cofinanciadas parcialmente con cargo ao Programa operativo do Fondo Social Europeo e ao Programa operativo de emprego xuvenil, e se convocan para o ano 2016 (DOG nº 141, do 27 de xullo): En varios dos programas subvencionados a través desta convocatoria os importes increméntanse no caso que a persoa incorporada sexa muller ou sexa unha persoa en risco de exclusión e tamén nons criterios de valoración de solicitudes, dalgúns programas, se puntúa o emprego feminino e a contribución á integración de colectivos en situación de exclusión social.

Polo que respecta á **Dirección Xeral de Orientación Laboral e Promoción Laboral**, as medidas implementadas no ano 2016 en relación á prevención e o tratamento da violencia de xénero, foron as seguintes:

A través da Subdirección Xeral de Orientación Laboral:

- Orde do 29 de decembro de 2015 pola que se establecen as bases reguladoras e a convocatoria pública para a concesión de subvencións para a posta en práctica de programas integrados de emprego de Galicia durante os anos 2016 e 2017 (DOG nº 248, do 30 de decembro): as mulleres vítimas de violencia de xénero están incluídas no colectivo de persoas que teñen unha maior puntuación na valoración das solicitudes, pola súa maior dificultade de inserción laboral.
- ORDE do 18 xullo de 2016 pola que se fai pública a ampliación do importe existente para a concesión das axudas previstas na Orde do 29 de decembro de 2015 pola que se establecen as bases reguladoras das axudas e subvencións para os obradoiros de emprego, dentro dos programas mixtos de emprego e formación da Comunidade Autónoma de Galicia e se procede á súa convocatoria para o ano 2016 (DOG nº 141, do 27 de xullo): As mulleres vítimas de violencia de xénero están incluídas no colectivo de persoas que teñen preferencia para participar nos obradoiros de emprego.

A través da Subdirección Xeral de Promoción Laboral:

- Orde do 29 decembro de 2015 pola que se establecen as bases reguladoras e se procede á convocatoria pública de subvencións para a programación de accións formativas dirixidas prioritariamente ás persoas traballadoras desempregadas na Comunidade Autónoma de Galicia correspondente ao exercicio de 2016 (DOG nº 248, do 30 de decembro): As mulleres vítimas de violencia de xénero están incluídas no colectivo de persoas que teñen preferencia para participar nos cursos.
- Orde do 21 de xuño de 2016 pola que se establecen as bases reguladoras e se procede á convocatoria de subvencións para a concesión directa de bolsas e axudas para persoas traballadoras desempregadas que participen en accións formativas de formación profesional para o emprego correspondentes ao exercicio de 2016 (DOG nº 127 do 6 de xullo): As persoas traballadoras desempregadas que asistan ás accións de formación a que se refire esta orde e que acrediten a súa condición de muller vítima de violencia de xénero, terán dereito a percibir unha axuda de dez euros por día de asistencia.

- Orde do 12 de setembro de 2016 pola que se establecen as bases reguladoras e se procede á convocatoria pública, no ámbito da Comunidade Autónoma de Galicia, das subvencións para o financiamento das bolsas ás persoas novas que realizan prácticas non laborais en empresas, con cargo ao Programa operativo de emprego xuvenil (DOG nº 181, do 22 de setembro).
- ORDE do 28 de xullo de 2016 pola que se establecen as bases reguladoras e se procede á convocatoria das subvencións para o financiamento das accións formativas con compromiso de contratación en unidades formativas das empresas e dos incentivos á contratación (DOG Nº 152, do 11 de agosto): As mulleres vítimas de violencia de xénero están incluídas no colectivo de persoas que teñen preferencia para participar nos cursos.
- Acordo de colaboración entre a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria e a Consellería de Economía, Emprego e Industria para a coordinación das ofertas de formación profesional nos centros que impartan ensinanzas de formación profesional.
- Adenda ao acordo de colaboración entre a Consellería do Mar e a Consellería de Economía, Emprego e Industria para a acreditación da formación impartida pola primeira, dirixida a cualificación profesional do colectivo de redeiras/os.
- Convenio de colaboración entre a Consellería de Economía, Emprego e Industria e a Consellería de Medio Rural para impartición de certificados de profesionalidade e outras accións formativas no medio rural.

Por parte do Servizo de Igualdade, dependente da Secretaría Xeral Técnica, da **Consellería de Economía, Emprego e Industria**, desenvolvéronse as seguintes actuacións no ano 2016:

- A análise, coordinadamente co persoal da Secretaría Xeral de Emprego e dos departamentos territoriais, relativa á revisión dos convenios colectivos desde unha perspectiva de xénero coa finalidade de, no caso de detectar unha cláusula discriminatoria, informar ao Consello Galego de Relacións Laborais quen se pronunciará sobre a conveniencia da intervención da autoridade laboral. Durante o ano 2016 nesta Unidade administrativa tiveron entrada un total de 116 convenios colectivos que están informados na súa totalidade.

- A prestación do apoio técnico en materia de xénero aos departamentos da consellería na área de traballo.
- O impulso na elaboración dos plans de igualdade de oportunidades e de trato entre as mulleres e os homes nas empresas galegas así como o asesoramento técnico na materia.
- O estudo dos distintos plans coa finalidade de propor a elaboración da correspondente certificación, de ser o caso, dos referidos plans nas distintas empresas galegas que así o solicitaran.
- A colaboración coas distintas entidades públicas e privadas no desenvolvemento das distintas actividades relacionadas coa igualdade laboral e a eliminación de toda violencia e acoso, incluído o sexual.

Programa Galeuropa: Este programa da Dirección Xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado, prevé unha puntuación específica nos criterios de selección de participantes para as mulleres que sufran violencia de xénero e para as súas fillas e fillos.

O Programa de mobilidade transnacional xuvenil Galeuropa, dirixido a mozos e mozas, entre 18 e 30 anos, inscritas no Sistema Nacional de Garantía Xuvenil, ten por finalidade reforzar a empregabilidade e as competencias profesionais das persoas mozas non ocupadas e non integradas nos sistemas de educación ou formación, contribuíndo á mellora da súa formación e á adquisición da experiencia profesional necesaria para a incorporación ao mercado de traballo dunha maneira duradeira no tempo. Ademais, a mobilidade transnacional apoia a adquisición de competencias en idiomas estranxeiros que aumentan a empregabilidade das persoas mozas

No ano 2016 esta medida concreta levouse a cabo mediante a Orde do 23 de marzo de 2016 pola que se determinan as bases reguladoras do Programa de Mobilidade Transnacional Xuvenil Galeuropa, con cargo ao Programa operativo de emprego xuvenil, e se procede á súa convocatoria para o ano 2016.

Programa específico de inserción laboral, dirixidos a mulleres en situación de violencia de xénero.

Mediante Resolución do 27 de abril de 2016 da **Secretaría Xeral da Igualdade** establecíanse as bases reguladoras para a concesión de subvencións a entidades sen ánimo de lucro para o desenvolvemento de programas de inserción laboral dirixidos a mulleres en situación de violencia de xénero na Comunidade Autónoma de Galicia, cofinanciadas polo Fondo Social Europeo e procedía á súa convocatoria para os anos 2016 e 2017 (DOG nº 88, do 10 de maio).

A súa finalidade é apoiar a estas mulleres na súa integración ou reintegración no mercado laboral, como elemento clave para unha recuperación integral, tendo en conta que a falta de recursos propios, fundamentalmente dun posto de traballo, dificulta en moitas ocasións a ruptura da situación de violencia.

O crédito destinado a esta convocatoria foi de 975.000 euros de acordo coa seguinte distribución:

Ano 2016: 650.000 euros.

Ano 2017: 325.000 euros

As persoas destinatarias finais dos programas regulados nesta Resolución serán as mulleres vítimas de violencia de xénero, inscritas no Servizo Público de Emprego de Galicia como demandantes de emprego. A Secretaría xeral da Igualdade e o Servizo Público de Emprego de Galicia coordinadamente regularon mediante unha instrucción o procedemento de selección específico para a incorporación das mulleres en situación de violencia de xénero ao programa.

Nestes programas establécese de xeito obrigatorio un obxectivo cuantitativo de inserción laboral das mulleres participantes neles, que serán de polo menos o 10% das participantes, que deberán acadar a súa inserción laboral no período subvencionable.

Actuacións dos programas de inserción laboral

1- Itinerario de inserción (obrigatorio)

2.- Formación para o emprego, incluíndose neste apartado as accións formativas que teñan como finalidade adquirir as competencias clave, a formación lingüística, formación en coaching e/ou intelixencia emocional ou a formación relativa ás características da sociedade de acollida no caso de mulleres inmigrantes.

3.- Actuacións de apoio á conciliación, que consistirán na posta á disposición de servizos de atención persoal e/ou familiar, no fogar ou nun recurso comunitario, dirixidos a facilitar a

participación das mulleres en situación de violencia de xénero nas accións comprendidas no seu itinerario de inserción socio-laboral ou en formación para o emprego.

Módulos subvencionables:

- Módulo para o itinerario de inserción
- Módulo para accións de formación
- Módulo de bolsas por asistencia ás accións formativas
- Módulo de formación práctica non laboral en dependencias dunha empresa
- Módulo para medidas de apoio á conciliación: 13,75 €/hora e persoa/s usuaria/s.

No Diario Oficial de Galicia nº 162, do 29 de agosto, publicouse a Resolución do 10 de agosto de 2016, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se dá publicidade ás axudas concedidas ao abeiro da citada Resolución do 27 de abril de 2016, resultando beneficiarias as seguintes entidades

O número total de mulleres que se incorporaron aos 16 Programas que se puxeron en marcha en 2016 foi de 544. Os programas rematan en abril de 2017, momento en que se realizará o balance final dos mesmos.

Apoio da Xunta de Galicia ao Protocolo para a detección e tratamento na empresa de situacións de de violencia de xénero producidas dentro e fóra dos lugares de traballo

A Secretaria xeral da Igualdade sumou o seu apoio a unha iniciativa xurdida da Asociación española de Auditores Socio laborais concibida como unha folla de ruta para a detección e o tratamento da violencia de xénero na empresa, dotando a estas dunha ferramenta que lles axuda á implantación de medidas preventivas para erradicala.

A través da adhesión deste Protocolo as empresas e organizacións incorporan a prevención da violencia e xénero como medida de acción social voluntaria na Responsabilidade Social Corporativa de cada unha, xa que as políticas de igualdade son tamén imprescindibles nesta materia, dende a educación á representación social das mulleres, pasando polo ámbito político e o laboral. Dende a Xunta de Galicia considerouse de xeito positivo a actitude que adoptan as empresas de asumir a Igualdade, non só como parte da súa responsabilidade social senón tamén coma estratexia interna, coma pilar fundamental para a erradicación da violencia de xénero e paliar as súas consecuencias.

A través do desenvolvemento do Protocolo, as distintas organización no ámbito laboral deixan expresa constancia da intención de adoptar, no marco das súas responsabilidades, cantas medidas sexan necesarias para impulsar un ambiente de traballo libre de violencia de xénero. Para que no marco laboral se acade un ambiente positivo e saudable é unha das responsabilidades de todas as persoas que forman parte das empresas, polo que é de especial importancia o compromiso, tanto da Dirección da empresa coma das persoas que compoñen os cadros de persoal, dado que o desenvolvemento dun clima e dun entorno laboral no que se respecten os dereitos humanos e a dignidade das persoas, así como un entorno laboral onde se marque unha clara e decidida actitude por parte da empresa para no tolerar a violencia de xénero.

Artigo 36: Plans de igualdade nas empresas

A Consellería de Economía, Emprego e Industria, publicou a Orde do 1 de xullo do 2016 pola que se establecen as bases reguladoras do Programa de axudas para implantar a responsabilidade social empresarial (RSE), a igualdade laboral e a conciliación laboral e persoal nas pemes galegas, cofinanciadas polo Fondo Social Europeo, e se procede á súa convocatoria para o ano 2016 (DOG nº 142 do 28 de xullo)

Na liña II, Elaboración e implantación de plans de igualdade, inclúese como criterio de valoración a incorporación nos plans de igualdade de medidas de apoio á inserción, permanencia e promoción laboral das mulleres en xeral e das que sofren violencia de xénero en particular, ou pola contratación de mulleres que sofren violencia de xénero, en cumprimento do establecido no artigo 36.2 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero (10 puntos).

Artigo 37: Obriga de confidencialidade no ámbito laboral

A obriga de confidencialidade que establece este artigo da Lei 11/2007, tanto para o empresariado, a representación sindical como as entidades formadoras, leva aparellada a necesidade de adoptar as medidas necesarias que garantan a seguridade dos datos relativos ás circunstancias persoais das mulleres que sufriron violencia de xénero, seguindo en todo caso as directrices marcadas pola Lei Orgánica 15/1999, do 13 de decembro, de Protección de datos de carácter persoal. Neste sentido, estarase tamén ao disposto no Real Decreto 1720/2007, do 21 de decembro, polo que se aproba o Regulamento de desenvolvemento da Lei Orgánica 15/1999.

Capítulo V: Medidas de carácter económico

- Artigo 38. Valoración de rendas.
- Artigo 39. Prestacións periódicas.
- Artigo 40. Outras prestacións.
- Artigo 41. Procedemento abreviado para a percepción da renda de integración social de Galicia.
- Artigo 42. Axudas escolares.
- Artigo 43. Fondo Galego de Garantía de Indemnizacións.
- Artigo 44. Dereito de acceso á vivenda.
- Artigo 45. Acceso prioritario ás vivendas de promoción pública.
- Artigo 46. Equipamentos sociais especializados.

Artigo 38: Valoración de rendas

Segundo o artigo 38 da Lei 11/2007, galega para a prevención e tratamento integral da violencia de xénero, co fin de favorecer a autonomía das mulleres que estean en situación de violencia de xénero, e para os efectos do dereito a percibir a renda de integración social de Galicia e as outras axudas económicas previstas nesta lei, quedan excluídos do cómputo das rendas os ingresos do agresor. Véxase tamén as medidas previstas no artigo 42.

Artigo 39: Prestacións periódicas

☐ Axudas de de pagamento periódico

O Diario Oficial de Galicia publicou, con data 15 de abril de 2016, a Resolución do 5 de abril de 2016, da **Secretaría Xeral da Igualdade**, pola que se convocaban as **axudas periódicas de apoio a mulleres que sofren violencia de xénero**.

A finalidade destas axudas é proporcionarlles apoio económico ás mulleres que sofren violencia de xénero para tentar garantirlles unhas condicións suficientes de

independencia económica respecto do agresor, condicións que lles posibiliten dar o primeiro paso ou consolidar a ruptura dunha situación na que corren perigo.

Os requisitos para percibir esta axuda son:

- Ser muller, maior de idade ou emancipada, vítima de violencia de xénero nunha relación de convivencia e acreditar a situación de violencia derivada de convivencia con algún dos documentos seguintes: certificación da orde de protección ou da medida cautelar, testemuño ou copia autenticada polo/a secretario/a xudicial da propia orde de protección ou da medida cautelar; sentenza de calquera orde xurisdiccional, que declare que a muller sufriu violencia de xénero; informe dos servizos sociais e/ou sanitarios da administración pública autonómica ou local, informe dos servizos de acollida ou informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia.
- Ter cesado a convivencia co agresor dentro dos doce meses anteriores á data de presentación da solicitude.
- Estar empadroada e residir na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Percibir uns ingresos mensuais iguais ou inferiores a 1,5 veces o IPREM vixente.
- Non ter percibido esta axuda con anterioridade, nin a axuda establecida no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero.

A Ingresos	Contía axuda por mes
Renda $\leq$ IPREM	600€
Renda $\leq$ IPREM e 1 fillo/a menor a cargo ou discapacidade da vítima $\geq$ 33 %	650€
Renda $\leq$ IPREM e 1 fillo/a menor a cargo e este/a ou solicitante discapacidade $\geq$ 33 %	700€
Renda $\leq$ IPREM e 2 ou máis fillos/as menores a cargo	700€
Renda $\leq$ IPREM e 2 ou máis fillos/as menores a cargo e algunha ou algún deles ou a solicitante teñan unha discapacidade $\geq$ 33 %	800€
Renda $\leq$ IPREM e 1 fillo/a menor a cargo e este/a ou a solicitante teñan unha discapacidade $\geq$ 65 % ou recoñecido grao de dependencia	800€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq$ 1,5 veces IPREM	300€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq$ 1,5 veces IPREM e 1 fillo/a menor a cargo ou discapacidade da vítima $\geq$ 33 %	350€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq$ 1,5 veces IPREM e 1 fillo/a menor a cargo e este/a ou solicitante discapacidade $\geq$ 33 %	400€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq$ 1,5 veces IPREM e 2 ou máis fillos/as menores a cargo	400€

Informe anual 2016 de violencia de xénero

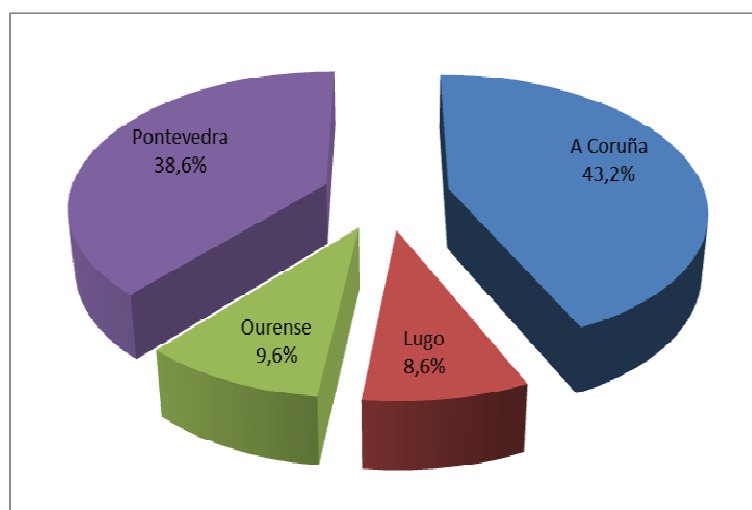
Renda $\geq$ IPREM e $\leq$ 1,5 veces IPREM e 2 ou máis fillos/as menores a cargo e algunha ou algún deles ou a solicitante teñan unha discapacidade $\geq$ 33 %	500€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq$ 1,5 veces IPREM e 1 fillo/a menor a cargo e este/a ou a solicitante teñan unha discapacidade $\geq$ 65 % ou recoñecido grao de dependencia	500€

Os datos relativos á concesión desta axuda no ano 2016 son os seguintes:

- Nº de beneficiarias das axudas por provincias

Provincia	Nº Benef.
A Coruña	140
Lugo	28
Ourense	31
Pontevedra	125
Total	324

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

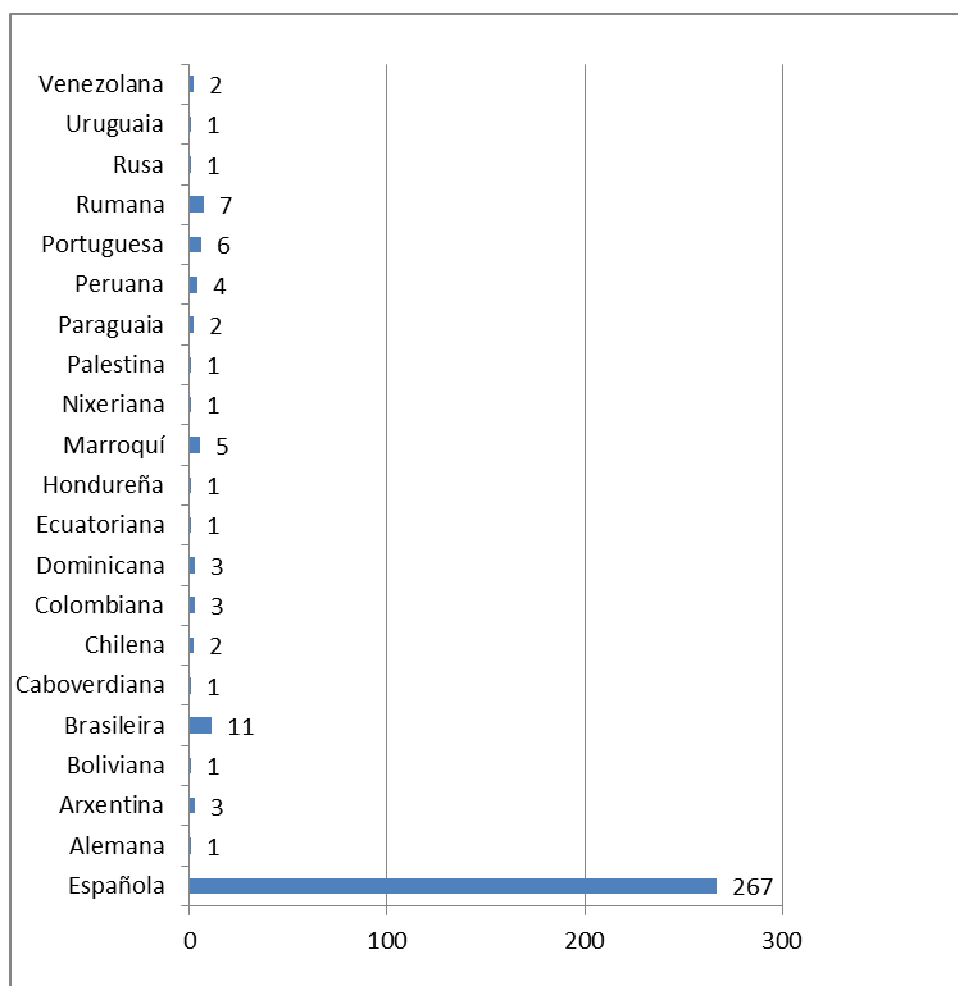
- Nº de beneficiarias segundo nacionalidade

NACIONALIDADE	Nº BENEF.	%
Española	267	82,4%
Alemana	1	0,3%
Arxentina	3	0,9%
Boliviana	1	0,3%
Brasileira	11	3,4%
Caboverdiana	1	0,3%
Chilena	2	0,6%
Colombiana	3	0,9%
Dominicana	3	0,9%
Ecuatoriana	1	0,3%
Hondureña	1	0,3%
Marroquí	5	1,5%

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Nixeriana	1	0,3%
Palestina	1	0,3%
Paraguaia	2	0,6%
Peruana	4	1,2%
Portuguesa	6	1,9%
Rumana	7	2,2%
Rusa	1	0,3%
Uruguaia	1	0,3%
Venezolana	2	0,6%
TOTAL	324	100,00%

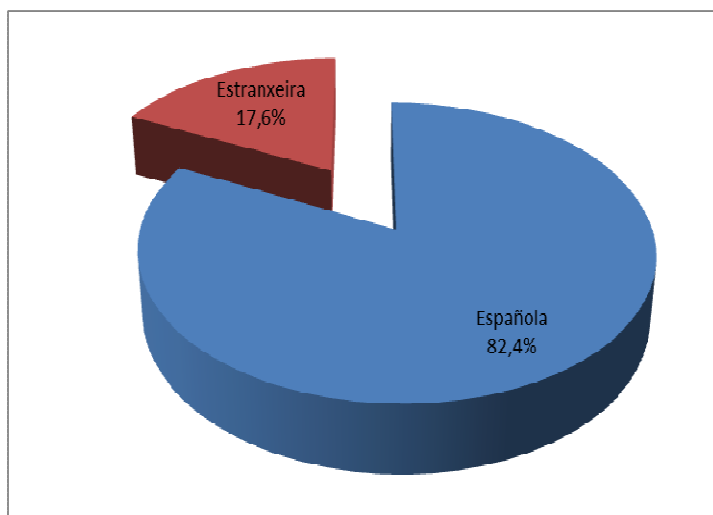
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Nacionalidade	Nº benef.	%
Española	267	82,4%
Estranxeira	57	17,6%
TOTAL	324	100%

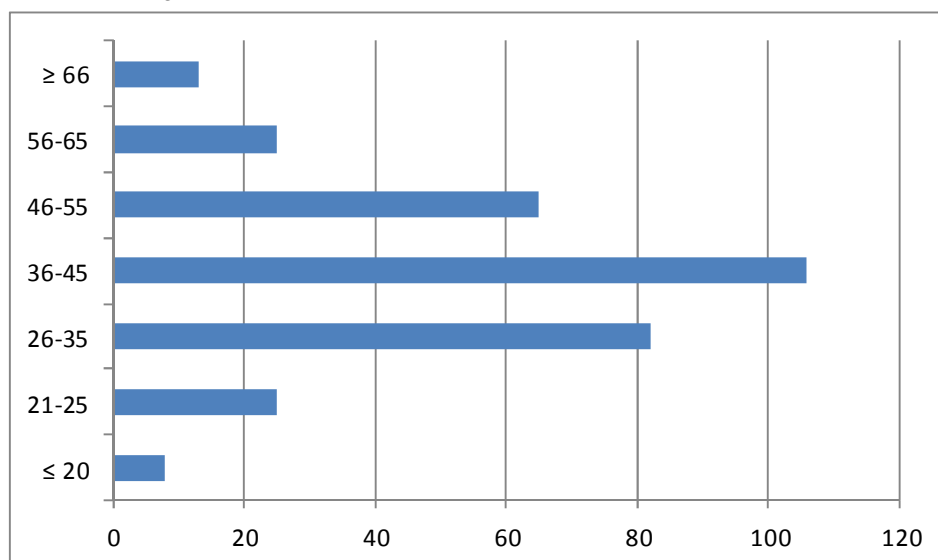
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias segundo idade

Idade	Nº benef.	%
≤ 20	8	2,50%
21-25	25	7,70%
26-35	82	25,30%
36-45	106	32,70%
46-55	65	20,10%
56-65	25	7,70%
≥ 66	13	4,00%
TOTAL	324	100,00%

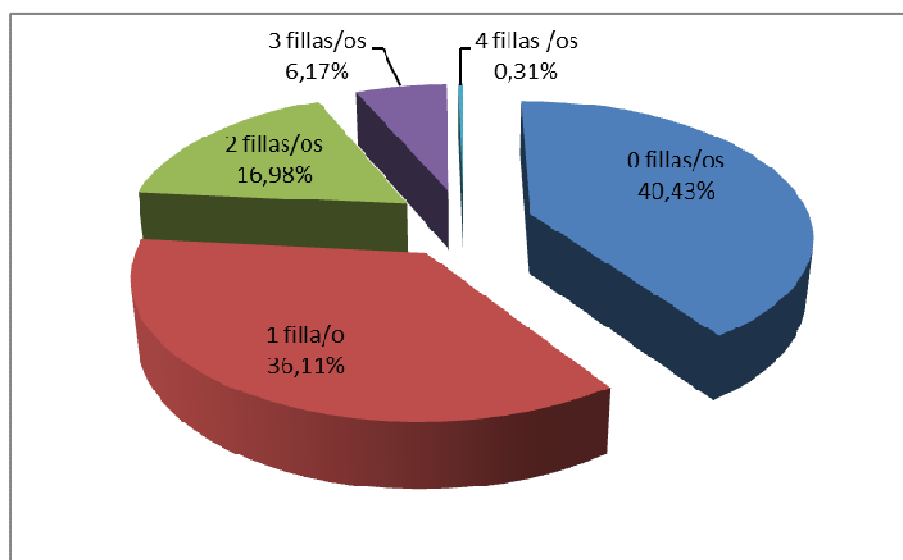
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- Nº de beneficiarias segundo nº de fillas e fillos a cargo

Nº fillas/os	Nº benef.	%
0 fillas/os	131	40,43%
1 filla/o	117	36,11%
2 fillas/os	55	16,98%
3 fillas/os	20	6,17%
4 fillas /os	1	0,31%
TOTAL	324	100,00%

Fonte:Secretaría xeral da Igualdade.Xunta de Galicia

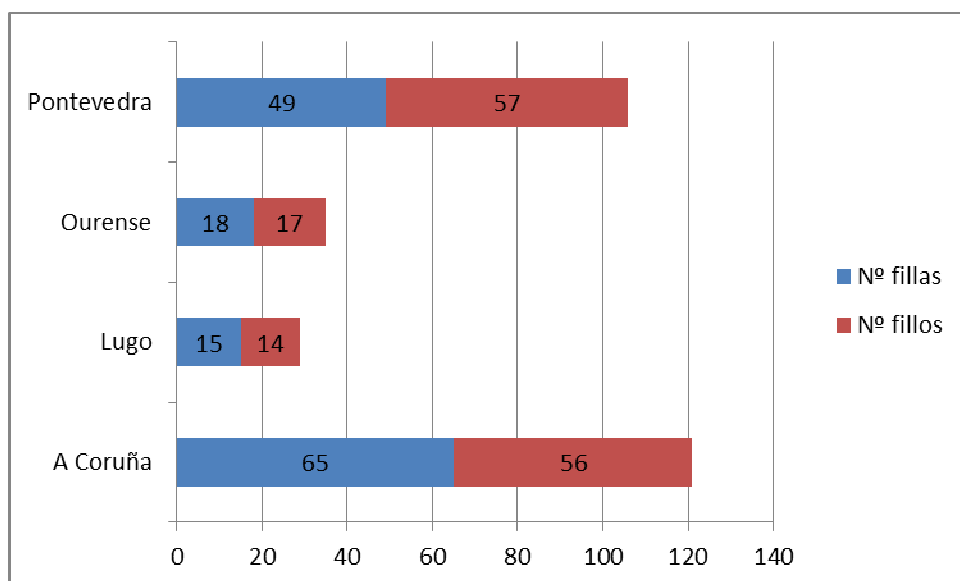

- Nº de fillas/os a cargo das beneficiarias por provincia

Provincia	Nº fillas	Nº fillos	Total
A Coruña	65	56	121
Lugo	15	14	29
Ourense	18	17	35
Pontevedra	49	57	106
Total	147	144	291

Fonte:Secretaría xeral da Igualdade.Xunta de Galicia

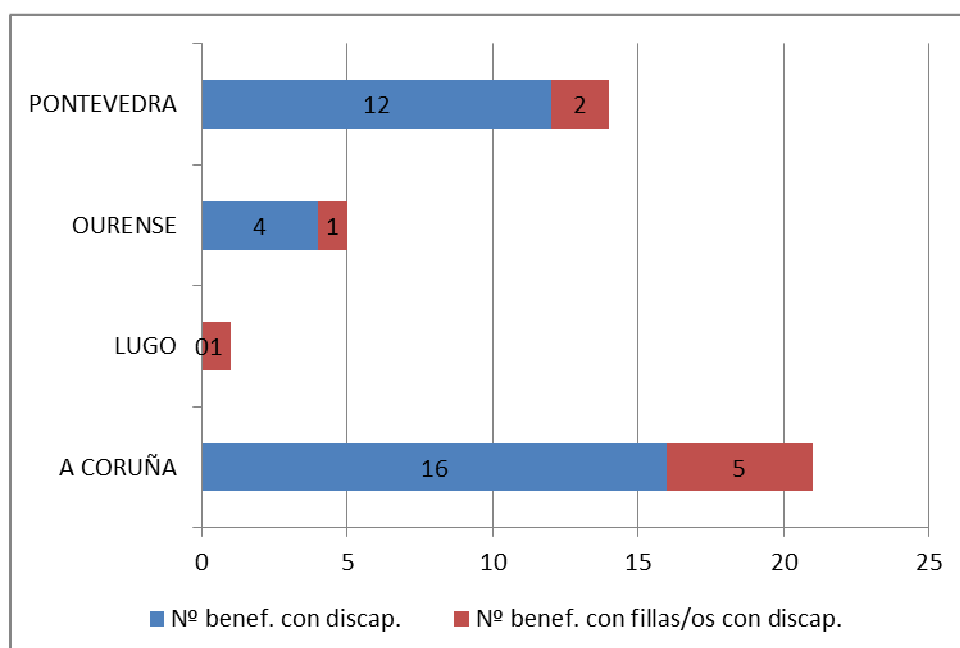
Informe anual 2016 de violencia de xénero

▪ Nº de beneficiarias con discapacidade

Provincia	Nº benef. con discapacidade	Nº benef. con fillas/os con discapacidade
A CORUÑA	16	5
LUGO	0	1
OURENSE	4	1
PONTEVEDRA	12	2
TOTAL	32	9

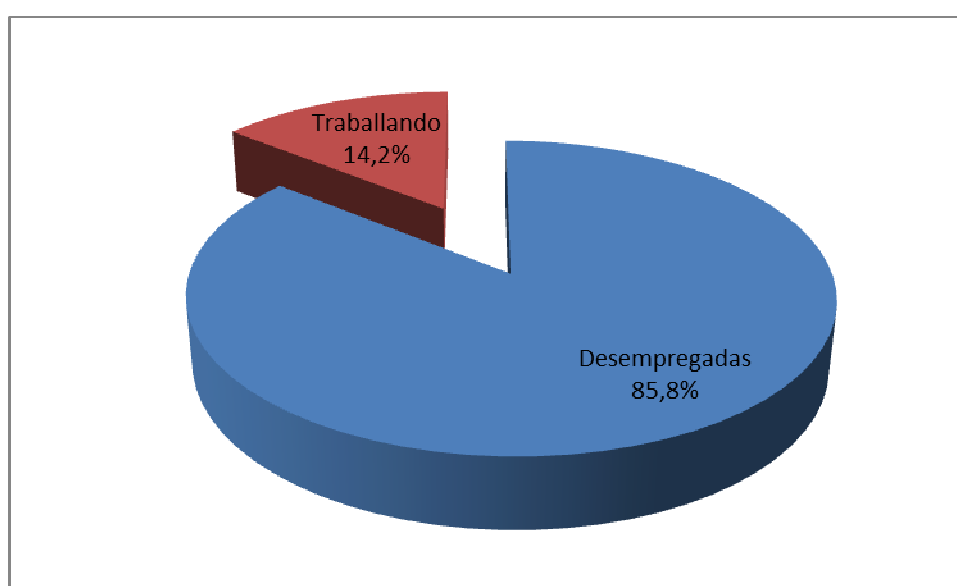
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- N° de beneficiarias segundo situación laboral

Provincia	Desempregadas	Traballando
A CORUÑA	115	23
LUGO	25	4
OURENSE	25	5
PONTEVEDRA	113	14
TOTAL	278	46

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 40: Outras prestacións

❑ Axudas de pagamento único

No Diario Oficial de Galicia do 15 de abril de 2016 publicouse a Resolución do 5 de abril de 2016, da **Secretaría Xeral da Igualdade** pola que se convocaban as axudas establecidas no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, e no artigo 43 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.

O obxecto desta resolución é establecer as bases que rexen a concesión das axudas previstas nos devanditos textos legais. A finalidade das axudas establecidas na antedita lei orgánica é proporcionarlle apoio económico ás mulleres que sofren violencia de xénero; a das

indemnizacións previstas na lei galega é facer valer o dereito recoñecido por sentenza xudicial ditada por xulgados e tribunais con sede no territorio galego.

Mediante esta resolución convocáronse dúas liñas de axuda. Unha delas é a axuda económica de pagamento único para mulleres vítimas de violencia de xénero, que, residindo na Comunidade Autónoma de Galicia, acrediten insuficiencia de recursos e unhas especiais dificultades para obter un emprego.

Beneficiarias:

- Mulleres vítimas de violencia de xénero.

Requisitos:

- Ser vítima de violencia de xénero. A situación de violencia de xénero acreditarase coa orde de protección a favor da vítima, cando esta estea en vigor; coa sentenza condenatoria definitiva, ou definitiva e firme, que conteña medidas de protección vixentes que acrediten a actualidade da situación de violencia e, excepcionalmente, co informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de que a denunciante é vítima de violencia de xénero, mentres non se dite a orde de protección.
- Estar empadroadada e ter residencia en calquera dos concellos da Comunidade Autónoma de Galicia.
- Ter especiais dificultades para obter un emprego.
- Carecer de rendas que, en cómputo mensual, superen o 75 por cento do salario mínimo interprofesional vixente, excluída a parte proporcional de dúas pagas extraordinarias.

A contía económica da axuda é a seguinte:

Tipoloxía	Importe do subsidio de desemprego
Con carácter xeral	6 meses
1 familiar ou menor acollido pola vítima	12 meses
Discapacidade da vítima ≥ 33 % (sen responsabilidades familiares)	12 meses
2 ou mais familiares ou menores acollidos pola vítima, ou 1 familiar e 1 menor.	18 meses
1 familiar ou menor acollido pola vítima, e conxuntamente discapacidade da vítima ou da persoa dependente ≥ 33 %	18 meses
2 ou máis familiares ou menores (ou 0 1 familiar e 1 menor)	24 meses

Informe anual 2016 de violencia de xénero

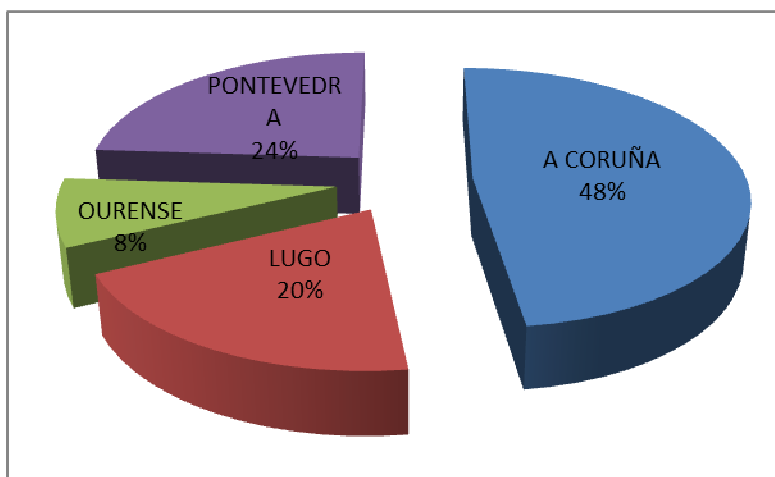
acollidos pola vítima, e conxuntamente, discapacidade $\geq$ 33 % da vítima ou da persoa dependente	
Vítima, ou familiar ou menor acollido con discapacidade $\geq$ 65 %	24 meses

Os datos relativos á concesión desta axuda no ano 2016 son os seguintes:

- Nº de beneficiarias por provincia

Provincia	Beneficiarias
A CORUÑA	46
LUGO	19
OURENSE	8
PONTEVEDRA	23
TOTAL	96

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

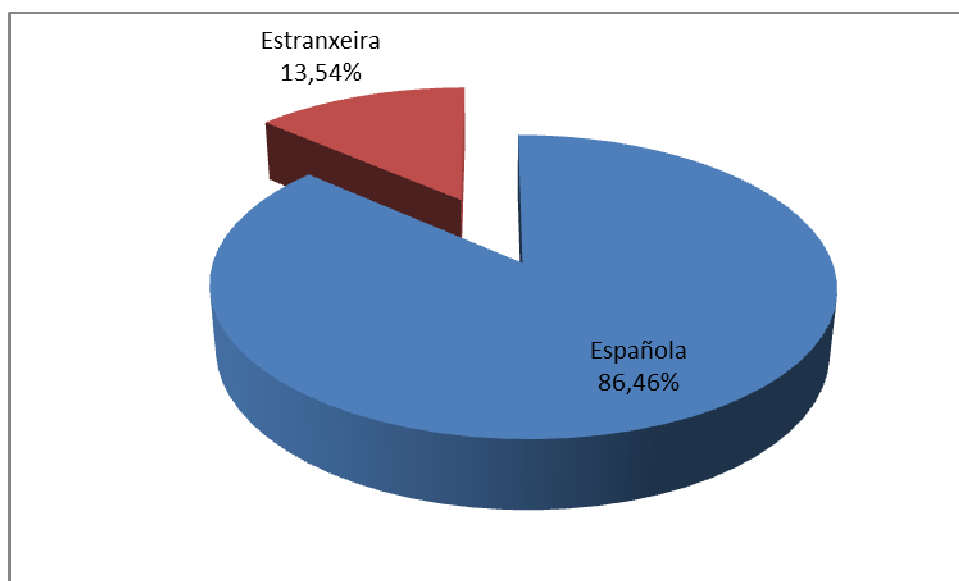

- Nº de beneficiarias segundo nacionalidade

Nacionalidade	Nº benef.	%
Española	83	86,46%
Estranxeira	13	13,54%
TOTAL	96	100%

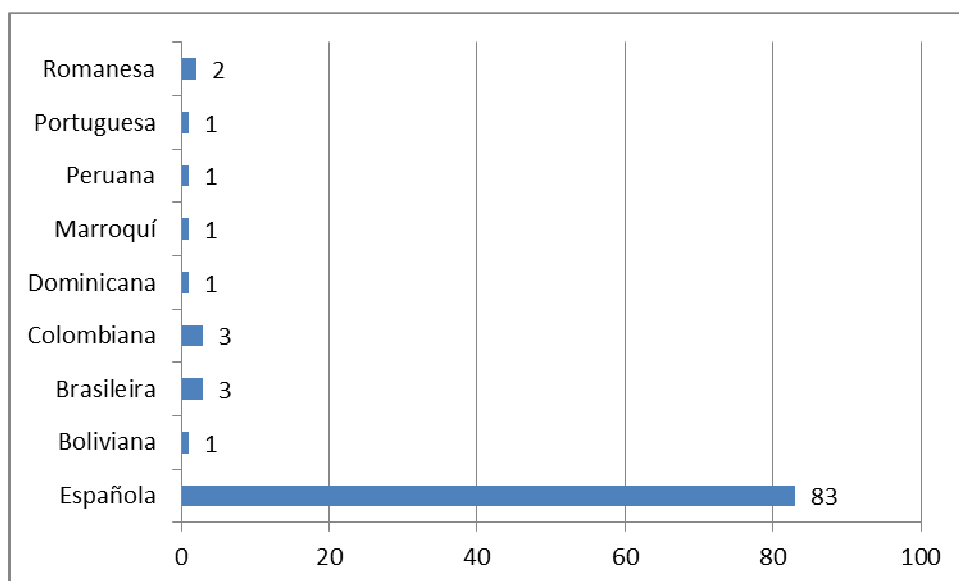
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Nacionalidade	Nº benef.	%
Espanola	83	86,46%
Boliviana	1	1,04%
Brasileira	3	3,13%
Colombiana	3	3,13%
Dominicana	1	1,04%
Marroquí	1	1,04%
Peruana	1	1,04%
Portuguesa	1	1,04%
Romanesa	2	2,08%
TOTAL	96	100%

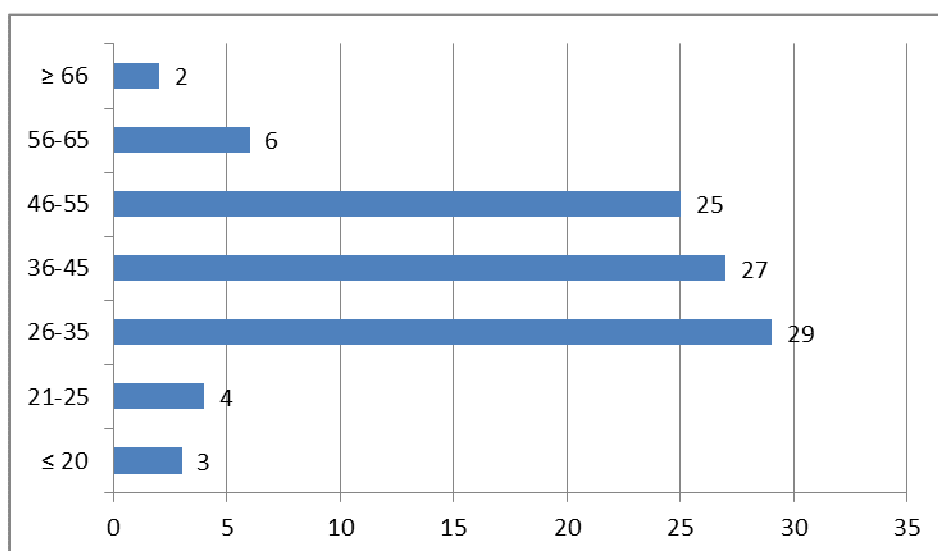
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias segundo idade

Idade	N° benef.	%
≤ 20	3	3,1%
21-25	4	4,2%
26-35	29	30,2%
36-45	27	28,1%
46-55	25	26,1%
56-65	6	6,2%
≥ 66	2	2,1%
TOTAL	96	100%

Fonte:Secretaría xeral da Igualdade.Xunta de Galicia

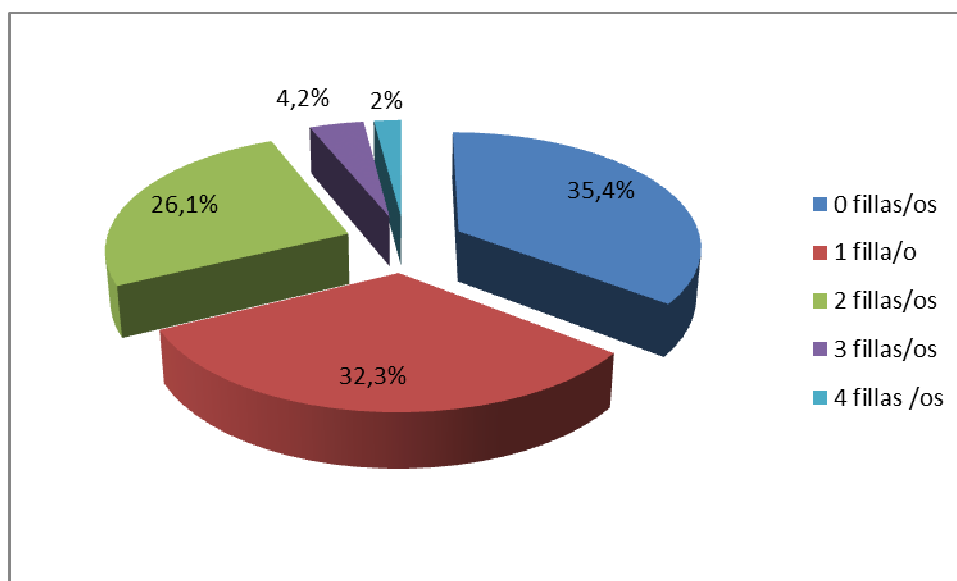

▪ N° de beneficiarias segundo n° de fillas e fillos a cargo

N° fillos/as	N° benef.	%
0 fillas/os	34	35,4%
1 filla/o	31	32,3%
2 fillas/os	25	26,1%
3 fillas/os	4	4,2%
4 fillas /os	2	2%
Total	96	100%

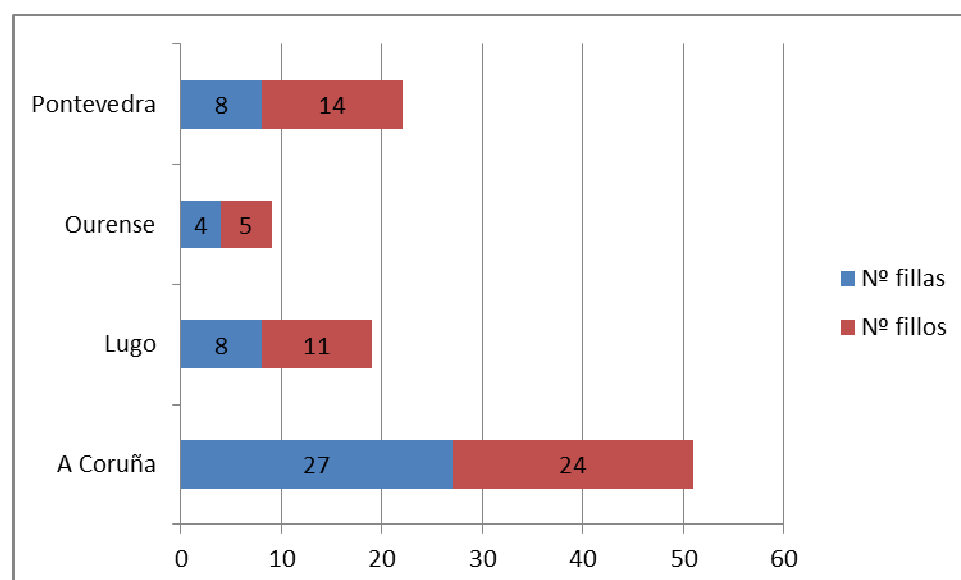
Fonte:Secretaría xeral da Igualdade.Xunta de Galicia

Informe anual 2016 de violencia de xénero

- Nº de fillas e fillos a cargo das beneficiaras por provincia

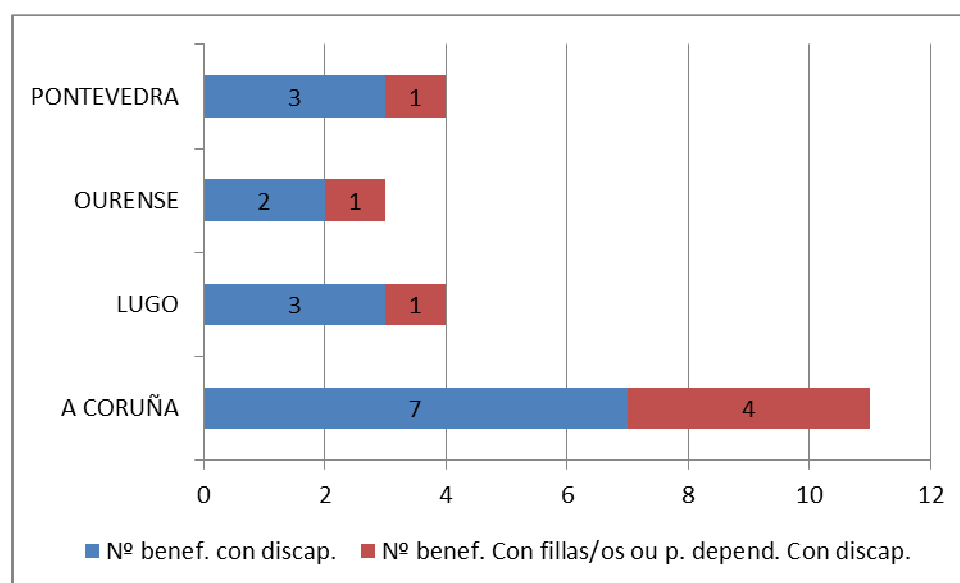
Provincia	Nº fillas	Nº fillos	Total
A Coruña	27	24	51
Lugo	8	11	19
Ourense	4	5	9
Pontevedra	8	14	22
Total	47	54	101

▪ N° de beneficiarias con discapacidade

Provincia	N° benef. con discap.	N° benef. con fillas/os ou p. dependentes con discap.
A Coruña	7	4
Lugo	3	1
Ourense	2	1
Pontevedra	3	1
Total	15	7

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 41: Procedemento abreviado para a percepción da Renda de Integración Social de Galicia

A Dirección Xeral de Inclusión Social, en aplicación da Lei 10/2013, do 27 de novembro, de Inclusión social de Galicia, desenvolve unha tramitación abreviada da prestación RISGA, que se aplicará nos seguintes supostos:

- Vítimas de violencia de xénero
- Supostos de violencia doméstica
- Vítimas de explotación sexual-laboral en redes de trata de seres humanos

Os aspectos máis destacables deste procedemento son:

- Os trámites para a concesión da RISGA terán carácter de urxencia e tramitaranse con carácter prioritario ás demais solicitudes.

- O concello deberá remitir o informe de valoración social no prazo de 15 días. O proxecto de integración social é, se é o caso, o de integración socioeducativa dos e das menores poderá remitirse con posterioridade.
- A resolución de concesión deberá ditarse e notificarse no prazo dun mes desde a presentación da solicitude, sen prexuízo dos supostos de suspensión expresamente contemplados.
- Entenderanse estimadas aquelas solicitudes nas que, constando no expediente a recepción do informe de valoración social con proposta de concesión da prestación, non se ditase resolución expresa no prazo dun mes desde a súa presentación, interrompido se concorren as causas de suspensión contempladas no propio proxecto.
- Os efectos económicos prodúcense desde o día seguinte ao da data da recepción do informe de valoración social.

No ano 2016, tramitáronse ao abeiro deste procedemento vintecatro expedientes, dos que nove presentan a problemática da violencia de xénero.

Por outra parte, resulta fundamental reforzar as medidas de control que permitan unha utilización racional e eficiente dos recursos públicos e impidan situacións de solapamento no cobramento de prestacións económicas públicas. Neste senso, continúaase coa aplicación do procedemento que está a facer posible o cruzamento periódico de datos entre a Secretaría Xeral de Igualdade e a Dirección Xeral de Inclusión Social. Todo isto, coa finalidade de evitar que se produza un aboamento simultáneo das prestacións económicas da súa respectiva competencia (Axuda periódica e Risga)

Artigo 42: Axudas escolares

A Orde do 27 de abril de 2016, da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria, pola que se regula a participación no fondo solidario de libros de texto e se convocan axudas ara adquirir libros de texto e material escolar destinadas ao alumnado matriculado en educación primaria, educación secundaria obrigatoria e educación especial en centros docentes sostidos con fondos públicos para o curso escolar 2016/2017, publicada no Diario oficial de Galicia do 16 de maio de 2016, contempla os supostos derivados de situacións de violencia de xénero no ámbito familiar, establecendo no seu artigo 4 que “non terá a consideración de membro computable da unidade familiar o agresor nos casos de violencia de xénero”, e no artigo 3 dispón que “nos casos de violencia de xénero non se terán en conta os ingresos do agresor para determinar a renda per cápita da unidade familiar”

Número de solicitudes: 855

A través da Orde do 25 de maio de 2016 (DOG nº 108 do 8 de xuño), convocáronse as prazas nos centros residenciais docentes da Coruña, Ourense e Vigo para realizar estudos postobrigatorios non universitarios para o curso 2016/2017. A convocatoria determina no seu artigo 9 que non terá a consideración de membro computable da unidade familiar o agresor, nos casos de violencia de xénero, e no artigo 10 dispón que nos casos de violencia de xénero quedan excluídos do cómputo os ingresos do agresor. Ademais prevé a concesión dunha puntuación de 4 puntos no baremo para os supostos de violencia de xénero.

A Orde do 1 de xullo de 2016 (DOG nº 132 do 13 de xullo, corrección de erros no DOG do 19 de xullo) pola que se convocaron prazas de colaboradores bolseiros nos centros residenciais docentes da Coruña, Ourense e Vigo para o curso académico 2016/2017, recóllese a mesma previsión respecto da composición da unidade familiar e o cálculo da súa renda per cápita, no senso de excluír ao agresor como membro computable así como os seus ingresos, sen que se presentaran solicitudes nas que se indicara esta circunstancia (1 solicitude).

Por outra banda o Decreto 132/2013, do 1 de agosto, polo que se regulan os comedores escolares dos centros docentes públicos non universitarios dependentes da consellería con competencias en materia de educación, establece no seu artigo 11 a gratuidade total do comedor escolar para as/os escolares membros de familias afectadas por violencia de xénero.

Artigo 43: Fondo Galego de Garantía de indemnizacións

Mediante Resolución do 5 de abril de 2016, da **Secretaría Xeral da Igualdade** (DOG nº 72 do 15 de abril de 2016) convócanse dúas liñas de axuda: as establecidas no artigo 27 da Lei Orgánica 1/2004 do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero (véxase detalle no artigo 40), e as establecidas no artigo 43 da Lei 11/2007 do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero. Esta segunda liña de axudas ten por obxecto proporcionar axuda económica en forma de indemnización dirixida ás mulleres que sofren violencia de xénero e/ou ás e aos menores ou persoas dependentes delas polos danos e prexuízos ocasionados como consecuencia da situación de violencia. Trátase de indemnizacións fixadas mediante sentenza xudicial ditada por xulgados e tribunais con sede no territorio galego, no caso de incumprimento, por insolvencia, por parte do obrigado a satisfacelas.

Beneficiarias:

- As mulleres que sufran violencia de xénero.
- As persoas menores de idade que dependan dunha muller que sufra violencia de xénero.
- As persoas maiores de idade que dependan economicamente dunha muller que sufra violencia de xénero.
- As persoas dependentes baixo o coidado dunha muller que sufra violencia de xénero.

Requisitos:

- Estar empadroadada e ter residencia efectiva en calquera dos concellos da Comunidade Autónoma de Galicia.
- Ter dereito á percepción dunha indemnización, por danos e perdas derivados dunha situación de violencia de xénero, recoñecida nunha resolución xudicial firme ditada por un xulgado ou tribunal con sede na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Que exista constatación xudicial do incumprimento do deber de satisfacer a indemnización por insolvencia do obrigado ao pagamento.
- Que a persoa beneficiaria se atope nunha situación de precariedade económica como consecuencia da falta de pagamento da indemnización xudicialmente recoñecida.
- A contía da indemnización é a fixada pola resolución xudicial correspondente que quede pendente de pagamento tras a declaración de insolvencia do obrigado a el, sen que a contía máxima poida ser superior a 6.000 € por cada persoa beneficiaria.

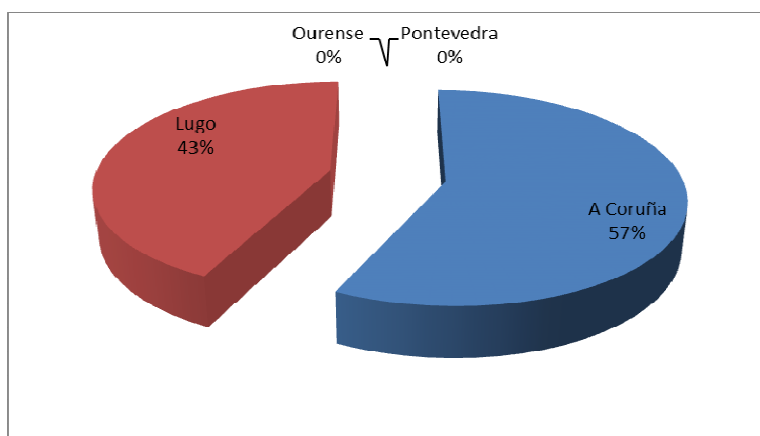
Os datos relativos á concesión desta indemnización no ano 2016 son os seguintes:

- *Nº de persoas beneficiarias por provincia*

Nº persoas beneficiarias no 2016				
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Total
8	6	0	0	14

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Informe anual 2016 de violencia de xénero

▪ *Nº de persoas beneficiarias segundo idade e sexo*

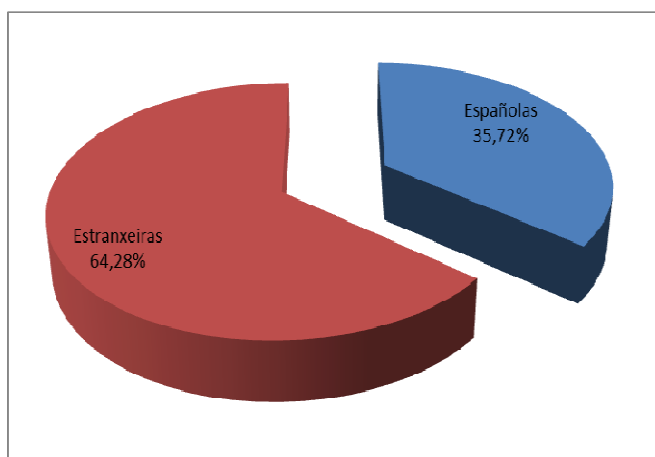
	Homes	Mulleres	Total
<i>Maiores de idade</i>	1	11	12
<i>Menores de idade</i>	0	2	2
Total	1	13	14

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ *Nº de persoas beneficiarias segundo nacionalidade*

Nacionalidade	Nº benef.	%
Españolas	5	35,72%
Estranxeiras	9	64,28%
Total	14	100%

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ *Nº de fillas e fillos a cargo das beneficiarias por provincia*

Provincia	Nº fillas	Nº fillos	Total
A Coruña	7	3	10
Lugo	1	1	2
Ourense	0	0	0
Pontevedra	0	0	0
Total	8	4	12

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigos 44 e 45: Dereito de acceso á vivenda e acceso prioritario ás vivendas de promoción pública.

As actuacións realizadas polo Instituto Galego da Vivenda e Solo da Consellería de Infraestruturas e Vivenda durante o ano 2016, son as que seguen:

- ☐ Vivendas adxudicadas a unidades de convivencia de vítimas de violencia de xénero:
 - 10 vivendas (9 de promoción pública e 1 aportada por unha entidade financeira).
- ☐ Programa do bono alugueiro social do Plan rehaVita 2016-2020:
 - 27 concesións de axudas por un importe total de 59.940 euros.
- ☐ Programa de fomento do alugamento do Plan estatal 2013-2016
 - 62 prórrogas de axuda, por un importe de 99.351 euros.
- ☐ Programa ALUGA
 - 125 contratos por un importe total de 237.324 euros.

Artigo 46: Equipamentos sociais especializados.

No VI Plan Galego para a Igualdade entre mulleres e homes, Estratexia 2012-2016 e dentro de servizos e recursos para a atención integral das persoas vítimas de violencia de xénero, da Consellería de Política Social, contempláronse de xeito especial os casos de violencia de xénero na adxudicación de vivendas tuteladas, residencias, centros de día, etc. dándolle preferencia a persoas maiores e persoas con discapacidade (soas ou preferentemente mulleres ou organizacións femininas) con relación ás demais persoas potencialmente usuarias.

Titulo III: Da organización do sistema de protección e asistencia integral e especializada fronte á violencia de xénero.

Neste título faise referencia á organización do sistema de protección e asistencia integral e especializada, mediante a coordinación establecida desde a Rede galega de acollemento, incorporando todos os servizos e programas para a información, atención e recuperación das mulleres.

Artigo 47.-Criterios básicos.

Artigo 48.-Rede galega de acollemento.

Artigo 49.-Creación do Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren violencia de xénero.

Artigo 50.-Rede de información ás mulleres.

Artigo 51.-Servizo de Atención 24 horas.

Artigo 52.-Punto de Coordinación das Ordes de Protección.

Artigo 53.-Puntos de encontro familiar.

Artigo.54 Creación de oficinas de atención ás vítimas dos delitos.

Artigo 55.-Titularidade e xestión dos servizos.

Artigo 56.-Confidencialidade da información.

Artigo 47: Criterios básicos

Dentro dos criterios básicos recollidos no artigo 47 da Lei 11/2007, a Secretaria xeral da Igualdade garante que na totalidade dos centros, servizos e recursos que conforman a rede de asistencia social integral ás mulleres que sofren violencia de xénero, a intervención se realiza dende una **perspectiva de xénero**.

Igualmente, e no que respecta ás mulleres con discapacidade (apartado 3), a Secretaria xeral da Igualdade está a colaborar coa Asociación de Mulleres con Discapacidade de Galicia ACADAR na mellora do seu **acceso integral á información**. Neste sentido, no ano 2016, desenvolvéronse varias accións conxuntas:

- ❑ **Publicación do Caderno: "Violencia e mulleres con discapacidade: ver e recoñecer os sinais".**

A Convención Internacional sobre os Dereitos das Persoas con Discapacidade, asinada en Nova York o 13 de decembro de 2006 tivo importantes consecuencias para as persoas con discapacidade. Recoñece a concorrencia de motivos engadidos de posible discriminación no caso das mulleres con discapacidade e sinala no seu preámbulo que “as mulleres e as nenas con discapacidade solen estar expostas a un risco maior, dentro e fora do fogar, de violencia, de lesións ou abuso, de abandono ou trato negligente, de malos tratos ou de explotación”, por iso, considera necesario suliñar “a necesidade de incorporar unha perspectiva de xénero en todas as actividades destinadas a promover o pleno goce dos dereitos humanos e as liberdades fundamentais polas persoas con discapacidade”.

Neste ámbito da violencia de xénero, existe a percepción de que se producen un grande número de casos, entre as mulleres con discapacidade, que nunca chegan a ser coñecidos nin denunciados, especialmente nas zonas rurais. Por outra banda, existen numerosos atrancos na potencial denuncia da muller con discapacidade. A vulnerabilidade multiplícase para estas mulleres, con menos acceso á información e aos recursos. De feito, os malos tratos psicolóxicos parecen ter unha incidencia maior no ámbito da muller con discapacidade, e as súas consecuencias a longo prazo son moi graves para a súa autoestima e benestar.

Coa finalidade de apoiar a esas mulleres e ao persoal técnico profesional que traballa con elas ve a luz esta publicación, elaborada pola **Asociación de mulleres con discapacidade de Galicia, Acadar, e apoiada pola** Secretaría xeral da Igualdade, que ten entre os seus obxectivos de traballo o enfoque integrado de xénero na planificación e deseño de todas as actuacións que se implementen no ámbito público, debullando medidas específicas dirixidas ás mulleres con discapacidade, promovendo a súa participación social e introducindo dende a perspectiva de xénero, medidas de apoio a estas mulleres.

- ❑ **Desenvolvemento dunha xornada técnica sobre a violencia específica contra as mulleres con discapacidade.**

Os últimos datos dispoñibles na Macroenquisa de Violencia contra a Muller 2015, publicados polo Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, indican que un 20% das mulleres con discapacidade teñen sufrido violencia física e/ou sexual por parte dalgunha parella ou ex parella. Dada a súa especial situación de vulnerabilidade, estas mulleres sofren unha dobre ou tripla marxinación; As mulleres con discapacidade afrontan máis desigualdades no disfrute dos seus dereitos como persoas, no seu acceso e permanencia no emprego, na educación, na protección social, no dereito ás relacións afectivas, á maternidade, ou na propia imaxe que a sociedade e os medios de comunicación reflicten delas.

Os últimos datos dispoñibles na Macroenquisa de Violencia contra a Muller 2015, publicados polo Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, indican que un 20% das mulleres con discapacidade teñen sufrido violencia física e/ou sexual por parte dalgunha parella ou ex parella. Dada a súa especial situación de vulnerabilidade, estas mulleres sofren unha dobre ou tripla marxinación; As mulleres con discapacidade afrontan máis desigualdades no disfrute dos seus dereitos como persoas, no seu acceso e permanencia no emprego, na educación, na protección social, no dereito ás relacións afectivas, á maternidade, ou na propia imaxe que a sociedade e os medios de comunicación reflicten delas.

Así, e coa finalidade de sensibilizar e concienciar sobre a violencia contra as mulleres con discapacidade desenvolveuse unha Xornada técnica, que tivo lugar o 25 de febreiro en Santiago, organizada pola **Secretaría Xeral de Igualdade** xunto coa **Asociación de mulleres con discapacidade de Galicia, Acadar**.

Na xornada participaron cerca 150 persoas, profesionais técnicos na súa maioría, e ao longo da mesma abordáronse os aspectos relativos á discriminación múltiple e multisectorial que sofren as mulleres con discapacidade, máis vulnerables á exclusión social e á pobreza.

No marco da Xornada tamén foi presentado o caderno didáctico: “Violencia contra as mulleres con discapacidade”: Ver e coñecer os sinais” .

Artigo 48: Rede galega de acollemento

Os diferentes centros de acollida, que no seu conxunto configuran a rede galega de acollemento, son recursos especializados residenciais e temporais que ofrecen acollida, atención e recuperación ás mulleres que sofren violencia de xénero e ás e aos menores ao seu cargo que requiren dun espazo de atención e protección debido a situación de indefensión ou risco debido a situación de violencia de xénero.

Están atendidos por equipos multidisciplinares que dan cobertura integral de atención e/ou recuperación: atención psicolóxica, educativa, sociolaboral, xurídica así como o favorecemento da normalización da situación persoal das mulleres, da súa unidade persoal e a superación dos efectos da violencia de xénero.

As normas e requisitos específicos dos centros establécense regulamentariamente.

❑ Rede galega de de acollemento: Centros de acollida e vivendas tuteladas

Ante a situación de indefensión en que se atopan moitas mulleres en situación de violencia de xénero, nalgúns casos con grave perigo para elas e os seus fillos e as súas fillas, a Xunta de Galicia ten articulada unha rede de casas de acollida para mulleres maltratadas, cunha conexión entre elas, de tal xeito que as mulleres galegas que o precisen, por atoparse na referida situación de indefensión, teñan un lugar de referencia onde acudir.

En colaboración cos concellos e outras institucións vense prestando, en distintas localidades, este servizo dirixido a mulleres que sofren malos tratos e ás súas fillas e aos seus fillos, co obxecto de que dispoñan dun tempo e un espazo no que poidan reorientar a súa situación persoal, facilitándolles as ferramentas elementais, tanto económicas coma psicosociais.

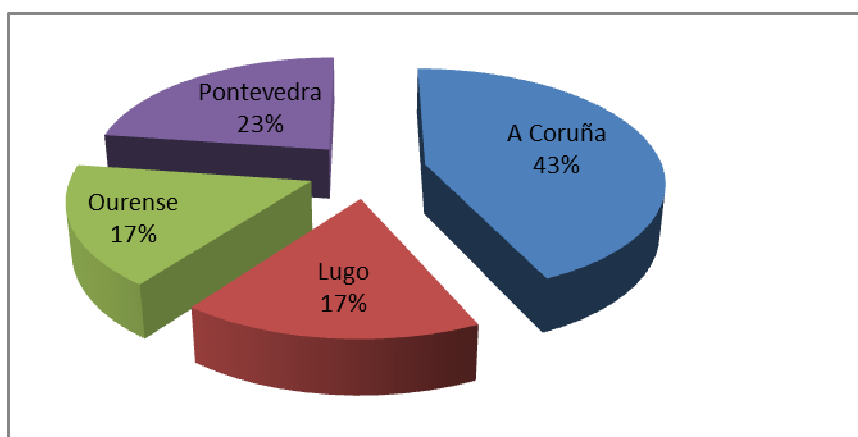
O orzamento destinado pola Secretaría Xeral da Igualdade no ano 2016 á colaboración con estes concellos foi dun total de 232.000 euros para o financiamento de gastos correntes derivados do funcionamento do servizo nos centros municipais de acollida.

Centros de acollida		
Provincia	Nº centros	Titularidade
A Coruña	3	Municipal
Lugo	1	Municipal
Ourense	1	Municipal
Pontevedra	1	Municipal /autonómica

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Prazas dispoñibles	
Provincia	Nº prazas
A Coruña	38
Lugo	15
Ourense	15
Pontevedra	20
Total	88

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

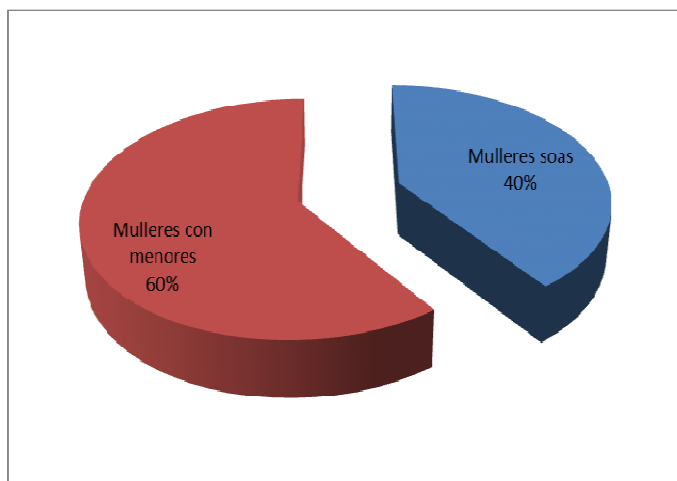

Os datos relativos á Rede Galega de Acollemento no ano 2016 son os seguintes:

- Nº Total de persoas usuarias

Nº Usuarías	Total
Mulleres soas	32
Mulleres con menores	48
Total mulleres	80

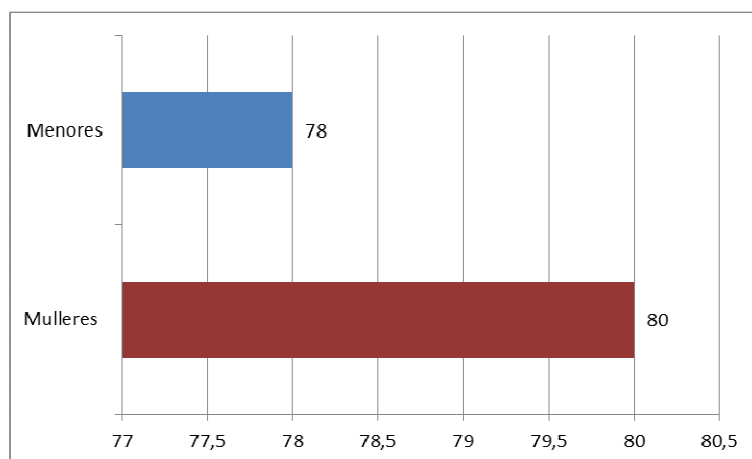
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Nº de persoas usuarias	Total
Mulleres	80
Menores	78
Total	158

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

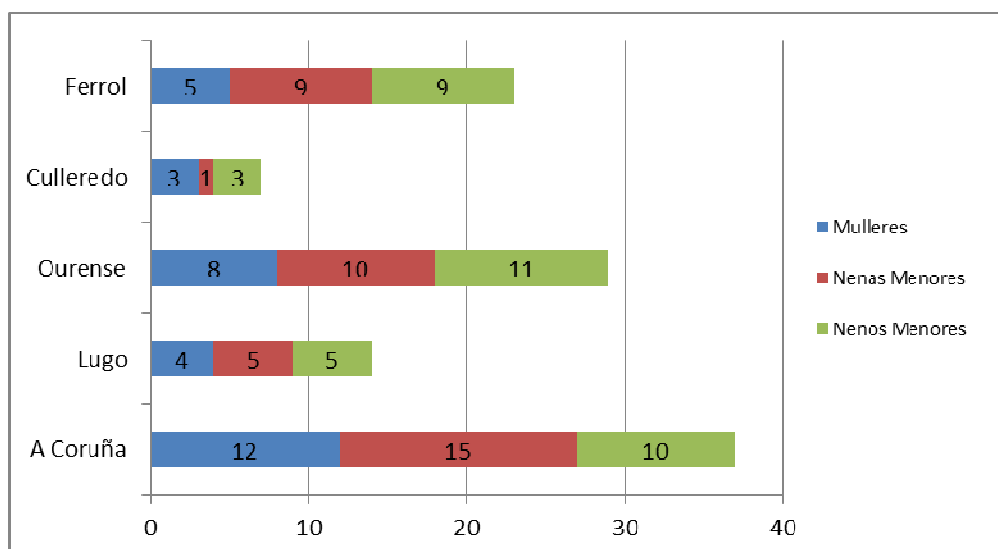

▪ Nº de persoas usuarias por provincias

Nº persoas usuarias no ano 2016				
Localidade	Mulleres	Nenas Menores	Nenos Menores	% media ocupación da RGA
A Coruña	31	15	10	64,61%
Lugo	10	5	5	69,58%
Ourense	20	10	11	72,16%
Culleredo	5	1	3	53,81%
Ferrol	14	9	9	53,00%
Total	80	40	38	62,63%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

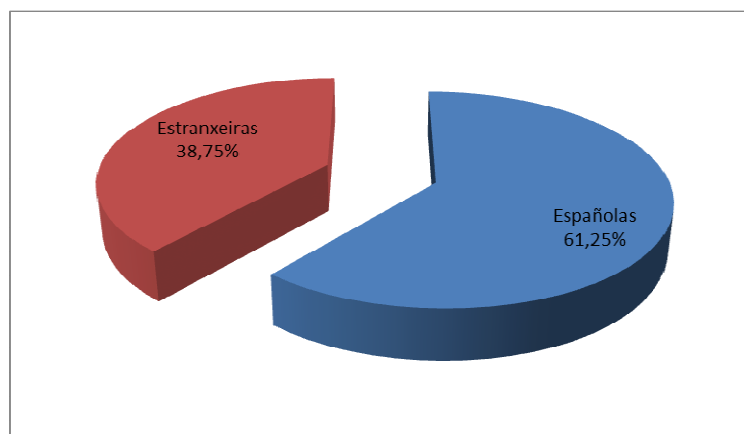
Informe anual 2016 de violencia de xénero

▪ N° de usuarias por nacionalidade

Nacionalidade	Nº	%
Españolas	49	61,25%
Estranxeiras	31	38,75%
Total mulleres	80	100%

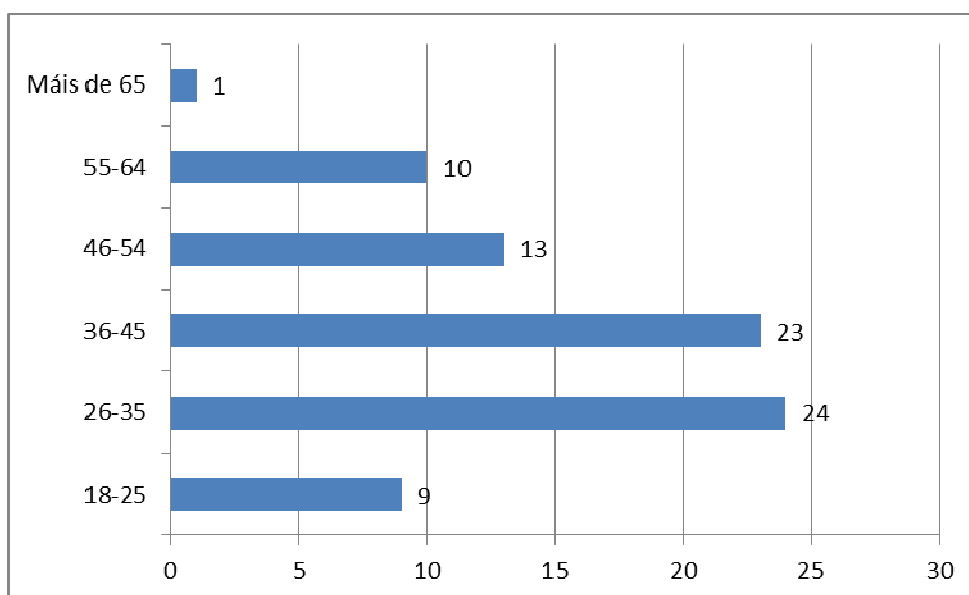
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de usuarias por idade

Idade das mulleres	Nº	%
18-25	9	11,25%
26-35	24	30,00%
36-45	23	28,75%
46-54	13	16,25%
55-64	10	12,50%
Máis de 65	1	1,25%
Total mulleres usuarias	80	100,00%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

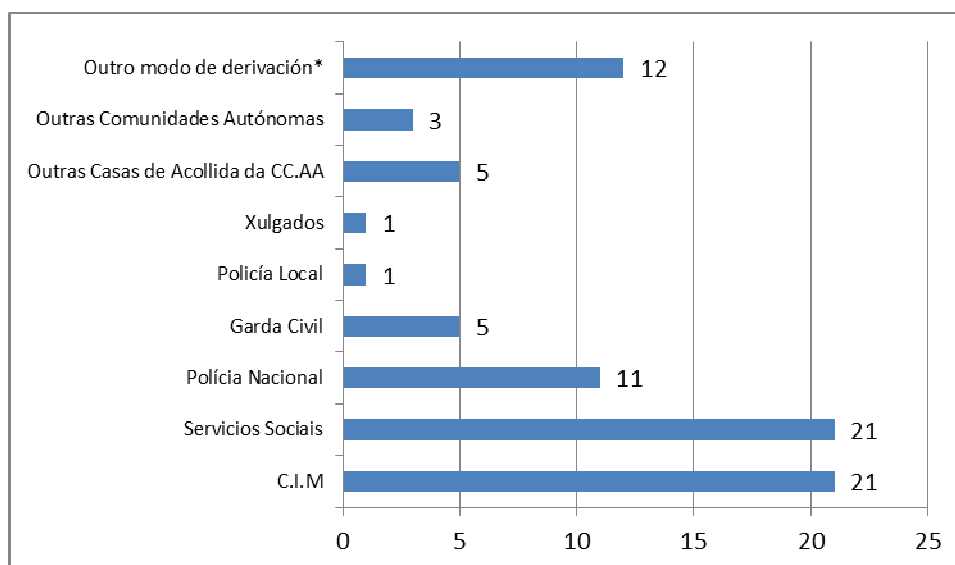

- Nº de usuarias segundo procedencia da derivación

Modo de derivación	Nº
Desde C.I.M	21
Desde Servicos Sociais	21
Desde Policía Nacional	11
Desde Garda Civil	5
Desde Policía Local	1
Desde Xulgados	1
Desde Outras Casas de Acollida da CC.AA	5
Desde Outras Comunidades Autónomas	3
Outro modo de derivación*	12
Total Mulleres usuarias	80

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

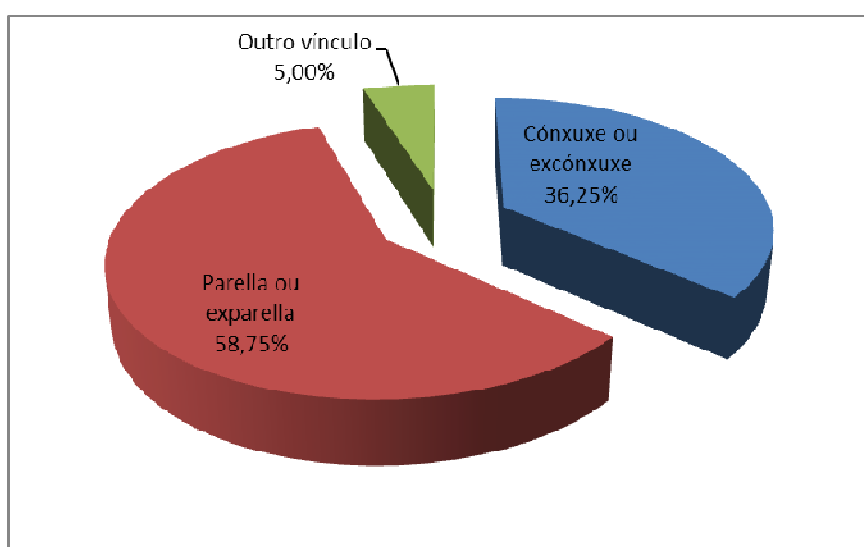
Informe anual 2016 de violencia de xénero

▪ Nº de usuarias segundo vínculo co agresor

Vínculo co agresor	Nº
Cónxuxe ou excónxuxe	29
Parella ou exparella	47
Outro vínculo	4
Total mulleres usuarias	80

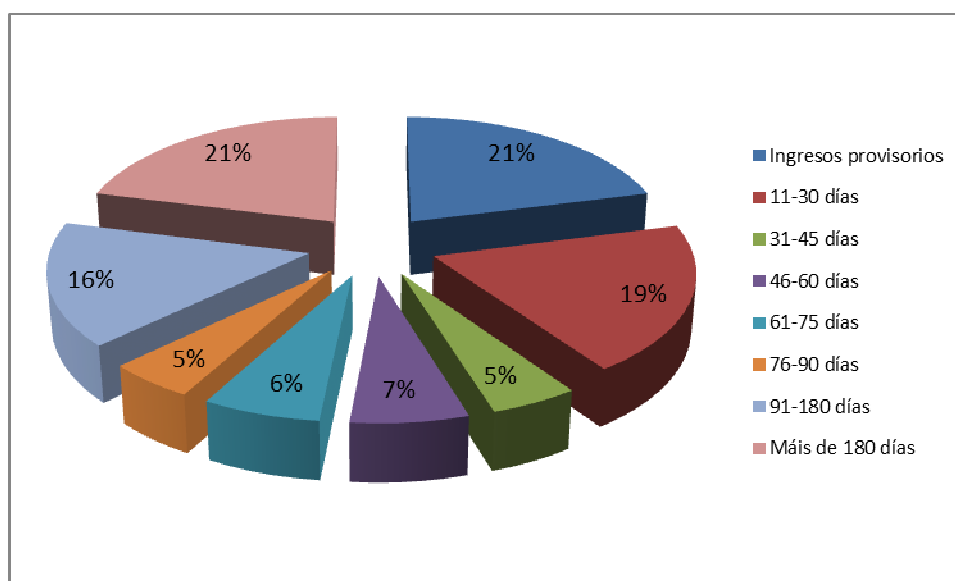
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- **Tempo medio de estancia na Rede Galega de Acollemento**

Estancia no centro	Nº
Ingresos provisorios	13
11-30 días	12
31-45 días	3
46-60 días	4
61-75 días	4
76-90 días	3
91-180 días	10
Máis de 180 días	13

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- **Rede galega de de acollemento: Centro de Emerxencia para mulleres vítimas da violencia de xénero (CEMVI)**

O Centro de Emerxencia de Vigo para mulleres vítimas da violencia de xénero é un Centro da Rede Galega de Acollemento nos termos previstos na lei 11/2007, do 27 de xullo para a prevención e o tratamento da violencia de xénero, xestionado de maneira integral polo Consorcio Galego Servizos de Igualdade e Benestar (adscrito á Consellería de Política

Social), e coa colaboración da **Secretaría Xeral da Igualdade**. Ten como finalidade proporcionar aloxamento inmediato e de curta estancia ás mulleres e as persoas delas dependentes, que se atopen inmersas nunha situación de malos tratos e garantirlles un acollemento de emerxencia mentres se valora a súa situación e/ou se efectúa unha derivación a outro dispositivo máis axeitado.

▪ **Prazas**

O número de prazas do CEMVI é de 20, contando tanto mulleres como persoas dependentes delas.

Atención continuada e estancia máxima:

O Centro de Emerxencia garante unha atención continuada as usuarias todos os días do ano, incluídos sábados, domingos e festivos.

A estancia no CEMVI divídese nun período de ingreso provisional, de ata 10 días, e o período definitivo que é dun mes prorrogable, en función do cumprimento de obxectivos. A estancia máxima é de tres meses, agás situacións especiais a valorar de maneira individualizada

Outra prestación que o centro continua ofrecendo para mellorar a atención ás mulleres e vítimas de violencia de xénero inmigrantes, é o servizo de teletradución, que ofrece sen custo a Secretaría Xeral da Igualdade, e facilita a comunicación en 51 idiomas.

▪ **Equipo do CEMVI**

Durante o ano 2016 o CEMVI tivo a seguinte composición: 3 persoas de servizos xerais, 4 educadoras sociais, 1 psicóloga, 1 avogada e a traballadora social e directora do CEMVI.

O Consorcio Galego de Servizos de Igualdade e Benestar segue a establecer a posibilidade de dispor de xerocultoras e outro persoal especializado no caso de ingresos de persoas con discapacidade que precisen de axuda ou terceira persoa.

Ingreso:

Admítese no centro de emerxencia ás mulleres maiores de idade, vítimas de malos tratos físicos, psíquicos, económicos ou sexuais e ás persoas delas dependentes que requiran un aloxamento inmediato e urxente ou carezan de recursos propios para afrontar a situación.

Condicións especiais de acceso:

1. As mulleres con problemas de drogadicción e/ou alcoholismo só poden ingresar, logo da correspondente valoración, se están nun programa de deshabitación con seguimento terapéutico ou médico, debidamente acreditado por un informe do seu médico/a ou terapeuta. En ningún caso se permite a estancia no centro se existe un consumo activo de substancias e/ou alcohol.
2. As mulleres con trastornos mentais graves deben acreditar a través de informe psiquiátrico, que conservan unha capacidade funcional axeitada para a súa integración no centro. Non se permite o ingreso no caso de trastornos mentais graves en fase aguda, sintomatoloxía activa ou descompensada.
3. No caso de mulleres que padezan unha enfermidade infecto-contaxiosa, poden ingresar sempre que acompañen informe médico no que se valoren os riscos que poidan existir para as outras persoas coas que convivan, así como a viabilidade das medidas e coidados que sexan necesarios poñer en práctica.
4. No caso de mulleres que exerzan a prostitución será necesario que manifesten o compromiso de abandonar o exercicio activo da mesma durante a estancia no centro.

▪ **Intervencións:**

- Intervención social: inclúe o coñecemento da realidade familiar e o entorno social que influirá na intervención que se leve a cabo, asesoramento laboral para a busca de emprego ou mellora da súa formación, información sobre prestacións económicas, de vivenda, recursos da comunidade, asociacións de mulleres, coordinación con outros servizos e recursos para completar o diagnóstico e a intervención e realización de informes sociais.

Os eidos de actuación máis concretos coas usuarias son: prestacións económicas, escolarización dos/as nenos/as, ámbito sanitario, ámbito laboral e vivenda

Realízanse reunións de coordinación con administracións locais onde vai vivir a muller, coa finalidade de facilitar recursos e medios as mulleres que residen no CEMVI, cara a súa saída.

Semanalmente a traballadora social réunese de maneira grupal coas mulleres do centro para coñecer as súas demandas e as dificultades coas que se atopan de cara a apoialas na súa recuperación biopsicosocial.

- Intervención psicolóxica: dirixida a realizar a avaliación psicolóxica de cada usuaria, para a valoración de ingreso, para delimitar o punto de partida da intervención psicoterapéutica e establecer un plan individualizado da intervención psicolóxica durante a súa estancia no

centro e posteriormente preparar ás usuarias para a súa saída do Centro e, de ser o caso, as derivacións para tratamento psicoterapéutico a outros dispositivos.

Ademais da intervención individual desenvólvese un obradoiro grupal denominado Bolboreta, cuxos obxectivos xerais son: visibilizar a violencia sufrida por parte das mulleres, aliviando así a súa culpa e confusión; e favorecer a toma de conciencia e o desenvolvemento persoal como muller. E tamén un proxecto psicoeducativo cos e coas menores adaptado ás idades dos/as menores.

- Intervencións programadas das Educadoras Sociais: a finalidade é facilitar e apoiar ás mulleres e aos seus fillos e fillas no seu proceso de autonomía e independencia potenciando os seus recursos e habilidades persoais.

Programas educativos con mulleres e menores:

- Escola de nais: co obxectivo de favorecer a reconstrución da relación nai e fillos/as, deteriorado polas situación de violencia e maltrato vivido na familia e pola falta de habilidades nalgúns casos.

- Programa emprego: para apoiar a busca de emprego e/ou formación para o acceso ao mesmo e facilitar habilidades par a mesma.

- Programa lúdico-cultural: para que as mulleres e os seus fillos e fillas aprendan ter e desfrutar o seu tempo de ocio.

- Programa Faladoiro, de resolución de conflitos.

- Programa Cativadas: programa psicoeducativo para menores.

- Intervención da avogada: A avogada do CEMVI asesora ás mulleres sobre a súa situación e dereitos, e tamén serve de enlace cos diferentes profesionais que as atenden e leva a cabo diversas xestións de cara a normalizar a situación legal das mulleres usuarias do Centro.

Durante o ano 2016 desenvolvéronse reunións de coordinación con diferentes administracións e entidades de iniciativa social co obxectivo de mellorar a atención e intervención que se leva a cabo coas persoas usuarias do centro.

O Consorcio galego de Servizos de Igualdade e Benestar mantivo os tres convenios para facilitar o traballo coas usuarias no CEMVI:

- Coa Fundación Integra, que ten por obxecto colaborar na integración laboral das mulleres vítimas de violencia de xénero que residen no CEMVI

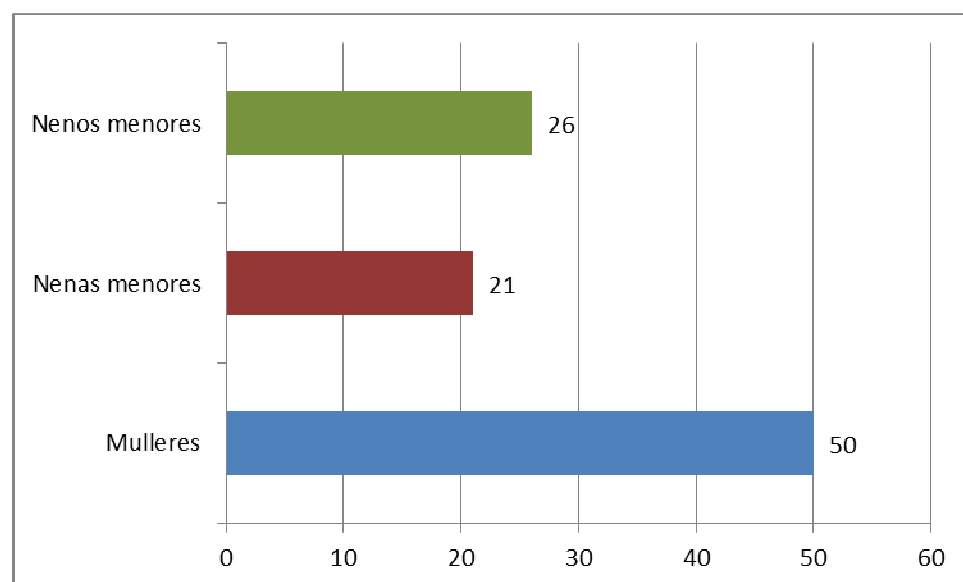
Informe anual 2016 de violencia de xénero

- Coa Rede de mulleres veciñal contra os malos tratos de Vigo, para os acompañamentos ás usuarias do centro.
- Coa Fundación Meniños que ten por obxecto prestar apoio terapéutico ás mulleres que saen do centro acompañadas das súas fillas e fillos.

Datos de ingresos do CEMVI no 2016:

Datos de Ingresos 2016	
Mulleres	50
Nenas menores	21
Nenos menores	26
Total	97

Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

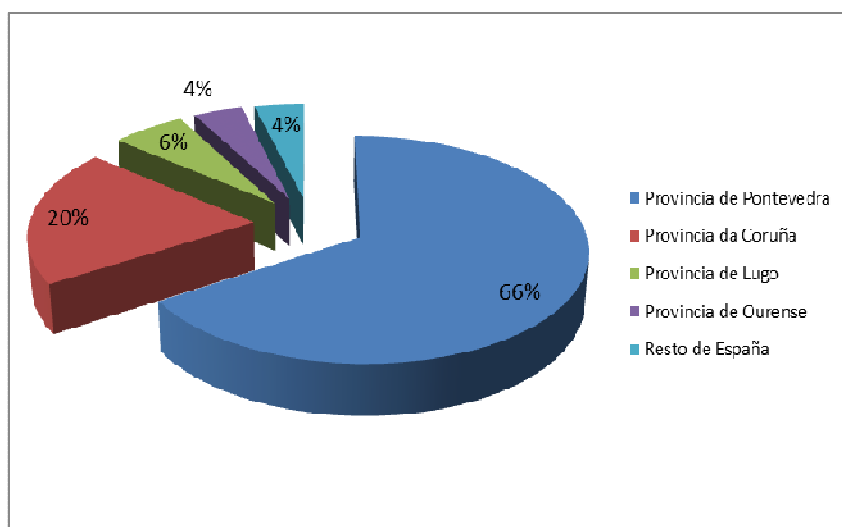

. Usuarias segundo procedencia:

Procedencia das usuarias	Nº	%
Provincia de Pontevedra	33	66%
Provincia da Coruña	10	20%
Provincia de Lugo	3	6%
Provincia de Ourense	2	4%
Resto de España	2	4%
Total	50	100%

Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

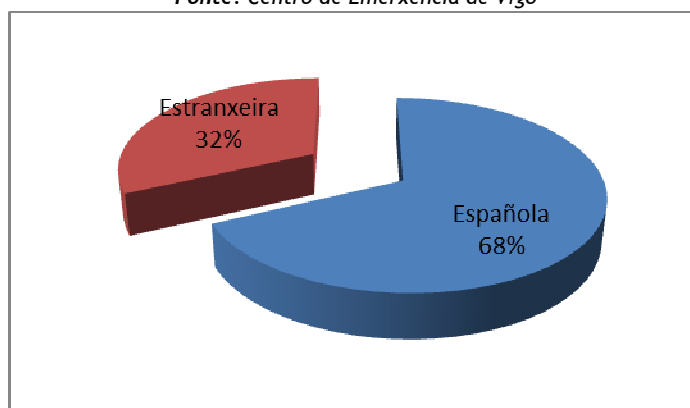
Informe anual 2016 de violencia de xénero

. Usuarias segundo nacionalidade:

Nacionalidade	Nº	%
Española	34	68,00%
Estranxeira	16	32,00%
Total	50	100%

Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

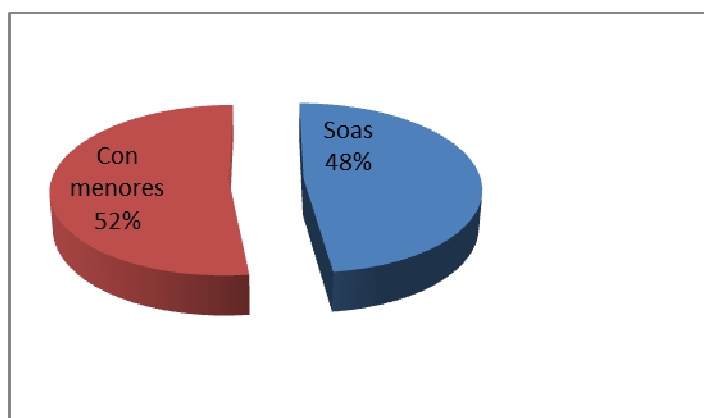

. Mulleres e persoas dependentes

SITUACIÓN	Nº	%
Soas	24	48,00%
Con menores	26	52,00%
Total	50	100%

Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

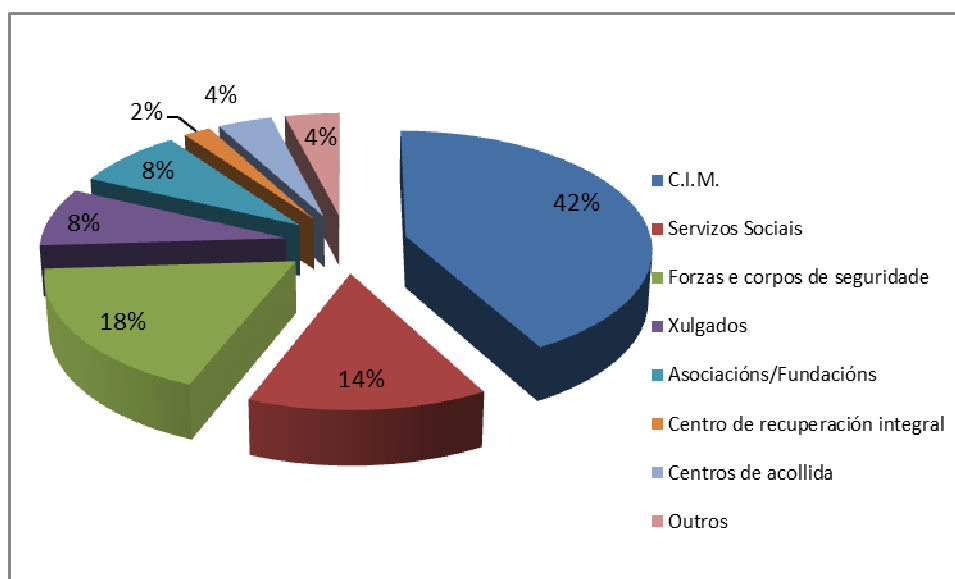
Informe anual 2016 de violencia de xénero

. Derivacións de ingresos

Organismo derivante	Nº	%º derivacións
C.I.M.	21	42%
Servizos Sociais	7	14%
Forzas e corpos de seguridade	9	18%
Xulgados	4	8%
Asociacións/Fundacións	4	8%
Centro de recuperación integral	1	2%
Centros de acollida	2	4%
Outros	2	4%
Total	50	100%

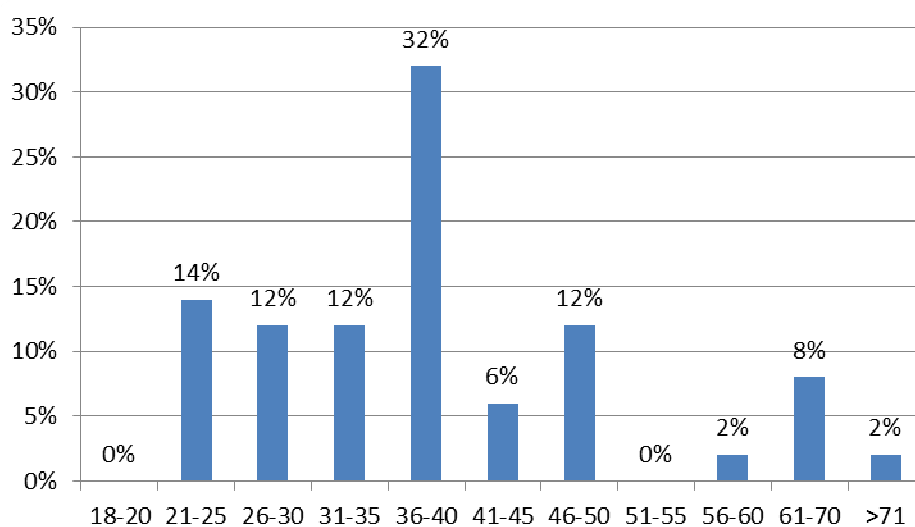
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Idades das mulleres usuarias do CEMVI

Idade	Nº	%
18-20	0	0%
21-25	7	14%
26-30	6	12%
31-35	6	12%
36-40	16	32%
41-45	3	6%
46-50	6	12%
51-55	0	0%
56-60	1	2%
61-70	4	8%
>71	1	2%
Total	50	100%

Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

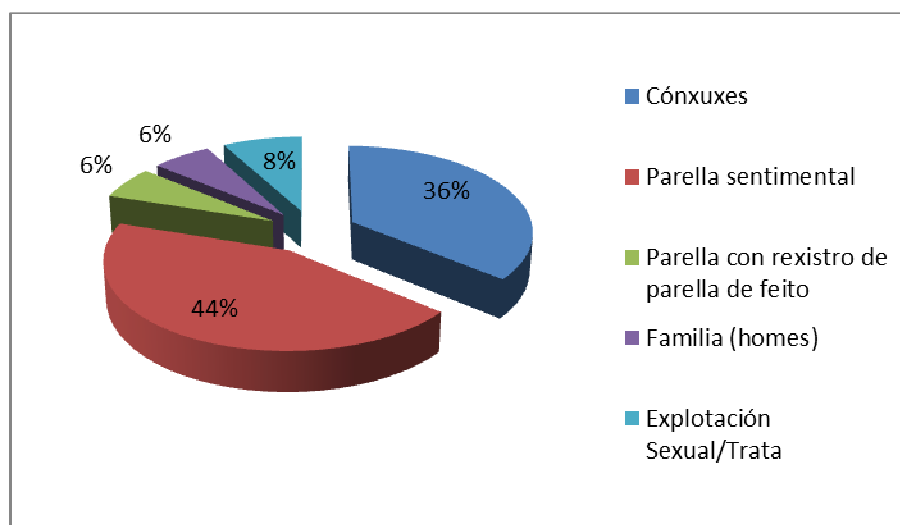

. Relación cos agresores

Relación	Nº	%
Cónxuxes	18	36%
Parella sentimental	22	44%
Parella con rexistro de parella de feito	3	6%
Familia (homes)	3	6%
Explotación sexual/Trata	4	8%
Total	50	100%

Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

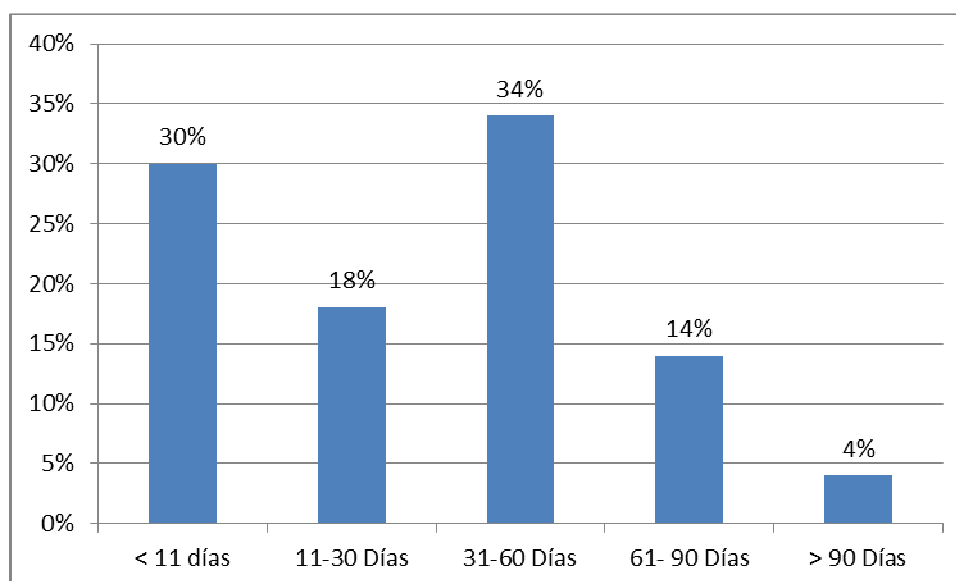
Informe anual 2016 de violencia de xénero

. Promedio de estancia no CEMVI

Días de estancia	Nº	Porcentaxe
< 11 días	15	30%
11-30 Días	9	18%
31-60 Días	17	34%
61- 90 Días	7	14%
> 90 Días	2	4%
Total	50	100%

Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

❑ **Rede galega de de acollemento: Vivendas de seguridade para mulleres vítimas de explotación sexual e trata**

O artigo 3 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo, considera como unha forma de violencia de xénero a trata de mulleres e nenas con fins de explotación sexual.

Por outra banda, o artigo 47.1 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero establece que os centros e servizos que conforman os recursos de asistencia integral ás mulleres que sofren violencia de xénero teñen como finalidade básica achegarlles axuda e asistencia directa ás mulleres e ás persoas delas dependentes, e apoialas na procura de solucións dos conflitos que derivan da violencia; e o artigo 41.3 do Decreto lexislativo 2/2015, do 12 de febreiro, polo que se aproba o texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade, dispón que a Xunta de Galicia loitará contra o tráfico de mulleres, nenas e nenos que teñan como finalidade fundamental a súa explotación sexual no territorio da nosa comunidade autónoma, establecendo que esa loita deberá realizarse a través dunha intervención integral que permita a prevención, detección, atención e, se é o caso, integración das mulleres vítimas do tráfico de explotación sexual.

Ademais, a Lei orgánica 4/2000, do 11 de xaneiro, sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social, modificado pola Lei orgánica 10/2011, do 27 de xullo e que ten por obxecto perfeccionar a coherencia normativa co Convenio número 197 do Consello de Europa, do 16 de maio de 2005, de loita contra a trata de seres humanos, que exige brindar asistencia integral ás vítimas de trata, independentemente de se colaboran ou non e da súa situación administrativa, e o o artigo 59 bis da citada Lei orgánica dispón que os órganos administrativos competentes, cando consideren que existen motivos razoables para crer que unha persoa estranxeira en situación irregular foi vítima de trata de seres humanos, informarán a persoa interesada sobre as previsións deste artigo e elevarán á autoridade competente para a súa resolución a oportuna proposta sobre a concesión dun período de restablecemento e reflexión, de acordo co procedemento previsto regulamentariamente. O dito período de restablecemento e reflexión terá unha duración de, polo menos noventa días, e deberá ser suficiente para que a vítima poida decidir se desexa cooperar coas autoridades na investigación do delito e, de ser o caso, no procedemento penal.

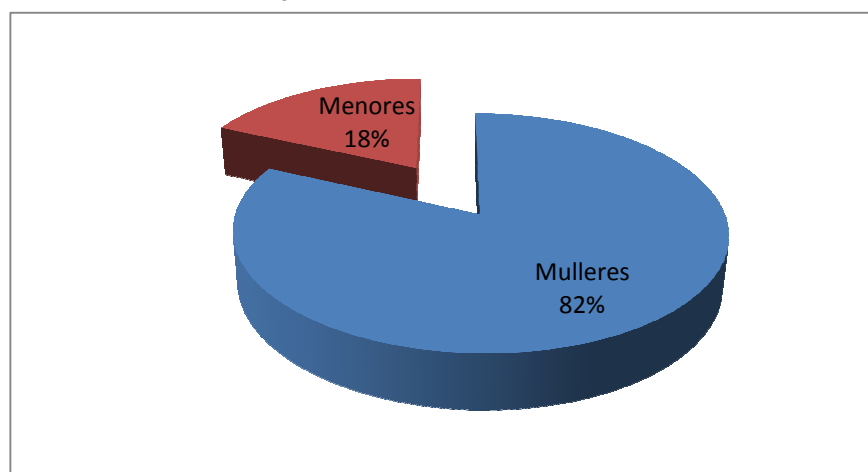
Froito de dous convenios de colaboración asinados en 2016 entre a **Secretaría Xeral da Igualdade** e dúas entidades de iniciativa social, para os que se destinou un orzamento total de 40.000 euros, estas entidades, que xa contaban con dispositivos destinados á atención integral a mulleres vítimas de explotación sexual e trata no que se lles presta acollida, axuda e asistencia directa, integran nos seus dispositivos unha vivenda de seguridade, destinada a facilitarlles ás mulleres que deciden abandonar a situación de explotación dun espazo de reflexión previo á denuncia que resulte suficiente para que a vítima poida restablecerse e escapar á influencia dos traficantes e/ou poida decidir, con coñecemento de causa, a súa cooperación coas autoridades competentes.

A vulnerabilidade das mulleres vítimas de explotación sexual (situación de persoas explotadas, estigmatización e rexeitamento social que soportan, dificultades do idioma, medo, situación de inmigración ilegal) ponse especialmente de manifesto cando as mulleres deciden rachar coa situación de explotación na que se atopan; por iso **dende a Secretaría Xeral da Igualdade** considérase prioritario fomentar toda actividade desenvolvida ao respecto e colaborar con aquelas entidades, como é o caso, que contan con centros e persoal propio para prestar un servizo integral, de atención, apoio, acollida e de recuperación destinados a facilitarlles ás mulleres que deciden abandonar a situación de explotación dun espazo de reflexión previo á denuncia que resulte suficiente para que a vítima poida restablecerse e escapar á influencia dos traficantes e/ou poida decidir, con coñecemento de causa, a súa cooperación coas autoridades.

- N° total de persoas usuarias

Persoas usuarias	
Mulleres	Menores
9	2

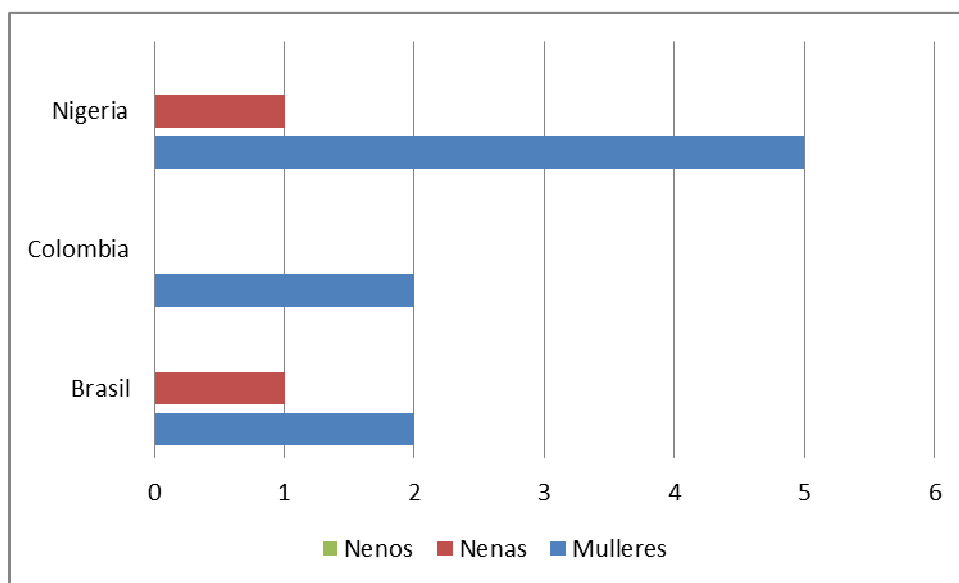
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Nacionalidade	Nº de mulleres	Nº de menores		Total
		Nenas	Nenos	
Brasil	2	1	0	3
Colombia	2	0	0	2
Nigeria	5	1	0	6
TOTAL	9	2	0	11

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

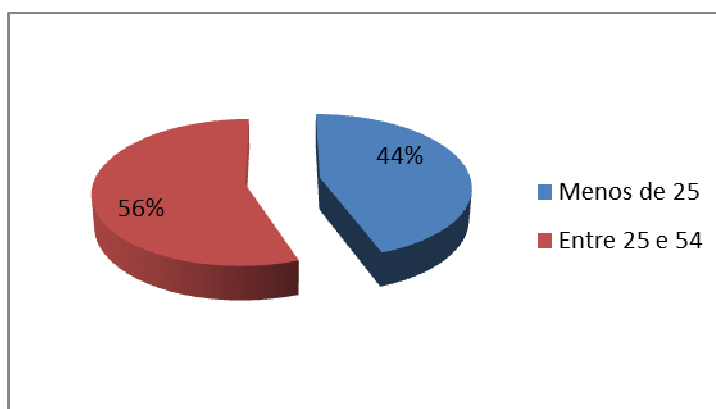

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Nº de usuarias por intervalos de idade

Intervalos de idade	
Menor de 25	4
Entre 25 e 54	5
Total	9

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Rede galega de de acollemento: Outros recursos de acollemento para mulleres vítimas de violencia de xénero**

A Secretaría xeral da Igualdade convocou en 2016 axudas e subvencións a entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro para programas dirixidos a mulleres en situación de especial vulnerabilidade, xa mencionadas no apartado correspondente ao Fomento do movemento asociativo, (Resolución da **Secretaría Xeral da Igualdade** do 8 de abril de 2016; DOG nº 73, do 18 de abril), na que un dos tipos de programa subvencionados son os Programa de recursos integrais de atención personalizada e especializada para mulleres en situación de especial vulnerabilidade, pertencentes a un ou varios colectivos nos que concorra dita situación (entre os que están as vítimas de violencia de xénero).

Foi beneficiaria desta axuda, entre outras, unha entidade para o desenvolvemento dun *Programa pluriasistencial de apoio e rehabilitación con aloxamento para mulleres en situación de especial vulnerabilidade con enfermidade mental* (incluídas as vítimas de violencia de xénero)

Ademais, **Galicia está adherida ao Protocolo Nacional de derivación** entre as Comunidades Autónomas para a coordinación das súas redes de centros de acollida para as mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas (véxase páxina 233)

Artigo 49: Creación do Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero

No Diario Oficial de Galicia do 10 de xaneiro de 2014 publicouse **Decreto 1/2014, do 9 de xaneiro**, polo que se regula a creación do Centro de Recuperación Integral para Mulleres que Sofren Violencia de Xénero (modificado polo Decreto 130/2016, do 15 de setembro),

que configura o Centro coma unha unidade adscrita á Secretaría Xeral da Igualdade con competencias en materia de atención integral ás vítimas de violencia de xénero e ás persoas delas dependentes, especialmente as súas fillas e fillos menores. O mesmo decreto establece a súa sede en Santiago de Compostela.

A Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, reconece un feito diferencial de xénero e recolle no artigo 19, co título «Dereito á asistencia social integral», que «as mulleres vítimas de violencia de xénero teñen dereito a servizos sociais de atención, de emerxencia, de apoio e acollemento e de recuperación integral. A organización destes servizos por parte das comunidades autónomas e das corporacións locais responderá aos principios de atención permanente, actuación urxente, especialización de prestacións e multidisciplinariedade profesional».

Pola súa banda a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero (DOG do 7 de agosto de 2007) crea, no seu artigo 49, o Centro de Recuperación Integral para mulleres que sofren violencia de xénero, que desenvolverá un modelo de atención integral, baseado nun sistema coordinado de servizos, recursos e medidas de carácter social, laboral, xurídico, educativo e económico.

Finalidade do CRI

O centro de Recuperación integral (CRI) ten por finalidade principal desenvolver un modelo de atención integral para as mulleres vítimas de violencia de xénero e para as súas fillas e fillos menores e para as/os menores que se atopen baixo a súa tutela ou garda e custodia, vítimas tamén desta violencia, baseado nun sistema coordinado de servizos, recursos e medidas de carácter social, laboral e económico, que permita evitar duplicidades e racionalizar a xestión.

Actuará ademais como centro de referencia e coordinador da Rede galega de acollemento; como centro colaborador nas derivacións de vítimas de violencia de xénero fóra de Galicia e na recepción das que cheguen á nosa comunidade derivadas desde outras partes do Estado; como centro de formación na loita contra a violencia de xénero, tanto para profesionais, fundamentalmente dos centros de información á muller e dos servizos sociais, como para o voluntariado e a cidadanía en xeral; como centro colaborador co Punto de Coordinación das Ordes de Protección de Galicia; como centro impulsor da creación de grupos de autoaxuda, intervención e coñecemento entre mulleres que teñan sufrido, vivido e superado situacións de violencia de xénero e como centro de atención, individual e grupal, das e dos menores fillas e fillos das usuarias do centro ou que se atopen baixo a súa tutela ou garda e custodia».

Persoal do CRI

O CRI está integrado por un equipo multidisciplinar composto por:

- Unha directora
- Unha psicóloga.
- Un posto base subgrupo A1
- Unha terapeuta ocupacional.
- Unha asistente social.
- Unha titulada de grado medio.
- Unha subalterna

Acceso ao Centro

O acceso ao Centro de Recuperación Integral realizarase mediante procedementos protocolizados de derivación a través de:

- a) Centros que compoñen a Rede galega de información ás mulleres.
- b) Centros da Rede galega de acollemento.
- c) Servizos sociais comunitarios e especializados da nosa comunidade autónoma.
- d) Centros de servizos sociais das diferentes comunidades autónomas.
- e) Outros centros ou entidades que acrediten colaboración estable no ámbito da igualdade e a erradicación da violencia de xénero co órgano competente en materia de igualdade da Administración xeral da Comunidade Autónoma de Galicia.

Persoas usuarias

Poden ser usuarias do Centro as mulleres vítimas de violencia de xénero que acrediten a situación de violencia de xénero a través de:

- a) Certificación da orde de protección ou da medida cautelar, ou testemuño ou copia autenticada pola secretaria ou polo secretario xudicial da propia orde de protección ou da medida cautelar.
- b) Sentenza de calquera orde xurisdiccional que declare que a muller sufriu violencia en calquera das modalidades definidas na Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.

- c) Certificación e/ou informe de servizos sociais e/ou sanitario da Administración pública autonómica ou local.
- d) Certificación dos servizos de acollida da Administración pública, autonómica ou local.
- e) Informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia.
- f) Informe da Inspección de Traballo e da Seguridade Social.
- g) Calquera outra que se estableza regulamentariamente.

Tamén poderán ser usuarias as persoas dependentes ou ao cargo destas mulleres, facendo unha especial mención as súas fillas e fillos.

Intervención: Área de traballo individualizado

O Centro de Recuperación Integral está en funcionamento durante todo o tempo preciso para cubrir as necesidades da muller e das súas fillas e fillos; cunha flexibilidade máxima para atender á conciliación da vida laboral, persoal e familiar das persoas usuarias, en calquera día da semana, traballando tanto tardes como sábados ou domingos, se é necesario para as mulleres.

Para levar a cabo o traballo con cada usuaria desde unha perspectiva dinámica, deséñase para cada unha delas o Plan de Atención Individualizada (PAI.) É un documento que serve de guía durante toda a intervención, resitúa a muller e profesionais durante todo o proceso de intervención, permitindo non perder de vista os obxectivos consensuados coa muller e/ou co ou coa menor.

No PAI recóllense os seguintes apartados: información sobre a problemática concreta de violencia de xénero, as necesidades e expectativas existentes, os obxectivos pactados, as actuacións a realizar, a avaliación dos obxectivos, posibles modificacións dos mesmos, e obxectivos conseguidos, así como o seguimento da persoa usuaria.

O establecemento dunha profesional de referencia para cada caso intenta evitar unha clara vitimización secundaria, e así esta profesional será a única persoa interlocutora para resolver os seus problemas, coñecer as súas necesidades e acompañar á muller ao longo de todo o proceso e, polo tanto, a persoa encargada de coordinar todos os recursos, independentemente de quen os preste ou xestione, e elaborar o plan de seguridade e autonomía da muller, que é personalizado, axustado ás súas necesidades e recollerá todas as medidas necesarias.

A continuación enuméranse distintas áreas que son abordadas dende o Centro de Recuperación integral no traballo coas mulleres usuarias do recurso, no traballo individualizado que se realiza

ÁREA DE XÉNERO: É fundamental coñecer o que é a desigualdade, para poder desculpabilizar ás persoas que a sofren; e identificar a violencia de xénero como o aspecto máis grave da desigualdade. Esta área trabállade de maneira transversal co afán de que a muller entenda que a desigualdade procede dun contexto sociocultural onde a preeminencia do home sobre a muller segue presente; entenda o que é a violencia de xénero, as características da mesma, as súas consecuencias e as reaccións normais fronte a esas situacións, para que poida entender o que viviu e como superalo e recoñeza os machismos e micromachismos presentes na sociedade.

ÁREA TERAPÉUTICA: A liña terapéutica engloba dous aspectos determinantes, o emocional e o competencial, e así:

-Dentro do eido emocional traballase, tanto de maneira individual como especialmente grupal, tódolos apartados que permitan que unha muller manexe as súas emocións, as recoñeza e poida traballar con elas, intentado acadar os seguintes obxectivos de facilitar a súa recuperación emocional, cunha mellora do seu autoconcepto e autoestima e fomentar a independencia emocional da muller, incidindo nas súas relacións de parella.

-Dentro do eido competencial, é de destacar a necesidade de desenvolver ou restaurar habilidades para participar nas ocupacións da vida diaria dunha maneira competente, saudable e satisfactoria, tanto na figura da muller (sobrevivente da violencia de xénero) como da súa familia, tomando como alicerce o empoderamento e a participación nunha vida saudable, ata acadar unha verdadeira autonomía persoal, e unha real ocupación da actividades da vida diaria. Os obxectivos son identificar, traballar e potenciar aquelas habilidades físicas, cognitivas ou psicosociais necesarias para a realización das actividades básicas da vida diaria; adquirir hábitos e rutinas diarias e conseguir que o ocio e a participación social formen parte da vida da muller.

ÁREA PSICOEDUCATIVA: Esta liña pretende que a muller cambie o seu papel de vítima a sobrevivente, pasando da pasividade á actividade, a ser axente de cambio de seu.

Para isto será necesario adquirir e adestrar as habilidades de relación interpersoal que faciliten unha relación adaptativa co entorno social e a mellora da calidade de vida; establecer e manter relacións interpersoais gratificantes e potenciar os recursos persoais facilitadores do cambio.

ÁREA LABORAL: Nesta liña traballase desde o comezo tendo en conta o punto de partida da muller, tanto no eido formativo laboral, apoiando o proceso de formación da muller, tanto regrada como ocupacional, incrementando coñecemento das TICs entre as mulleres reforzando as súas habilidades, coñecementos e acceso ás tecnoloxías da información e facilitar a elaboración de itinerarios de formación personalizados; como no eido socio laboral, analizando as posibilidades reais de traballo, fomentando a busca activa de emprego,

ÁREA DE SEGURIDADE: Neste apartado traballase a súa seguridade física, realizando coa muller, e en coordinación co profesional de referencia en seguridade (policía custodio), o plan de protección individualizado; e a súa seguridade virtual, co afán de que a muller coñeza os perigos do uso indiscriminado das redes sociais.

ÁREA DE REDES DE APOIO: Para refacer a vida dunha persoa que sufriu violencia de xénero, é moi importante poder contar con redes de apoio. A propia violencia remata coas existentes, xa que o que pretende o agresor é illar á muller, e o primeiro é acabar cos lazos de unión ou pertenza a unha colectividade. Por iso trabállase coa familia e co voluntariado.

O traballo co voluntariado iniciouse cunha unidade familiar, estando traballando para a ampliación deste tipo de rede. O voluntariado específico, que coñece o que é a violencia de xénero, e apoia á muller en momentos cruciais para elas, (xuízos) ou simplemente acompañalas en momentos de lecer, que cubren a necesidade de “importarlle a alguén”.

ÁREA XURÍDICO-SOCIAL: Desde este área analízase a situación xurídica da muller, levando a cabo unha coordinación co/a asesor/a xurídica do centro que deriva, así como co letrado ou letrada que lle corresponde.

ÁREA MATERNO-FILIAL: Nesta área analízase a relación materno-filial, e as consecuencias da violencia de xénero que afectan a propia estabilidade da relación. Trabállase no sentido de dotar as mulleres sobreviventes dos coñecementos e as ferramentas necesarias para o fomento das súas capacidades como nais e para establecer formas de relación positiva coas súas fillas e cos seus fillos.

Ademais, o traballo individualizado, tamén se realiza cos e coas **menores**, con independencia da relación materno filial existente. Así as áreas de actuación para cadanseu son :

ÁREA DE XÉNERO: Nesta liña traballarase cos/as menores o fenómeno da desigualdade na sociedade, identificando situacións de desigualdade nas súas vida, fomentando a

aplicación de conceptos que insiran igualdade e identificando situacións de violencia de xénero, tanto propias como alleas, e as consecuencias que a dita violencia ten nas súas vidas.

ÁREA TERAPÉUTICA: A liña terapéutica engloba dous aspectos determinantes, o emocional e o competencial e así traballase a autoestima e a responsabilidade persoal, intentando dotar á menor ou menor de estratexias para responder axeitadamente a situacións emocionalmente intensas, e para recoñecer e expresar as emocións da maneira axeitada e eficaz. Igualmente, desde o eido competencial estímúlanse as súas competencias para ter unha vida independente, dentro de cada tramo de idade, potenciando o desenvolvemento das competencias sociais, para ampliar e adecuar o repertorio dos comportamentos da ou do menor nas situacións de relación entre iguais, así como para facilitar o mantemento das relacións sociais satisfactorias.

ÁREA PSICOEDUCATIVA: Nesta liña pretende que as e os menores aprendan ou retomen habilidades e coñecementos que lles axuden a construír un mundo de seu, mais igualitario e pacífico, intentando capacitar as e aos menores para o manexo das diferentes situacións sociais e as emocións que xeran. Igualmente, traballando o coñecemento das relacións afectivo-sexuais, a resolución de conflitos de xeito satisfactorio, o aumento de condutas asertivas.

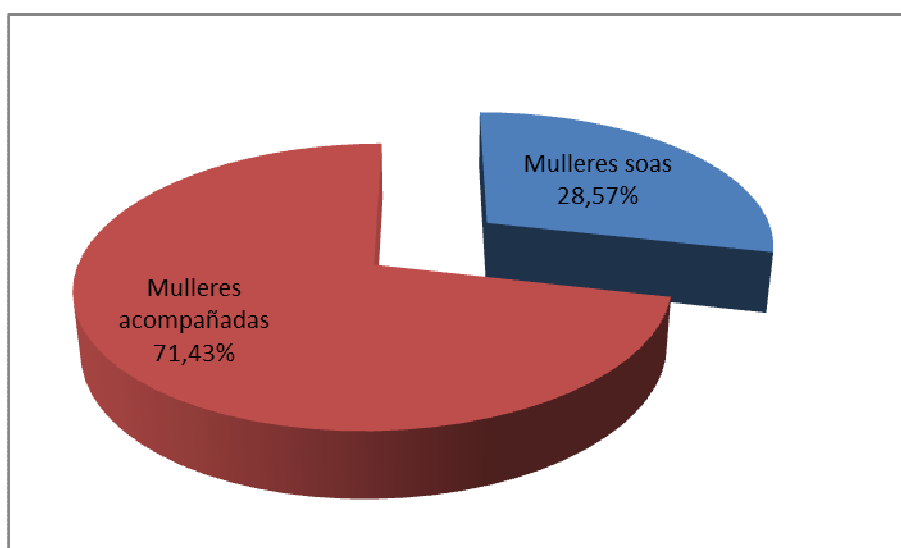
ÁREA FORMATIVA-OCUPACIONAL: En función das características de cada menor, afondase no apoio á educación regrada, ou establecece a necesidade dunha formación ocupacional.

ÁREA DE SEGURIDADE: Trabállase fomentando o recoñecemento de situacións de perigo por parte da/o menor; e fomentando o uso seguro, responsable e saudable de internet e, especialmente, das redes sociais.

Casos derivados ao CRI no 2016:

Casos derivados	
Mulleres soas	4
Mulleres acompañadas de fillas/os e/ou doutros membros da unidade familiar	10
Total	14

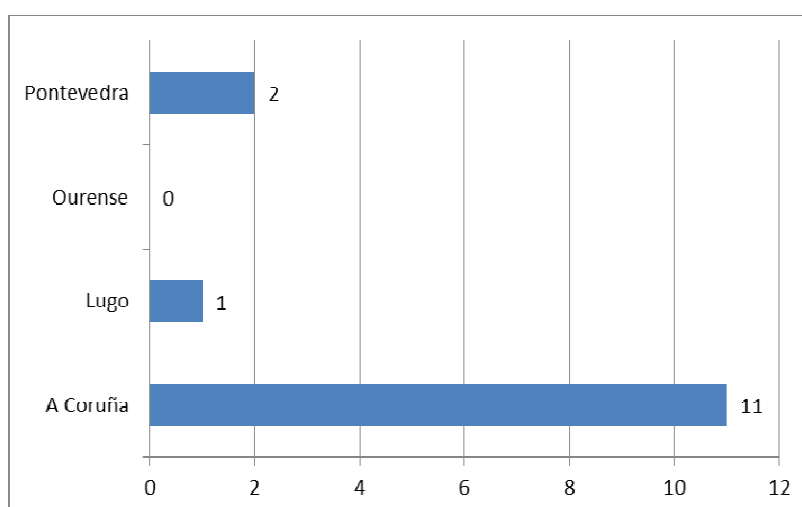
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Casos derivados por provincia	
A Coruña	11
Lugo	1
Ourense	0
Pontevedra	2
Total	14

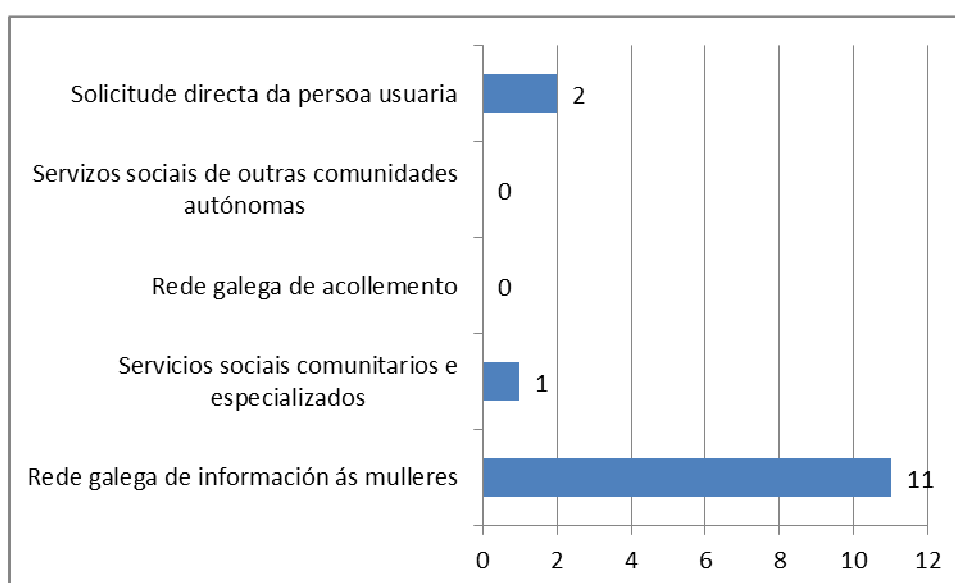
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Entidades derivantes	
Rede galega de información ás mulleres	11
Servicios sociais comunitarios e especializados	1
Rede galega de acollemento	0
Servizos sociais de outras comunidades autónomas	0
Solicitud directa da persoa usuaria	2
Total	14

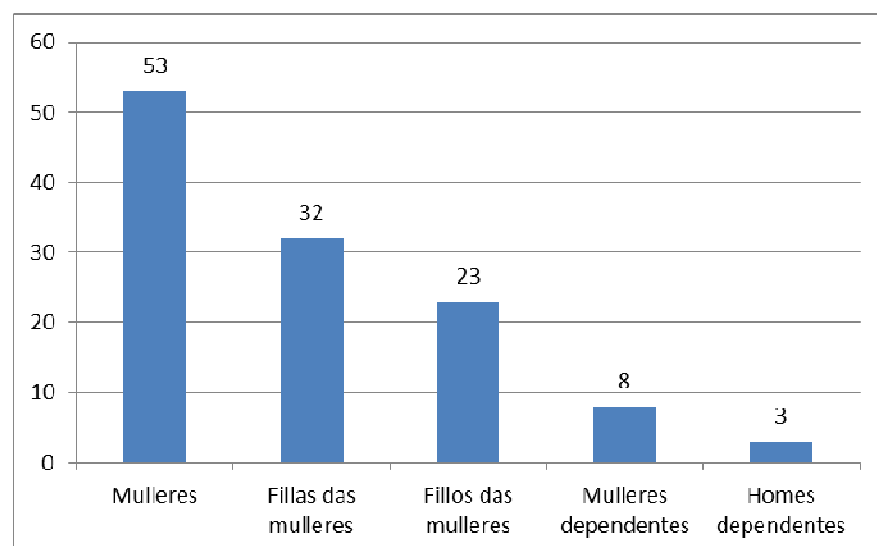
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Persoas usuarias do Centro de Recuperación Integral no ano 2016:

Persoas usuarias do CRI	
Mulleres	53
Fillas das mulleres	32
Fillos das mulleres	23
Mulleres dependentes	8
Homes dependentes	3
Total	119

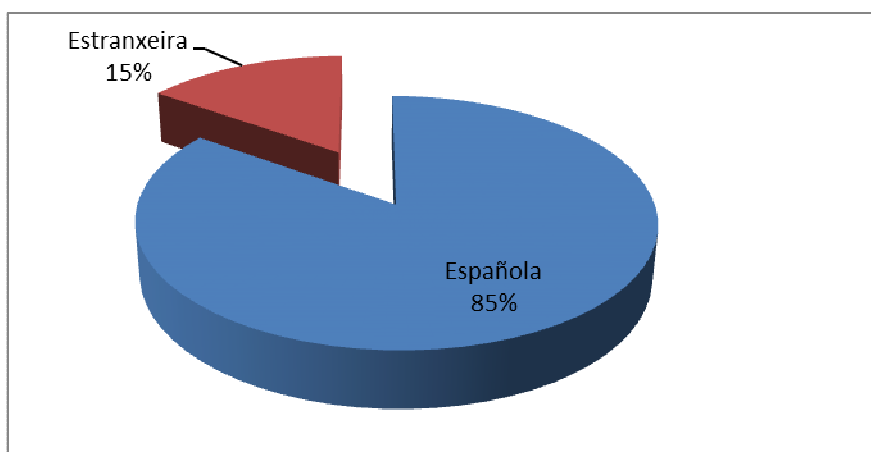
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nacionalidade das usuarias do CRI		
Española	45	85%
Estranxeira	8	15%

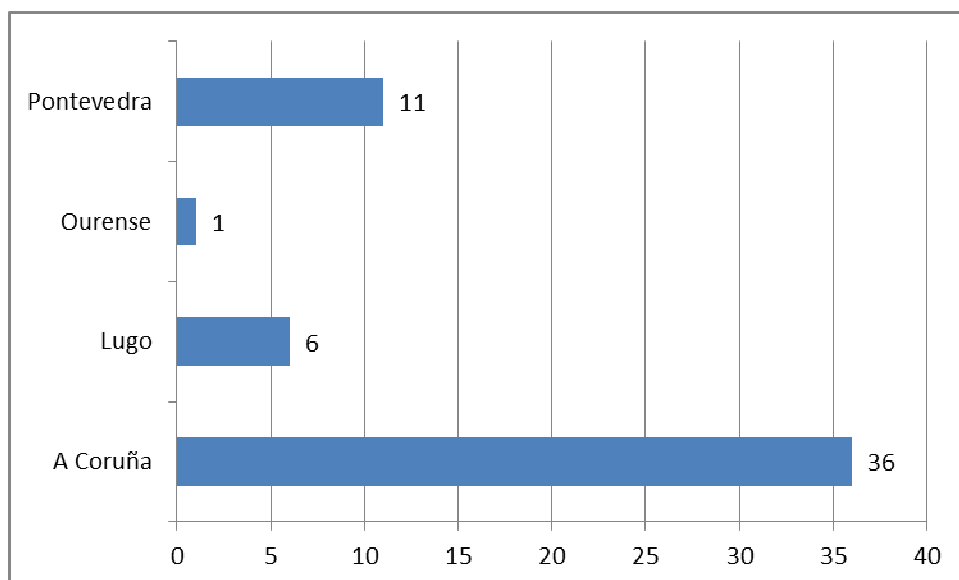
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Provincia das usuarias do CRI	
A Coruña	36
Lugo	6
Ourense	1
Pontevedra	11
Total	53

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade, Xunta de Galicia

Intervención grupal

O espírito do CRI fomenta o traballo grupal, sendo moi importante o nexo de unión que se crea entre as mulleres nestes obradoiros grupais, fomentando grupos de coñecemento que axuden rachar a soidade e o illamento da muller que sufriu violencia de xénero.

* Durante os meses de xaneiro a maio de 2016 tivo lugar un obradoiro de ARTETERAPIA, enfocado ao traballo expresivo de nais con menores.

* En xaneiro e febreiro de 2016 tivo lugar un obradoiro de MINDFULNESS, no que participaron quincenalmente 15 mulleres usuarias do CRI. Estaba dirixido a mulleres que sofren vitimización terciaria.

Centro coordinador da Rede Galega de Acollemento

Durante o ano 2016, tiveron lugar varias reunións do persoal técnico da Secretaría Xeral da Igualdade e do Centro de Recuperación Integral co persoal dos diferentes centros de acollemento existentes en Galicia, en concreto, persoal do Concello da Coruña, do Concello de Culleredo, do Concello de Ferrol, do Concello de Lugo, do Concello de Ourense e do Consorcio Galego de Servizos de Igualdade e Benestar de cara a poñer operativo o **Protocolo de acceso á Rede Galega de Acollemento para mulleres que sofren violencia de xénero e dos seus fillos e fillas, e outras persoas delas dependentes.**

O dito Protocolo foi asinado o 25 de maio de 2016 pola Secretaría xeral da Igualdade da Xunta de Galicia, polo Consorcio Galego de Servizos de Igualdade e Benestar e polos concello titulares dos centros da Rede Galega de Acollemento: A Coruña, Culleredo, Ferrol, Lugo e Ourense (ver páxina 235).

Outras accións realizadas dende o CRI:

Formación

Durante o ano 2016 tiveron lugar diferentes tipos de formación no CRI.

* Curso de formación en violencia de xénero para voluntariado, de 20 horas de duración, cunha dispoñibilidade de 30 prazas. O curso pretende formar a posible voluntariado do Centro de Recuperación Integral.

Foi organizado conxuntamente entre a Secretaría Xeral da Igualdade e a Dirección Xeral de Xuventude Participación e Voluntariado da Xunta de Galicia, e foi impartido por persoal do CRI durante o mes de xuño.

Recibíronse 77 solicitudes para 30 prazas dispoñibles.

* Obradoiro formativo "A caixa de area: o seu uso en psicoterapia", días 30 de novembro e 01 de decembro, para persoal dos *Centros de Información ás Mulleres, Servizos sociais e Centro de Emerxencia e CRI*.

A caixa de area é unha técnica psicoterapéutica non verbal e non intrusiva para o tratamento do trauma. O método consiste na creación dunha escena con figuras en miniatura nunha caixa de area, baixo a presenza da/o profesional. É unha técnica indicada para apoiar na reparación tras o trauma causado pola violencia.

* Obradoiro formativo “Xogos terapéuticos”, días 28 e 29 de novembro para persoal dos Centros de Información ás Mulleres, Servizos sociais e Centro de Emerxencia e CRI.

No obradoiro de xogos terapéuticos preséntanse diferentes técnicas, debuxos xogos e exercicios para realizar con menores nas que se traballan aspectos tales como a ansiedade, os medos, o autocontrol, a autoestima ou a educación emocional. Realízanse de dinámicas diversas e parte vivencial.

* Xornada formativa entre a Policía Autonómica para a coordinación dos servizos de colaboración en materia de violencia de xénero, que se levou a cabo en agosto de 2016, e tivo como obxectivo dar a coñecer aos axentes que se van dedicar ás labores de protección das vítimas, os recursos dos que dispón a Xunta de Galicia e os concellos para facer fronte á violencia de xénero e para atender ás vítimas, como o Centro de Recuperación Integral no que tivo lugar esta xornada.

* Dentro do eido da formación, o CRI titorizou a unha alumna da Escola Universitaria de Traballo Social no seu Practicum, desde o 15 de febreiro ata o 13 de maio de 2016. Tamén realizaron prácticas no CRI dúas alumnas do Master Universitario en Igualdade, Xénero e Educación da USC.

Actividades fóra do CRI

O persoal do CRI realizou ao longo de 2016 actuacións diversas de sensibilización fronte á violencia de xénero formación fóra das instalacións do Centro de Recuperación Integral:

* Charlas Informativas sobre as consecuencias da violencia de xénero nas mulleres, nos nenos e nas nenas e pautas para a súa abordaxe, ofertadas dentro do Programa “Por 365 días de respecto e Igualdade: prevención da violencia de xénero no ámbito educativo” que desenvolve a Secretaría Xeral da Igualdade ao abeiro do Plan Proxecta, co obxecto de proporcionar ao alumnado formación e ferramentas que lles permitan coñecer e recoñecer a violencia contra as mulleres e actuar na súa prevención e no coñecemento da construción social das súas

identidades sexuais e asignación de roles, o que lles permitirá poder eliminar estereotipos sexistas (ver páxina 67).

Estas charlas tamén foron ofertadas ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, pola Secretaría Xeral da Igualdade, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 222), así como a outros concellos e centros educativos que solicitaron a colaboración da Secretaría Xeral da Igualdade para o desenvolvemento de actuación de sensibilización e prevención da violencia de xénero.

Artigo 50: Rede de información ás mulleres

A Xunta de Galicia a través da Secretaría Xeral da Igualdade e en colaboración coas entidades locais, dispón dunha rede de información ás mulleres distribuída polo territorio galego e a través da cal se desenvolven accións de carácter preventivo e de sensibilización; serven como recurso facilitador de información, orientación, derivación e seguimento as mulleres que sofren violencia de xénero.

En 2016 publicouse o Decreto 130/2016, do 15 de setembro, polo que se establecen os requisitos e o procedemento para o recoñecemento e acreditación dos centros de información á muller de titularidade das entidades locais de Galicia, así como para a modificación e extinción do seu recoñecemento (DOG nº 188, do 3 de outubro), coa finalidade de establecer unha nova regulación dos requisitos e o procedemento para o recoñecemento dos centros de información á muller, así como as condicións de funcionamento, e o procedemento da extinción do recoñecemento destes centros na nosa comunidade.

O principal obxectivo deste novo decreto dos Centros de Información á Muller é conseguir unha mellora no servizo á cidadanía, tanto na promoción da igualdade de xénero mediante a información e o asesoramento, como na prevención e loita contra a violencia de xénero na nosa comunidade. Os CIM atenden a todas as mulleres que o demanden así como a calquera persoa, sexa home ou muller, en asuntos relacionados coa promoción social da igualdade de xénero.

Cabe destacar que se establecen como de carácter prioritario as actividades de prevención, información, asesoramento e loita en xeral contra a violencia de xénero, así como a atención ás mulleres vítimas de violencia de xénero. Ademais a atención poderase estender ás fillas e fillos e ás persoas menores ou maiores dependentes delas coa intención de reducir o impacto negativo que a situación de violencia produce nestas persoas. Tamén será prioritaria a

atención a mulleres pertencentes a outros colectivos en situación de vulnerabilidade e/ou risco de exclusión social.

Entre as funcións que poderán desenvolver os CIMs, incluírá tamén actividades de información e atención ao colectivo LGTBI, segundo a Lei 2/2014, do 14 de abril, pola igualdade de trato e a non discriminación de lesbianas, gays, transexuais, bisexuais e intersexuais en Galicia establece que se apoiará un servizo de información, atención e asesoramento a lesbianas, gays, transexuais, bisexuais e intersexuais e ás súas familias e persoas achegadas, en colaboración cos gobernos locais.

A rede de información ás mulleres funciona en estrita colaboración cos servizos sociais, sanitarios e de orientación escolar, así como cos servizos de urxencia e seguridade cidadá.

❑ **Centros de Información ás Mulleres**

Mediante resolución do 1 de setembro de 2016, da **Secretaría Xeral da Igualdade**, convocáronse as subvencións ás entidades locais da Comunidade Autónoma de Galicia para a promoción da igualdade, de forma individual e mediante o sistema de xestión compartida, cofinanciadas polo Fondo Social Europeo (FSE) con cargo ao programa operativo FSE Galicia 2014-2020, e se procede á súa convocatoria no ano 2016 (DOG nº 168, do 5 de setembro).

A súa finalidade é colaborar economicamente coas entidades locais de Galicia para o desenvolvemento de programas, actividades, actuacións e medidas para facer efectivo o principio de igualdade de oportunidades entre homes e mulleres, o tratamento integral da violencia de xénero, a conciliación da vida persoal, laboral e familiar, a participación das mulleres na vida política, económica, social e cultural; así como para consolidar o funcionamento de servizos de atención integral de información e asesoramento ás mulleres no territorio, co fin de prestarlles unha atención e acompañamento de proximidade, psicolóxico, xurídico e de orientación sociolaboral ás mulleres, en particular, a aquelas que pertencen a colectivos en risco de exclusión ou estean nalgunha situación de vulnerabilidade, de cara a mellorar a súa situación social, laboral e profesional.

Coa dita finalidade establécense os seguintes programas:

- a) Programa de fomento da conciliación da vida persoal, laboral e familiar (en diante Programa de conciliación).
- b) Programa de prevención e tratamento integral da violencia de xénero (en diante Programa de prevención da violencia de xénero).

c) Programa de apoio aos centros de información ás mulleres (en diante Programa de apoio aos CIM)

Ao abeiro do Programa de apoio aos Centros de Información ás Mulleres, financiaranse as actuacións desenvolvidas nos CIM en relación coa atención a mulleres en situación de vulnerabilidade, entre as que se atopan as mulleres que sofren violencia de xénero.

Accións subvencionables:

1. A existencia no cadro de persoal ou na relación de postos de traballo da entidade, de prazas para persoal funcionario, laboral fixo ou indefinido para prestar servizos no CIM, en concreto para os postos de dirección, asesoramento xurídico, atención psicolóxica, axentes de igualdade ou de fomento do traballo en rede e de dinamización do territorio con enfoque de xénero.

Cando as prazas ou os postos antes referidos non estean ocupados con carácter definitivo por persoal funcionario, laboral fixo ou indefinido, a entidade deberá presentar xustificación razoada da motivación que lle impide tal cobertura. Con carácter xeral, só se admitirá como xustificación a cobertura por persoal funcionario interino, baixas por enfermidade ou similares, as que se deriven da aplicación da lexislación vixente, ou por estar en curso o proceso de oposición ou concurso correspondente.

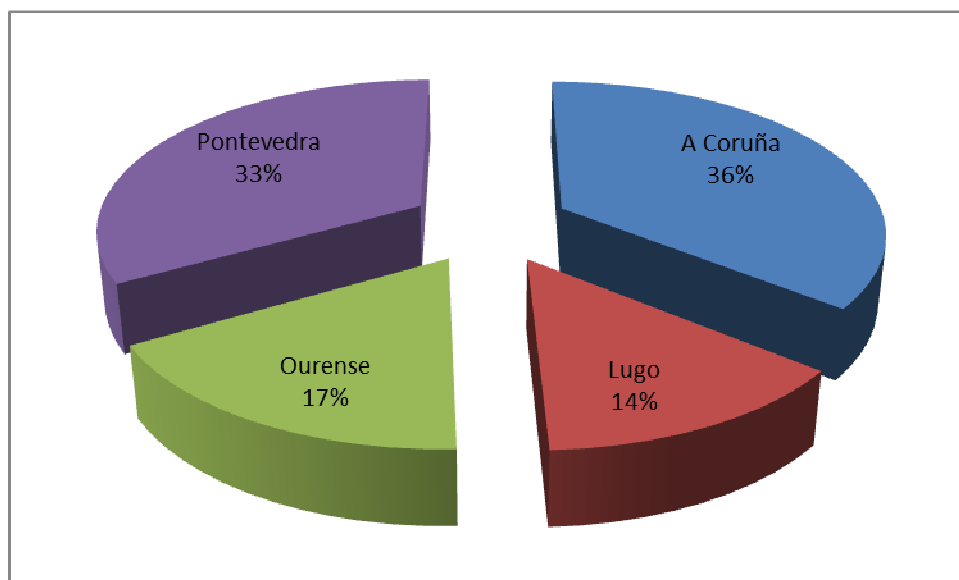
2. A contratación laboral temporal ou mercantil de profesionais para a prestación dos servizos de asesoramento xurídico ou de atención psicolóxica, así como para levar a cabo as funcións de axentes de igualdade ou de fomento do traballo en rede e de dinamización do territorio con enfoque de xénero, sempre que a entidade local non conte con persoal que preste servizos no CIM para a realización das correspondentes funcións.

As entidades locais, pola súa proximidade á cidadanía e polo coñecemento da situación específica da súa poboación, son os axentes idóneos para o desenvolvemento de accións tendentes a garantir a igualdade entre mulleres e homes, para previr e erradicar a violencia de xénero, para o establecer as condicións que posibiliten a participación das mulleres en todas as esferas da vida, e para favorecer a conciliación da vida persoal, familiar e laboral de todas as persoas, mulleres e homes".

O crédito total destinado ás axudas para o desenvolvemento deste programa foi de 3.716.895,00 € euros, cofinanciados polo Fondo Social Europeo nun 80%.

Nº CIMs Por Provincia	
Provincia	Nº CIMs
A Coruña	29
Lugo	11
Ourense	14
Pontevedra	27
Total	81

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

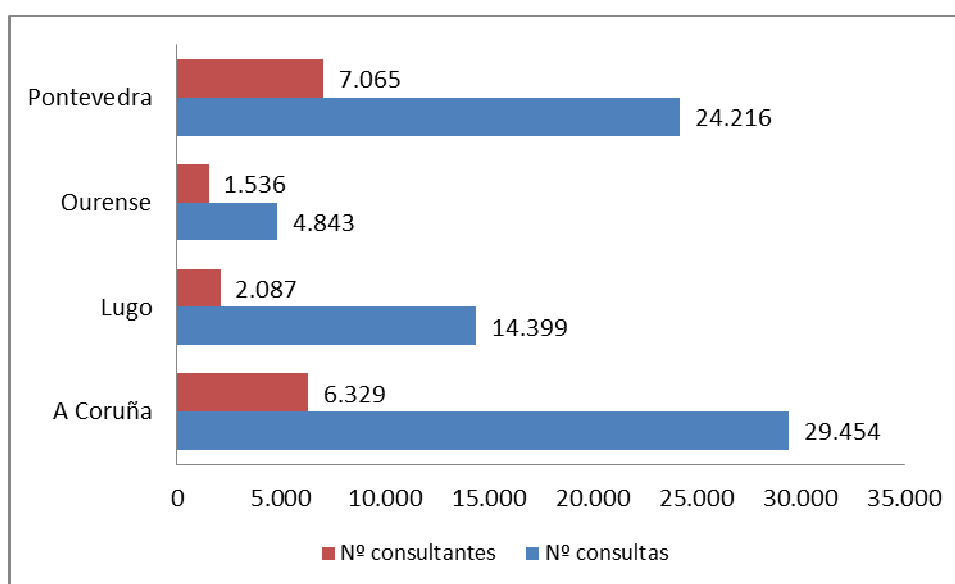

****CONSULTAS 2016**

Nº de Consultas		
Provincia	Nº consultas	Nº consultantes
A Coruña	29.454	6.329
Lugo	14.399	2.087
Ourense	4.843	1.536
Pontevedra	24.216	7.065
Total	72.912	17.017

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

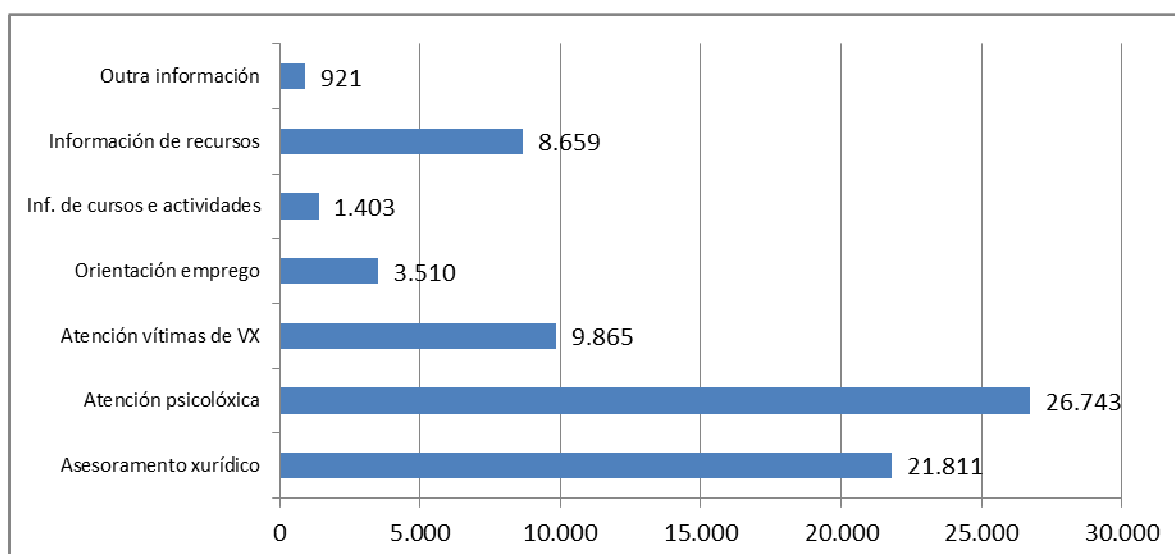
Informe anual 2016 de violencia de xénero

■ Nº de consultas por área

Área	Nº de consultas
Asesoramento xurídico	21.811
Atención psicolóxica	26.743
Atención vítimas de VX	9.865
Orientación Emprego	3.510
Información de cursos, xornadas e actividades	1.403
Información de recursos	8.659
Outra información	921
Total consultas	72.912

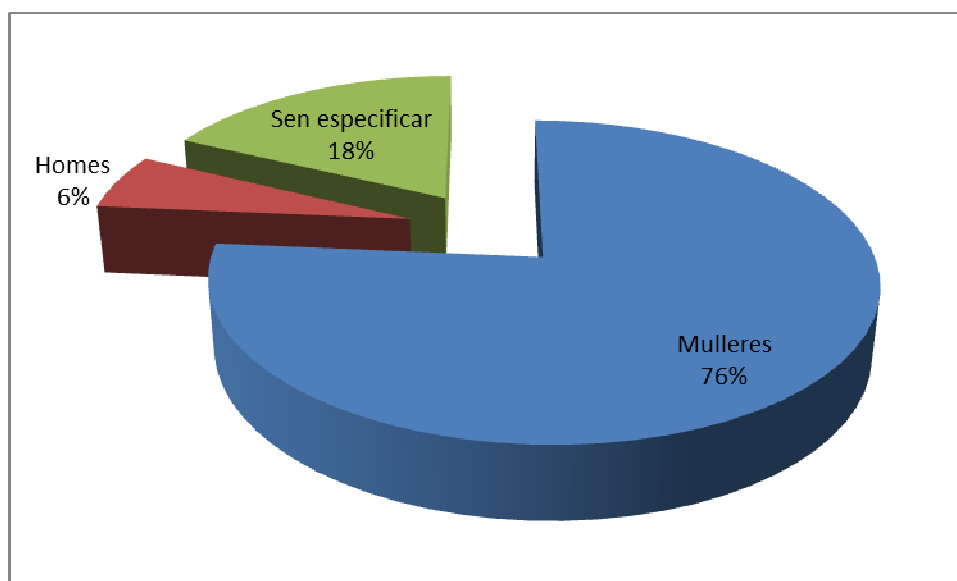
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ **Características das persoas consultantes**

Sexo das persoas consultantes	
Mulleres	13.001
Homes	993
Sen especificar	3.023
Total	17.017

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

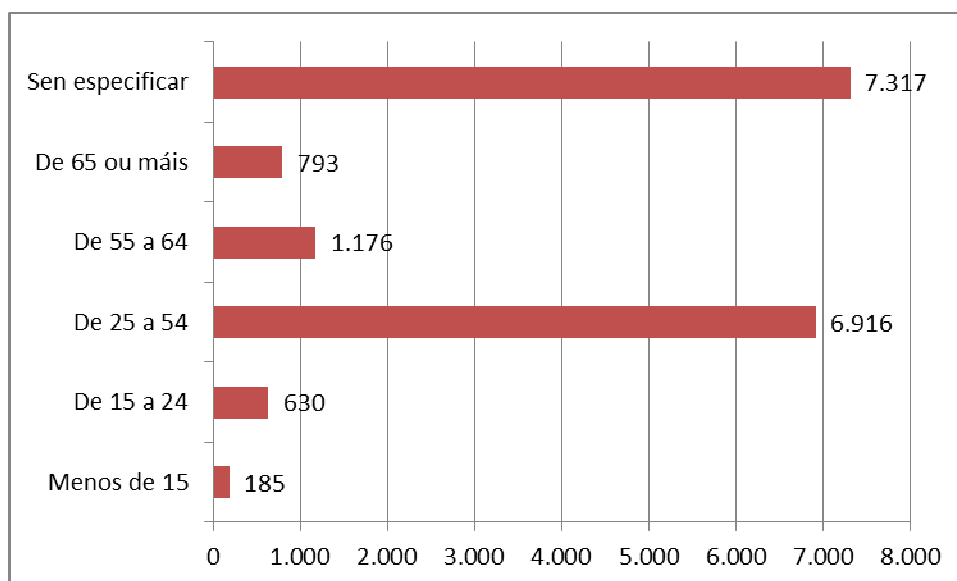

▪ **Consultantes por idade**

Idade	
Menos de 15	185
De 15 a 24	630
De 25 a 54	6.916
De 55 a 64	1.176
De 65 ou máis	793
Sen especificar	7.317
Total	17.017

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

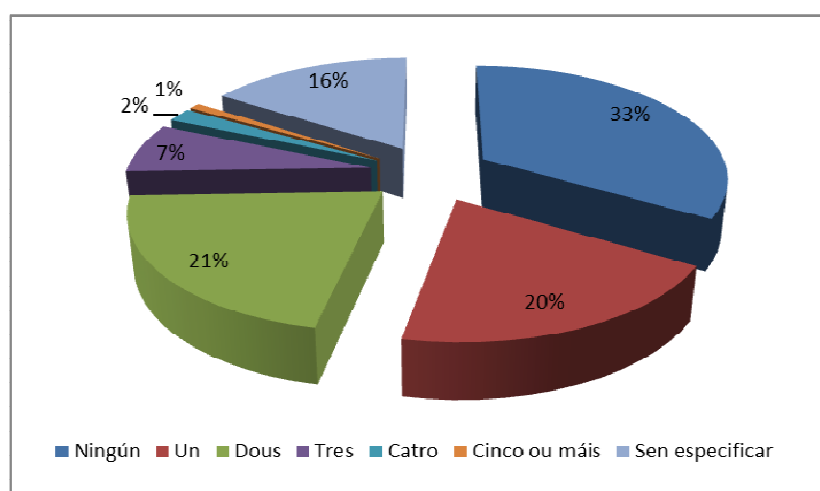
Informe anual 2016 de violencia de xénero

▪ Consultantes por nº de fillos e fillas

Nº de fillas / fillos	
Ningún	5.709
Un	3.343
Dous	3.616
Tres	1.195
Catro	327
Cinco ou máis	150
Sen especificar	2.677
Total	17.017

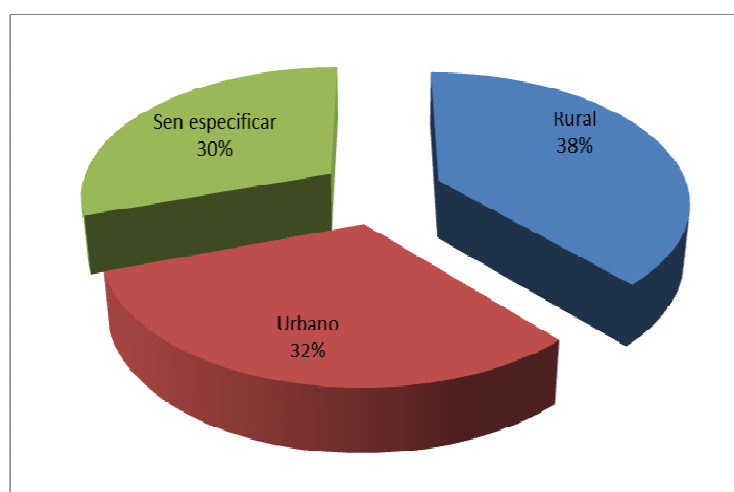
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Consultantes por hábitat

HABITAT	
Rural	6.523
Urbano	5.341
Sen especificar	5.153
Total	17.017

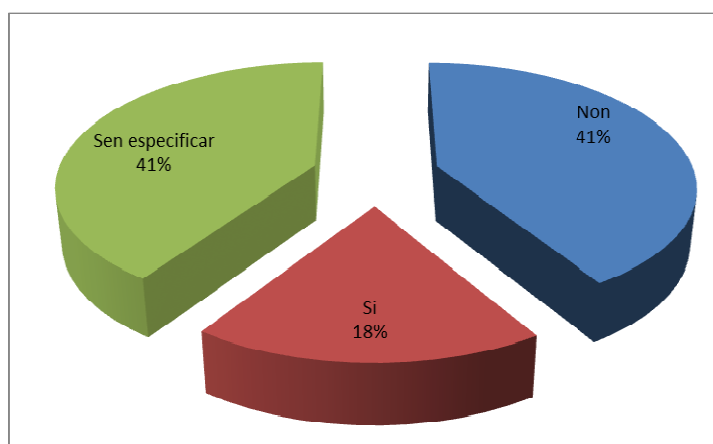
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Consultantes por situación laboral

TRABALLA	
Non	7.015
Si	3.105
Sen especificar	6.897
Non	17.017

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Atención integral a persoas en situación de explotación sexual e/ou vítimas de trata de seres humanos con fins de explotación sexual e/ou laboral

No Diario Oficial de Galicia do 30 de decembro de 2015 (nº 248) publicouse a Resolución do 18 de decembro de 2015, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se establecen as bases que rexerán a concesión de subvencións a entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro para o desenvolvemento de proxectos de atención integral dirixidos a persoas en situación de explotación sexual, preferentemente inmigrantes, e/ou vítimas de trata de seres humanos con fins de explotación sexual e/ou laboral, na Comunidade Autónoma de Galicia, cofinanciada polo Fondo Social Europeo, e se procede á súa convocatoria para o ano 2016. A finalidade destas axudas é a de apoiar a recuperación e a integración social e laboral destas persoas.

Ás subvencións obxecto desta convocatoria destinouse un orzamento total de catrocentos oitenta mil novecentos nove euros (480.909 €).

Os proxectos subvencionados debían incluír polo menos algunha das actuacións do seguinte tipo:.

- a) Atención inicial nos chamamentos realizados polas autoridades competentes-xudiciais, fiscais e policiais-, para a atención inmediata ás vítimas de trata de seres humanos con fins de explotación sexual e/ou laboral en asistencia social, legal ou psicolóxica.
- b) Asesoramento social e actuacións de apoio directo nas relacións coas distintas entidades, organismos e servizos para a realización de trámites administrativos de diversa índole: sociais, sanitarios, policiais, xudiciais, laborais, de formación, etc., e que permitan ás persoas beneficiarias iniciar o seu proceso de normalización social, así como atención, información e asesoramento continuado sobre os recursos; e acompañamento, apoio e seguimento no proxecto persoal de cada persoa usuaria.
- c) Atención psicolóxica, para abordar posibles trastornos emocionais e/ou condutuais e na procura da súa recuperación persoal.
- d) Asesoramento xurídico sobre os seus dereitos e deberes, así como para a tramitación de procedementos administrativos de diversa índole: autorizacións de residencia e traballo, revogacións de ordes de expulsión, reagrupamento familiar, retorno ao país de orixe, cuestións laborais e civís, procesos de denuncia, xestións policiais, procesos penais, etc.

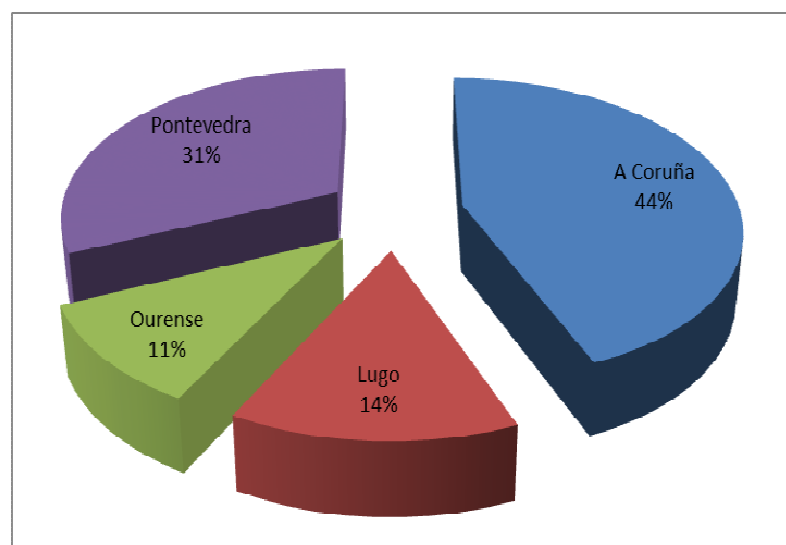
- e) Orientación e asesoramento laboral, incluídas as actividades formativas: como formación básica (habilidades sociais, alfabetización, economía doméstica, etc.) e formación prelaboral e laboral, coa finalidade de facilitar e mellorar a súa empregabilidade e a súa inserción laboral.
- f) Atención e asesoramento en traballo de rúa, co obxectivo de achegamento a aqueles lugares onde se poden atopar persoas vítimas de trata de seres humanos, en situación de explotación, para establecer encontros iniciais, achegándolles información sobre os recursos existentes e/ou información hixiénico-sanitaria, xurídica, social etc, de xeito que se permitan o seu acceso as actuacións normalizadas previstas neste artigo.

A través da Resolución do 1 de abril de 2016, da Secretaría Xeral da Igualdade, déuselle publicidade ás axudas concedidas ao abeiro da antedita Resolución do 18 de decembro de 2015 (DOG nº 74, do 19 de abril).

Datos de persoas participantes nos programas desenvolvidos no ano 2016:

Persoas participantes por provincia	
Provincia	Nº persoas
A Coruña	186
Lugo	59
Ourense	45
Pontevedra	134
Total	424

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

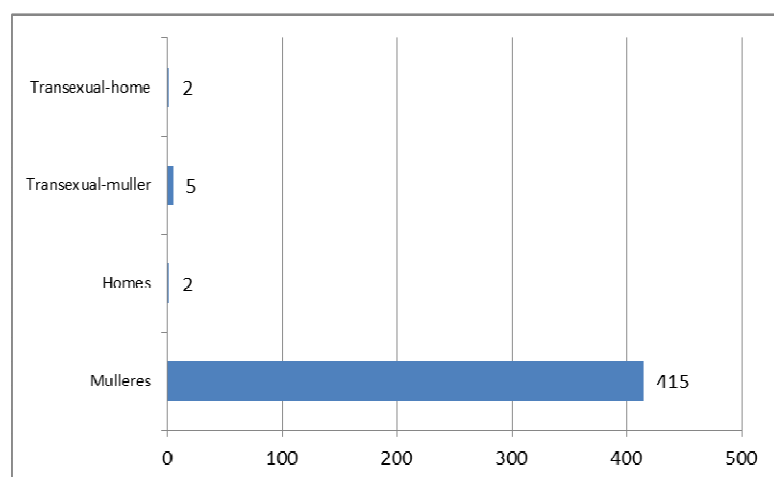

Persoas participantes por sexo

Informe anual 2016 de violencia de xénero

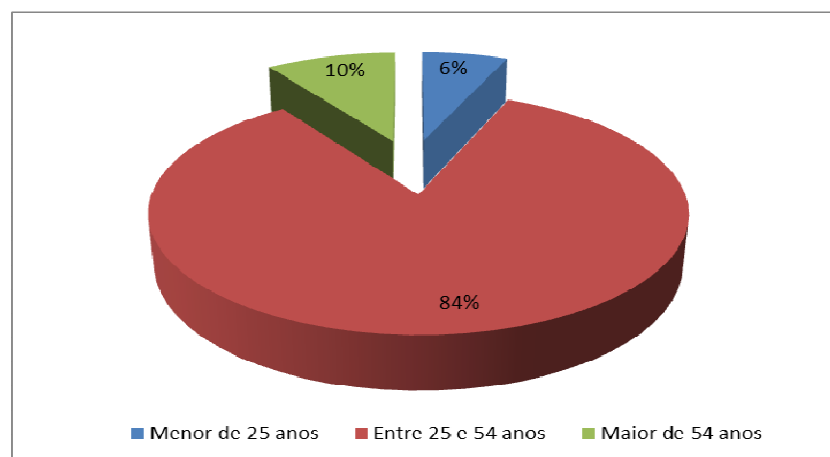
Sexo	Nº persoas
Mulleres	186
Homes	2
Transexual-muller	5
Transexual-home	2
Total	424

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

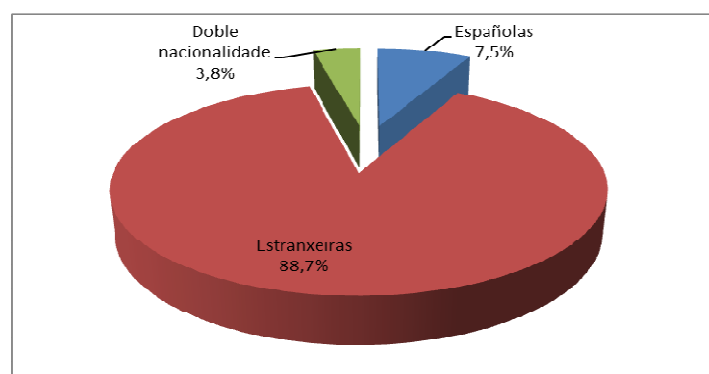
Persoas participantes por idade	
Idade	Nº persoas
Menor de 25 anos	27
Entre 25 e 54 anos	356
Maior de 54 anos	41
Total	424

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Persoas participantes por nacionalidade	
Nacionalidade	Nº persoas
Españolas	32
Estranxeiras	376
Doble nacionalidade	16
Total	424

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

País	nº
Arxentina	8
Bolivia	2
Brasil	131
Colombia	32
Congo	1
Cuba	6
R. Dominicana	66
Ecuador	1
España	32
Ghana	2
Holanda	1
Honduras	1
Hungría	1
Iraq	1
Nicaragua	4
Nigeria	36
O Salvador	1
Panamá	1
Paraguay	9
Perú	5
Portugal	9
Rumanía	30

Senegal	1
Uruguai	4
Venezuela	23
Doble nacionalidade	16
Total	424

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Servizo de Teletradución a 51 idiomas**

No ano 2011, despois de acreditar a utilidade deste servizo ao longo dun ano no Teléfono de Información á Muller, a **Secretaría Xeral da Igualdade** ofertoulles, dun xeito gratuíto, aos centros de información ás mulleres que constitúen a rede de CIMs de Galicia, as casas de acollida que asisten ás vítimas de violencia de xénero e ás ONGs que desenvolven a súa actividade solidaria neste eido, un servizo de teletradución a 51 idiomas.

Este servizo supón un avance cualitativo en resposta á diversidade poboacional motivada polo aumento da inmigración, o cal obriga á Administración autonómica a mellorar as técnicas para unha eficaz atención ás usuarias, con independencia da súa lingua. A teletradución está pensada para dar apoio a unha parte da poboación que ten dificultades engadidas para acceder aos recursos existentes, formada polas mulleres inmigrantes residentes en Galicia. A través desta plataforma de teletradución, estas mulleres terán a seguridade dun acceso axeitado á información e aos recursos dispoñibles, sobre atención psicolóxica, prestacións económicas, centros de acollida ou asesoramento xurídico.

A través desta plataforma de teletradución, as mulleres estranxeiras residentes en Galicia terán a seguridade dun acceso axeitado á información e aos recursos dispoñibles, sobre atención psicolóxica, prestacións económicas, centros de acollida ou asesoramento xurídico.

O sistema permite a atención tanto presencial, como telefónica, de xeito que as usuarias se comunican cunha intérprete mediante a nova tecnoloxía implementada, desde calquera centro no que se atopen, ben sexa un CIM, unha casa de acollida ou calquera entidade adherida. No caso de que a consulta sexa telefónica, o sistema permite o establecemento de chamada a tres, para que interactúen a usuaria, a persoa profesional da entidade e a intérprete.

En resposta a ese ofrecemento manifestaron o seu interese en adherirse ao servizo as once entidades que desenvolven, en Galicia, programas de atención a mulleres vítimas de trata con fins de explotación sexual.

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Tamén solicitaron a incorporación ao uso do servizo 58 entidades locais, con centros de información ás mulleres e casas de acollida para vítimas de violencia de xénero, asinándose os correspondentes convenios de colaboración coa Secretaría Xeral da Igualdade.

Provincia da Coruña

CIM	Provincia
CIM da Coruña	A Coruña
CIM da Laracha	A Coruña
CIM da Mancomunidad de Munic. Comarca de Ordes	A Coruña
CIM de Ares	A Coruña
CIM de Arteixo	A Coruña
CIM de Boiro	A Coruña
CIM de Carballo	A Coruña
CIM de Culleredo	A Coruña
CIM de Curtis	A Coruña
CIM de Cee	A Coruña
CIM de Coirós	A Coruña
CIM de Ferrol	A Coruña
CIM de Outes	A Coruña
CIM de Padrón	A Coruña
CIM de Zas	A Coruña
CIM de Melide	A Coruña
CIM de Muxía	A Coruña
CIM de Negreira	A Coruña
CIM de Santiago De Compostela	A Coruña
CIM de Teo	A Coruña

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

CIM	Provincia
Casa da Muller Lugo	Lugo
CIM de Burela	Lugo
CIM de Mondoñedo	Lugo
CIM de Monforte de Lemos	Lugo
CIM de Palas de Rei	Lugo
CIM de Ribadeo	Lugo
CIM de Sarria	Lugo
CIM de Vilalba	Lugo
CIM de Viveiro	Lugo

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Provincia de Ourense

CIM	Provincia
-----	-----------

Informe anual 2016 de violencia de xénero

CIM	Provincia
CIM da Pobra de Trives	Ourense
CIM de Castro Caldelas	Ourense
CIM de Maceda	Ourense
CIM de Ourense	Ourense
CIM do Barco	Ourense
CIM do Carballiño	Ourense
CIM da Mancomunidad Terra de Celanova	Ourense
CIM da Mancomunidad I.V. do Ribeiro	Ourense
CIM de Viana do Bolo	Ourense
Cim de Verín	Ourense

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Provincia de Pontevedra

CIM	Provincia
CIM da Estrada	Pontevedra
CIM da Mancomunidad do Salnés	Pontevedra
CIM de Baiona	Pontevedra
CIM de Cangas	Pontevedra
CIM da Lama	Pontevedra
CIM de Gondomar	Pontevedra
CIM de Pontecaldelas	Pontevedra
CIM de Vigo	Pontevedra
CIM do Grove	Pontevedra
CIM do Porriño	Pontevedra
CIM de Lalín	Pontevedra
CIM de Marín	Pontevedra
CIM de Moaña	Pontevedra
CIM de Poio	Pontevedra
CIM de Ponteareas	Pontevedra
CIM de Pontevedra	Pontevedra
CIM de Redondela	Pontevedra
CIM de Sanxenxo	Pontevedra
CIM de Silleda	Pontevedra
CIM de Soutomaior	Pontevedra
CIM de Vilagarcía	Pontevedra

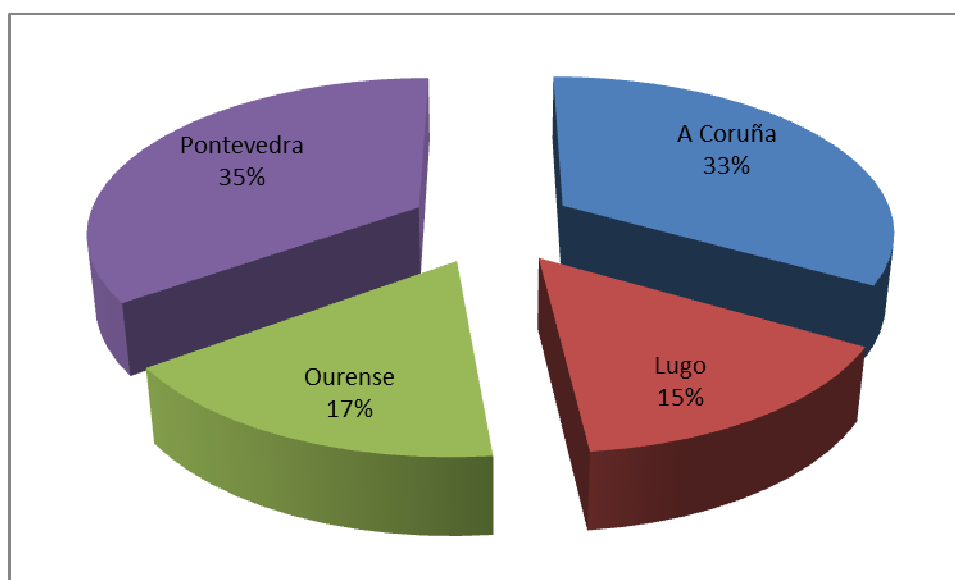
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Tamén fan uso do servizo entidades que desenvolven, en Galicia, programas de atención a mulleres vítimas de trata con fins de explotación sexual, o teléfono de información ás mulleres, o Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren violencia de xénero e

60 entidades locais con centros de información ás mulleres e casas de acollida para vítimas de violencia de xénero.

Nº de CIMs con Acceso ao Servizo de Teletradución	
Provincia	Nº
A Coruña	20
Lugo	9
Ourense	10
Pontevedra	21
Total	60

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

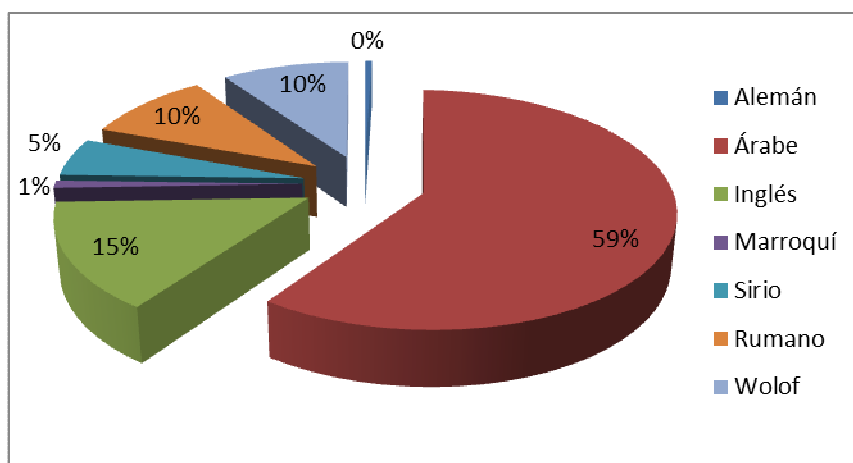
Datos de uso do servizo no ano 2016:

Idiomas utilizados:

Idiomas	Minutos
Alemán	10
Árabe	1.154
Inglés	284
Marroquí	20
Sirio	102
Rumano	187
Wolof	188
TOTAL	1.945

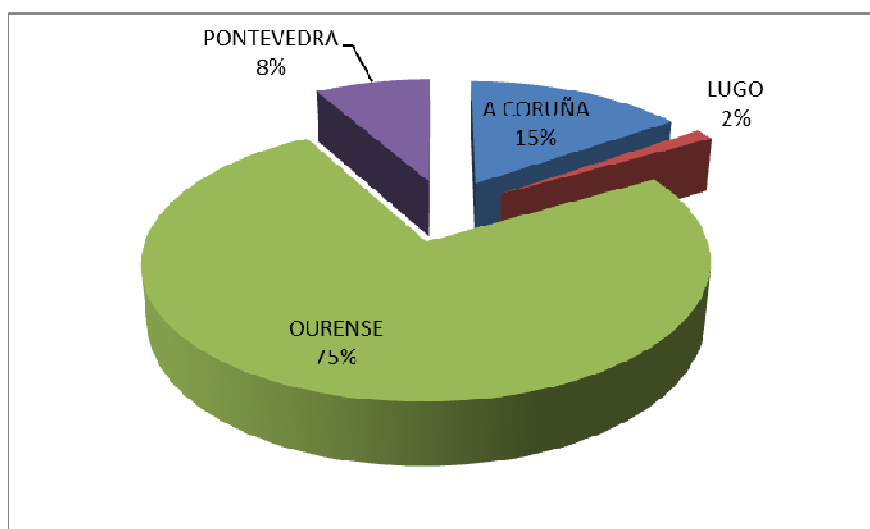
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Provincia	Total minutos
A CORUÑA	298
LUGO	27
OURENSE	1.461
PONTEVEDRA	159
TOTAL	1.945

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Idiomas utilizados por provincia:

A Coruña	
Idioma	Minutos
Árabe	166
Marroquí	20
Sirio	102
Rumano	10
TOTAL	298

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Lugo	
Idioma	Minutos
Árabe	27
TOTAL	27

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Ourense	
Idioma	Minutos
Árabe	947
Inglés	284
Rumano	42
Wolof	188
TOTAL	1461

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Pontevedra	
Idioma	Minutos
Alemán	10
Árabe	14
Rumano	135
TOTAL	159

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

☐ **Asesoramento Xurídico online**

A **Secretaría Xeral da Igualdade** ten en en marcha dende o ano 2011 un servizo de asesoramento xurídico online, accesible a través da páxina web da Secretaría Xeral da Igualdade, onde se ofrece información personalizada e gratuíta ás persoas usuarias, considerando que o asesoramento axeitado constitúe o primeiro paso para saír da situación de violencia.

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Con este servizo, a Secretaría Xeral da Igualdade ten o obxectivo de facilitar ás mulleres o coñecemento dos seus dereitos e axudarlles así a que adopten as decisións máis axeitadas en cada momento. Son numerosos os casos de mulleres inmersas en contornos de violencia de xénero que descoñecen os dereitos que as asisten, como abordar a interposición dunha denuncia ou que unha correcta exposición dos feitos e dos fundamentos de dereito ao longo de todo o proceso son determinantes para unha resposta xudicial máis efectiva.

O servizo xurídico online permite ofrecer resposta en tempo real a consultas sobre lexislación, violencia de xénero, conciliación, dereito de familia, agresións ou acoso sexual, entre outras, asegurando a confidencialidade. Tenta clarexarlle ás usuarias cuestións que con frecuencia suscitan dúbidas e polo tanto xeran temor, tales como qué actuacións xudiciais pode iniciar, se é necesario contar sempre coa asistencia de avogado/a e de procurador/a ou que medidas urxentes pode solicitar.

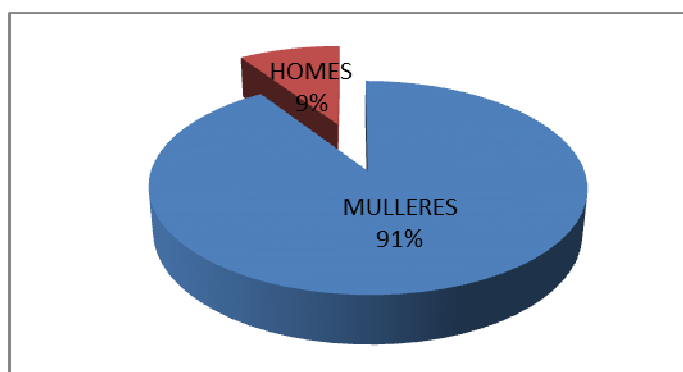
As consultas a través deste servizo poden ser complementarias ás que se prestan de xeito presencial nos 80 Centros de Información ás Mulleres, CIM, repartidos por toda Galicia, garantindo o anonimato e a confidencialidade cando así o desexe a muller.

No ano 2016 recibíronse un total de 54 consultas a través deste servizo online.

Nº de consultas por sexo das persoas consultantes

Sexo	Nº Consultas	Porcentaxe
MULLERES	49	90,74%
HOMES	5	9,26%
TOTAL	54	100,00%

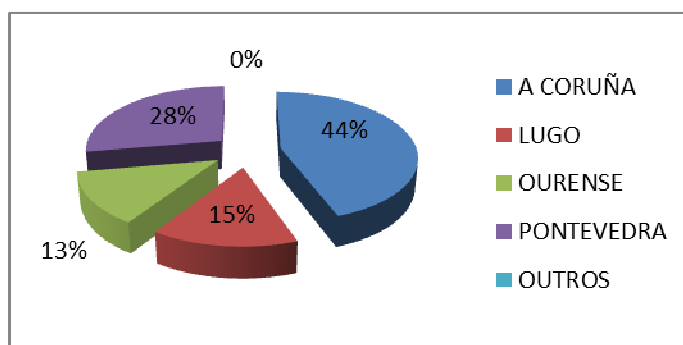
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nºde consultas por provincia das persoas consultantes

Provincia	Nº consultas	Porcentaxe
A CORUÑA	24	44,44%
LUGO	8	14,81%
OURENSE	7	12,96%
PONTEVEDRA	15	27,78%
OUTROS	0	0,00%
TOTAL	54	100,00%

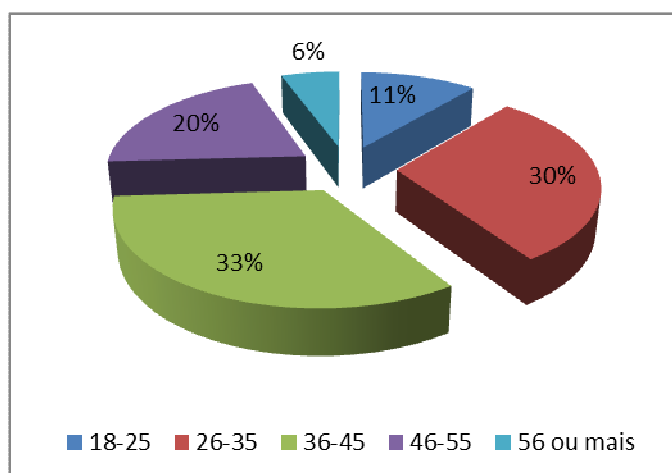
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nºde consultas por idade das persoas consultantes

Idade	Nº consultas	Porcentaxe
18-25	6	11,11%
26-35	16	29,63%
36-45	18	33,33%
46-55	11	20,37%
56 ou mais	3	5,56%
TOTAL	54	100,00%

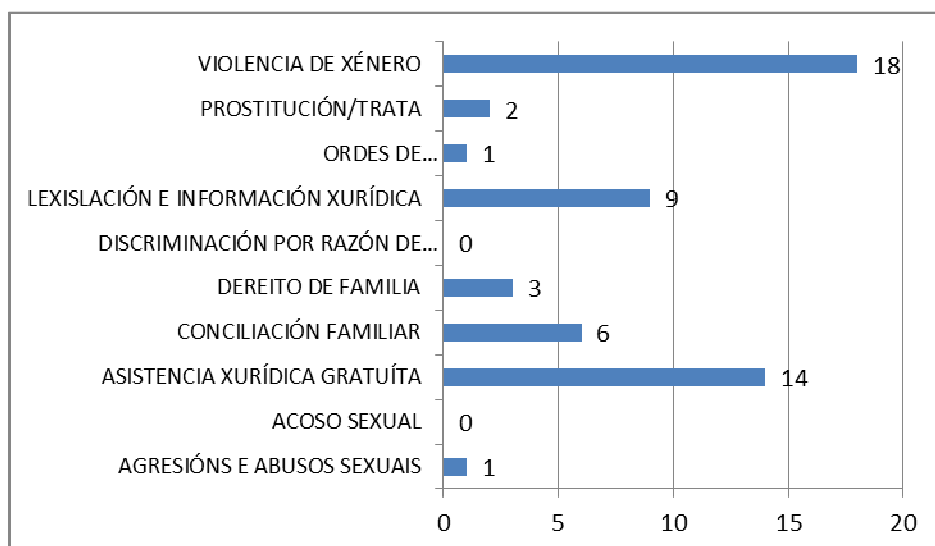
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nº de consultas segundo tipo de consulta realizada

Tema da consulta	Nº consultas	Porcentaxe
AGRESIÓNS E ABUSOS SEXUAIS	1	1,85%
ACOSO SEXUAL	0	0,00%
ASISTENCIA XURÍDICA GRATUÍTA	14	25,93%
CONCILIACIÓN FAMILIAR	6	11,11%
DEREITO DE FAMILIA	3	5,56%
DISCRIMINACIÓN POR RAZÓN DE SEXO	0	0,00%
LEXISLACIÓN E INFORMACIÓN XURÍDICA	9	16,67%
ORDES DE PROTECCIÓN/AFASTAMENTO	1	1,85%
PROSTITUCIÓN/TRATA	2	3,70%
VIOLENCIA DE XÉNERO	18	33,33%
TOTAL	54	100,00%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Aplicación EscApp

EscApp é unha aplicación para dispositivos móbiles, elaborada en 2015 pola **Secretaría Xeral da Igualdade** da Xunta de Galicia en colaboración co **Colexio Profesional de Enxeñería Informática de Galicia (CPEIG)**, que ten por obxectivo achegar información de utilidade ás mulleres que se atopan nunha situación de violencia de xénero e a

todas as persoas que poidan axudar a rematar con este tipo de situacións.

A App discorre a través de 8 ítems moi sinxelos e prácticos:

1.- Primeiros sinais do maltrato: Pautas para identificar si estás vivindo potencias situacións de maltrato.

2.- **Que facer:** consellos e indicacións de como proceder tanto se a muller é vítima de violencia directamente ou pautas de como actuar para calquera persoa que teña coñecemento dunha situación deste tipo.

3.- **Tips para a túa seguridade:** ofrece pautas de actuación a quen viva situacións de violencia, tanto se aínda non abandonou a dita situación, como si xa se denunciou a situación (ofrece consellos para a seguridade física da vítima).

4.- **Preguntas frecuentes:** contén a resposta ás preguntas que as mulleres que padecen violencia de xénero realizan de xeito recorrente, sobre todo en relación coa denuncia e a súa interposición, sobre a orde de protección e o que implica e sobre os recursos dos que pode dispoñer.

5.- **Preto de min:** Activa a través do xeoposicionamento da vítima ou persoa que use a APP todo o directorio de recursos existente en Galicia: CIMs, comisarias, hospitais, xulgados específicos etc.

6.- **Directorio:** Figuran os datos completos da totalidade dos recursos existentes en Galicia (enderezos e teléfonos).

7.- **Chama e infórmate:** Solo con pulsar esta opción de establece a chamada directa co 016 ou co teléfono 900400273 de información ás mulleres.

8.- **Galería audiovisual:** enlaza coa canle que a Secretaría xeral da Igualdade ten activo en youtube e no que se soben os diferente produtos audiovisuais que se elaboren en diferentes proxectos.

No ano 2016 a App sigue en funcionamento e conta con máis de 200 descargas

Artigo 51:Servizo de atención 24 horas

Servizo de información e atención á cidadanía :Teléfono 900 400 273 de información ás mulleres

O actual Servizo de Información e atención á cidadanía prestado a través do **teléfono 012**, facilita entre outros servizos, información e orientación sobre os recursos existentes para cubrir inicialmente as distintas necesidades das mulleres galegas no ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia, dirixindo as súas demandas, se procede, ao departamento e/ou administración correspondente.

Tamén informa as mulleres nas áreas xurídica, de emprego, de recursos sociais e de atención psicolóxica.

Pero ademais, o servizo está apoiando a derivación das mulleres vítimas de violencia de xénero aos centros de acollida existentes en Galicia, así como a outros centros do resto do territorio nacional, sempre a través das entidades derivantes sinaladas e dentro do horario de referencia establecido. Igualmente, o servizo colabora, a través do desenvolvemento das súas funcións, na prevención, detección e intervención (traslado de vítimas) en situacións de posible risco, abuso e maltrato das mulleres

Incluído polo tanto no Servizo de información e atención á cidadanía, se atopa o Teléfono da Muller, un servizo gratuíto, anónimo, que funciona as 24 horas do día e ten cobertura para toda a Comunidade Autónoma. Está atendido por un equipo multidisciplinar, coordinado cos diferentes profesionais de toda Galicia, de forma que calquera muller poida facer unha consulta, tanto en horario laborable como en horario nocturno e en días non laborables ao longo de todo ano.

Desde o Teléfono da Muller infórmase e asesórase sobre cuestións relacionadas coas seguintes materias:

- Violencia de xénero: Malos tratos, vexacións, ameazas, agresións sexuais,
- Acoso sexual.
- Servizos sociais, casas de acollida, centros de información ás mulleres, programas para mulleres desfavorecidas, policía especializada, gabinetes de orientación, centros de planificación ...
- Separacións, divorcios, abandonos do fogar, sentencias incumpridas.
- Cursos ocupacionais, oposicións, bolsas de emprego, creación de empresas.
- Educación pola igualdade, materiais non sexistas, publicidade discriminatoria.
- Apoio ó asociacionismo, xornadas, seminarios, subvencións a asociacións, publicacións.

O Teléfono 900 400 273 de información ás mulleres réxese polas seguintes pautas de actuación: Anonimato e confidencialidade, gratuidade do servizo.

Total chamadas ao teléfono da Muller 900 400 273

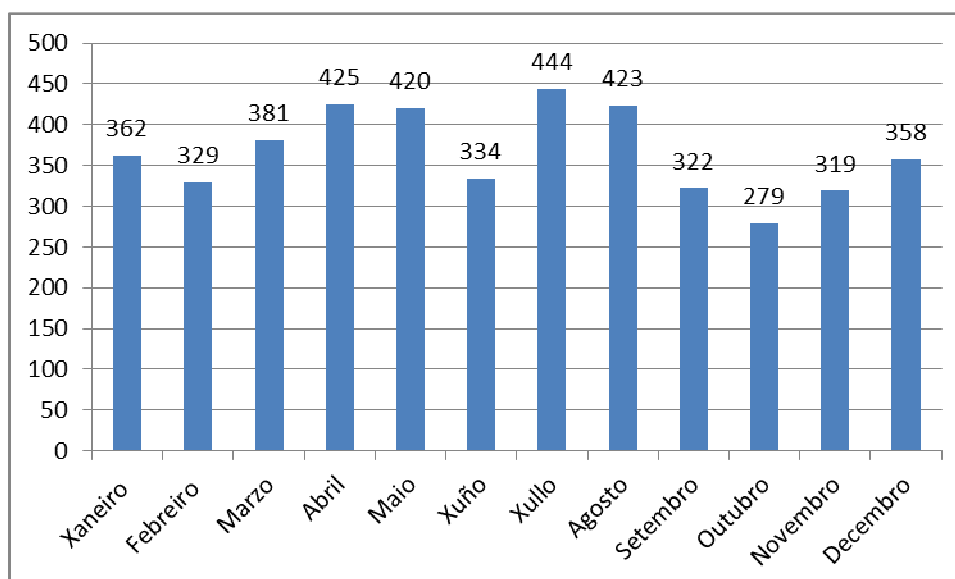
Total chamadas	4.396
-----------------------	--------------

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por mes

Chamadas por mes	Nº	%
Xaneiro	362	8%
Febreiro	329	7%
Marzo	381	9%
Abril	425	10%
Maio	420	10%
Xuño	334	8%
Xullo	444	10%
Agosto	423	10%
Setembro	322	7%
Outubro	279	6%
Novembro	319	7%
Decembro	358	8%
Total	4.396	100%

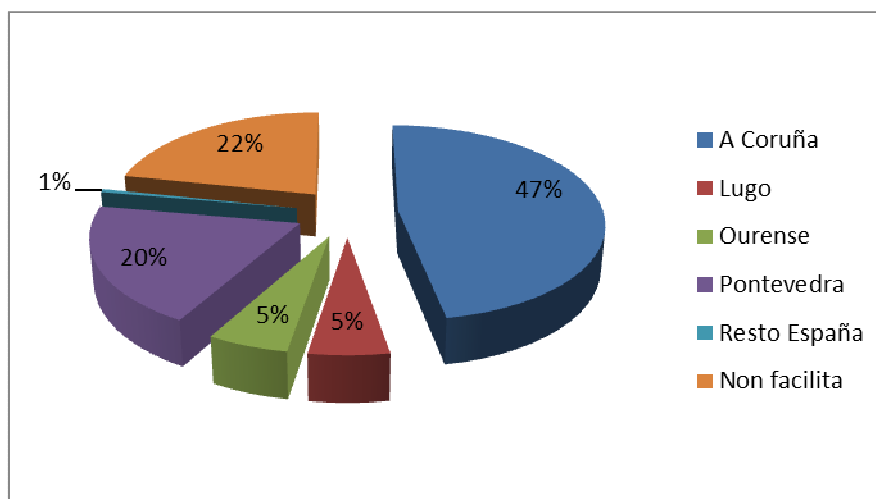
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por provincia

Provincia	Nº consultas	Porcentaxe
A Coruña	2.073	47%
Lugo	241	5%
Ourense	242	6%
Pontevedra	863	20%
Resto de España	24	1%
Sen clasificar	953	22%
Total	4.396	100%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

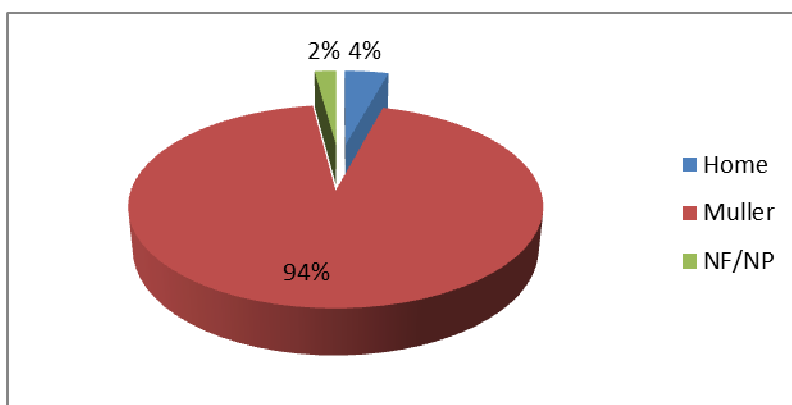

Total chamadas por sexo da persoa usuaria

Sexo	Nº	%
Home	187	4%
Muller	4.116	94%
NF/NP	93	2%
TOTAL	4.396	100%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

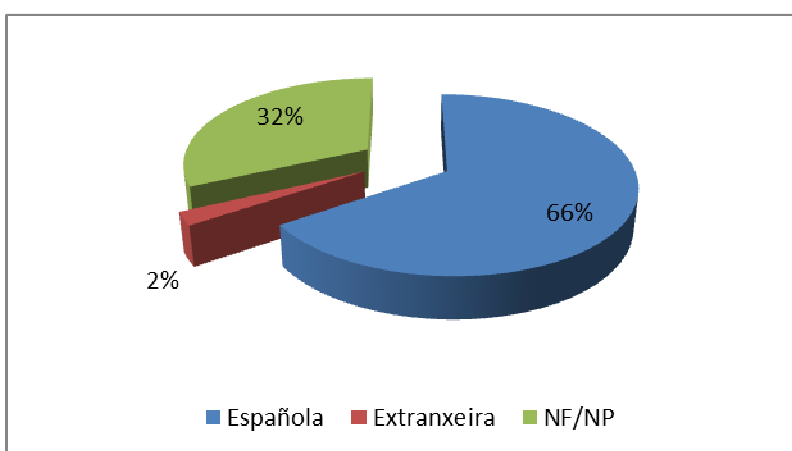
Informe anual 2016 de violencia de xénero

Total chamadas por nacionalidade da persoa usuaria

Nacionalidade	nº	%
Españolas	2.885	66%
Estranxeiras	105	2%
Sen clasificar	1.406	32%
Total	4.396	100%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

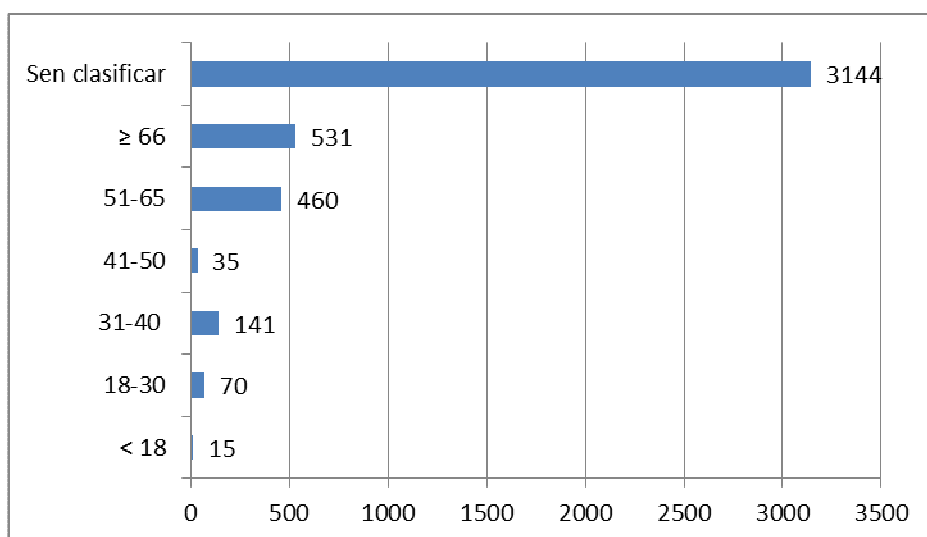
Total chamadas por idade da persoa usuaria

Idade	nº	%
< 18	15	0%
18-30	70	2%
31-40	141	3%
41-50	35	1%
51-65	460	10%
≥ 66	531	12%
Sen clasificar	3.144	72%

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Total	4.396	100%
--------------	--------------	-------------

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

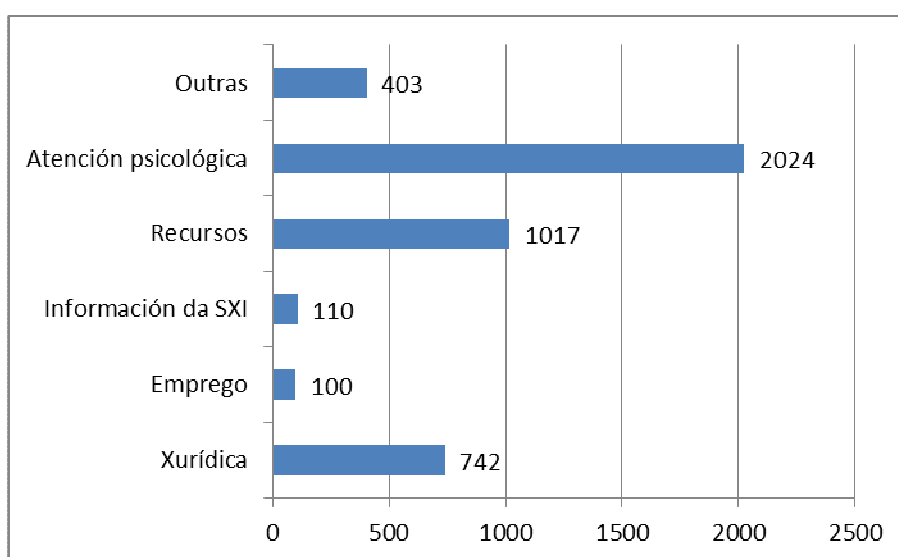

Total chamadas por tipo de información consultada

Tipo de información consultada	Nº	%
Xurídica	742	17%
Emprego	100	2%
Información da SXI	110	3%
Recursos	1.017	23%
Atención psicológica	2.024	46%
Outras	403	9%
TOTAL	4.396	100%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

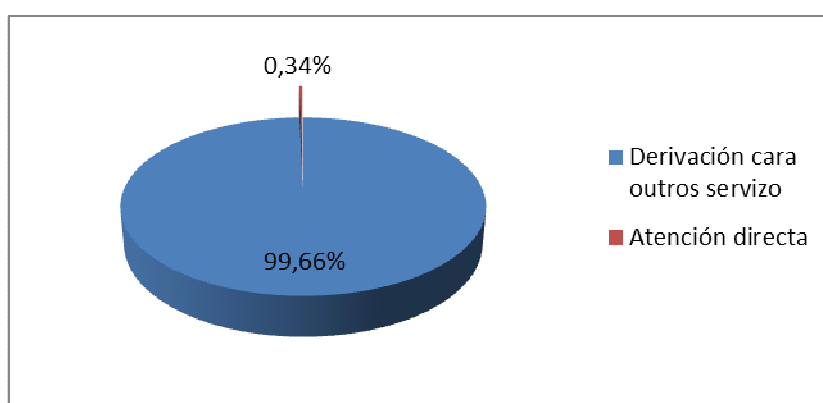
Informe anual 2016 de violencia de xénero

Resolución da demanda

Resolución da demanda	Nº	%
Derivación cara outros servizo	15	99,66%
Atención directa	4.381	0,34%
Total	4.396	0%

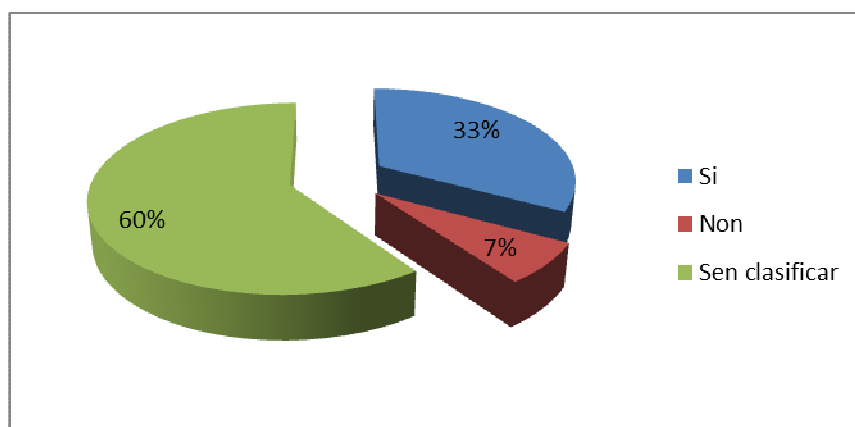
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Reincidencia no uso do servizo (chamou en anteriores ocasións)

Reincidencia no uso do servizo	Nº	%
Si	1.450	33%
Non	310	7%
Sen clasificar	2.636	60%
Total	4.396	100%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

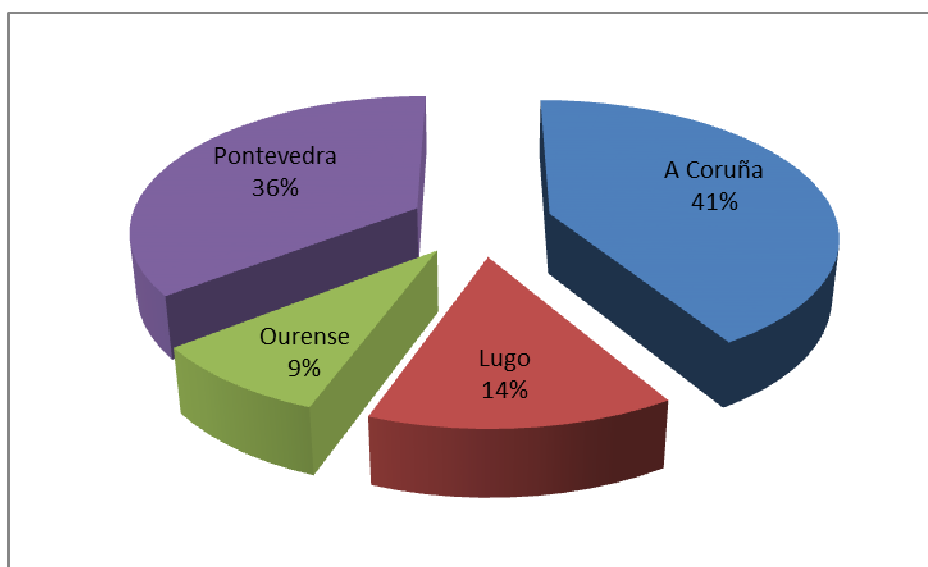
Artigo 52:Punto de Coordinación das Ordes de Protección de Galicia

En Galicia estableceuse no ano 2004 o Punto de Coordinación de Ordes de Protección (PCOP). Está adscrito á **Secretaría Xeral da Igualdade**, e leva a cabo o seguimento das ordes de protección das mulleres vítimas de violencia, realizando as xestións oportunas ante as diferentes administracións para facilitarlles o acceso aos recursos existentes e ofrecerlles un marco integral de protección.

Dende o momento en que o PCOP recibe dende os xulgados as copias das ordes de protección ou medidas cautelares ditadas, inicia un contacto coa beneficiaria a fin de informala do procedemento que se vai seguir, os recursos de que dispón e a comprobación de que a dita OP se cumpre correctamente. No suposto de que existan quebrantamentos, se lle informa á muller da canle a seguir para interpoñer a correspondente denuncia. A usuaria é informada tamén, se así o desexa, doutros trámites xudiciais como pode ser a separación ou o divorcio, custodia de fillos/fillas, etc. Polo tanto, unha vez recibida a orde de protección, iniciase o contacto coa vítima para, coñecendo a súa situación persoal e as súas propias necesidades, informala dos recursos asistenciais e de protección social existentes aos que ten dereito e pode solicitar.

. Nº Ordes de Protección recibidas no PCOP

Nº de OP e outras medidas cautelares recibidas no PCOP					
Provincia	2012	2013	2014	2015	2016
A Coruña	483	393	345	307	488
Lugo	169	145	139	137	168
Ourense	91	66	64	68	104
Pontevedra	406	394	268	261	420
Total	1.149	998	816	773	1.180

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 53:Puntos de Encontro Familiar

Os puntos de encontro familiar son servizos especializados que interveñen profesionalmente dende o ámbito psicosocial naquelas situación de separación familiar nas que os contactos/relacións dos fillos e fillas co pai, nai ou algún outro membro da familia presenta dificultades. Constitúe un lugar neutral no que se leva a cabo a intervención profesional necesaria para que a relación se produza de xeito normalizado.

Os puntos de encontro familiar constitúen un equipamento social, de carácter neutral, especializado para o cumprimento do réxime de visitas establecido pola autoridade competente, que teñen por obxecto favorecer as relación entre as e os menores e as súas familias cando, nunha situación de separación, divorcio, ou noutros supostos de interrupción da convivencia familiar, o exercicio do dereito de visitas se ve interrompido, ou o seu cumprimento resulta difícil ou conflitivo.

Os puntos de encontro teñen un carácter multidisciplinar e están integrados por expertos/as en intervención psico-familiar, dereito de familia e mediación familiar. Ademais poden contar coa colaboración de persoal voluntario naquelas tarefas que os profesionais dos puntos de encontro estimen axeitado.

Na Comunidade Autónoma existen actualmente sete puntos de encontro de titularidade pública situados nas cidades de Ferrol, A Coruña, Santiago de Compostela, Lugo, Ourense, Pontevedra e Vigo. Os puntos de encontro familiar de Galicia están regulados polo Decreto 96/2014, do 3 de xullo, polo que se regulan os puntos de encontro familiar de Galicia.

Informe anual 2016 de violencia de xénero

O acceso aos puntos de encontro farase por resolución do órgano de dirección competente en materia de familia da consellería con competencia en materia de familia e menores. Serán órganos solicitantes as xefaturas territoriais da consellería con competencia en materia de familia e menores, en relación as e os menores sobre os cales a Xunta de Galicia teña asumida a tutela ou a garda, e os órganos xudiciais competentes.

No desenvolvemento das súas funcións os puntos de encontro familiar teñen como obxectivos: favorecer o cumprimento do réxime de visitas como dereito fundamental das e dos menores e a manter a relación con ambos os proxenitores despois da separación; facilitar o encontro das fillas e fillos co proxenitor non custodio e, de ser o caso, coa súa familia extensa; e garantir a seguridade das e dos menores durante o cumprimento do réxime de visitas así como previr situacións de violencia.

Nas súas intervencións os puntos de encontro actúan sempre atendendo aos seguintes principios: interese das e dos menores; voluntariedade; imparcialidade; neutralidade; confidencialidade; non inxerencia; subsidiariedade e temporalidade.

No ano 2016 permanecen abertos 781 casos **(205 por motivo de violencia de xénero)** segundo o seguinte detalle:

Expedientes	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Vigo	Ferrol	Santiago de Compostela	TOTAL
Novos	50	35	48	31	70	35	41	310
Pechados	94	68	78	43	143	86	50	562
Permanecen abertos	90	69	65	96	200	101	160	781
Por violencia de xénero	35	13	15	7	67	28	40	205
Total	269	185	206	177	480	250	291	1858

Fonte: Consellería de Política Social. Xunta de Galicia

Persoas usuarias		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Vigo	Ferrol	Santiago de Compostela	TOTAL
Menores		125	58	73	107	203	136	173	875
Adultos	Homes	106	61	57	125	204	113	165	831
	Mulleres	138	65	72	182	265	132	221	1.075
Total		369	184	202	414	672	381	559	2.781

Fonte: Consellería de Política Social. Xunta de Galicia

Tipos de intervención	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Vigo	Ferrol	Santiago de Compostela	TOTAL
Entregas e recollidas	1.687	1.956	2.343	3.639	7.429	4.238	3.075	24.367
Visitas tuteladas	185	711	273	0	941	759	757	3.626
Visitas supervisadas	904	479	611	1044	1.075	254	585	4.952
Total	2.776	3.146	3.227	4.683	9.445	5.251	4.417	32.945

Fonte: Consellería de Política Social. Xunta de Galicia

Gabinetes de Orientación Familiar (GOF)

Os gabinetes de orientación (GOF) constitúense como un recurso público de carácter multidisciplinar para a atención de conflitos familiares e coa finalidade de servir como un instrumento eficaz na protección da familia de acordo coas competencias atribuídas á **Dirección Xeral de Familia, Infancia e Dinamización Demográfica**.

Como recurso encamiñado a facilitar unha dinámica familiar positiva, a solución de problemas e a toma de decisións, así como a potenciar e desenvolver os recursos familiares, os Gabinetes de orientación familiar abordaran os problemas que poidan xurdir na familia e por extensión nos membros que a compoñen, prestándolles especial atención ao interese superior e á vulnerabilidade das e dos menores, e atendendo nomeadamente:

- a) As crises do ciclo vital da familia.
- b) As situacións de conflito.
- c) A viabilidade adaptativa do grupo familiar: apoio, protección e desenvolvemento.

Por outra banda, os GOF constitúen un dispositivo en estreito contacto cos equipos de atención ao menor, colaborando con eles na atención ás familias de menores susceptibles de ser sometidos a medidas de protección.

Estes gabinetes, dependentes das xefaturas territoriais da **Consellería de Política Social**, están integrados por especialistas en traballo social, dereito e psicoloxía. Entre os seus obxectivos destácanse:

- Informar e asesorar tecnicamente ás familias sobre as problemáticas sociais, psicolóxicas e xurídicas nas que se puidesen atopar.
- Proporcionar ás familias o acceso a recursos axeitados para o desenvolvemento de canles normalizados de convivencia.
- Dotar as familias das habilidades necesarias para enfrontar as súas necesidades.

- Evitar a instrumentalización das/os fillas/os, ante as diferentes situacións de conflitividade.
- Fomentar o mantemento da cooperación parental como protectora da imaxe que as/os fillas/os teñen dos seus proxenitores.
- Informar, asesorar e prestar asistencia psicolóxica ás mulleres, particularmente a aquelas que se atopen inmersas en procesos de conflitividade familiar.

Os niveis de atención dos Gabinetes de orientación familiar, segundo a Lei 3/2011, do 30 de xuño, de apoio á familia e á convivencia de Galicia, son os que a continuación se relacionan:

- a) Informativo, facilitándolles ás familias a información necesaria para favorecer unha mellor comprensión do medio e dos recursos dispoñibles.
- b) Educativo e formativo, proporcionándolles ás familias os medios necesarios para o desenvolvemento integral das súas funcións e das súas habilidades, fortalecendo os vínculos do sistema familiar e facilitando que a dinámica individual e familiar sexa creativa, eficaz e enriquecedora.
- c) Preventivo, de preparación perante as distintas etapas ou situacións polas que pasan as familias no seu ciclo vital.
- d) Axuda persoal e emocional, ofrecendo atención e acompañamento en calquera momento da vida e, en especial, nos momentos de crises provocadas por desgrazas inesperadas, tanto formal a través da terapia familiar coma informal a través das redes de axuda mutua ou grupos de apoio familiar.
- e) Orientación, acompañando as familias, ofrecendo asesoramento para a toma de decisións, a resolución de conflitos e a mobilización dos recursos propios e do contorno, así como no proceso de planificación de apoios.
- f) Terapia e tratamento co fin de superar os dinamismos disfuncionais das familias, facendo posible o seu progreso e a súa adaptación.

Para o seguimento do programa, a Dirección Xeral de Familia e Inclusión implementou unha aplicación informática que posibilita dispoñer en todo momento dos datos actualizados dos distintos Gabinetes.

GOF/ Seguimento anual 2016:

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Demandas	A Coruña	Lugo	Ourense	Vigo	TOTAL
Recibidas	658	653	906	936	3153
Reorientadas	18	5	3	1	27
Atendidas	1334	1311	1815	1868	6328

Fonte: Consellería de Política Social. Xunta de Galicia

Da totalidade das demandas atendidas 21 o foron por problemática relativa á violencia de xénero.

En xullo de 2012 púxose en marcha o GOF VIRTUAL, co que se pretende proporcionar ás familias ou a calquera persoa interesada, información e asesoramento gratuíto por parte de profesionais especializados no ámbito da familia e infancia sobre diversas cuestións: servizos, recursos sociais, programas, disposicións legais, etc., pero sen entrar en ningún momento a dar directrices técnicas sobre pautas de comportamento. Este servizo está diposñible na páxina web <http://familiasgalegas.org/>, no apartado “Gabinetes de Orientación Familiar”, dentro do menú principal.

Ao longo do ano 2016 recibíronse 12 consultas, das cales 11 foron de mulleres e unha dun home.

Artigo 54: Creación de oficinas de atención ás vítimas dos delitos

En relación coa previsión do artigo 54, mediante a Resolución do 15 de setembro de 2008, da Dirección Xeral de Xustiza, constituíronse os servizos comúns de atención á cidadanía e asistencia á vítima, dependentes dos decanatos das cidades de Ferrol, Lugo, Ourense, Santiago de Compostela e Vigo.

Estes servizos prestan atención á cidadanía e ás vítimas, incluíndo os delitos en materia de violencia de xénero, desenvolvendo a súa actividade baixo os principios de transparencia, información e atención axeitada, nas sete cidades galegas citadas.

Artigo 55: Titularidade e Xestión dos servizos

Os servizos de asistencia social integral que conforman na CCAA de Galicia o sistema de protección e asistencia integral para as mulleres en situación de violencia de xénero son na súa inmensa maioría de titularidade pública, ben municipal ben autonómica, sendo a Xunta de Galicia a que realiza as funcións de coordinación e supervisión de recursos e servizos, seguindo as directrices marcadas pola lexislación vixente, e garantindo así mesmo, a equidade territorial.

Ademais, e de acordo co disposto neste apartado da lei 11/2007, a Xunta de Galicia establece fórmulas de colaboración con entidades sen fin de lucro, sempre coa finalidade de garantir unha protección e asistencia axeitada ás mulleres que sofren violencia de xénero. Ao longo deste informe se detallan en cada apartado, todas e cada unha das anteditas fórmulas de colaboración que se estableceron durante o exercicio 2016.

Artigo 56: Confidencialidade da información

A Xunta de Galicia, a través de todos os seus departamentos con competencias en accións de protección e asistencia integral ás mulleres que sofren violencia de xénero, ten adoptadas as medidas necesarias para garantir a confidencialidade da información relativa a estas situación, sempre segundo o establecido na Lei Orgánica 15/1999, do 13 de decembro, de Protección de datos de carácter persoal, así como no Real Decreto 1720/2007, do 21 de decembro, polo que se aproba o Regulamento de desenvolvemento da Lei Orgánica 15/1999.

DISPOSICIÓNS ADICIONAIS

Primeira: Modificación da Lei 4/2001, do 31 de maio, reguladora da mediación familiar.

Segunda: Acordos interinstitucionais e instrumentos de colaboración.

Terceira: Competencias en materia de violencia de xénero da Policía de Galicia.

Cuarta: Información ao Parlamento de Galicia

Quinta: Creación do Consello Galego das Mulleres.

Sexta: Creación do Observatorio galego da violencia de xénero.

Sétima: Creación da Comisión Interdepartamental de igualdade.

Oitava: Informes sobre o grao de desenvolvemento e repercusión económica desta Lei.

Novena: Modificación da Lei 9/1991, do 2 de outubro, galega de medidas básicas para a inserción social

Décima: dotación orzamentaria.

Disposición Adicional Primeira: Modificación da Lei 4/2001, do 31 de maio, reguladora da mediación familiar.

Modificación en vigor.

Sinalar en todo caso, que a lexislación vixente en materia de violencia de xénero, prohíbe de maneira expresa a mediación nestes casos.

Disposición Adicional Segunda: Acordos interinstitucionais e instrumentos de colaboración.

❑ ***Activación das mesas locais de coordinación interinstitucional contra a violencia de xénero.***

Logo da publicación e divulgación no ano 2015 por parte da **Secretaría Xeral da Igualdade**, da Guía práctica para a constitución das mesas locais de coordinación interinstitucional contra a violencia de xénero (MLC), en 2016 inicouse unha segunda fase, a de **activación das Mesas Locais de Coordinación Institucional contra a Violencia de Xénero (MLC)**, a través da Rede de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero (Acordo de Colaboración asinado entre a Xunta de Galicia e a Fegamp en setembro de 2012).

A *Guía Práctica para a constitución das Mesas Locais de Coordinación interinstitucional contra a Violencia de Xénero* constituíu unha ferramenta de apoio para contribuír á mellora da coordinación entre todas as institucións que traballan en contra da violencia machista, e na que se explican de xeito sinxelo e práctico os pasos a seguir para a constitución e o funcionamento da Mesa Local de Coordinación, como mecanismo útil de harmonización dos axentes e entidades implicadas na erradicación da violencia machista e na atención das vítimas.

Así, dando continuidade ao traballo desenvolvido, e incidindo na aplicación das medidas legislativas vixentes en Galicia no ámbito da violencia de xénero, no ano 2016 a Xunta de Galicia deu un paso máis, para unha busca colectiva entre a Administración Autonómica e as Administracións Locais, de modelos e ferramentas de traballo conxunto para esas Mesas Locais, intercambiando coñecementos e experiencias, e fortalecendo a colaboración interinstitucional no ámbito da violencia de xénero

Os traballos iniciáronse no último trimestre do ano 2016, cunha diagnose global sobre a situación das mesas, estando previsto desenvolver no territorio accións de encontro e intercambio de boas prácticas, xa en 2017, así como a elaboración de diversa documentación para completar o proceso de activación

❑ **Convenio de colaboración entre o Ministerio de Igualdade, e a Comunidade Autónoma de Galicia, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, para a prestación do servizo telefónico 016 de información e asesoramento a mulleres vítimas de violencia de xénero.**

Con data 9 de novembro de 2012 o **Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade** e a **Comunidade Autónoma de Galicia**, a través da **Secretaría Xeral da Igualdade**, asinaron un convenio de colaboración, para a prestación do servizo telefónico de información e de asesoramento xurídico ás mulleres vítimas de violencia de xénero.

En base a este convenio, que sigue en vigor, o Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade garante a derivación automática daquelas chamadas realizadas ao teléfono 016 dende o ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia ao teléfono 900 400 273, co fin de asegurar a prestación do servizo público de atención e asesoramento a mulleres vítimas de violencia de xénero, calquera que sexa a información requirida, poñendo en todo caso en coñecemento da persoa usuaria o número ao que se deriva a chamada. Se a chamada precisa atención de emerxencia a derivación automática realizarase ao teléfono 112 de emerxencia autonómico.

As chamadas recibidas polo servizo telefónico da Comunidade Autónoma de Galicia realizadas por persoas que soliciten asesoramento xurídico especializado, poderán ser derivadas ao servizo telefónico 016 para a súa atención polo Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade.

Así mesmo, a Comunidade Autónoma de Galicia poderá derivar calquera chamada relativa á violencia de xénero ao servizo telefónico 016, para garantir a correcta atención da chamada.

O Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade garantirá a difusión do servizo telefónico autonómico facendo constar, xunto ao servizo telefónico 016, o servizo telefónico 900 400 273 da Comunidade Autónoma de Galicia nas campañas que se leven a cabo en medios publicitarios gráficos (prensa escrita, revistas, folletos...) e exteriores no territorio da Comunidade Autónoma de Galicia, sen prexuízo de que en cada unha das campañas publicitarias a realizar por parte do Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, se acorden coa Comunidade Autónoma de Galicia os termos da difusión.

O convenio ten vixencia dende a data da súa sinatura entendéndose tacitamente prorrogada a súa vixencia por anos naturais, salvo denuncia expresa dalgunha das partes.

No ano 2016 un 40% das chamadas recibidas no teléfono de información ás mulleres de Galicia (900 400273) foron derivadas dende o teléfono 016, o que supón 1.777 chamadas das 4.396 recibidas.

❑ **Protocolo de colaboración entre a Secretaría Xeral da Igualdade e a Federación Galega de Municipios e Provincias (Fegamp), para establecer unha Rede de entidades locais en contra da violencia de xénero e realizar outras accións de sensibilización social en contra da violencia de xénero**

Con data 12 de setembro de 2012 a **Secretaría Xeral da Igualdade** e a **Federación Galega de Municipios e Provincias (Fegamp)** asinaron un protocolo de colaboración co obxecto de promover unha rede de entidades locais en contra da violencia de xénero, que se configurará como un instrumento que permita conseguir o rexeitamento social e institucional da violencia de xénero, sensibilizando á poboación e conseguindo a súa implicación e compromiso real contra esta lacra, fomentando ao mesmo tempo modelos alternativos de convivencia baseados no respecto e na igualdade.

A rede de entidades locais contra a violencia de xénero e a Secretaría Xeral da Igualdade colaborarán na consecución dos seguintes obxectivos:

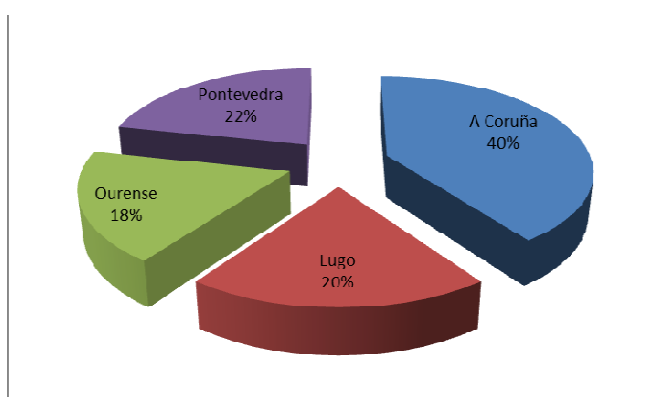
- Promover e apoiar proxectos de prevención da violencia de xénero e detección precoz de situacións de risco.
- Mobilizar e implicar a toda a sociedade na loita contra a violencia de xénero, fomentando unha actitude crítica, solidaria e comprometida fronte a situacións de maltrato.
- Fomentar o trato igualitario entre mulleres e homes
- Conseguir a tolerancia cero coas persoas agresoras

Están adheridas a esta rede **162 entidades locais**, co seguinte desglose:

Provincia	Nº
A Coruña	65
Lugo	32
Ourense	30
Pontevedra	35
Total	162

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade

Provincia	Entidades locais adheridas á Rede
A Coruña	Abegondo
	Ames
	Ares
	Arteixo
	Bergondo
	Betanzos
	Boiro
	Boqueixón
	Brión
	Cabanas
	Cabana de Bergantiños
	Camariñas
	Cambre
	Carballo
	Cariño
	Carnota
	Cee
	Cerceda
	Cerdido
	Coirós
	Corcubión
	Coruña (A)
	Curtis
	Dodro
	Fene
	Ferrol

Frades
Laracha (A)
Laxe
Lousame
Malpica de Bergantiños
Mazaricos
Melide
Mesía
Monfero
Mugardos
Muros
Muxía
Neda
Negreira
Noia
Oleiros
Ordes
Oroso
Ortigueira
Outes
Padrón
Pino (O)
Pontes de García Rodríguez (As)
Porto do Son
Riveira
Sada
San Sadurniño
Santa Comba
Santiago de Compostela
Santiso
Sobrado
Teo
Tordoia
Trazo
Valdoviño
Vilasantar
Vimianzo
Zas

Informe anual 2016 de violencia de xénero

	Mancomunidade de Municipios da Comarca de Ordes
Lugo	Alfoz
	Baleira
	Barreiros
	Begonte
	Bóveda
	Burela
	Cervo
	Chantada
	Folgoso do Caurel
	Fonsagrada (A)
	Foz
	Láncara
	Lourenzá
	Mondoñedo
	Monforte de Lemos
	Negueira de Muñiz
	Ouro
	Palas de Rei
	Pantón
	Paradela
	Páramo
	Pedrafita do Cebreiro
	Quiroga
	Rábade
	Ribadeo
	Samos
	Sarria
	Sober
	Vilalba
	Viveiro
	Xermade
	Xove
Ourense	Allariz

	Avión
	Bande
	Baños de Molgas
	Calvos de Randín
	Carballiño
	Castrelo de Miño
	Castro Caldelas
	Celanova
	Cenlle
	Cortegada
	Laza
	Lobios
	Maceda
	Monterrei
	Muiños
	Ourense
	Paderne de Allariz
	Piñor
	Porqueira (A)
	Ribadavia
	Rúa (A)
	Toén
	Veiga (A)
	Verín
	Viana do Bolo
	Vilamartín de Valdeorras
	Xinzo de Limia
	Mancomunidade Terra de Celanova
	Mancomunidade do Ribeiro
Pontevedra	Baiona
	Barro
	Bueu
	Caldas de Reis
	Cangas
	Crecente
	Cuntis
	Estrada (A)
	Forcarei
	Gondomar

	Grove (O)
	Guarda (A)
	Lalín
	Lama (A)
	Marín
	Meaño
	Meis
	Moaña
	Moraña
	Nigrán
	Pazos de Borbén
	Poio
	Ponte Caldelas
	Pontecesures
	Porriño (O)
	Redondela
	Ribadumia
	Rodeiro
	Rosal (O)
	Salceda de Caselas
	Sanxenxo
	Silleda
	Soutomaior
	Tui
	Vilagarcía de Arousa

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

No marco deste protocolo dende a Secretaría Xeral da Igualdade ofertáronse varias actividades ás entidades locais, a desenvolver no último trimestre do ano 2016:

1.- "**Violencia de xénero e o novo contexto dixital**", obradoiros educativos para nenos, nenas e adolescentes, preferentemente expostos a situacións de violencia de xénero, centradas no coñecemento e prevención das novas formas de violencia que xorden no contexto dixital: ciberviolencia de xénero, grooming, sextorsión.... (Véxase páxina 38).

2.- “**Cartas de Amor**”, exposición gráfica de ilustracións de diversos artistas sobre a violencia de xénero e a mocidade, acompañada dun obradoiro práctico explicativo da mostra no mesmo lugar da exposición. (Véxase páxina 49).

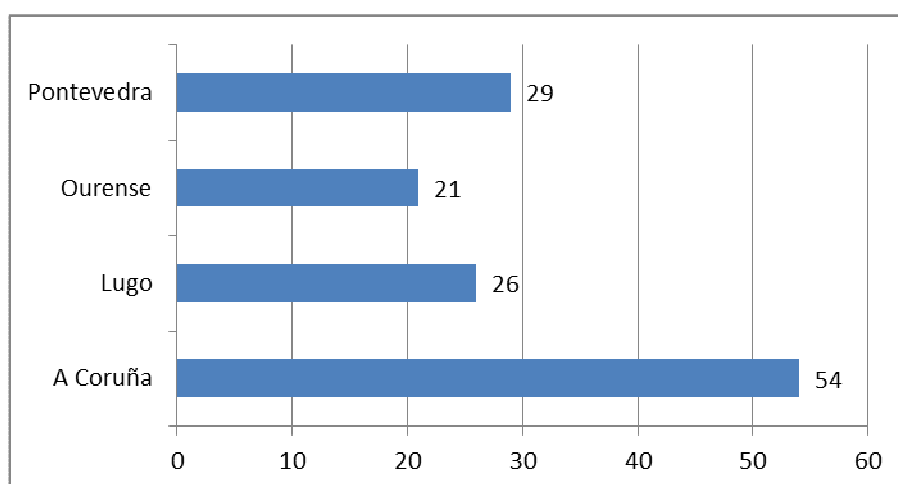
3.- “**Programa de Asesoramento e Terapia Familiar con nenos e nenas que sufriran de maneira directa a violencia de xénero**”, (Véxase páxina 105).

4.- “**Á Violencia de Xénero... Dille Non!**”, exposición gráfica ilustrada, dirixida a axudar á mocidade a recoñecer, identificar e rexeitar condutas sexistas, nocivas nas súas relacións. (Véxase páxina 45).

5.- “**Charlas Informativas!**”, a cargo de persoal do Centro de recuperación integral para vítimas de violencia de xénero sobre as consecuencias desta violencia nas mulleres, nos nenos e nas nenas e pautas para a súa abordaxe. (Véxase páxina 39).

Solicitudes recibidas	
Provincia	nº solicitudes
A Coruña	54
Lugo	26
Ourense	21
Pontevedra	29
Total	130

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Concesións por provincia						
Provincia	Asesoramento e Terapia Familiar	Charlas Informativas	Cartas de amor	Violencia de Xénero e Novo Contexto Dixital	Á violencia de Xénero, Dille Non	Total
A Coruña	3	3	9	7	8	30
Lugo	1	9	2	2	2	16
Ourense	0	2	1	5	3	11
Pontevedra	1	6	3	9	2	21
Total	5	20	15	23	15	78

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Acordo de colaboración entre a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza (Secretaría Xeral da Igualdade) e a Federación de autónomos do taxi de Galicia (FEGATAXI), para a colaboración no apoio ao traslado das mulleres vítimas da violencia de xénero. Centros de acollida das mulleres vítimas da violencia de xénero.**

Con data 7 de xuño de 2016 Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría Xeral da Igualdade e a Federación de autónomos do taxi de Galicia (FEGATAXI) asinaron de novo un acordo de colaboración para o apoio no traslado das mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas a calquera dos centros que conforman a Rede Galega de Acollemento, cando as especiais circunstancias da vítima, valoradas convenientemente polos servizos sociais (municipais ou autonómicos), imposibiliten o seu traslado por outros medios.

Ademais a través deste acordo de colaboración a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría xeral da Igualdade, comprométese a facilitar o material informativo e de sensibilización a prol da eliminación da violencia de xénero que elabore á Federación de Autónomos do Taxi de Galicia (FEGATAXI), así como a poñer a disposición da Federación contidos formativos sobre violencia de xénero a incluír no seu programa de formación de xeito que permita ás e a aos profesionais ampliar os seus coñecementos ao respecto e coñecer pautas de actuación.

Pola súa parte, a Federación de Autónomos do Taxi de Galicia (FEGATAXI), pon a disposición da Secretaría Xeral da Igualdade un teléfono de atención permanente ou calquera outro sistema de comunicación, que permita un **contacto directo 24 horas** para poder efectuar os

traslados e comprométese a apoiar ás vítimas da violencia de xénero no traslado ao centro de acollida previamente determinado polo servizo da administración local ou autonómica correspondente, así como a difundir a iniciativa entre todas as asociacións que a integran, e contribuír á sensibilización social no rexeitamento conxunto da violencia de xénero, colocando o material que se facilite por parte da Secretaría Xeral da Igualdade nun lugar visible dos vehículos, e no que figurarán os números de información contra a violencia de xénero, 016 e 900 400 273.

O acordo está acompañado dun **protocolo de actuación**, publicado na web da Secretaría Xeral da Igualdade no que se detalla o procedemento coordinado que debe levarse a cabo entre os distintos recursos públicos de carácter social -CIMS, departamentos de servizos sociais, etc.-, a Secretaría Xeral da Igualdade e os centros da Rede Galega de Acollemento.

Este documento especifica as distintas formas de comunicación -teléfonos, fax e enderezos electrónicos- para poder atender as incidencias as 24 horas dos 365 días do ano, a maneira de facer esta comunicación; e inclúe un anexo co formulario de solicitude de derivación da persoa ou persoas trasladadas desde o servizo correspondente ao centro de destino.

A colaboración establecida entre Igualdade e Fegataxi non substitúe en ningún caso os traslados que se realizan dende outras administración públicas con competencias na materia, nin os traslados que deban efectuarse con acompañamento de forzas e corpos de seguridade.

Durante o ano 2016 fíxose uso deste servizo para a realización de **96 traslados**.

❑ Convocatoria de subvencións destinadas ás entidades locais de Galicia dirixidas á promoción da igualdade.

A **Secretaría Xeral da Igualdade** convocou estas axudas a través da Resolución do 1 de setembro de 2016 (DOG nº 168, do 5 de setembro), a súa finalidade é colaborar economicamente coas entidades locais de Galicia para o desenvolvemento de programas, actividades, actuacións e medidas para facer efectivo o principio de igualdade de oportunidades entre homes e mulleres, o tratamento integral da violencia de xénero, a conciliación da vida persoal, laboral e familiar, a participación das mulleres na vida política, económica, social e cultural; así como para consolidar o funcionamento de servizos de atención integral de información e asesoramento ás mulleres no territorio, co fin de prestarlles unha atención e acompañamento de proximidade, psicolóxico, xurídico e de orientación sociolaboral ás mulleres, en particular, a aquelas que pertencen a colectivos en

risco de exclusión ou estean nalgunha situación de vulnerabilidade, de cara a mellorar a súa situación social, laboral e profesional, a través dos seguintes programas:

a) Programa de fomento da conciliación da vida persoal, laboral e familiar (Programa de conciliación).

b) Programa de prevención e tratamento integral da violencia de xénero (Programa de prevención da violencia de xénero).

c) Programa de apoio aos centros de información ás mulleres (Programa de apoio aos CIM)

Ao abeiro do Programa de prevención da violencia de xénero son subvencionables accións de prevención e tratamento integral da violencia de xénero, que poderán consistir nalgunha das seguintes medidas:

a) Intervencións orientadas a mellorar a situación das mulleres vítimas de violencia de xénero, das súas fillas e fillos, así como coas persoas dependentes delas, e dirixidas a impulsar unha atención profesional de maior calidade: accións de atención, orientación e para a mellora da situación persoal social e laboral, de asesoramento xurídico especializado, de atención directa a menores fillos e fillas de mulleres vítimas de violencia de xénero, todas elas na procura da recuperación da súa identidade e autonomía e da restauración dos seus proxectos vitais, e apoiándoas na súa orientación persoal, social e laboral.

b) Actuacións dirixidas á loita contra a explotación sexual, en xeral, e a prostitución, en particular; encamiñadas a mellorar a situación persoal, social e laboral das mulleres que se atopan nesa situación, a través de accións de información, atención, orientación e para a mellora da súa situación persoal, social e laboral, así como de asesoramento xurídico especializado.

Nos programas de prevención da violencia de xénero resultaron beneficiarias un total de **9 entidades locais**, cun importe total de **44.750,76 euros** (DOG nº 244, do 22 de decembro de 2016):

ENTIDADE LOCAL	ACTUACIÓN
Concello da Guarda	Intervención integral con mulleres e os seus fillos e fillas vítimas de violencia de xénero
Concello de Allariz	Atención a mulleres vítimas de violencia de

ENTIDADE LOCAL	ACTUACIÓN
	xénero
Concello de Coirós	Programa Violeta
Manc. De Municipios da Comarca de Ordes	Programa Xunt@s
Concello de Ourense	Desmontando as violencias de xénero: programa grupal de violencia (Nexos)
Concello de Piñor	Stop violencia de xénero
Concello de Redondela	Taller de autoestima-mulleres vítimas de violencia de xénero
Concello de Vigo	Programa asistencia psicolóxica a fillas e fillos de mulleres vítimas de violencia de xénero
Concello de Vilagarcía de Arousa	Formación para o emprego de <i>crochet</i> e patronaxe

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Protocolo de actuación institucional sobre adopción de medidas de prevención, investigación e tratamento ás vítimas de trata con fins de explotación sexual.

O artigo 41.3 do Texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade, aprobado polo Decreto lexislativo 2/2015, do 12 de febreiro, recolle a obriga da Xunta de Galicia na loita contra o tráfico de mulleres, nenas e nenos que teña como finalidade fundamental a súa explotación sexual no territorio da nosa comunidade autónoma, establecendo que esa loita deberá realizarse a través dunha intervención integral que permita a prevención, detección, atención e, se é o caso, integración das mulleres vítimas do tráfico de explotación sexual.

A Xunta de Galia é pioneira na elaboración e aplicación de Protocolos de actuación no ámbito da trata de seres humanos con fins de explotación sexual, asinando xa no ano 2010 un Protocolo de actuación institucional sobre adopción de medidas de prevención, investigación e tratamento ás mulleres vítimas de trata con fins de explotación sexual, asinado en xaneiro, coa Fiscalía Superior de Galicia. Este Protocolo foi revalidado no ano 2012, dados os cambios lexislativos operados pola reforma da Lei Orgánica de Estranxeiría e polo Código Penal, que fixeron procedente unha revisión e adaptación do citado Protocolo.

O Protocolo tenta axilizar a aplicación dos beneficios de protección recollidos na lexislación vixente, entre os que destaca a posibilidade de conceder permiso de residencia a aquelas mulleres que denuncien ás mafias que as explotan, para que manteñan o seu testemuño ata o fin do proceso penal, tentando facilitar a colaboración das vítimas de trata coa xustiza.

Por parte da Xunta de Galicia, a través da Secretaría xeral da Igualdade, ponse a disposición das vítimas, unha vez son identificadas, ben por vontade propia ou pola intervención policial nun local, como vítimas dun delito de trata de seres humanos, un aloxamento que garanta o exercicio do dereito ao período de reflexión, para elas e para as súas fillas e fillos menores de idade, así como asistencia psicolóxica, médica e xurídica gratuíta.

Na **Secretaría Xeral da Igualdade**, e no marco deste Protocolo, no ano 2016 continuouse coa colaboración con organizacións sen ánimo de lucro para o desenvolvemento das diversas actuacións de prevención e asistencia ás vítimas de trata, así como a tarefa de coordinación de todos os servizos e programas dispoñibles para a atención das vítimas.

❑ **Protocolo de derivación entre as Comunidades Autónomas para a Coordinación das súas Redes de Centros de Acollida para as Mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas.**

Na Xunta de Galicia, xa dende a apertura do primeiro centro de acollida na Comunidade, véñense asinando cada ano convenios de colaboración con diversos concellos titulares dun recurso de acollida para a atención a mulleres vítimas de violencia de xénero, para o mantemento dos mesmos, en concreto cos **concellos da Coruña, Ferrol, Culleredo, Lugo e Ourense**. Todos os centros atópanse incluídos na rede autonómica de centros de atención a mulleres, e cumpren cos requisitos establecidos na Orde do 1 de abril de 1997, pola que se regulan os requisitos específicos dos centros de acollida para mulleres vítimas de malos tratos.

O obxecto deses convenios é a colaboración da Xunta de Galicia no financiamento dos gastos de persoal e gastos correntes de funcionamento dos centros de atención a mulleres vítimas de violencia de xénero, comprometéndose os concellos a manter os centros en funcionamento e a prestarlle ás mulleres vítimas un servizo integral de atención, emerxencia, apoio, acollida e recuperación. Establécese ademais a cooperación e colaboración coa Secretaría Xeral da Igualdade nas derivacións das mulleres vítimas de violencia de xénero e das súas fillas e fillos, procedentes doutras comunidades autónomas, de acordo cos protocolos e procedementos establecidos para estes efectos

Dado o carácter de recurso de protección que seguen mantendo os centros de acollida, non son infrecuentes as ocasións en que, maiormente por motivos de seguridade, pero tamén de carácter persoal ou profesional, este centros de acollida deben realizar **traslados fóra da**

Comunidade galega, actuando tanto como receptores de vítimas ameazadas noutras partes do estado que son derivadas a Galicia como derivando a mulleres que residen nun centro en Galicia a outro centro fora da nosa comunidade autónoma. Neste sentido, a **coordinación institucional** amósase como unha ferramenta imprescindible para conseguir unha atención eficaz ás vítimas, evitando a dispersión de recursos, logrando unha maior efectividade dos mesmos e contribuíndo a garantir a seguridade das mulleres.

Neste sentido, a Secretaría Xeral da Igualdade da Xunta de Galicia, de cara a garantir os dereitos que a lexislación lles outorga ás vítimas da violencia de xénero, promove e impulsa a prestación dos servizos establecidos na Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero e na Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, e considera prioritaria a atención ao funcionamento dos centros de acollida para as vítimas, funcionamento no que se debe incluír a colaboración interinstitucional e a cooperación entre **todos os servizos autonómicos das mesma natureza no Estado español**, de xeito que o traballo en rede e a articulación entre os distintos centros permita conseguir a seguridade das vítimas, e as apoie na súa recuperación psicolóxica social e laboral.

Así, as Comunidades Autónomas e Cidades de Ceuta e Melilla y o Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, acordaron na Conferencia Sectorial de Igualdade iniciar os traballos que permitiran poñer en rede os centros de acollida de todas as Comunidades Autónomas e Cidades de Ceuta e Melilla, a través da coordinación destes recursos en beneficio das vítimas da violencia de xénero e os menores ao seu cargo, co fin de mellorar a súa protección e seguridade, a posta en común dos recursos e a mellora dos procedementos, en todo o territorio nacional.

Froito de dito traballo, e como mostra do compromiso das Comunidades Autónomas asinantes por asumir e desenvolver este marco de colaboración, estas, incluída Galicia, e o Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, na xuntanza da Conferencia Sectorial de Igualdade do 21 de xuño de 2014, acordaron aprobar o **Protocolo de derivación entre as Comunidades Autónomas para a coordinación das súas redes de centros de acollida para as mulleres vítimas da violencia de xénero** y dos seus fillos e fillas.

O 12 de marzo de 2015 asinouse en Santiago de Compostela o antedito protocolo entre a Xunta de Galicia, a través da Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións

Públicas e Xustiza e o Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, a través da Delegación do Goberno para a Violencia de Xénero.

No Diario Oficial de Galicia número 105, do 5 de xuño de 2016, publicouse a Resolución do 21 de maio de 2016, da Dirección Xeral de Relacións Institucionais e Parlamentarias, pola que se ordena a publicación do Acordo do 21 de xullo de 2014, da Conferencia Sectorial de Igualdade, polo que se aproba o Protocolo de derivación entre as comunidades autónomas para a coordinación das súas redes de centros de acollida para as mulleres vítimas da violencia de xénero e os seus fillos e fillas.

Este protocolo pretende cumprir **cos seguintes obxectivos:**

- ▣ Mellorar a coordinación das redes dos recursos de acollida para as mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas.
- ▣ Determinar as causas que poden motivar a derivación dunha usuaria a un centro de acollida doutra Comunidade Autónoma.
- ▣ Establecer unha ltaxe común da documentación exixible para tramitar o ingreso nos centros de acollida.
- ▣ Desenvolver un modelo de comunicación directa entre os organismos competentes nesta materia para todo o relativo ao proceso de admisión, incluídas as causas para a motivación en caso de denegación.
- ▣ Fixar uns criterios comúns sobre a asunción de gastos derivados de traslado ou os que se produzan como consecuencia das xestións derivadas da súa situación.

No marco deste protocolo no ano 2016 a Comunidade Autónoma de Galicia realizou 2 derivacións a outras comunidades autónomas e, así mesmo, tramitou 3 derivacións doutras comunidades autónomas a Galicia.

▣ Protocolo de acceso á Rede galega de acollemento para mulleres que sofren violencia de xénero

O 25 de maio de 2016 a Secretaría Xeral da Igualdade, o Consorcio Galego de Servizos de Igualdade e Benestar e os concello titulares dos centros da Rede Galega de Acollemento (Coruña, Culleredo, Ferrol, Lugo e Ourense) asinaron un protocolo co obxecto de establecer os procedementos de acceso das mulleres que sofren violencia de xénero e dos seus fillos e fillas, e outras persoas delas dependentes.

Os obxectivos do acordo asinado son mellorar a coordinación entre os centros que conforman a Rede Galega de Acollemento para as mulleres que sofren violencia de xénero, actuando o Centro de Recuperación Integral para Mulleres que Sofren Violencia de Xénero (CRI) de Santiago, como centro coordinador dos mesmos.

Ademais, o protocolo establece o procedemento para o primeiro acceso das mulleres que sofren violencia de xénero á Rede Galega de Acollemento, os mecanismos de derivación das persoas usuarias da rede entre os centros, e promove a homoxeneización da documentación necesaria para o acceso á rede.

Poden ser usuarias da Rede Galega de Acollemento, todas as mulleres que sofren violencia de xénero e as súas fillas e fillos menores que precisen dun aloxamento de seguridade en Galicia por mor desa situación de violencia, así como as persoas delas dependentes nas mesmas circunstancias.

A Rede Galega de Acollemento está composta pola Casa de acollida e pisos de transición á vida autónoma da Coruña, a Casa de acollida de Ferrol, a Vivenda tutelada de Culleredo, os Pisos de acollida de Lugo, a Casa de acollida de Ourense e o Centro de emerxencia de Vigo.

No protocolo establécese que son entidades derivantes cara á Rede Galega de Acollemento: os Centros de Información á Muller acreditados pola Xunta de Galicia, os servizos sociais comunitarios e servizos sociais especializados de Galicia, os centros adscritos ao Servizo Galego de Saúde (hospitais, centros de saúde) os Xulgados radicados en Galicia, que acreditaron a situación de violencia de xénero, as Forzas e corpos de Seguridade do Estado radicados en Galicia, a Policía Autonómica e Policía Local de Galicia, así como outras entidades que teñan subscritos convenios de colaboración neste eido coa Xunta de Galicia ou coa entidade municipal titular do recurso de acollida.

Entre outros aspectos, o protocolo establece dous tipos de acceso á Rede Galega de Acollemento, un ordinario e un acceso urxente.

O acceso ordinario terá lugar cando calquera das entidades derivantes, en exercicio da súas funcións, detecte a necesidade dunha muller en situación de violencia de xénero, e dos seus fillos e fillas, ou persoas dela dependentes, se é o caso, de ser aloxadas nun recurso destas características, e non se trate dunha situación de urxencia. O Centro Coordinador realizará cantas xestións sexan precisas para, nun prazo máximo de 48 horas, facilitar á entidade derivante os datos do recurso de acollida dispoñible para aloxar á muller e as súas fillas e fillos e/ou persoas que a acompañen.

O acceso urxente terá lugar cando a seguridade da muller se vexa gravemente ameazada e por razón da súa protección, a entidade derivante determine unha situación de urxencia/emergencia. Centro Coordinador realizará cantas xestións sexan precisas para, nun prazo máximo de 8 horas, facilitar á entidade derivante os datos do recurso de acollida dispoñible para aloxar á muller e ás persoas que a acompañan.

No ano 2016 ao abeiro deste protocolo realizouse a derivación de 36 solicitudes a centros de acollida da Rede Galega de Acollemento, 1 delas foi entre os propios centros da RGA.

- 17 derivacións ao Centro de emerxencia de Vigo
- 8 derivacións á Casa de acollida municipal da Coruña
- 6 derivacións á Casa de acollida municipal de Ourense
- 3 derivacións á Vivenda tutelada do concello de Culleredo
- 2 derivacións ás Vivendas tuteladas do concello de Lugo

Convenio de Colaboración entre a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza e a Universidade de Santiago de Compostela para a realización de prácticas externas curriculares ou extracurriculares, de alumnos grao en Pedagogía, grao en Educación Social e Máster Universitario en Igualdade, Xénero e Educación, na Secretaría xeral da Igualdade

En setembro de 2016 a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza e a Universidade de Santiago de Compostela asinaron un convenio de colaboración coa finalidade de establecer un programa para a realización de prácticas académicas para o alumnado dos **graos en Pedagogía, Educación Social e Máster Universitario en Igualdade, Xénero e Educación**, nas dependencias centrais da Secretaría Xeral da Igualdade en Santiago e no Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero, así como para aportar as persoas expertas na parte da docencia teórico-práctica especializada que fora precisa.

O acordo establece que se realizará, como mínimo, unha convocatoria de prácticas en cada curso académico e que estas poderán ser curriculares -contempladas nos plans de estudos-; extracurriculares ou conducentes á elaboración dos Traballos de Fin de Grao e Fin de Máster.

As prácticas externas curriculares teñen a duración que estableza o plan de estudos correspondente, mentres que as extracurriculares non poderán superar o 50 por cento do curso académico, é dicir, 750 horas ou 30 créditos europeos (ECTS).

Poideron acceder a este tipo de prácticas o alumnado dos graos en Pedagogía, Educación Social e do Máster Universitario en Igualdade, Xénero e Educación

No ano 2016 dúas alumnas desenvolveron estas prácticas na Secretaría Xeral da Igualdade e no Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero

Disposición Adicional Terceira: Competencias en materia de violencia de xénero da Policía de Galicia

O 26 de outubro de 2015, asinouse, entre o Ministro de Interior e o Vicepresidente e Conselleiro de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, o **Protocolo en Materia de Violencia de Xénero para a coordinación de actuación e a cooperación entre a Xefatura Superior de Policía de Galicia e a Unidade do CNP Adscrita á Comunidade Autónoma.**

Así o 27 de xuño de 2016, tivo lugar a rúbrica coa Xefatura Superior de Policía da Acta resultante da primeira reunión da Comisión Delegada de Seguimento do Protocolo citado anteriormente, centrándose basicamente na colaboración e coordinación coas distintas Comisarías do CNP, tanto no ámbito da atención, coma no da protección das vítimas de violencia de xénero.

Baixo a tutela do Centro de Actualización e Especialización da División de Formación da DGP, celebrouse o “XXXVII Curso de Unidades de Prevención, Asistencia y Protección Víctima de Violencia de Género” na localidade da Estrada. Unha vez superado o curso e as correspondentes prácticas nas Comisarías de Policía respectivas, créanse dentro da Unidade Adscrita á policía autonómica de Galicia, as **Unidades de Prevención, Asistencia e Protección ás vítimas de violencia de xénero (UPAP’S)**, con funcións idénticas ás das “Unidades de Familia y Mujer” (UFAM-Protección) das Comisarías.

A partires do mes de setembro de 2016 esta unidades comezaron a facerse cargo das mulleres protexidas asignadas desde as Comisarías de Policía Nacional de Santiago, A Coruña, Lugo, Ourense, Pontevedra e Vigo.

Nun principio, valorouse o feito de coller un continxente (cupó) asignado de vítimas, pero co fin de causarlles o menor trastorno, esta protección foi sendo progresiva, estimándose o número de mulleres a protexer ata finais do primeiro semestre do ano 2018 , de aproximadamente unhas 250 vítimas.

En cada ocasión que se ten coñecemento dalgún suceso relacionado con violencia de xénero, ponse en marcha a maquinaria policial, mediante a:

- Colaboración co CNP nas chamadas de episodios de violencia de xénero mediante o desprazamento de coches radiopatrullas uniformados ou a presenza de policía de paisano no lugar dos feitos.
- Atención singularizada á vítima.
- Información detallada (sobre procedementos legais, institucións de apoio e asesoramento, trámites, denuncia, medidas legais, etcétera.).
- De resultar agredidas, traslado ao centro Asistencial (se fora preciso).
- Traslado á Comisaría para a formulación da correspondente denuncia e a conseguinte valoración de risco.
- Recollida dos datos sobre o agresor e posta en marcha das medidas de seguridade oportunas.
- Adopción das medidas de protección establecidas nos correspondentes Protocolos e axeitadas ao nivel de risco da vítima.

O inicio da actuación pódese producir de oficio, a instancias da vítima ou a requirimento de terceiros, en calquera das sedes da Unidade do CNP Adscrita á Comunidade Autónoma. Habitualmente actúase á instancias do servizo de Emerxencias do 112, onde se centralizan a maioría das alarmas relacionadas con esta materia. Acto seguido, dende a Sala operativa da Xefatura de Santiago difúndese inmediatamente esta información ás correspondentes Xefaturas Provinciais e á local de Vigo.

Por outra banda, no pasado mes de xullo de 2016, nas distintas sedes da Unidade Adscrita, activáronse os soportes informáticos, creándose os Grupos de UPAP con 12 Policía dedicados en exclusiva ás vítimas.

Ademais, en apoio a estes Grupos, a Unidade conta con 66 axentes uniformados en vehículos rotulados os cales prestan servizo a quendas, as 24 horas do día, durante os 365 días do ano.

Desta maneira o número de axentes e de medios dedicados á protección de mulleres, irase incrementando ao igual que aumenten as vítimas, para seguir proporcionándolles un nivel óptimo de atención e protección.

Informe anual 2016 de violencia de xénero

PERSOAL DEDICADO A VIOXÉN			
UPA	Equipos Vioxén	Persoal de apoio	Total
Santiago de Compostela	3	11	14
A Coruña	2	11	13
Lugo	2	11	13
Ourense	1	11	12
Pontevedra	2	11	13
Vigo	2	11	13
TOTAL	12	66	78

Dende a creación dos Grupos de UPAP ata o final do 2016 encomendáronse a esta Unidade do Corpo Nacional de Policía Adscrita á Comunidade Autónoma de Galicia un total de 110 vítimas (sinalar que pode darse o caso de que unha muller sexa vítima de varios agresores ou un só agresor teña varias vítimas).

Mulleres protexidas					
Sedes UPA	Risco non apreciado	Risco baixo	Risco medio	Risco alto	Total
Santiago de Compostela	2	9	6	0	17
A Coruña	3	14	1	0	18
Lugo	5	10	0	0	15
Ourense	5	6	0	0	11
Pontevedra	2	10	4	0	16
Vigo	12	20	1	0	33
TOTAL	29	69	12	0	110

Informe anual 2016 de violencia de xénero

Total de chamadas recibidas ne materia de violencia de xénero (Vioxén)							1.675	
ACTUACIÓNS POLICIAIS VIOXÉN 2016								
SEDES UPA		Santiago	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Vigo	TOTAL
Contactos coa vítima		132	82	73	144	107	121	689
Controis Entorno Vítima/agresor	Persoal UPA	59	52	42	86	100	102	441
	Persoal de apoio	36	28	6	29	97	190	386
Informes de avaliación do risco da vítima		21	22	17	27	32	39	158
Notificacións Xulgado/Fiscalía		34	65	42	24	32	65	262
Detidos				1				1
Identificacións		40	41	37	30	39	21	208
Traslados/Servizos humanitarios		7	9	8	10	8	3	45

Disposición Adicional Cuarta: Información ao Parlamento de Galicia

1. O presente informe da cumprido trámite á obriga legal establecida da Disposición Adicional Cuarta da Lei: "O Goberno da Xunta de Galicia remitiralle ao Parlamento de Galicia, con carácter anual, un informe sobre a situación da violencia de xénero en Galicia, que contará coas achegas de todos os departamentos implicados na prevención e no tratamento da violencia de xénero". O dito informe presentouse ante a Cámara galega nos anos 2008 a 2014, coa información correspondente ao desenvolvemento, por parte da Xunta de Galicia, das medidas contidas na Lei 11/2007, no ano inmediatamente anterior ao da súa presentación.

2.- O punto segundo desta disposición, engadido na modificación operada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo, pola que se modifica a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, prevé que o departamento competente en materia de igualdade da Xunta de Galicia remitirá ao Parlamento galego un informe anual sobre a prestación periódica para as mulleres que sofren violencia de xénero. Dada a entrada en vigor da norma o 27 de xullo de 2016, procederase á remisión do informe sinalado no prazo establecido.

Disposición Adicional Quinta: Creación do Consello Galego das Mulleres

Derogada polo Decreto lexislativo 2/2015, do 12 de febreiro, polo que se aproba o texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade. e integrada no novo texto lexislativo.

Disposición Adicional Sexta: Creación do Observatorio Galego da Violencia de Xénero

A Lei 11/2007 para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, na súa disposición adicional sexta, prevé a creación do Observatorio Galego da Violencia de Xénero como órgano colexiado e institucional de Galicia encargado do estudo, da avaliación e do seguimento das políticas contra a violencia de xénero que se desenvolvan en Galicia.

No DOG núm. 142 do 26 de xullo de 2012 publicouse o Decreto 157/2012, do 5 de xullo de 2012, polo que se desenvolve a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero no relativo aos órganos consultivos e de participación.

No artigo 1.b) dispónse que ten por obxecto “A creación do Observatorio Galego da Violencia de Xénero, como órgano colexiado e institucional de Galicia, encargado do estudo, da avaliación e do seguimento das políticas contra a violencia de xénero que se desenvolven en Galicia, así como o establecemento da súa natureza, fins, composición e adscrición”. Na sección 1ª do capítulo III do citado Decreto regúlase a súa natureza, adscrición, fins, funcións, composición e funcionamento.

Na constitución do Consello Galego das mulleres o 5 de marzo de 2014 elixíronse ás tres vogais en representación das asociacións de mulleres e federacións constituídas por estas con representación no Consello Galego das Mulleres, tal e como prevé o Decreto 157/2012, do 5 de xullo de 2012, que fai necesaria dita representación para a posta en marcha do Observatorio Galego da Violencia de Xénero.

O 5 de maio de 2014 tivo lugar en Santiago a constitución do Observatorio Galego da Violencia de Xénero, onde destacou que a resposta fronte á violencia machista debe abordarse desde unha perspectiva integral presidida polo Vicepresidente da Xunta de Galicia.

O Observatorio Galego da Violencia de Xénero está presidido polo Vicepresidente da Xunta de Galicia, ostentando a vicepresidencia a Secretaria xeral da Igualdade. A través das vogalías están representadas as seguintes institucións: o Tribunal Superior de Xustiza de Galicia, a

Fiscalía superior da Comunidade Autónoma de Galicia, a Fegamp, as diferentes Consellerías da Xunta de Galicia, a CRTVG, a Unidade contra a Violencia de Xénero da Delegación do Goberno en Galicia, as Asociacións e Federacións de mulleres (con 3 representantes), as Organizacións Empresariais (con tres vogais), e as Organizacións Sindicais presentes na Mesa Xeral de Negociación das Administracións Públicas .

O Observatorio actúa en Pleno e nas comisións de traballo específicas que estime necesario crear.

Un dos eixos fundamentais do traballo do Observatorio é a prevención de todo tipo de violencia machista. Por iso terá entre as súas encomendas analizar as medias que se están a levar a cabo na materia, propoñer iniciativas para mellorar a situación, reforzar a cooperación entre administracións e vixiar e denunciar que non haxa discriminación sexual na publicidade.

En setembro de 2014 constituíronse os tres grupos de traballo designados no seo do Observatorio Galego da Violencia de Xénero

1.-O primeiro (GT1) é o encargado da **Elaboración dun Protocolo de Coordinación e Cooperación Institucional fronte á violencia de xénero a nivel autonómico**. O grupo está aínda operativo pendente de pechar os traballos

2.-O segundo (GT2), “A voz das vítimas” , encargouse de escoitar as experiencias directas destas para extraer conclusións e directrices de mellora nas actuacións. Os seus traballos remataron e del extraeuse un documento de recomendacións que integrará en parte o Protocolo autonómico.

3.-O terceiro grupo (GT3) traballa a **abordaxe da violencia de xénero coa mocidade dende o ámbito educativo**, determinando estratexias e propostas de traballo preventivo coa xente nova. O grupo está aínda operativo pendente de pechar os traballos

Disposición Adicional Sétima: Creación da Comisión Interdepartamental de Igualdade

Derogada polo Decreto lexislativo 2/2015, do 12 de febreiro, polo que se aproba o texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade e integrada no novo texto lexislativo.

Disposición Adicional Oitava: Informes sobre o grao de desenvolvemento e repercusións económicas da Lei

Os informes sobre o grao de desenvolvemento e repercusións económicas da Lei que elaboran os diferentes departamentos da administración autonómica con competencias nalgún dos aspectos relacionados coa violencia de xénero atópanse integrados no presente informe.

Disposición Adicional Novena: Modificación da Lei 9/1991, do 2 de outubro, galega de medidas básicas para a inserción social

Modificación en vigor que dá cumprimento ao disposto no artigo 41 da Lei 11/2007: Procedemento abreviado para a percepción da Renda de Integración Social de Galicia (véxase páxina 144).

Disposición Adicional Décima: Dotación orzamentaria

Nos orzamentos anuais da Xunta de Galicia, presentados cada ano no Parlamento, figuran todas e cada unha das partidas destinadas ao desenvolvemento das medidas recollidas na Lei.

Disposición Derrogatoria única

Quedan derogadas cantas disposicións de igual ou inferior rango se opoñan ao disposto nesta Lei.

Disposición Derradeira Primeira: Habilitación normativa

Nova redacción dada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo, pola que se modifica a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero:

1. Facúltase ao Consello da Xunta de Galicia e o órgano competente en materia de goberno para ditaren as disposicións regulamentarias e as instrucións necesarias para o axeitado desenvolvemento e cumprimento desta Lei.

2.- En todo caso, as novas bases reguladoras da prestación económica de carácter periódico para mulleres vítimas de violencia de xénero deberán estar en vigor para o exercicio orzamentario do ano 2017.

Disposición Derradeira Segunda : Entrada en vigor

Esta Lei entrará en vigor ao día seguinte ao da súa publicación no Diario Oficial de Galicia.

